

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ, Κυριακή 14 Ιανουαρίου 2024 • Έτος 16^ο • Αρ. φύλλου 802

Κυπριακή Πολιτική και Οικονομική Εφημερίδα

www.kathimerini.com.cy | €2,90

Η σιπτική οργάνωση Χούθι της Υεμένης από την έναρξη του πολέμου στη Γάζα επιδίωξε ό,τι όλοι οι υπόλοιποι απεύχονταν: την εξάπλωση του μετώπου. Το αποτέλεσμα της ανάληψης δράσης εκ μέρους των ΗΠΑ ήταν να εκτοξευθούν οι τιμές του πετρελαίου και να επιλέξουν κι άλλες ναυτιλιακές εταιρείες να αποφύγουν τα τάνκερ τους την Ερυθρά για λόγους ασφαλείας, κάτι που αποδεικνύει πόσο ρηξικέλευθη ήταν η αμερικανική απόφαση. **Σελ. 20**

ΕΠΙΘΕΣΕΙΣ ΧΟΥΘΙ ΣΤΗΝ ΕΡΥΘΡΑ ΘΑΛΑΣΣΑ

Ερχεται κύμα αυξήσεων τιμών

Στελέχη επιχειρήσεων δεν κρύβουν τις ανησυχίες τους

Αναστάτωση επικρατεί στην κυπριακή αγορά από τις επιπτώσεις των επιθέσεων Χούθι στις τιμές των προϊόντων και των υπηρεσιών. Ηδη έγιναν αισθητές κάποιες

αυξήσεις στις τιμές λόγω της εκτόξευσης του κόστους μεταφορών των εμπορευματοκιβωτίων. Στελέχη εταιρειών με δηλώσεις στην «Κ» εξέφρασαν ανησυχία για πρό-

σθετες αυξήσεις, λόγω των τιμών του πετρελαίου. Τόνιζαν ωστόσο ότι οι όποιες αυξήσεις θα εξαρτηθούν από τη διάρκεια της νέας κρίσης. **Οικονομική, σελ. 5**

ΔΕΚΑ ΜΗΝΕΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΙΔΗ

Οι κομματικοί μετασχηματισμοί του ανασχηματισμού

Σε κύκλο εσωστρέφειας βρίσκονται οι συγκυβερνώντες

Η κρίση που προκάλεσε η παρατεταμένη φημολογία του ανασχηματισμού δεν επηρέασε μόνο την εικόνα του προέδρου. Εντονες ήταν οι προεκτάσεις στα κόμματα με τα οποία συγκυβερνά. Ο πρόεδρος της ΔΗΠΑ Μάριος Καρογιάν δεν έκρυψε τον εκνευρισμό του

στις δημόσιες τοποθετήσεις του, ενώ ένας έντονος διάλογος εκτυλίχθηκε μεταξύ τους για την αντικατάσταση του υπουργού Γεωργίας. Ο Νικόλας Παπαδόπουλος φαίνεται εμφανώς ενισχυμένος από το μοίρασμα της πίτας, ωστόσο εσωστρέφεια και γκρίνια επικρατεί

εντός του ΔΗΚΟ. Και για τον τρόπο που έγιναν οι αλλαγές αλλά και για το ποιοι τελικώς επιλέχθηκαν. Η νέα κατάσταση πραγμάτων όπως και το παρασκήνιο που εκτυλίχθηκε καταδεικνύει πως η συμμαχία Χριστοδουλίδη και Ενδιάμεσου δεν θα είναι τόσο εύκολη. **Σελ. 6**

Διπλό παιχνίδι Ε.Ε. για Κυπριακό

Οι Βρυξέλλες ασκούν πιέσεις προς τη Λευκωσία για ΜΟΕ

Η Ευρωπαϊκή Ένωση στηρίζει τις προσπάθειες που αναμένεται να καταβάλει η απεσταλμένη του γ.γ. Μαρία Ανχελά Ολγκίν Κουεγιάρ, με στόχο την επανεκκίνηση της διαδικασίας επίλυσης του Κυπριακού, δρομολογώντας και συνθήκες

προώθησης της ευρωτουρκικής ατζέντας. Η Ε.Ε. εμφανίζεται έτοιμη να στηρίξει, «στο μέτρο των δυνάμεών της», την προσπάθεια Κουεγιάρ και θεωρεί ότι ένα σημαντικό εργαλείο είναι η δημοσιοποίηση των ΜΟΕ της Λευ-

κωσίας για την τουρκοκυπριακή κοινότητα. Μετά τον διορισμό της προσωπικής απεσταλμένης του γ.γ. στο Κυπριακό η Λευκωσία προσδοκά στον διορισμό και μιας ισχυρής πολιτικής προσωπικότητας από την Ε.Ε. **Σελ. 3**

ΜΕΝΕΛΑΟΣ ΜΕΝΕΛΑΟΥ

Κακοφορμίζουν οι συγκρούσεις σε εκκρεμότητα

«Δεν τίθεται θέμα εξεύρεσης κοινού εδάφους μεταξύ ομοσπονδίας και δύο κρατών» δηλώνει ο Μενέλαος Μενελάου. Αναφέρει ότι ο διορισμός απεσταλμένου αποτελεί σημαντικό βήμα, ωστόσο δεν είμαστε ακόμα σε σημείο διάρρηξης του αδιεξόδου. **Σελ. 5**

ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ ΠΡΟΥΝΤΖΟΣ

Θα είμαι ανεξάρτητος υποψήφιος για τον Δήμο Λευκωσίας

«Θα είμαι υποψήφιος για τη Δημαρχία Λευκωσίας», δηλώνει σε συνέντευξή του στην «Κ» ο δικηγόρος Χαράλαμπος Προύντζος και τονίζει ότι η υποψηφιότητά του είναι ανεξάρτητη και δεν είναι υπό την αίρεση οποιουδήποτε κόμματος. **Σελ. 7**

ΝΙΚΟΣ ΔΕΝΔΙΑΣ

Δεν γίνεται να αγοράζουμε όπλα μόνο από το ράφι

Το σχέδιο για την επανεκκίνηση της ελληνικής αμυντικής βιομηχανίας παρουσιάζει στην «Κ» ο υπουργός Εθνικής Αμυνας. Μιλάει επίσης για την προμήθεια των F-35, τις ανάγκες του στόλου και της αεροπορίας. **Σελ. 16**

ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ

Αποφυγή των χειρότερων

Πολλά από τα κακώς κείμενα στη δημόσια σφαίρα στη χώρα είναι απόρροια της χαινουσας πληγής που λέγεται κυπριακό πρόβλημα. Από το 1974 και εντεύθεν, αν όχι και πιο πριν, το νησί είναι δέσμιο μιας ατελείωτης διελκυστήνας, ευρισκόμενο σε δυσχερή κατάσταση, αν και πλέον μοιάζει να είναι κεκαλυμμένη. Για τη διόρθωση της εδώ και πενήντα χρόνια στρεβλής κατάστασης λοιπόν, ας πάρουμε στα σοβαρά τον διορισμό της απεσταλμένης του γ.γ. των Ηνωμένων Εθνών. Γιατί, ορθώς επισημαίνει σήμερα στην «Κ» ο Ε/κ διαπραγματευτής Μενέλαος Μενελάου, πως οι συγκρούσεις που παραμένουν σε εκκρεμότητα, κακοφορμίζουν και οδηγούν σε χειρότερες επιπλοκές. Ας αποφύγουμε λοιπόν τα χειρότερα.

BoC MOBILE APP

Τα πάντα όλα,
ΕΔΩ

Σε κάθε επόμενη κίνηση

Τράπεζα Κύπρου

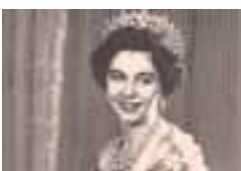

Η ΧΑΡΤΟΓΡΑΦΗΣΗ ΤΗΣ Ν.Δ. ΚΑΙ ΤΟ ΒΟΥΒΟ ΜΗΝΥΜΑ ΤΟΥ ΜΑΞΙΜΟΥ

Διαζύγια και συνοικέσια πριν από τον γάμο

Να φτάσει η μεταρρύθμιση του οικογενειακού δικαίου στη Βουλή με τις μικρότερες εντάσεις επιδιώκει το Μαξίμου. Ποιο μήνυμα διαβιβάζει;

Ζητά παρασκηνιακά στους αμφιταλαντευόμενους υπουργούς. Ποιοι βουλευτές είναι «κατά» και ποιοι αναποφάσιστοι. **Σελ. 18-19**

Η ΡΑΒΔΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΣΚΗΠΤΡΟ

Μακάριος και βασιλική οικογένεια

Ηταν το Στέμμα ένας θεσμός που γοήτευε τον Μακάριο ή το εφελτήριο του στην ελληνική πολιτική ζωή; Τι θαύμασε η Φρειδερίκη στον Κύπριο ιεράρχη και τι προκάλεσε τον ισχυρό δεσμό μεταξύ του και του τέως βασιλιά Κωνσταντίνου; **Σελ. 10**

ΛΕΒΕΝΤΕΙΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ

Η «Κ» στην Αίθουσα της Αγγλοκρατίας

Η «Κ» ξαναγήθηκε στην ανακαινισμένη Αίθουσα της Αγγλοκρατίας του Λεβέντειου Δημοτικού Μουσείου Λευκωσίας. Στη νέα Αίθουσα εκτίθενται πολλά και ενδιαφέροντα αντικείμενα από την εποχή της Αγγλοκρατίας. **Τέχνες, σελ. 1**

ZENITH

TIME TO REACH YOUR STAR

Vassos Eliades Accessories Ltd
Nicosia - Limassol, Tel.: 22 897 361

PILOT
BIG DATE
FLYBACK

ΤΑ ΙΟΥΛΙΑΝΑ / Γράφει ο ΣΤΑΥΡΟΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

Να σέβεστε!

Η Βασίλισσα Ελισάβετ αποτέλεσε στιλιστική πηγή έμπνευσης για τη συμπατριώτισσα μας Queen Christina, η οποία έδωσε αληθινό ρεσιτάλ μπροστά στις κάμερες.

«Τι class, τι φινέτσα!» ομοφώνησε το καρέ, καθώς παρακολουθούσε άναυδο την τελετή παράδοσης του υπουργείου Υγείας. «Και τι θράσος! Η Χριστίνα δίνει ρέτσα» σχολίασε η Ιουλία Παλαιολόγου Ουίλσον και η Ευγενία η Καλαμαρού υπερθεμάτισε λέγοντας: «Η Χριστίνα τα σπάει». Τον ελαφρολαϊκό τόνο έδωσε η αριστερή (με την καλή έννοια) Κουλλίτσα Κυριακού: «Οι κυβερνήσεις πέφτουνε μα η Χριστίνα μένει» μουρμούρισε προβληματισμένη. «Ποτά!» αναφώνησαν οι κυρίες και η Ρωσίδα σέρβιρε τα gin and tonic, ενώ η Χριστίνα Γιαννάκη έδινε ένα αληθινό ρεσιτάλ μπροστά στις κάμερες.

Εν αρχή ην το styling με τα πολιτικά μηνύματα. Η γενική διευθύντρια του υπουργείου Υγείας έκανε μια royal εμφάνιση με εμφανείς επιρροές από το iconic look της μακαρίτισσας Βασίλισσας Ελισάβετ. Εκτός από το καπέλο, τα υπόλοιπα ήταν κόπια: το μπλε χρώμα του outfit, οι πέρλες, η καρφίτσα, η αγέρωχη κουπ-σήμα κατατεθέν του απaráμιλλου στιλ της, όλα όσα συνηγορούσαν στην αποτύπωση του κεντρικού επικοινωνιακού μηνύματος: Να σέβεστε! Σαν να έπαιρνε το βαθύ κράτος τη ρεβάνς.

«Το υπουργείο είναι ένα μελίσσι» είπε η Χριστίνα Γιαννάκη στο αποσβολωμένο κοινό της και δεν χρειάστηκε να διευκρινίσει βεβαίως ποια είναι η βασίλισσα. Μετά από το φάγωμα της Πόπης Κανάρη άλλωστε, οι ιθαγενείς εμπεδώσαμε «ποιος κυβερνά αυτόν τον τόπο», επομένως να ευχθούμε καλή τύχη στον Μιχάλη Δαμιανό και καλή δύναμη για ν' αντέξει τις διδαχές της κυρίας διευθύντριας με το προτεταμένο δάκτυλο.

Το inside joke πάντως την τελευταία εβδομάδα στην αστική Λευκωσία ήταν αυτό που είπε η Ιουλία: «Αν είχε χιούμορ η Πόπη θα έκανε την τελευταία της ομιλία στα αγγλι-

κά». Και διά του λόγου το αληθές επεξηγήσε τι εννοούσε με ένα πικάντικο λογοπαίγνιο ομόηχων λέξεων όπως η.χ. η... παρاليا. Οι κυρίες γέλασαν κι αφού πρώτα ευχήθηκαν μια ειρηνική χρονιά με υγεία, πέρασαν στην παραπολιτική ανάλυση του πιο καυτού γεγονότος της επικαιρότητας: του σαρωτικού ανασχηματισμού του πιο μικρού σε διάρκεια Υπουργικού Συμβουλίου στην ιστορία της Κυπριακής Δημοκρατίας. «Αν για τον Χατζηγιάννη ισχύει το “καλά εσύ έφυγες νωρίς” για τον Χατζηζαχαρία ισχύει το ίδιο αλλά με την “ουρά”»: πριν προλάβει ο πρόεδρος να σε ξεφτιλίσει εντελώς» σχολίασε η χήρα.

Λέχθηκαν πολλά και ιδιαίτερως νόστιμα στο καρέ για το έπος του ανασχηματισμού –«Το Μπεν Χουρ της διακυβέρνησης Χριστοδουλίδης» όπως χαρακτηριστικά είπε η Ιουλία. Μια αυτοκαταστροφική ιστορία, η οποία ξεκίνησε τον κατηφορικό της δρόμο παραμονή της Πρωτοχρονιάς και εν συνεχεία έπεσε σαν χιονοστιβάδα επάνω στα κυβερνητικά κεφάλια. Ακόμα κι έτσι, τα πράγματα φαινόταν απλά με αναμενόμενες δηλώσεις, όπως του Γιωργάλλα («θα μιλήσω την κατάλληλη στιγμή») ή της Κανάρη («Ό,τι έχω να πω το πω στην παράδοση του υπουργείου»), οπότε θα κάναμε φιλότιμο με το άσμα ασμάτων της Άντζελας: «Θα μιλήσω όταν πρέπει να μιλήσω» (respect). Πλην όμως η κοινή πολιτική λογική λογάριασε χωρίς τον διευθυντή του Γραφείου Τύπου της προεδρίας. «Ο πρόεδρος θεωρεί ότι το έργο που έχει παραχθεί από αυτούς που φεύγουν είναι τεράστιο» δήλωσε ο πληθωρικός Βικτωρας και τους κούφανε όλους.

Με στιλιστικά μηνύματα άρχισε η πολιτική συζήτηση για τον ανασχηματισμό στο καρέ και με ανάλογης βαρύτητας εμβριθή ανάλυση ολοκληρώθηκε. «Η λεγόμενη οικογενειακή φωτογραφία του πρώτου Υπουργικού του Νίκου Χριστοδουλίδη χαρακτηριζόταν αν μη τι άλλο

από αισιοδοξία: ο πρόεδρος πόζαρε ξυρισμένος, φωτογενής και λαμπερός, ο σπαρ Χατζηγιάννης στεκόταν στην πρώτη γραμμή ακόμα πιο λαμπερός και οι περισσότερες κυρίες επέλεξαν το εκτυφλωτικό λευκό για να κάνουν ποδαρικό στην κυβέρνηση. Το ακριβώς αντίθετο δηλαδή με την εικόνα του ανασχηματισμένου Υπουργικού όπου κυριάρχησε συντριπτικά το μαύρο με ό,τι μπορεί να σημαίνει αυτό» είπε η Ιουλία.

Το θέμα του ανασχηματισμού είχε πλέον εξαντληθεί, έτσι οι κυρίες πέρασαν στη διεθνή επικαιρότητα. Η απόφαση του Εμανουέλ Μακρόν

να διορίσει ως νέο πρωθυπουργό της Γαλλίας τον μόλις 34 ετών Γκαμπριέλ Αττάλ δεν έμεινε φυσικά ασχολίαστη από την υπέργρηρη ομήγυρη. «Και αυτή η νίκη ανήκει στο ΔΗΚΟ» διακήρυξε με πάθος η άρτι αφιχθείσα Ρενέ Κυπαρίσσι, αιφνιδιαζοντας το καρέ. «Τουτέστιν:» αναρωτήθηκε η Καλαμαρού. «Θυμηθείτε την υποψηφιότητα του Νικόλα στις προεδρικές εκλογές του 2018 όπου τα επιτελικά του στελέχη, Αναστασία και Χρύσης, αυτοτρολάρονταν με το hashtag #kopellou-thkia. Ιδού λοιπόν, πέντε χρόνια αργότερα, που ένα κοπελλούδι αναλαμβάνει να πνία μιας μεγάλης χώρας!». «Chapeau, Νικόλας 2018» είπε η Ιουλία και ένευσε στη Σβετλάνα Αλεξάντροβα να τους σερβίρει τον επόμενο γύρο κοκτέιλ.

Έπειτα από τόση κουβέντα τα είχαν σχολιάσει όλα. Και τα δάκρυα συγκίνησης της Μαρίας Παναγιώτου ενώ παραλάμβανε το Γεωργίας και τη ζοχάδα της Άννας Προκοπίου ενώ παρέδιδε το Δικαιοσύνης και την είδηση ότι ο νεαρός Γκαμπριέλ Αττάλ είναι ορθόδοξος με ελληνικές ρίζες. «Ξεχάσαμε κάτι κοπέλες;» ρώτησε κουρασμένα η οικοδέσποινα. «Α να, κάτι, λίγο παλιό ίσως, που δεν μπορούμε όμως να αφήσουμε ασχολίαστο» απάντησε η Κουλλίτσα και τους έδειξε βίντεο με τον γενικό εισαγγελέα Γιώργο Σαββίδη να διασκεδάζει στα μπουζούκια με αυτόν που τον διόρισε: τον Νίκο Αναστασιάδη, τον οποίο οφείλει να διερευνήσει για τις κατηγορίες περί διαφθοράς.

Οι κυρίες παρακολουθούσαν σιωπηλές και αμήχανες το γλέντι στο νυχτερινό μαγαζί όπου τραγουδάει η Νατάσα Θεοδωρίδου. «This is Cyprus» φώναξε η Ρωσίδα από το μέσα δωμάτιο κι έβαλε στη διαπασών το «τραβώ λοιπόν σ' όλα μια κόκκινη γραμμή».

stavros.christodoulou@gmail.com

Ο ΦΙΛΙΣΤΩΡ

Επιλογή και επιμέλεια:
ΒΑΣΙΛΗΣ ΜΗΝΑΚΑΚΗΣ, ΜΥΡΤΩ ΚΑΤΣΙΓΕΡΑ

90 χρόνια πριν στην «Κ»

14.1.1934

ΑΥΣΤΗΡΟΣ ΝΟΜΟΣ: Ο υπουργός της Δικαιοσύνης κ. Βεϋνάλντς κατήρτισεν οριστικώς τα νομοσχέδια τα συμπληρώνοντα την ποινικήν νομοθεσίαν εις τα ζητήματα της δυσφημήσεως διά του Τύπου και της εκμεταλλεύσεως των επιρροών. Το πρώτον νομοσχέδιον προβλέπει την παραπομπήν εις το Πλημμελειοδικεϊόν των αδικημάτων του Τύπου των αφορώντων κυρίως ύβρεις ή δυσφημήσεις εναντίον των μελών του Κοινοβουλίου. Πάσα δημοσίευσις ψευδών ή κακοπιστών ειδήσεων ή παραποιημένων εγγράφων αποδομένων ψευδώς εις τρίτα

πρόσωπα θα τιμωρήται με φυλάκισιν από ενός μηνός μέχρι ενός έτους και με πρόστιμον πενήντα έως χιλίων φράγκων. Το δεύτερον νομοσχέδιον αποβλέπει εις το να επιβάλλη την ιδίαν τιμωρίαν εις τους δωροδοκούντας και τους δωροδοκούμενους και γενικώς εις τους κάμνοντας κατάχρησιν της θέσεώς των.

ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝ: Αγγέλλεται εκ Μόσχας ότι, κατά πληροφορίας εξ Ελγικωφός, παρατηρείται τόσον εις την Φινλανδίαν όσον και εις τας λοιπάς Βαλτικές χώρας εξαιρετικόν ενδιαφέρον εκ μέρους των ιαπωνικών στρατιωτικών κύκλων. Το ενδιαφέρον τούτο εξηγείται λόγω της γειτνιάσεως των χωρών τούτων προς την σοβιετικήν Ρωσσίαν. Ούτως, Ιάπωνες αξιωματικοί περιτρέχουν τας Βαλτικές και τας Σκανδιναβικές χώρας. Εις λοχαγός του γενικού ιαπωνικού επιτελείου αφίκετο εις Εσθονίαν, ενώ εις ταγματάρχης ευρίσκεται εις Ελγικωφός. **ΠΑΡΕΣΤΗΓΗΣΙΣ:** Οι φίλοι των ηρωϊδών της οθόνης ανησυχούσαν χθες σοβαρώς όταν είδον εις πρωϊνήν εφημερίδα ότι η γγνωστοτάτη ηθοποιός του γαλλικού κινηματογράφου Μεγκ Λεμοννιέ συγκατελέγεται μεταξύ των θυμάτων ενός σωματεμπορίου εκ Πατρών. Διά την φωτογραφίαν τουλάχιστον της ηθοποιού ουδεμία ήτο δυνατόν να απομείνη αμφιβολία. Αμφιβολία μόνον και πολλαί, διετυπώθησαν διά την ευσυνειδησίαν μετά της οποίας ο αρμόδιος επί των τσιγκογραφιών της συναδέλφου εκλέγει εκ του σχετικού αρχείου τα θέματα των διαφόρων σωματεμπορίων από τους οποίους βρίθουν αι σελίδες της εφημερίδος.

ΟΜΗΡΟΥ & ΣΕΒΕΡΗ / Γράφει ο ΟΝΑΣΑΓΟΡΑΣ

Το τεράστιο έργο που δεν το χωρούν οι τόποι

«**Ηγούμαι** μιας καινοτόμας κυβέρνησης που έχει ξεκάθαρο πλάνο...» διάβασα σε ένα λογαριασμό στο Χ με την ονομασία President of the Republic of Cyprus. Κοίταξα με σιγουριά τον λογαριασμό θεωρώντας πως είναι troll. Μετά από λίγα λεπτά αμχανίας συνειδητοποίησα πως είναι ο επίσημος λογαριασμός του ξεκάθαρου μικρού συνταξιούχου Νίκου. Κάποιος να του πάρει το κινητό από το χέρι θα συμβούλευα. Ούτε ο Elon Musk υπό την επήρεια ναρκωτικών δεν γράφει τέτοια ποστ. Καινοτόμα στις πολιτικές γκάφες είναι ξεκάθαρα πάντως η κυβέρνηση και ο ίδιος ειδικά.

«**Το έργο** που έχει ήδη επιτευχθεί στην Παιδεία, στο Μεταναστευτικό, στην Οικονομία, στην Εργασία, με κάνει ακόμη πιο αισιόδοξο για τα αποτελέσματα που θα δείτε στη συνέχεια». Αυτά δήλωσε μεταξύ άλλων σε ανάρτησή του ο πρόεδρος. Αν το ξαναδιαβάσατε προσεκτικά θα διαπιστώσατε πως δεν υπάρχουν αναφορές στους Τομείς Υγείας, Γεωργίας, Δικαιοσύνης ή Άμυνας. Κοίτα σατανική σύμπτωση.

Ο **Βικτωρας** -από το Victory, δηλαδή Νίκη- μας τόνισε όμως ότι το έργο αυτόν που φεύγουν ήταν τεράστιο. Καλά, αφού οι άνθρωποι έχουν παραγάγει τεράστιο έργο, τότε γιατί τους διώξατε; Μήπως η παραγωγή τους ήταν μεγαλύτερη από αυτή που θα μπορούσατε να αποθηκεύσετε, ένα πρόβλημα δηλαδή παρόμοιο με

Επρεπε να φύγουν, διότι έκαναν τεράστιο έργο και δεν είχαμε χώρο να το αποθηκεύσουμε.

αυτό που έχει η ΑΗΚ με τα φωτοβολταϊκά;

«**Οι πρώτες** χώρες που έσπευσαν να χαιρετίσουν το διορισμό Θεολόγου στο Υπουργείο Δικαιοσύνης ήταν το Ιράν και η Σαουδική Αραβία». Αυτό και διάφορα άλλα σαρκαστικά σχόλια διάβασα στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης σχετικά με την ιδιότητα του νέου υπουργού. Πέραν της πλάκας, ο άνθρωπος είναι και νομικός και σίγουρα δεν είναι δικηγόρος του... Διαβόλου. Ας του ευχηθούμε θεία φώτιση, θα τη χρειαστεί.

Αξίζει να σημειωθεί ότι ο νέος

υπουργός Δικαιοσύνης, εκτός από νομικός και θεολόγος, είναι και γραμματέας σε γραφείο Τελετών στη Λεμεσό και εξ απορρήτων του Αθανάσιου. Όπως πληροφορηθήκαμε, το συγκεκριμένο γραφείο κηδεύει πετάει, εξυπηρετεί καθημερινώς πολλούς συμπατριώτες μας που εγκαταλείπουν τον μάταιο ετούτο κόσμο και από τους αποδημήσαντες ποτέ κανέναν δεν είχε παράπονο.

Φίλος που θα ήθελε μια ακόμη πιο... χριστιανική διακυβέρνηση μου είπε με παράπονο πως η πιο σοφή κίνηση στον ανασχηματισμό θα ήταν ο διορισμός του Μόρφου Νεόφυτου στο υπουργείο Παιδείας. Έκανα το λάθος

να του απαντήσω και κάπου εκεί ο φίλος μου έγινε πρώην φίλος μου.

Στο **ρεκόρ** Γκίνες έχει μπει ο ασπαγμός μεταξύ Κανάρη και Γιαννάκη κατά την παράδοση του υπουργείου Υγείας. Η απόσταση που μετρήθηκε από το μάγουλο εκάστης κατά τη στιγμή του φιλιού ήταν 33 cm. Διότι ναι μεν ο Ιούδας φιλούσε υπέρροχα αλλά στη σημερινή εποχή -και εξαιτίας της έξαρσης του κορωνοϊού- είναι καλό να τηρούνται οι αποστάσεις.

Ο **ορθόδοξος** και με ελληνικές ρίζες φέρεται να είναι ο νέος -και ο πρώτος openly gay- πρωθυπουργός της Γαλλίας Γκαμπριέλ Αττάλ. Το έψαξα το θέμα και στην πραγματικότητα το παιδί έχει ρίζες κυπριακές: Κατάγεται από τους Τρούλλους, όπου ο πατέρας του ήταν δεξιός ψάλτης -που μετέπειτα έγινε ακροδεξιός ψάλτης- και το αυθεντικό του όνομα είναι Γαβριήλ Ατταλίδης.

Μοναδικός μας στόχος να υλοποιήσουμε όσα υποσχεθήκαμε στον κυπριακό λαό, λέει ο πρόεδρος. Η αλήθεια είναι ότι, όσον αφορά τουλάχιστον τη σατιρική αρθρογραφία, μας έχετε δώσει πολύ περισσότερα από όσα μπορούσαμε να φανταστούμε. Έχουμε σκεδόν ξεχάσει τον Νίκαρο και τον Φούλη που κάποτε πρωταγωνιστούσαν σε αυτού του είδους τις στήλες. Και με τον Μαυρογιάννη πρόεδρο πιστεύω θα πλάτταμε μέχρι θανάτου. Ο Οναςαγόρας είναι ευγνώμων και σε ευχαριστεί, Νίκο μου.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ιδιοκτησία
«Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ
ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΕΚΔΟΣΗ ΚΥΠΡΟΥ ΛΤΔ»

Εκδίδεται σε συνεργασία και μετά από άδεια της εταιρείας
ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ Α.Ε.

Διευθύνων Σύμβουλος: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΛΟΤΤΙΑΝΗΣ • Διευθύντρια: ΜΑΡΙΝΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ • Σύμβουλος Εκδόσης: ΑΛΚΗΣ ΑΝΔΡΕΟΥ
Υπεύθυνος Υλης: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΙΑΚΗΣ • Υπεύθυνος Ατελιέ: ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΔΑΜΙΑΝΟΥ

Νικόλαου Σαρτίπλου 2 & Λεωφ. Λυκαβητού, 2401 Έγκωμη, Λευκωσία, Κύπρος
e-mail: info@kathimerini.com.cy Τηλ.: +357 22472500 Fax: Σύνταξη +357 22472540
Fax: Διαφημιστικό Τμήμα - Μικρές Αγγελίες +357 22472550

ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ η αναδημοσίευση, αναπαραγωγή, διανομή ή απόδοση του περιεχομένου της εφημερίδας με οποιονδήποτε τρόπο, χωρίς προηγούμενη γραπτή άδεια του εκδότη.

Διευθυντής: ΑΛΕΞΗΣ ΠΑΠΑΧΕΛΑΣ • Διεύθυνση συντάξεως: ΚΩΣΤΗΣ ΦΑΦΟΥΤΗΣ - ΝΟΤΗΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Του ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ

Σε διπλό ταμπλό επιχειρεί να «παίξει» η Ευρωπαϊκή Ένωση, αφενός στηρίζοντας τις προσπάθειες που αναμένεται να καταβάλει η Μαρία Άνχελα Ολγκίν Κουεγιάρ, με στόχο την επανεκκίνηση της διαδικασίας επίλυσης του Κυπριακού, και αφετέρου δρομολογώντας συνθήκες προώθησης της ευρωτουρκικής ατζέντας και του νέου πλαισίου σχέσεων που επιχειρείται να οικοδομηθεί μεταξύ της Ε.Ε. και της Άγκυρας. Παράλληλα, οι Βρυξέλλες ασκούν πιέσεις προς τη Λευκωσία τόσο για τη δημοσιοποίηση των Μονομερών Μέτρων Οικοδόμησης (ΜΟΕ) της Κυπριακής Δημοκρατίας προς την τουρκοκυπριακή κοινότητα, όσο και για ενίσχυση του εμπορίου μέσω της Πράσινης Γραμμής, θεωρώντας ότι θα δημιουργήσουν συνθήκες ενός εννοϊκότερου κλίματος, στο Κυπριακό. Κάτι που εκτιμούν ότι θα διευκολύνει και τη νέα στρατηγική Βερολίνου-Βρυξελλών, στα ευρωτουρκικά, ενισχύοντας την προοπτική παραχώρησης μιας θετικής ατζέντας προς την Άγκυρα.

Σύμφωνα με πληροφορίες, ενώ γράφονταν αυτές οι γραμμές, η προσωπική απεσταλμένη του γ.γ. ΟΗΕ αναμενόταν να αρχίσει κύκλο επαφών με τα ενδιαφερόμενα μέρη, στη Νέα Υόρκη, ενώ λίγο προηγουμένως είχε και τηλεφωνική επικοινωνία με τον ύπατο εκπρόσωπο της Ε.Ε. Γιοσέπ Μπορέλ, ο οποίος της μετέφερε την ετοιμότητά του να συναντηθούν στις Βρυξέλλες. Οι ίδιες πληροφορίες αναφέρουν μάλιστα ότι η προσωπική απεσταλμένη του γενικού γραμματέα ΟΗΕ φέρεται να επενδύει στις κινήσεις της Ε.Ε. για δημιουργία ενός ευνοϊκότερου κλίματος στο Κυπριακό. Κινήσεις, οι οποίες αναδεικνύουν μεν το ενδιαφέρον των Βρυξελλών για την επανέναρξη της διαδικασίας επίλυσης του προβλήματος, αλλά παράλληλα και τη σπουδή τους για διευκόλυνση της ευρωτουρκικής ατζέντας, στην οποία ποντάρουν για την οικοδόμηση ενός νέου πλαισίου σχέσεων Ε.Ε.-Άγκυρας, όπως αυτό αποτυπώνεται στην προβληματική για τη Λευκωσία, έκθεση Μπορέλ/Κομισιόν. Με μελανότερο της σημείο, το γε-

Ε.Ε. σε δύο ταμπλό για Κυπριακό - Τουρκία

Πιέσεις για ε/κ ΜΟΕ - Διεύρυνση εμπορίου Πράσινης Γραμμής - Άγκυρα και Τατάρ θέλουν αέριο, ρεύμα, νερό

Η προσπάθεια της Λευκωσίας για διορισμό προσωπικότητας από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο βρίσκεται πλέον αντιμέτωπη και με το θεσμικό «κενό» που προκάλεσε η γνωστοποίηση από τον πρόεδρο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Σαρλ Μισέλ ότι θα κατέλθει υποψήφιος στις προσε-

γονός ότι εξαντλείται στην επανέναρξη της διαδικασίας διαπραγματεύσεων. Και αποφεύγει να διασυνδέσει τα δύο ζητήματα, Κυπριακό και ευρωτουρκικά, στον βαθμό που ζητάει η Λευκωσία, η οποία δικαίως προσβλέπει σε μια σχέση εξάρτησης της νέας ευρωτουρκικής προσέγγισης, με την επίλυση του προβλήματος της Κύ-

πρου και όχι απλώς με την επανέναρξη της διαδικασίας.

Σε κάθε περίπτωση, η Ε.Ε. εμφανίζεται έτοιμη να στηρίξει, «στο μέτρο των δικών της δυνατοτήτων», την προσπάθεια της Μαρία Άνχελα Ολγκίν Κουεγιάρ και θεωρεί ότι ένα σημαντικό εργαλείο προς την κατεύθυνση δημιουργίας ευνοϊκού κλίματος είναι η δημοσιοποίηση

των ΜΟΕ της Λευκωσίας για την τουρκοκυπριακή κοινότητα. Όπως είμαστε σε θέση να γνωρίζουμε, η Ε.Ε. προσβλέπει παράλληλα και στη διεύρυνση της λίστας των επεξεργασμένων μη ζωικών προϊόντων που διοχετεύονται από τα Κατεχόμενα προς τις ελεύθερες περιοχές, μέσω του Κανονισμού 866 της Πράσινης Γραμμής. Σύμφωνα με άριστα

ενημερωμένη πηγή, η Κομισιόν έχει επανειλημμένα υποδείξει προς τη Λευκωσία ότι με βάση τον Κανονισμό της Πράσινης Γραμμής, η Κυπριακή Δημοκρατία έχει τη «νομική υποχρέωση» να επιτρέψει τη διακίνηση και διάθεση, από τα Κατεχόμενα προς τις ελεύθερες περιοχές και στο σύνολο της ευρωπαϊκής επικράτειας, «όλων των επε-

Η Άγκυρα φλερτάρει με το αδιέξοδο

Φλερτ με ένα ενδεχόμενο αδιέξοδο στο Κυπριακό αναπτύσσουν Άγκυρα και τουρκοκυπριακή πλευρά, θεωρώντας επωφέλιη για τους σχεδιασμούς τους, μια ενδεχόμενη απλή καταγραφή των εκ διαμέτρου διαφορετικών θέσεων των πλευρών, από την προσωπική απεσταλμένη του γ.γ. ΟΗΕ, Μαρία Άνχελα Ολγκίν Κουεγιάρ, κάτι που εκτιμούν ότι θα ανοίξει τον δρόμο για έκδοση «πολιτικού διαζυγίου» στην Κύπρο. Κοινοτική πηγή έλεγε στην «Κ» ότι σε ανώτατο διπλωματικό επίπεδο,

είτε για λόγους τακτικής, είτε και για λόγους ουσίας, η Άγκυρα εμφανίζεται να μη συζητάει τίποτα, πλην της «κυριαρχικής ιδιότητας», δύο χωριστών οντοτήτων. Στο πλαίσιο αυτό, το τουρκικό ΥΠΕΞ φέρεται να θεωρεί και να διαμνύνει ότι «τα Ηνωμένα Έθνη και η απεσταλμένη τους δεν έχουν άλλη επιλογή από την αναγνώριση και την καταγραφή των πραγματικότητων στο νησί, η οποία αντανakλά την κυριαρχική ιδιότητα των μερών» στην Κύπρο. Παράλληλα και για προφανείς

λόγους, η Άγκυρα φαίνεται να παραπέμπει σε συζητήσεις για «συνεργασία» των δύο μερών της Κύπρου, «ως ισότιμων εταίρων», στα ζητήματα των υδρογονανθράκων, του νερού και του ηλεκτρικού ρεύματος, όπως ακριβώς αποτυπώνονται στο υπόμνημα που απέστειλε ο Ερσίν Τατάρ προς τον γενικό γραμματέα Αντόνιο Γκουτέρες και έχει ενσωματωθεί στην έκθεση Καλών Υψηροτήτων. Το υπόμνημα Τατάρ, το οποίο δημοσίευσε η «Κ» την περασμένη Κυριακή, δημιουρ-

γεί εικόνα δύο «αυτόνομων οντοτήτων», που στο πλαίσιο «καλής γειτονίας» αποφασίζουν να συνεργαστούν σε τομείς που εμπίπτουν σε κρατικές αρμοδιότητες. Στο πλαίσιο αυτής της λογικής, ο κ. Τατάρ, σε συνεργασία με την Άγκυρα, αξιώνει:

- «Συνεργασία για τους πόρους υδρογονανθράκων που ανήκουν και στις δύο πλευρές στα ανοικτά των ακτών του νησιού». Επί του προκειμένου, ο Ερσίν Τατάρ επισημαίνει ότι «η ασταθής περιοχή

στην οποία ζούμε απαγορεύει να μετατρέψουμε επειγόντως τους πόρους υδρογονανθράκων των συνδιοκτιπών μας από περιοχή διαμάχης σε τομέα συνεργασίας. Πιστεύω ότι η πρότασή μου της 1ης Ιουλίου 2022, η οποία βρίσκεται ακόμη στο τραπέζι, θα μας βοηθήσει να επιτύχουμε την απαραίτητη συνεργασία σε αυτό το θέμα. Εκπροσωπώντας την τουρκοκυπριακή πλευρά είμαι έτοιμος να ασχοληθώ με αυτό το θέμα όποτε ο Ελληνοκύπριος ομόλογός μου είναι έτοι-

μος», σημειώνει ο Ερσίν Τατάρ.

- «Ηλεκτρική διασύνδεση με το δίκτυο της Ευρωπαϊκής Ένωσης μέσω της Δημοκρατίας της Τουρκίας».
- Αποτελεσματική χρήση της ηλιακής ενέργειας ως μέσο μετάβασης προς την πράσινη ενέργεια».
- «Διαχείριση των πόρων πόσιμου νερού του νησιού».
- «Αποναρκοθέτηση του νησιού».
- «Αντιμετώπιση της παράτυπης μεταναστευσης».

ΑΡΘΡΟ / Του ΧΑΡΙΔΗΜΟΥ Κ. ΤΣΟΥΚΑ

«Είναι, συνεπώς, σωστό να παραιτηθώ»

Εγγραφα στο προηγούμενο άρθρο μου («Πώς υπονομεύεται το κύρος των Θεσμών», «Καθημερινή», 7/1/24) ότι, με βάση το πόρισμα των ελεγκτών της Ανεξάρτητης Αρχής κατά της Διαφθοράς και ανακοινώσεις της Ελεγκτικής Υπηρεσίας, ο βοηθός γενικός εισαγγελέας κ. Σάββας Αγγελίδης, αποφασίζοντας την αναστολή ποινικής δίωξης κατηγορουμένου, αγνόησε την καταφανή σύγκρουση συμφερόντων που εν προκειμένω είχε (ο κατηγορούμενος ήταν πρώην πελάτης του στο δικηγорικό γραφείο που εργαζόταν και νυν πελάτης του πρώην δικηγорικού γραφείου του, στο οποίο εργάζεται η σύζυγός του). Τι συμβαίνει σε θεσμικά ώριμες χώρες όταν υπάρχουν αποδείξεις, ή ακόμη και υποψίες, για σύγκρουση συμφερόντων στη λήψη αποφάσεων ενός δημόσιου αξιωματούχου; Ιδού τρία παραδείγματα.

Πρώτο παράδειγμα. Το 2015, ο επικεφαλής της Υπηρεσίας Δικαστικής Επιτήρησης (Chief Probation Officer) του Ηνωμένου Βασιλείου κ. Πολ Μακντάουελ παραιτήθηκε από το αξίωμά του (με αμοιβή

135.000 στερλίνες ετησίως) όταν αποκαλύφθηκε ότι εταιρεία της συζύγου του κέρδισε συμβόλαια για έργα που έτρεχε η υπηρεσία του. Στην επιστολή παραιτήσώς του, ο κ. Μακντάουελ, έγραψε, μεταξύ άλλων: «Είναι επιτακτική ανάγκη η Υπηρεσία και να είναι ανεξάρτητη και να φαίνεται ότι είναι. Παρά το ότι έχουμε λάβει μέτρα για τη διαχείριση τυχόν συγκρούσεις συμφερόντων και εκτελούσα πάντοτε τα καθήκοντά μου χωρίς φόβο ή ευνοία, είναι σαφές ότι η αντίληψη (perception) περί συγκρούσεων συμφερόντων αναφορικά με τη θέση μου παραμένει. Είναι, συνεπώς, σωστό να παραιτηθώ» («Guardian», 2/2/2015).

Δεύτερο παράδειγμα. Πέρσι, ο κ. Ρίτσαρντ Σαρπ παραιτήθηκε από τη θέση του προέδρου του BBC, όταν διαπιστώθηκε ότι παραβίασε τους κανόνες για τον διορισμό σε δημόσιους διορισμούς. Έρευνα του επιτρόπου για Δημόσιους Διορισμούς κατέληξε στο συμπέρασμα ότι ο κ. Σαρπ δεν είχε δηλώσει τη μεσολάβησή του να δοθεί προσωπική εγγύηση δανείου ύψους 800.000 στερλινών από γνωστό του

στον τότε πρωθυπουργό Μπόρις Τζόνσον. Ο κ. Σαρπ δήλωσε ότι δεν είχε συνειδητοποιήσει ότι έπρεπε να δηλώσει τη μεσολάβησή του κατά τη διαδικασία πρόσληψης. «Η παραβίαση ήταν ακούσια», είπε.

Ο επίτροπος αποφάνθηκε ότι, ανεξαρτήτως προθέσεων, μη δηλώνοντας την εμπλοκή του, ο κ. Σαρπ δημιούργησε μια «δυσνητική θεωρούμενη σύγκρουση συμφερόντων». Η έρευνά του διαπίστωσε ότι ο κ. Τζόνσον είχε εγκρίνει προσωπικά τον διορισμό του κ. Σαρπ, «ενώ τα άτομα που διεξήγαγαν την υποτιθέμενη ανεξάρτητη διαδικασία πρόσληψης για τη θέση είχαν ήδη ενημερωθεί ότι ο Σαρπ ήταν ο μόνος υποψήφιος που θα υποστήριζε η κυβέρνηση» («Guardian», 28/4/23). Η έρευνα του επιτρόπου αναφέρει επίσης ότι άλλοι υποψήφιοι για τη θέση του προέδρου αποθαρρύνθηκαν να υποβάλουν υποψηφιότητα, καθώς κυκλοφορούσε η φήμη ότι η θέση είχε δοθεί στον κ. Σαρπ, ο οποίος, παρεμπιπτόντως, ήταν χορηγός του κυβερνώντος Συντηρητικού Κόμματος.

Τρίτο παράδειγμα. Ο ανακριτής

στην υπόθεση του σκανδάλου Qatargate κ. Μισέλ Κλεζ, στο οποίο φέρονται αναμεμιγμένοι ευρωβουλευτές (μεταξύ των οποίων και η Ελληνίδα κ. Εύα Καϊλή), παραιτήθηκε από την υπόθεση, μετά από καταγγελία συννηγόρου του υποπυ ευρωβουλευτή κ. Μαρκ Ταραμπέλα. Η καταγγελία αφορούσε στο γεγονός ότι ο γιος του κ. Κλεζ και ο γιος της ευρωβουλευτριάς κ. Μαρίας Άρενα, της οποίας το όνομα είχε αναφερθεί στο σκάνδαλο, χωρίς όμως να θεωρηθεί υποπτι ή να της απαγγελθούν κατηγορίες, είχαν συστήσει εταιρεία και γνωρίζονταν για μακρό χρονικό διάστημα («Politico», 19/6/23).

Στην ανακοίνωσή της η ομοσπονδιακή εισαγγελία του Βελγίου αναφέρει: «Προκειμένου να επιτραπεί στο δικαστικό σύστημα να συνεχίσει το έργο του απρόσκοπτα και να διατηρηθεί ο απαραίτητος διαχωρισμός μεταξύ της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής και των επαγγελματικών υποχρεώσεων, ο ανακριτής Μισέλ Κλεζ μάς ενημέρωσε ότι αποφάσισε απόψε να αποσυρθεί από την υπόθεση. Αυτό

συμβαίνει παρά την απουσία οποιαδήποτε πραγματικού στοιχείου που θα μπορούσε να θέσει υπό αμφισβήτηση την εντιμότητα οποιαδήποτε από τα εμπλεκόμενα μέρη και το σημαντικό έργο που έχει επιτελέσει ο ίδιος και οι ανακριτές στην υπόθεση αυτή» («Καθημερινή», 19/6/23).

Αυτά συμβαίνουν στη βόρεια Ευρώπη: σε χώρες όπου η μακρά θεσμική παράδοση του κράτους δικαίου έχει δημιουργήσει ένα σύνολο από αυτονόητες παραδοχές αναφορικά με τη συμπεριφορά δημοσίων αξιωματούχων. Όταν, εν προκειμένω, υπάρχει έστω και υπόνοια, πόσω μάλλον απόδειξη, ότι ο αξιωματούχος έλαβε αποφάσεις ενόσω είχε σύγκρουση συμφερόντων, ο αξιωματούχος οφείλει να παραιτηθεί. Ο λόγος είναι απλός: δεν μπορούμε να εμπιστευτούμε την ακεραιότητα της κρίσης του. Η απόφασή του φέρει σκιές. Δεν γνωρίζουμε αν πρυτάνευσε το προσωπικό ή θεσμικό συμφέρον.

Αντιθέτως, σε θεσμικά ανώριμες χώρες, ο αξιωματούχος συνεχίζει να ασκεί το λειτουργημά του σαν

να μη συνέβη τίποτε. Δεν διανοείται να εκστομίσει τη φράση: «είναι, συνεπώς, σωστό να παραιτηθώ». Κανένας αρμόδιος δεν του τραβά το φαρτί. Ακόμα και η αρμόδια Ανεξάρτητη Αρχή κατά της Διαφθοράς αποδέχεται τις καταγέλαστα αυτοεξηγητικές δικαιολογίες του. Στην ομιλία του στην τελετή διαβεβαίωσης των νέων υπουργών, μετά τον πρόσφατο ανασχηματισμό, ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης είπε, μεταξύ άλλων ηθικοπλαστικών νοουθεσιών: «Υπηρετούμε το δημόσιο και όχι το ιδιωτικό συμφέρον» («Καθημερινή», 10/1/23). Πολύ σωστά. Όταν, όμως, ένας αξιωματούχος δεν πείθει ότι όντως υπηρετεί το δημόσιο συμφέρον, τι σας απαγορεύει ο θεσμός σας ρόλος να κάνετε κ. πρόεδρε;

Ρητορικό το ερώτημα. Ελπίδα δεν υπάρχει στη Λευκωσία, ίσως στις Βρυξέλλες.

Ο κ. Χαρίδημος Τσοούκας είναι καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Κύπρου και αντεπιστέλλον μέλος της Κυπριακής Ακαδημίας Επιστημών, Γραμμάτων και Τεχνών. www.htsoukas.com

Αναζητείται βηματισμός στο Κυπριακό

Η ύπαρξη ειδικού απεσταλμένου για το Κυπριακό από τα ΗΕ αποτελεί ευκαιρία για κινητικότητα στις συνομιλίες

ΤΟΥ ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ

Μπορεί την περασμένη Δευτέρα η σύγκληση του Εθνικού Συμβουλίου να πέρασε στα δημοσιογραφικά ψιλά υπό το βάρος της ανακοίνωσης του ανασχηματισμού της κυβέρνησης Χριστοδουλίδη, ωστόσο η πρώτη συνεδρία του μετά και την επίσημη ανακοίνωση, εκ μέρους του ΟΗΕ, του διορισμού της ειδικής απεσταλμένης Μαρία Άνκελα Ολγκίν Κουεγιάρ, καταδεικνύει και μια σειρά συνειδητοποιήσεων σε σχέση με τη δύσκολη εξίσωση της άρσης του αδιεξόδου στο Κυπριακό. Ενός αδιεξόδου που εισέρχεται, χρονικά, στον έβδομο χρόνο του μετά την αποτυχία των συνομιλιών στο Κραν Μοντάνα το 2017.

Αυτό που καλά ενημερωμένες πηγές αναφέρουν στην «Κ» είναι πως το Εθνικό Συμβούλιο της περασμένης Δευτέρας, αν και λίγο νωρίτερα είχε προκαλέσει μικροπολιτικές κόντρες με αφορμή τη διαρροή της πρόσκλησης του προέδρου στην Άγκυρα από τον Ερντογάν, διεξήχθη σε ένα πλαίσιο συναινέσεων στο επίπεδο των τριών βασικών κομμάτων (ΔΗΣΥ, ΑΚΕΛ και ΔΗΚΟ) ως προς τη συνειδητοποίηση των αντικειμενικών δυσκολιών που θα έχει ενώπιόν της η κα Κουεγιάρ ερχόμενη στην Κύπρο στις αρχές Φεβρουαρίου.

Ωστόσο, αυτό που επιστομάνθηκε τόσο από την πλευρά των κομμάτων όσο και εκ μέρους του ίδιου του προέδρου είναι πως το γεγονός της ύπαρξης ενός ειδικού απεσταλμένου

για το Κυπριακό εκ μέρους των Ηνωμένων Εθνών αποτελεί την κατ' εξοχήν ευκαιρία για κινητικότητα στις συνομιλίες και δη στο επίπεδο των πρωτοβουλιών, εκ μέρους της ελληνοκυπριακής πλευράς.

Το πλαίσιο Γκουτέρες

Αν και σε επίπεδο δημόσιας ρητορικής η επίσημη ελληνοκυπριακή θέση παραμένει προσπλωμένη στην αφετηριακή προσέγγιση να συνεχιστούν οι συνομιλίες «από εκεί που έμειναν στο Κραν Μοντάνα» τόσο ως προς τη διάσταση της αντιμετώπισης του αφηγήματος Τατάρ-Άγκυρας περί «κυριαρχικής ισότητας» και λύσης δύο κρατών όσο και σε σχέση με το πώς το Κυπριακό γίνεται διαχρονικά και πεδίο μικροπολιτικής αντιπαράθεσης από το Εθνικό Συμβούλιο δεν καταγράφικαν, όπως μαθαίνει η «Κ», αποκλίσεις από την αξιοποίηση των εξισμιών του Πλαισίου Γκουτέρες –ως γενικών αρχών που συνοψίζουν τα συναινετικά σημεία των διαπραγματεύσεων του Κυπριακού την περίοδο 2016-2017. Ωστόσο, προεκλογικά, ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης είχε επανλάβει πολλάκις το ζήτημα της βελτίωσης σημειών τον εν λόγω πλαίσιο ενώ γνωστός είναι και ο τρόπος με τον οποίο το εν λόγω πλαίσιο είχε καταστεί, αμέσως μετά την κατάρρευση των συνομιλιών το 2017, αντικείμενο διαξιφισμών στη δημόσια σφαίρα σε σχέση με το ίδιο το Πλαίσιο και το περιεχόμενό του. Πηγές που γνωρίζουν, ωστόσο, αναφέρουν πως

Καλά ενημερωμένες πηγές αναφέρουν στην «Κ» πως το Εθνικό Συμβούλιο της περασμένης Δευτέρας διεξήχθη σε ένα πλαίσιο συναινέσεων μεταξύ ΔΗΣΥ, ΑΚΕΛ και ΔΗΚΟ ως προς τη συνειδητοποίηση των αντικειμενικών δυσκολιών που θα έχει ενώπιόν της η κα Κουεγιάρ.

Αρχές Φεβρουαρίου αναμένεται στην Κύπρο η ειδική απεσταλμένη του γ.γ. των Η.Ε. Μαρία Άνκελα Ολγκίν Κουεγιάρ.

σε επίπεδο κατανόησης των δυσκολιών που υπάρχουν στο Κυπριακό το Πλαίσιο Γκουτέρες δύναται να επανέλθει δυναμικά ως εργαλείο τόσο των επαφών που η κα Κουεγιάρ θα επιδιώξει όσο και σε σχέση με την προσέγγιση της ελληνοκυπριακής πλευράς για συνέχιση του διαλόγου «από εκεί που διακόπηκε στο Κραν Μοντάνα».

Reality check

Τόσο ο ΔΗΣΥ όσο και το ΑΚΕΛ επισήμαναν, στο πλαίσιο του Εθνικού Συμβουλίου, την ανάγκη για ανάληψη πρωτοβουλιών εκ μέρους της ελληνοκυπριακής πλευράς με αφορμή την κάθοδο Κουεγιάρ. Ο ΔΗΣΥ διά της προέδρου του, Αννίτας Δημητρίου, εξέφρασε μεν στήριξη στην προσπάθεια του προέδρου για άρση του αδιεξόδου αλλά επισημάνε, κριτικά, την απουσία ανακοίνωσης των Μέτρων Οικοδόμησης Εμπιστοσύνης (ΜΟΕ), ο χρόνισμός των οποίων θα μπορούσε να είναι προγενέστερος, δημιουρ-

γώντας έτσι πρωτοβουλία πριν από το κλείσιμο του διορισμού της ειδικής απεσταλμένης. Το ΑΚΕΛ, διά του γ.γ. του Στέφανου Στεφάνου, εξέφρασε μεν την ανάγκη για άμεση ανάληψη πρωτοβουλιών ωστόσο δεν παρέλειψε να επισπώνει πως είναι ο χρόνος που δημιουργεί, για την Τουρκία, τετελεσμένα και επί τούτου οι πρωτοβουλίες του προέδρου Χριστοδουλίδη πρέπει να είναι καλά προετοιμασμένες όπως και στοχευμένες προκειμένου ο χρόνος να μη λειτουργήσει σε βάρος της ελληνοκυπριακής πλευράς. Αυτό που, αυτή τη φορά, φαίνεται να γίνεται αντιληπτό από τα δύο μεγάλα κόμματα είναι πως ενώ υπήρχαν προπαρασκευαστικές διεργασίες για τον διορισμό ειδικού απεσταλμένου όπως και το κλείσιμο των «μικρών-μικρών» στο Κυπριακό (ανανέωση θητείας ΟΥΝΦΙΚΥΠ, κ.λπ.) δεν υπήρξε άμεση στήριξη στην ομάδα του Ελληνοκύπριου διαπραγματευτή. Ωστόσο, στο πλαίσιο της συνεδρίας του Εθνικού αποφασιστηκε και αυτό το ζήτημα και, όπως πληροφορείται η «Κ», θα ανακοινωθεί σύντομα με τα κόμματα να επιλέγουν γνώριμα πρόσωπα (όπως π.χ. ο κ. Τριανταφυλλίδης για τον ΔΗΣΥ και ο κ. Τσελεπής για το ΑΚΕΛ) που έχουν τα τελευταία χρόνια συνεχή παρουσία στήριξης της εκάστοτε ομάδας του Ελληνο-

κύπριου διαπραγματευτή όπως και εμπειρία από την κορύφωση του 2016-2017 (Μον Πελεράν, Γενεύη, Κραν Μοντάνα).

Η νεκρή ζώνη ως spoiler

Το άλλο σημαντικό ζήτημα που προέκυψε από το Εθνικό Συμβούλιο, ως αντικείμενο διεξοδικής συζήτησης, αποτελεί η κατάσταση στη νεκρή ζώνη και δη ως προς ενέργειες της τουρκικής πλευράς εντός της, με αποκορύφωμα την κρίση του περασμένου Αυγούστου στην Πύλα αλλά και την κατάσταση που προέκυψε σε άλλες περιοχές, με τον Άγιο Δομέτιο να αποτελεί το χαρακτηριστικότερο πρόσφατο παράδειγμα.

Ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης ενημέρωσε τα μέλη του Εθνικού για τις διπλωματικές ενέργειες με φόντο τον ΟΗΕ και τον ίδιο τον γενικό γραμματέα, ενώ υπήρχε και η κοινή αντίληψη πως μια κρίση εντός της νεκρής ζώνης κατά τη διάρκεια της παρουσίας και των προσπαθειών της κ. Κουεγιάρ τους επόμενους μήνες, αποτελεί όχι μόνο σημαντική τροχοπέδη στις προσπάθειες για άρση του αδιεξόδου των συνομιλιών αλλά και διλημμα στρατηγικής φύσης για το πώς θα κινηθεί η ελληνοκυπριακή πλευρά προκειμένου να το αντιμετωπίσει. Αυτό που μαθαίνει η «Κ» είναι πως μια προσέγ-

γιση τύπου «δεν μπορούν να υπάρχουν συνομιλίες ενώ στη νεκρή ζώνη υπάρχουν κινήσεις του τουρκικού στρατού» εξετάζεται στη λογική και της αντίστοιχης προσέγγισης, την περίοδο 2016-2017, λόγω των τότε αιτημάτων για έξοδο του ερευνητικού πλοίου «Μπαρμπάρους» στην κυπριακή Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη. Σε κάθε περίπτωση η κοινή αντίληψη είναι πως το ζήτημα της νεκρής ζώνης αποτελεί το κατ' εξοχήν επίπεδο δυνητικών κρίσεων που θα δυσκολέψει την ελληνοκυπριακή πλευρά τους επόμενους μήνες, μιας και συνδέεται και με το αίσθημα ασφάλειας των πολιτών που διαμένουν εγγύς της.

Αρχές Φεβρουαρίου

Η νέα ειδική απεσταλμένη του ΟΗΕ στο Κυπριακό Μαρία Άνκελα Κουεγιάρ, αναμένεται στην Κύπρο το πρώτο δεκαήμερο του Φεβρουαρίου, αμέσως μετά την τυπική αναχώρηση (σε ετήσια πλέον βάση) της θητείας της ΟΥΝΦΙΚΥΠ στο επίπεδο του Συμβουλίου Ασφαλείας του διεθνούς οργανισμού στις 30 Ιανουαρίου. Την εβδομάδα που μας πέρασε η κα Κουεγιάρ μετέβη στην Νέα Υόρκη όπου είχε προκαταρκτικές συναντήσεις με την ηγσία του ΟΗΕ και τον ίδιο τον γενικό γραμματέα ενώπιε της καθόδου της στην Κύπρο.

Στη χρονιά που ανέτειλε πριν από λίγες ημέρες θα κριθεί κατά πόσο μπορεί να διαρκέσει και να καρποφορήσει η ελληνοτουρκική προσέγγιση. Οι διευθυντές δύο μεγάλων εφημερίδων στις δύο όθες του Αιγαίου, της «Κ» και της Milliyet, αποφάσισαν ο ένας να απευθυνθεί στους αναγνώστες του άλλου, μια χειρονομία που συμβολίζει την ανάγκη να διαλυθεί η αμοιβαία καχυποψία. Σήμερα, αμφότερα τα φύλλα δημοσιεύουν τα άρθρα που ακολουθούν.

Ενας Τούρκος, δύο Αθήνες

Τον **ΟΖΑΪ ΣΕΝΤΙΡ**

Ο διευθυντής της εφημερίδας *Milliyet* γράφει στους αναγνώστες της «Κ»

Το σαγανάκι για πρώτη φορά στη ζωή μου το δοκίμασα την παραμονή της Πρωτοχρονιάς του 1990. Ίσως λόγω της ανωριμότητας της νιότης, τότε δεν μπορούσα να σκεφτώ να κρατήσω το όνομά του στο μυαλό μου. Χρόνια αργότερα, στη Θεσσαλονίκη, στο δείπνο με τον δήμαρχο Γιάννη Μπουτάρη, ξαναδοκίμασα αυτή τη γεύση, αυτή τη φορά απομνημονεύοντας αμέσως το όνομά της. Εκτοτε, όπου κι αν πήγα, στην Πάτμο, στην Τωρόνη, στα Δίκελλα, στην Ασπροβάλτα, το σαγανάκι δεν έλειπε ποτέ από το τραπέζι μου.

Δυστυχώς, αυτός ο κανόνας παραβιάστηκε τον Δεκέμβριο του 2023. Μετά το δεύτερο Ακαδημαϊκό και Δημοσιογραφικό Φόρουμ Ελλάδας - Τουρκίας, στο εστιατόριο το οποίο πήγαμε, ζήτησα σαγανάκι. Ο φίλος που εξυπηρετούσε το τραπέζι μου πρότεινε μοτσαρέλα. Στο τέλος της βραδιάς ζήτησα ελληνικό καφέ, αλλά μου είπαν ότι υπήρχε μόνο εσπρέσο. Έμεινα λίγο έκπληκτος, αλλά περισσότερο λυπημένος. Δεν είναι περίεργο που πόλεις με ιστορία μερικών μόνο αιώνων αλλάζουν πολιτισμό και επηρεάζονται από τον άνεμο της παγκοσμιοποίησης, αλλά εδώ μιλάμε για την Αθήνα. Σε έναν κόσμο όπου η Βαρκελώνη και η Ρώμη διατηρούν τον πολιτισμό τους, χρειάζεται να αλλάξει τόσο πολύ η Αθήνα;

Η αλλαγή είναι μια σημαντική έννοια, ο χρόνος όλους μας αλλάζει λίγο... Το 1989 έγραφα ρομαντικές προτάσεις, όπως ότι τα αποδημητικά πουλιά δεν γνωρίζουν την υφαλοκρηπίδα και οι άνθρωποι δεν πρέπει να είναι σκλάβοι των συνόρων που δημιουργούν. Εκείνος ο νεανικός ρομαντισμός έμεινε πίσω, σήμερα είμαι 54

χρόνων, σε μια πιο λογική μου φάση μπορώ να πω ότι τα ψάρια που περιφέρονται στο Αιγαίο δεν γνωρίζουν από θάλασσα δικαιοδοσία. Σήμερα ένα νέο παράθυρο ευκαιρίας άνοιξε μπροστά μας.

Αν μπορούμε να μάθουμε να μοιραζόμαστε αντί να χωρίζουμε, θα επωφεληθούμε και οι δύο από αυτό. Όσο εμείς θα κερδίζουμε, θα χάνουν οι χώρες που εμπορεύονται, οι εθνικές, οι ευκαιριακές πρωτεύουσες που προσπαθούν να εδραιωθούν στη γεωγραφία μας και όσοι χτίζουν την προσωπική τους καριέρα στην πολιτική με την εκθρόνιση. Φυσικά δεν θα είναι εύκολο, δεν μπορούμε να συμφωνήσουμε

Ενα νέο παράθυρο ευκαιρίας άνοιξε μπροστά μας. Αν μπορούμε να μάθουμε να μοιραζόμαστε αντί να χωρίζουμε, θα επωφεληθούμε και οι δύο από αυτό.

ακόμη για τον αριθμό των θεμάτων στα οποία διαφωνούμε, αλλά καταφέραμε να αλλάξουμε τη στάση των χειρών μας από τη λειτουργία γροθιών σε λειτουργία χειραφσίας και αρχίσαμε να νοιάζομαστε, να ακούμε και όχι μόνο να μιλάμε. Τα πιο δύσκολα βήματα που κάνει ένας άνθρωπος σε όλη του τη ζωή είναι τα παιδικά βήματα, έπειτα από τα οποία κάθε βήμα γίνεται πιο εύκολο...

Το να σκέφτεσαι διαφορετικά και να έχεις διαφορετικές πεποιθήσεις δεν αποτελεί εμπόδιο στην εξυπηρέτηση του ίδιου σκοπού. Δύο από τους αγαπημένους μου καλλιτέχνες, ο Χατζιδάκις και ο Θεοδωράκης, είχαν αντίθετες απόψεις για τη ζωή, αλλά και οι δύο ανέβασαν την ελλη-

νική μουσική στην κορυφή. Ήταν άνθρωποι που σέβονταν πολύ ο ένας τον άλλον και μιλούσαν προσεκτικά ο ένας για τον άλλον. Και οι χώρες μας μπορούν να κάνουν το ίδιο. Τα τραγούδια του Θεοδωράκη, του οποίου η μητέρα ήταν από το Τσεσμέ και ο πατέρας του από τη Χίο, τραγουδούνται με την ίδια ειλικρίνεια και στις δύο πλευρές του Αιγαίου, αυτός είναι ο κοινός μας πλούτος. Τα σημεία που διασταυρώνονται οι ζωές μας δεν είναι απλώς τραγούδια, τζατζίκι ή μπακλαβάς.

Ο τουρκικός και ο ελληνικός λαός υπέφεραν πολύ από στρατιωτικά πραξικοπήματα και τις κυβερνήσεις που υποστηρίχθηκαν από τον στρατό, και πλήρωσαν βαρύ τίμημα για αυτόν τον σκοπό. Το χέρι ήταν πάντα το ίδιο πίσω και από τα δικά μας και από τα δικά σας πραξικοπήματα. Αυτό πρέπει να μας λέει πολλά. Επειδή δίνω σημασία στη σχέση φίλης που έχουμε δημιουργήσει με τον Αλέξη Παπαχελά και την «Καθημερινή», ως φιλοξενούμενος αρθρογράφος δεν θα μακρηγορήσω: Από τις δικές μας ακτές ακούσαμε το τραγούδι «Ben seni sevdiğümü tüm dünyaya bildirim» (μτφρ.: Σε όλο τον κόσμο είπα ότι σ' αγαπώ) που μετέδωσε η ΕΡΤ το πρωί της 8ης Φεβρουαρίου και το παρακολουθήσαμε πολλές φορές δακρυσμένοι, μέσα στον πόνο εκείνων των ημερών. Ενώ ο δικός μας πόνος συνεχιζόταν, στεναχωρήθηκαμε για τους Έλληνες πολίτες που έχασαν τη ζωή τους στο σιδηροδρομικό δυστύχημα της 1ης Μαρτίου και καταλάβαμε ο ένας τον άλλον καλύτερα.

Είμαστε άνθρωποι και στις δύο πλευρές του Αιγαίου που ξέρουν να βλέπουν τη ζωή και με τα συναισθήματά τους, και όπως στον ανταγωνισμό έτσι και στην ειρήνη μπορούμε να φτάσουμε από το 1 στο 100.

Εύχομαι σε όλους καλή χρονιά και να είναι γεμάτη με υγεία και ειρήνη.

Ενας διαυλος για την αλήθεια

Τον **ΑΛΕΞΗ ΠΑΠΑΧΕΛΑ**

Ο διευθυντής της «Καθημερινής» προς τους αναγνώστες της *Milliyet*

Το 2024 ξεκινάει με την Ελλάδα και την Τουρκία να έχουν περάσει σε μια νέα φάση αναθερμάνσης των σχέσεών τους. Απόδειξη το γεγονός πως η Milliyet δημοσιεύει αυτό το άρθρο και η «Καθημερινή» το αντίστοιχο του ομολόγου μου. Ελπίζω πως αυτή η περιόδος ηρεμίας θα διαρκέσει πολύ. Έχουμε άλλωστε αποδείξει τα τελευταία 100 χρόνια ότι μπορούμε να είμαστε «καλοί αντίπαλοι» αλλά και καλοί φίλοι. Οι τύκες μας είναι αναπόφευκτα συνδεδεμένες, μια και είμαστε όμπροι της γεωγραφίας και –ενίοτε– της Ιστορίας. Αν ανατρέξετε στα πρωτοσχέδια των δύο ιστορικών μας εφημερίδων, θα βρείτε κορυφαίες στιγμές συγκρούσεως αλλά και συνεργασίας.

Είναι όμως σημαντικό, αν θέλουμε να διαφυλάξουμε το σημερινό καλό κλίμα, να επικοινωνούμε περισσότερο απευθείας μεταξύ μας και να καταλαβαίνουμε καλύτερα ο ένας τον άλλον. Ήταν για μένα προσωπικά πολύ χρήσιμα τα δύο μικρά συνέδρια που έγιναν πρώτα στην Κωνσταντινούπολη και μετά στην Αθήνα με τη συμμετοχή πανεπιστημιακών, αναλυτών από δεξαμενές σκέψης και δημοσιογράφων.

Συζητώντας με τους γείτονές μας κατάλαβα, για παράδειγμα, πόσο σημαντικό θέμα είναι για την τουρκική κοινή γνώμη η δημιουργία αμερικανικών βάσεων σε ορισμένες περιοχές της Ελλάδας, οι οποίες μεταφράζονται ως κομμάτι ενός σχεδίου στραγγαλισμού της Τουρκίας. Μπορεί να μη συμφωνώ καθόλου με αυτή την εκτίμηση, ήταν όμως πολύ χρήσιμο να το ακούσω και να το καταλάβω. Ελπίζω και για τους συνομιλητές μου οι συζητήσεις

μας να ήταν χρήσιμες και να αντιλήφθηκαν το πώς εισπράττει η ελληνική κοινή γνώμη δηλώσεις ή ενέργειες που υποδηλώνουν αναθεωρητισμό και αμφισβήτηση κυριαρχίας.

Συμφωνήσαμε με τον Οζαϊ Σεντίρ να γράψουμε αυτά τα άρθρα και να αποκαταστήσουμε έναν μόνιμο διάυλο επικοινωνίας, ο οποίος θα μπορούσε να αποδειχθεί εξαιρετικά χρήσιμος σε μια μελλοντική ελληνοτουρκική κρίση. Είναι πολλές οι φορές που παρεξηγήσεις ή λανθασμένες ερμηνείες μας δίλωσαν ή κίνησαν μας έφτασαν κοντά στην αναμέτρηση. Και τίποτα δεν βοηθάει περισσό-

Οι τύκες μας είναι αναπόφευκτα συνδεδεμένες, μια και είμαστε όμπροι της γεωγραφίας και –ενίοτε– της Ιστορίας.

τερο σε αυτές τις περιπτώσεις από την άμεση επικοινωνία δημοσιογράφων που μπορούν να «διαβάσουν» σωστά τι είναι αλήθεια και τι ψέμα, ειδικά στην εποχή μας, την εποχή των fake news.

Καθώς υποδεχόμαστε το 2024 καταλαβαίνουμε όλοι ότι έχουμε μπει σε μια παρατεταμένη φάση παγκόσμιας αστάθειας. Ο κόσμος γύρω μας γίνεται ολοένα πιο απρόβλεπτος και επικίνδυνος. Εμείς οι δημοσιογράφοι έχουμε την υποχρέωση να ερμηνεύουμε όσα συμβαίνουν, να εξηγούμε με ακρίβεια και χωρίς ψευδαισθήσεις τις εξελίξεις. Μπορούμε όμως με την επικοινωνία μεταξύ μας να βοηθήσουμε στην αλληλοκατανόηση και τη σταθερότητα σε μια περίοδο που γειτονεύει με κάθε μεγάλη κρίση που βιώνουμε. Εύχομαι στους αναγνώστες της Milliyet καλή και ειρηνική χρονιά!

Συνέντευξη στον **ΑΝΤΡΕΑ ΚΗΜΗΤΡΗ**

«**Δεν τίθεται** θέμα εξεύρεσης κοινού εδάφους μεταξύ ομοσπονδίας και δύο κρατών» δηλώνει σε συνέντευξή του στην «Κ» ο διαπραγματευτής της ελληνοκυπριακής πλευράς Μενέλαος Μενελάου εν αναμονή της καθόδου της απεσταλμένης του γ.γ. στο Κυπριακό. Αναφέρει ότι ο διορισμός της κα Ολγκίν αποτελεί ένα σημαντικό βήμα στην προσπάθεια δημιουργίας προϋποθέσεων επανένταξης των συνομιλιών, επισημαίνοντας ότι δεν είμαστε ακόμα στο σημείο που μπορούμε να μιλήσουμε για διάρρηξη του αδιεξόδου. Αναφερόμενος στις προκλήσεις των κατοχικών δυνάμεων στη νεκρή ζώνη, σημειώνει πως μια ερμηνεία είναι ότι εντάσσονται σε ένα πλαίσιο πρόκλησης νέων τετελεσμένων, άσκησης πίεσης προς τη δική μας πλευρά και υπονόμησης της προσπάθειας για κάτι θετικό. Σχολιάζοντας πως οι εξελίξεις διεθνώς επιρρεάζουν το Κυπριακό, ο κ. Μενελάου δηλώνει ότι το γενικότερο περιβάλλον δεν είναι υποβλητικό υπό την έννοια ότι δεν είναι στο επίκεντρο ο σεβασμός του διεθνούς δικαίου και του Καταστατικού Χάρτη του ΟΗΕ, σημειώνοντας ότι δεν υπάρχουν «παγωμένες» συγκρούσεις και ότι συγκρούσεις που παραμένουν σε εκκρεμότητα, κακοφορμίζουν και οδηγούν σε χειρότερες επιπλοκές.

–Τι σημαίνει ο διορισμός απεσταλμένης του γενικού γραμματέα ΟΗΕ στο Κυπριακό;

–Ο διορισμός αποτελεί ένα σημαντικό βήμα στην προσπάθεια δημιουργίας προϋποθέσεων επανένταξης των συνομιλιών και στην αναζωογόνηση της προοπτικής συνολικής επίλυσης του Κυπριακού με βάση τα ψηφίσματα των Ηνωμένων Εθνών. Δεν είμαστε ακόμα στο σημείο που μπορούμε να μιλήσουμε για διάρρηξη του αδιεξόδου. Η προσπάθεια είναι και θα συνεχιστεί

Δεν τίθεται θέμα χρονοδιαγράμματος, διότι κάτι τέτοιο θα αποτελούσε εργαλείο στα χέρια όσων επιδιώκουν να αποτύχει η προσπάθεια.

να είναι δύσκολη. Εμείς θα συνεχίσουμε με αποφασιστικότητα, διεκδικητικότητα, εποικοδομητικό πνεύμα και πραγματισμό, ώστε να φτάσουμε το συντομότερο δυνατόν στον επιδιωκόμενο στόχο.

–**Ποια είναι η αποστολή της;**

–Η αποστολή είναι να υποβοηθήσει την προσπάθεια προετοιμασίας του εδάφους για επανένταξη συνομιλιών για επίλυση του Κυπριακού, στη βάση που καθορίζεται από τα ψηφίσματα των Η.Ε., στο πλαίσιο των καλών υπηρεσιών του γενικού γραμματέα των Η.Ε.

–**Αυτοί είναι οι όροι εντολής της;**

–Ναι. Οι όροι εντολής καθορίζονται στα ψηφίσματα του Συμβουλίου Ασφαλείας. Μόνο το Σ.Α. καθορίζει τους όρους εντολής για τους αξιωματικούς και απεσταλμένους των Η.Ε.

–**Το γεγονός ότι χαρακτηρίζεται προσωπική απεσταλμένη του γ.γ. παίζει κάποιο ρόλο;**

–Ο τίτλος δεν επηρεάζει. Έχει ως όρους εντολής τα ψηφίσματα του Σ.Α.

–**Θα λογοδοτεί στο Συμβούλιο Ασφαλείας;**

–Κάθε αξιωματικός ή απεσταλμένος των Η.Ε. είναι εντολοδόχος του Σ.Α. και αναφέρει στο Σ.Α., στο πλαίσιο της αποστολής καλών υπηρεσιών του γ.γ.

–**Υπάρχει χρονοδιάγραμμα για**

την αποστολή της;

–Όχι, δεν τίθεται θέμα χρονοδιαγράμματος. Κάτι τέτοιο θα ήταν εντελώς αντιπαραγωγικό και θα αποτελούσε εργαλείο στα χέρια όσων επιδιώκουν να αποτύχει η προσπάθεια, που θα ήταν μια καταστροφική εξέλιξη. Η δική μας προσπάθεια είναι να έχουμε αποτέλεσμα το συντομότερο δυνατόν.

–**Η στάση της άλλης πλευράς παραμένει αμετάβλητη, συνεπώς τι μπορούμε να αναμένουμε;**

–Είναι γεγονός ότι δεν έχουμε ακόμα ενδείξεις απτής πολιτικής βούλησης από την τουρκική πλευρά για επάνοδο στο πλαίσιο των ψηφισμάτων των Η.Ε. Αυτό είναι το πρώτο και σημαντικότερο εμπόδιο που έχουμε να αντιμετωπίσουμε αυτή τη στιγμή.

–**Πώς μπορεί να βρεθεί κοινό έδαφος ανάμεσα στις πλευρές, όταν ο κ. Τατάρ δηλώνει ότι η ομοσπονδία τελείωσε και ότι θέση του είναι η λύση δύο κρατών;**

–Η βάση λύσης του Κυπριακού είναι η ΔΔΟ. Αυτό δεν είναι η θέση της ε/κ πλευράς, έναντι της θέσης της τ/κ πλευράς για δύο κράτη. Είναι ο συμβιβασμός που έχει συμφωνηθεί μεταξύ των δύο πλευρών και έχει επαναβεβαιωθεί στο πλαίσιο όλων των μέχρι σήμερα προσπαθειών επίτευξης λύσης του Κυπριακού. Εκείνο που απαιτείται αυτή τη στιγμή

προσανατολισμού.

–**Στην Πύλα τι συμβαίνει; Τα έργα διακόπηκαν και στις δύο πλευρές ή ο δρόμος των Τ/κ συνεχίζεται;**

–Αυτό που πρέπει να γίνει είναι η εφαρμογή της συναντίληψης που έχει επιτευχθεί.

–**Ο ρόλος των Η.Ε. είναι υποβοηθητικός;**

–Η φιλοσοφία μας διαχρονικά είναι να έχουμε αμοιβαία συνεργασία με τα Η.Ε. Χωρίς αυτό να σημαίνει ότι συμφωνούμε σε όλα.

μή είναι η τουρκική πλευρά να τιμήσει αυτή τη δέσμευσή της και να επανέλθει σε αυτό το πλαίσιο. –**Εάν η κα Ολγκίν ακούσει από τον κ. Τατάρ τις γνωστές του θέσεις, τι μπορεί να πράξει;**

–Αυτό είναι ένα πιθανό ενδεχόμενο. Υπάρχουν και άλλα. Εξετάζουμε όλα τα ενδεχόμενα, παρακολουθούμε τις εξελίξεις, αξιολογούμε τα δεδομένα και είμαστε έτοιμοι να αντιμετωπίσουμε τις διαφορετικές πιθανότητες με τις οποίες μπορεί να βρεθούμε αντιμέτωποι και να κάνουμε εκείνα που χρειάζεται για να μην επιτρέψουμε αυτή η προσπάθεια να καταλήξει σε αδιέξοδο ή να οδηγήσει σε διολίσθηση εκτός του πλαισίου των ψηφισμάτων των Η.Ε. Δεν χρειάζεται να πούμε περισσότερα σε αυτό το στάδιο. Θέλω όμως να διαβεβαιώσω ότι σκεφτόμαστε πρωτοβουλιακά, διεκδικητικά και με εποικοδομητικό πνεύμα. Δεν θα είμαστε παθητικοί, ούτε θα αφήσουμε τις εξελίξεις να μας προκαταλάβουν.

–**Μπορεί να βρεθεί κοινό έδαφος κάπου στη μέση, όπως λέγεται συνήθως;**

–Όχι, δεν τίθεται θέμα εξεύρεσης κοινού εδάφους μεταξύ ομοσπονδίας και δύο κρατών. Ο συμβιβασμός είναι η ΔΔΟ με πολιτική ισότητα όπως ορίζεται στα ψηφίσματα των Η.Ε. Ένα κράτος με μια κυριαρχία,

μία ιθαγένεια, μία διεθνή προσωπικότητα.

–**Συνεπώς, σύμφωνα με το δικό μας αφήγημα, ο μόνος τρόπος εξεύρεσης κοινού εδάφους είναι η επιστροφή της άλλης πλευράς στο πλαίσιο της ΔΔΟ. Πώς μπορεί να γίνει αυτό;**

–Είναι πρόωρο σε αυτό το στάδιο να πούμε περισσότερα και δεν είναι και σωστό να αναφέρουμε περισσότερα δημοσίως προτού έχουμε τη δυνατότητα να κουβεντιάσουμε με την απεσταλμένη του γ.γ. Για την ώρα αρκεί να σημειώσουμε ότι στο Κυπριακό υπάρχει μια συσσωρευμένη εμπειρία πολλών χρόνων, με αποκορύφωμα την πρόσφατη προσπάθεια στο Κραν Μοντανά, που επιτρέπει σε όλους τους εμπλεκόμενους να γνωρίζουν πολύ καθαρά ποια είναι τα θεμελιώδη θέματα πάνω στα οποία μπορεί να στηριχθεί μια συμφωνημένη λύση. Υπάρχει επίσης, σε αυτή τη συγκυρία, ένα γενικότερο πλαίσιο που έχει να κάνει με την προσπάθεια διαμόρφωσης μιας πιο προβλέψιμης και σταθερής σχέσης της Τουρκίας με την Ε.Ε. και τη Δύση, την προσπάθεια βελτίωσης των σχέσεων Ελλάδας – Τουρκίας. Θα δούμε πώς θα εξελιχθούν τα πράγματα και εάν θα έχουμε πρόοδο και στο Κυπριακό στο πλαίσιο μιας γενικότερης θετικής προοπτικής.

–**Τι μπορεί να γίνει εντός αυτού του πλαισίου που περιγράφετε, ώστε να μετακινηθεί η άλλη πλευρά και να δοθεί ώθηση στη διαδικασία;**

–Όλες οι προσπάθειες για επίτευξη λύσης του Κυπριακού, ειδικά από το 2000 και μετά, στηρίχθηκαν στη λογική της αναζήτησης παραγόντων που θα μπορούσαν να λειτουργήσουν καταλυτικά για να υπάρξουν θετικές εξελίξεις και στο Κυπριακό. Υπάρχουν θέματα στο πλαίσιο των ευρωτουρκικών σχέσεων που ξέρουμε ότι ενδιαφέρουν την Τουρκία, π.χ. η επικαιροποίηση της Τελωνειακής Ένωσης και η ελευθεροποίηση των θεωρήσεων. Πρόσφατα έχει εκδοθεί και η έκθεση της Κομισιόν και του ύπατου εκπροσώπου της Ε.Ε. για θέματα εξωτερικής πολιτικής αναφορικά με την κατάσταση των ευρωτουρκικών σχέσεων, μέσα από την οποία επισημαίνονται επιλογές και πεδία επί των οποίων μπορεί να γίνουν βήματα με την Τουρκία, πάντα στο πλαίσιο της αμεσότητας. Επομένως υπάρχουν θέματα πάνω στα οποία μπορούμε να εργαστούμε, και αν υπάρχει απτή πολιτική βούληση από την Τουρκία, τότε μπορούμε να προβλέπουμε σε θετικές εξελίξεις.

–**Αρα είναι «κλειδί» η ευρωτουρκική ατζέντα;**

–Είναι ένα σημαντικό πεδίο.

–**Τα ενεργειακά εντάσσονται στην προσπάθεια μετακίνησης της άλλης πλευράς;**

–Σημειώνουμε τις δηλώσεις που γίνονται από πλευράς Τούρκων αξιωματούχων γι' αυτό το θέμα. Εμείς είμαστε έτοιμοι να συζητήσουμε με την Τουρκία με βάση το διεθνές δίκαιο. Όχι όμως στη βάση προσεγγίσεων που μετατρέπουν το θέμα σε εργαλείο για την προώθηση παράνομων διεκδικήσεων σε βάρος των συμφερόντων της Κύπρου και όλων των Κυπρίων και εν τέλει σε κατάρυξη για τη μονιμοποίηση της διαίρεσης. Θέλω επίσης να υπενθυμίσω ότι το κεκτημένο των συνομιλιών περιλαμβάνει πολύ σημαντικές συγκλίσεις και για το θέμα των φυσικών πόρων στο πλαίσιο της λύσης του Κυπριακού.

–**Εμείς τι θα πούμε στην κα Ολγκίν; Ποια είναι η δική μας θέση;**

–Ότι είμαστε έτοιμοι και θα εργαστούμε για να επαναρχίσουν ουσιαστικές διαπραγματεύσεις για την επίτευξη συνολικής λύσης του Κυπριακού με βάση τα ψηφίσματα των Η.Ε., από το σημείο που σταμάτησε η προσπάθεια στο Κραν Μοντανά.

–**Τελικά πού σταματήσαμε στο Κραν Μοντανά και ποιο είναι το κεκτημένο της διαδικασίας;**

–Είναι η βάση λύσης σύμφωνα με τα ψηφίσματα των Η.Ε., οι συγκλίσεις που επιτεύχθηκαν μέχρι το Κραν Μοντανά και τα έξι σημεία τα οποία υπέβαλε ο γ.γ. των Η.Ε. στο Κραν Μοντανά. Όπως αναφέρει ο γ.γ. στην έκθεσή του, του Σεπτεμβρίου 2017, μέχρι το πέρας της διασκέψεως στο Κραν Μοντανά, τα θέματα της ομοσπονδιακής εκτελεστικής εξουσίας και της αποτελεσματικής συμμετοχής είχαν οριστικοποιηθεί. Το εδαφικό ήταν εντός ακτίνας σύγκλισης όπως και τα θέματα που απορρέουν από την ιδιότητα της Κύπρου ως κράτος-μέλος της Ε.Ε. Στο περιουσιακό απέμεναν κάποια θέματα για τα οποία χρειάζονταν κάποια εργασία. Οι εγγυήσεις με βάση και το πλαίσιο του γ.γ. θα καταργούνταν, τα στρατεύματα θα αποχωρούσαν στη βάση χρονοδιαγράμματος και απέμενε το θέμα της ρήτρας αποχώρησης ή ρήτρας αναθεώρησης για την αποχώρηση και των αποστασμάτων που προβλέπει η Συνθήκη Συμμαχίας. Καταλαβαίνετε λοιπόν γιατί είναι θεμελιώδους σημασίας να διαφυλαχθεί αυτό το κεκτημένο και να επικεντρωθούμε στο πώς διανύουμε την απόσταση που απομένει.

–**Αν μας ρωτήσουν αν αποδεχόμαστε το πλαίσιο Γκουτέρες ως έχει, τι θα απαντήσουμε;**

–Τα έξι σημεία του γ.γ., όπως λέει ο ίδιος ο γ.γ. στην έκθεσή του, του Σεπτεμβρίου του 2017, ήταν μια αποτύπωση των θεμελιωδών θεμάτων με στόχο να υποβοηθήσει τους εμπλεκόμενους να καταλήξουν σε μια στρατηγική συμφωνία. Στο Κραν Μοντανά φτάσαμε πολύ κοντά. Εμείς θέλουμε να συμβάλουμε εποικοδομητικά ώστε να διανύσουμε την απόσταση που έχει απομείνει και θα κάνουμε ό,τι μας αναλογεί.

–**Ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης είχε πει ότι δεν συμφωνεί με κάποια από τα έξι σημεία του πλαισίου.**

–Θα είμαστε διεκδικητικοί και δημιουργικοί. Είναι συνυφασμένα τα δύο. Με γνώμονα το συμφέρον της Κύπρου και όλων των Κυπρίων, που είναι και η πεμπτούσια της λύσης.

–**Τώρα που διορίστηκε απεσταλμένη του γ.γ. θα υπάρξει διορισμός και Ευρωπαίου απεσταλμένου;**

–Η προσπάθειά μας προς αυτή την κατεύθυνση συνεχίζεται. Η Ε.Ε. έχει εγγενή ρόλο στις προσπάθειες για λύση του Κυπριακού και θα ασκήσει αυτό τον ρόλο σε όλα τα στάδια της διαδικασίας υπό την αιγίδα του ΟΗΕ, με όλα τα κατάλληλα μέσα που διαθέτει, όπως αποφάσισε και το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο.

Συγκρούσεις που παραμένουν σε εκκρεμότητα κακοφορμίζουν

–**Ποιος είναι ο στόχος της τουρκικής πλευράς με τις προκλήσεις στη νεκρή ζώνη;**

–Μία ερμηνεία είναι ότι αυτά εντάσσονται σε ένα πλαίσιο αποπείρων εκτροχιασμού, πρόκλησης εντάσεων και νέων τετελεσμένων, άσκησης πίεσης προς τη δική μας πλευρά και υπονόμησης της προσπάθειας για κάτι θετικό. Γίνονται οι αναγκαίες αποτρεπτικές ενέργειες. Δεν θα παρασυρθούμε στην παγίδα της έντασης και του απο-

κτηριστικού την πρόσφατη ανάφλεξη στο Μεσανατολικό, αποδεικνύουν ότι δεν υπάρχουν «παγωμένες» συγκρούσεις και ότι συγκρούσεις που παραμένουν σε εκκρεμότητα, κακοφορμίζουν και οδηγούν σε χειρότερες επιπλοκές. –**Η πλευρά μας αντιμετωπίζει ζήτημα αξιοπιστίας;** –Καθώς αξιολογείται με βάση τα πεπραγμένα του. Τα δικά μας πεπραγμένα όλο αυτό το διάστημα μαρτυρούν ότι έχουμε κάνει πολλές

και ειλικρινείς προσπάθειες προκειμένου να υποβοηθήσουμε τη διαμόρφωση μιας θετικής προοπτικής. Οι δικές μας πρωτοβουλίες βοήθησαν καθοριστικά στη διαμόρφωση των προϋποθέσεων για να υπάρξει ο διορισμός απεσταλμένου του γ.γ. Θα συνεχίσουμε στο ίδιο πρωτοβουλιακό πνεύμα.

–**Υπάρχουν ενδείξεις για το τι θα μπορούσε να δει ο διεθνής παράγοντας ως συνέχεια στο Κυπριακό, δεδομένων των δυσκολιών;**

–Οι θέσεις του διεθνούς παράγοντα είναι αυτές που αποτυπώνονται στις σχετικές αποφάσεις των αρμόδιων διεθνών οργάνων. Στα ψηφίσματα του Σ.Α. των Η.Ε., στις αποφάσεις της Ε.Ε., στις θέσεις κρατών μελών του Σ.Α., ο μόνος δρόμος στο Κυπριακό είναι αυτός που καθορίζουν οι παράμετροι των Η.Ε.

–**Δεν μας έστειλαν μήνυμα για κάτι άλλο;**

–Δεν έχει τεθεί, ούτε μπορεί να τεθεί θέμα για κάτι άλλο.

Της **ΟΡΙΑΝΑΣ ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ**

Εκνευρισμό, πικρία αλλά και θυμό έφερε στα συγκυβερνώντα κόμματα η επόμενη μέρα του πολυσυζητημένου ανασχηματισμού από τον πρόεδρο Χριστοδουλίδη κυρίως για τον τρόπο διαχείρισης της κρίσης και όχι τόσο για το αποτέλεσμα. Αρχικά ο εκνευρισμός προήρθε από το γεγονός ότι πιάστηκαν εξαπίνης και στις πλείστες των περιπτώσεων ενημερώθηκαν για τον ανασχηματισμό λίγο πριν αυτός δοθεί στη δημοσιότητα, ενώ υπήρξαν και αυτοί που έμαθαν τα ονόματα του νέου Υπουργικού όπως και οι υπόλοιποι πολίτες, μέσω δηλαδή της ανακοίνωσης του κυβερνητικού εκπροσώπου.

Μάλιστα, η υπεράνθρωπη προσπάθεια που κατέβαλε ο έμπειρος πολιτικός Μάριος Καρογιάν να μη βγει εκτός πολιτικής ευπρέπειας στις πρώτες του δηλώσεις μετά την ανακοίνωση του ανασχηματισμού, λέγοντας μεταξύ άλλων ότι «ο χειρισμός δεν ήταν ο καλύτερος που έγινε, να είμαστε ειλικρινείς», καταδεικνύει και τα όσα προηγήθηκαν στη συνάντηση που είχε με τον Νίκο Χριστοδουλίδη. Στη συνάντηση, βέβαια, το κλίμα ήταν τεταμένο, με τον πρόεδρο της ΔΗΠΑ να μην είναι και τόσο προσεκτικός όσο ήταν αργότερα με τις δημόσιες τοποθετήσεις του. Έκανε λόγο για βεβιασμένη κίνηση σημειώνοντας ότι σε τέτοια ζητήματα θα έπρεπε ο πρόεδρος να είναι ιδιαίτερα φειδωλός και προσεκτικός, ώστε να αποφύγει και τη στοχοποίηση προσώπων όπως και να επιδεικνύει σεβασμό. Μπορεί άλλωστε ο Μάριος Καρογιάν να γνώριζε για πιθανό ανασχηματισμό μιας και ήταν ο ίδιος που ρώτησε τον πρόεδρο της Δημοκρατίας ένα μήνα νωρίτερα αν ευσταθούν οι φήμες για να λάβει καταφατική απάντηση, ενώ μίλησε και με τον Βασίλη Πάλλα σε αρχικό στάδιο για το ενδεχόμενο υπουργοποίησής του, μετά από επιθυμία του προέδρου, ωστόσο κανείς δεν τον είχε προειδοίσει ότι οι αποφάσεις ήδη λήφθηκαν χωρίς οποιαδήποτε συζήτηση.

Μάλιστα, όπως διαμνύεται, δεν φέρεται να έλαβε και απαντήσεις σε καιρία ερωτήματα όπως για παράδειγμα γιατί απομακρύνθηκε από το Γεωργίας ο Πέτρος Ξενοφώντος (τονίζοντας ότι ήταν ανέντιμος ο τρόπος που του συμπεριφέρθηκε ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης) αλλά και γιατί δεν ζητήθηκε από τα κόμματα να προτείνουν κάποια ονόματα. Ερωτήματα τα οποία τέθηκαν και από στελέχη της ηγετικής πυραμίδας της ΔΗΠΑ, τονίζοντας ότι δεν μπορεί να είναι συγκυβερνήτων κόμμα μόνο την ώρα που συζητούνται νομοσχέδια εντός του Κοινοβουλίου.

Ενστάσεις υπήρξαν και σε σχέση με την υπουργοποίηση του Βασίλη Πάλλα, ιδρυτικού μέλους της παράταξης, όχι σε σχέση με τον διορισμό του, μιας και κανείς δεν αμφισβητεί την πολιτική του υπόσταση, αλλά για το γεγονός ότι πιστώθηκε στο κόμμα, ενώ επιλέχθηκε από τον Νίκο Χριστοδουλίδη μιας και προεκλογικά ήταν από τους στενότερους συνεργάτες του. Υπάρχουν μάλιστα πρωτοκλασάτα στελέχη που θεωρούν πως θα έπρεπε από πλευράς ΔΗΠΑ να βρίσκονταν αυτοί στην κυβέρνηση, ενώ ακούστηκαν και μεμονωμένες αλλά έντονες φωνές που σχολίασαν ότι ο τρόπος με τον οποίο τους συμπεριφέρθηκε ο πρόεδρος είναι λόγος απόσυρσης του κόμματος από την κυβέρνηση. Ο Μάριος Καρογιάν φέρεται πάντως να καλεί όλους να προχωρήσουν μπροστά μιας και όπως σημειώνει ήταν μια παρέν-

Ο εκνευρισμός και η πικρία εντός του ΔΗΚΟ φαίνεται να στρέφεται και προς τον πρόεδρο του κόμματος, μιας και όπως φάνηκε στην πορεία, ο Νικόλας Παπαδόπουλος ήταν ενημερωμένος για τις κινήσεις του προέδρου.

Εντός του Κινήματος Σοσιαλδημοκρατών δεν απουσίασαν οι φωνές διαμαρτυρίας για τη μη ενημέρωσή τους σε σχέση με τον διορισμό της Μαρίας Παπαναγιώτου στο υπουργείο Γεωργίας.

Ο Μάριος Καρογιάν έκανε λόγο για βεβιασμένη κίνηση σημειώνοντας ότι σε τέτοια ζητήματα θα έπρεπε ο πρόεδρος να είναι ιδιαίτερα φειδωλός και προσεκτικός, ώστε να αποφύγει και τη στοχοποίηση προσώπων.

Τα κόμματα την επομένη του ανασχηματισμού

Οι αντιδράσεις των στελεχών και τα προβλήματα εσωστρέφειας

Η υπεράνθρωπη προσπάθεια που κατέβαλε ο Μάριος Καρογιάν να μη βγει εκτός πολιτικής ευπρέπειας στις πρώτες του δηλώσεις μετά την ανακοίνωση του ανασχηματισμού, καταδεικνύει και όσα προηγήθηκαν στη συνάντηση που είχε με τον Νίκο Χριστοδουλίδη.

Θεση στις πολύ καλές σχέσεις με το Προεδρικό και ένας λάθος χειρισμός που πλέον αποτελεί παρελθόν. Άλλωστε διαμνύει, ίσως σε μια προσπάθεια να σώσει οτιδήποτε αν σώζεται, πως δεν μετρά με αριθμούς τα μέλη της ΔΗΠΑ εντός κυβερνητικού σχήματος, μιας και υπάρχουν και άλλα στελέχη τα οποία θεωρεί ικανότατα και έχει επικροτήσει τον διορισμό τους, όπως ο υπουργός οικονομικών Μάκης Κεραυνός με τον οποίο τους συνδέει μία μακρόχρονη φιλία.

Ωστόσο, το ζητούμενο την παρούσα φάση είναι να πειστούν οι ψηφοφόροι αλλά κυρίως τα στελέχη που θα εργαστούν στην πρώτη γραμμή, ενόψει ευρωεκλογών με στόχο να ανατρέψουν τη μείωση των ποσοστών που καταδεικνύεται μέσα από τις δημοσκοπήσεις. Άλλωστε το υπουργείο Άμυνας μπορεί να θεωρείται αβανταδόρικο λόγω της επαφής με τους πολίτες, ωστόσο σε έξι μήνες δεν μπορούν να γίνουν και πολλά.

Εσωστρέφεια στο ΔΗΚΟ

Σε ό,τι αφορά των κατευνασμένο της ένταξης των κοιμητικών στελεχών που θα εργαστούν ώστε το κόμμα να μην καταλήξει τέταρτο και καταδιωγμένο στις επερχόμενες

Οι χειρισμοί σε σχέση με τον ανασχηματισμό ήρθαν να προστεθούν στο ίδιο τεταμένο κλίμα εντός του ΔΗΚΟ, μιας και οι εκκρεμότητες που άφησε ο Νικόλας Παπαδόπουλος να αιωρούνται για μεγάλο χρονικό διάστημα ενόψει δημοτικών εντείνουν αυτή την ώρα ένα κλίμα εσωστρέφειας.

ευρωεκλογές, τη μεγαλύτερη προσπάθεια πρέπει να κάνει ο πρόεδρος του ΔΗΚΟ Νικόλας Παπαδόπουλος. Στη συγκεκριμένη περίπτωση μάλιστα, ο εκνευρισμός και η πικρία εντός του ΔΗΚΟ φαίνεται να στρέφεται και προς τον πρόεδρο του κόμματος, μιας και, όπως διαφάνηκε στην πορεία, ο κ. Παπαδόπουλος ήταν ενημερωμένος για τις κινήσεις του προέδρου αν και φέρεται να υπήρχε και ένταση μεταξύ των δύο σε σχέση με τους χειρισμούς από πλευράς Νίκου Χριστοδουλίδη.

Άλλωστε, δεν πέρασε απαρατήρητο ότι ο ίδιος δεν βρέθηκε στην πρωινή συνάντηση των κομμάτων πριν από την ανακοίνωση, ενώ ακολούθως πήγε στη συνεδρία του Εθνικού Συμβουλίου. Μέχρι το από-

γευμα δηλώθηκε από τον Νικόλα Παπαδόπουλο στα μέλη της γραμματείας ότι προτάθηκε μέσω του ίδιου στην αναπληρώτρια πρόεδρο του κόμματος Χριστίνα Ερωτοκρίτου να αναλάβει το υπουργείο Δικαιοσύνης, η οποία και αρνήθηκε εξηγώντας ότι υπηρετεί καλύτερα τον τόπο της από το πόστο της προέδρου της Επιτροπής Οικονομικών. Διαμνύεται πάντως πως πιθανόν να ήταν διαφορετική η απάντηση, αν γινόταν πρόταση για το υπουργείο Εξωτερικών ή Οικονομικών, ωστόσο δεν φέρεται να υπήρχε τέτοια πρόθεση από την άλλη πλευρά. Το ότι της Χριστίνας Ερωτοκρίτου ήρθε μετά την αρνητική απάντηση της Αναστασίας Παπαδοπούλου επίσης για το

υπουργείο Δικαιοσύνης. Μετά τα δύο «όχι» λέγεται ότι συζητήθηκε το όνομα του βουλευτή του κόμματος Χρυσή Παντελίδη, ωστόσο κρίθηκε ένθεν και ένθεν ότι τυχόν απομάκρυνσή του την παρούσα φάση θα αποδυνάμωνε το κόμμα εντός Βουλής, ενώ ο ίδιος από την πρώτη μέρα εκλογής του Νίκου Χριστοδουλίδη και ερωτηθείς σχετικά είχε ξεκαθαρίσει πως πρόθεσή του είναι να παραμείνει στα κοινοβουλευτικά έδρανα.

Μετά λοιπόν τα τρία ΔΗΚΟϊκά «όχι» ο πρόεδρος της Δημοκρατίας προχώρησε στον διορισμό του εκ των αντιπροέδρων του κόμματος Μιχάλη Δαμιανού. Ήταν ένα από τα ονόματα που είχαν προταθεί στον πρόεδρο από το ΔΗΚΟ και στο προηγούμενο Υπουργικό Συμβούλιο. Άλλωστε αυτός ήταν και ένας από τους λόγους που ο κ. Δαμιανού ήταν ιδιαίτερα διστακτικός να θέσει υποψηφιότητα για τον Δήμο Στροβόλου, μιας και γνώριζε πως το ενδεχόμενο υπουργοποίησής του ήταν πολύ πιθανό. Βέβαια, πώς από το υπουργείο Δικαιοσύνης για το οποίο έγιναν οι κρούσεις στα υπόλοιπα στελέχη του ΔΗΚΟ κατέληξε στο υπουργείο Υγείας μόνο πρόεδρος Χριστοδουλίδης και ο Νικόλας Παπαδόπουλος γνωρίζουν, αν και όπως διαμνύεται αυτός που δεν τον ήθελε στο συγκεκριμένο υπουργείο ήταν ο πρώτος.

Πάντως ο διορισμός στο υπουργείο Υγείας προκάλεσε την αντίδραση του επικεφαλής της Ομάδας Υγείας του ΔΗΚΟ, Χρίστου Ροδιά, ο οποίος φέρεται να μην έχει πει ακόμη την τελευταία του κουβέντα μετά και την απαξιοτική όπως σημειώνεται στάση απέναντί του.

Απογοητευμένος φέρεται να δηλώνει και ο Νεόφυτος Χαραλαμπίδης, πρώτος επιλαχών βουλευτής στη Λεμεσό, το όνομα του οποίου όπως μαθαίνουμε είχε δοθεί και αυτό στον πρόεδρο της Δημοκρατίας κατά την αρχική σύνθεση του Υπουργικού. Οι ενστάσεις και σε

αυτή την περίπτωση δεν είναι σε σχέση με τον κ. Δαμιανού αλλά με το γεγονός ότι δεν δόθηκε επαρκής εξήγηση για τους λόγους επιλογής του συγκεκριμένου. Μία άποψη που φέρεται να εκφράζουν και άλλα πρωτοκλασάτα στελέχη.

Άλλωστε, οι χειρισμοί σε σχέση με τον ανασχηματισμό ήρθαν να προστεθούν στο ίδιο τεταμένο κλίμα εντός του ΔΗΚΟ, μιας και οι εκκρεμότητες που άφησε ο Νικόλας Παπαδόπουλος να αιωρούνται για μεγάλο χρονικό διάστημα ενόψει δημοτικών, χαρακτηριστικό παράδειγμα ο Δήμος Στροβόλου, όπως και η κωλυσιεργία σε σχέση με τη σύνθεση του ευρωπρωφροδελτίου, εντείνουν αυτή την ώρα ένα κλίμα εσωστρέφειας.

Μπορεί βέβαια να γίνονται δηλώσεις από στελέχη του κόμματος ότι το ΔΗΚΟ βγαίνει κερδισμένο από αυτό τον ανασχηματισμό, πιθανόν και να ισχύει αν αναλογιστεί κάποιος την παρουσία Μιχάλη Δαμιανού και Παναγιώτη Παλατέ, ωστόσο δεν φαίνεται να μπορούν να ανακόψουν το κύμα δυσφορίας που φαίνεται να λαμβάνει διαστάσεις το τελευταίο χρονικό διάστημα. Στα συν αναφέρονται πάντως και τα πόστα που ανέλαβαν τα κομματικά στελέχη, μιας και όπως σημειώνεται τους δίνεται η ευκαιρία για άμεση επαφή με τους πολίτες που τόσο φαίνεται να υστερεί το δημοκρατικό κόμμα τα τελευταία χρόνια, κάτι που αντανάκλα στα εμφανώς μειωμένα ποσοστά του κόμματος στις τελευταίες δημοσκοπήσεις.

Άλλωστε και ο ίδιος ο πρόεδρος της Δημοκρατίας δεν επιθυμεί να έχει κοντά του κόμματα που τα ποσοστά τους συρρικνώνονται, μιας και πέρα από τους λάθος εσωτερικούς χειρισμούς πιθανόν αυτό να πιστωθεί, εν μέρει, και στη φθορά που δέχονται λόγω του γεγονότος ότι βρίσκονται στην πρώτη γραμμή στήριξης της παρούσας διακυβέρνησης. Σε ό,τι αφορά την ΕΔΕΚ, ίσως ο Μαρίνος Σιζόπουλος να εμφανίστηκε τουλάχιστον δημόσια ως ο ψυχραιμότερος σε σχέση με τους χειρισμούς του προέδρου της Δημοκρατίας, επαναλαμβάνοντας ότι είναι συνταγματικό δικαίωμά του να προχωρά σε ανασχηματισμό.

Δεν είναι η πρώτη φορά που ο πρόεδρος του Κινήματος φέρεται να αντιλαμβάνεται πως υπάρχει παραγκωνισμός της ΕΔΕΚ από πλευράς Προεδρικού, ωστόσο δημόσια ξεκαθαρίζει ότι αυτό που περισσότερο τον ενδιαφέρει είναι να εισακούονται οι θέσεις τους και να λαμβάνονται υπόψη στην πολιτική που ασκείται. Βέβαια, και εντός του Κινήματος Σοσιαλδημοκρατών δεν απουσίασαν οι φωνές διαμαρτυρίας τόσο για τη μη ενημέρωσή τους σε σχέση με τον διορισμό της Μαρίας Παπαναγιώτου στο υπουργείο Γεωργίας όσο και για το γεγονός ότι δεν τους ζητήθηκε να προτείνουν κάποια ονόματα.

Άλλωστε η αναβάθμιση της κ. Παναγιώτου πιστώνεται –πέρα από τα καλά δείγματα γραφής που έδωσε από τη θέση της επιτρόπου Περιβάλλοντος– και στις καλές σχέσεις και τη συνεργασία που έχει αναπτύξει με το Προεδρικό και όχι λόγω της ιδιότητάς της ως κοιμητικού στελέχους προερχόμενη από την ΕΔΕΚ. Η ίδια άλλωστε έχει παρατηρηθεί από τα συλλογικά όργανα του κόμματος από την πρώτη στιγμή ανάληψης καθηκόντων στην κυβέρνηση, ενώ για τον διορισμό της ο Μαρίνος Σιζόπουλος φέρεται να ενημερώθηκε από τον ίδιο τον πρόεδρο αφού συμφωνήθηκε, και όχι από την άλλη στο στενό του συνεργάτη.

Κυπριακές Αξίες,
Παγκόσμιας Αποδοχής

1880 εργαζόμενοι
παγκοσμίως

22 γραφεία
παγκοσμίως

πωλήσεις σε
110 χώρες

29% των κυπριακών
εξαγωγών

Ξέβομαι τον Νίκο Τορναρίτη και την πολιτική του διαδρομή, όμως πιστεύω ότι οι πολίτες δεν επιθυμούν ανακύκλωση προσώπων.

ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ ΠΡΟΥΝΤΖΟΣ, δικηγόρος

Θα είμαι υποψήφιος για τη Δημαρχία Λευκωσίας

Η υποψηφιότητά μου είναι ανεξάρτητη, δεν είναι υπό την αίρεση οποιουδήποτε κόμματος και δεν είναι προϊόν συνδιαλλαγής

Συνέντευξη στον **ΑΝΤΡΕΑ ΚΗΜΗΤΡΗ**

«**Θα είμαι** υποψήφιος για τη Δημαρχία Λευκωσίας», δηλώνει σε συνέντευξη του στην «Κ» ο δικηγόρος Χαράλαμπος Προύντζος. Τονίζει ότι η υποψηφιότητά του είναι ανεξάρτητη και δεν είναι υπό την αίρεση οποιουδήποτε κόμματος. Ερωτηθείς για την υποψηφιότητα Νίκου Τορναρίτη απάντησε ότι τον σέβεται, όπως και την πολιτική του διαδρομή, όμως, θεωρεί ότι οι πολίτες δεν επιθυμούν ανακύκλωση προσώπων. Καταθέτει βασικούς άξονες του οράματός του για την πρωτεύουσα, επισημαίνοντας ότι στόχος του είναι η Λευκωσία να καταστεί η καλύτερη πόλη για να διαμένει κάποιος και να γίνει ελκυστικότερη για επενδυτές, επιχειρηματίες και επισκέπτες. Επισημαίνει πως, αν εκλεγεί, θα προωθήσει τη δημιουργία τριών νέων μεγάλων πάρκων σε Άγιο Δομέτιο, Σοπάζ και κρατική έκθεση και τη δημιουργία της εφαρμογής NicosiApp για καλύτερη εξυπηρέτηση κατοίκων, επισκεπτών, επενδυτών και επιχειρηματιών. «Να ανεβάσουμε τη Λευκωσία εκεί που της αξίζει», τονίζει ο κ. Προύντζος.

–**Ακούστηκε το όνομά σας για τη Δημαρχία Λευκωσίας. Θα είστε τελικά υποψήφιος;**

–Ναι, θα είμαι υποψήφιος για τη Δημαρχία Λευκωσίας. Αυτό έγινε κατόπιν επαφών που είχα με πολίτες και οργανωμένα σύνολα, αλλά κυρίως λόγω της πεποίθησής μου ότι ο Δήμος Λευκωσίας απαιτεί κάτι διαφορετικό, έναν νέο άνθρωπο, δραστήριο, με νέες ιδέες, που θα δώσει στην πρωτεύουσα τη δυναμική που έχει χάσει και που θα σπρώξει την πόλη προς τα μπρος, κάνοντας τις καθημερινές ζωές των δημοτών καλύτερες.

–**Πώς προέκυψε το ενδιαφέρον σας;**

–Ο Δήμος Λευκωσίας ήταν κάτι που με απασχόλησε τους προηγούμενους μήνες. Είχα βγει από μια έντονη προεκλογική εκστρατεία, που έφερε και κάποιες επαγγελματικές αλλαγές στη ζωή μου, αφού ήθελα να λειτουργήσω πιο αυτόνομα επαγγελματικά, προκειμένου να μπορώ και πιο ελεύθερα να εκφέρω πολιτική άποψη. Όταν ολο-

κλήρωσα αυτές τις διευθετήσεις, πήρα την απόφαση να διεκδικήσω τη Δημαρχία της Λευκωσίας και η απόφασή μου αυτή δεν είναι υπό την αίρεση οποιουδήποτε κόμματος, δεν λήφθηκε πίσω από κλειστές πόρτες και δεν είναι προϊόν συνδιαλλαγής. Αντιθέτως, γίνεται για να δοθεί στους δημότες της Λευκωσίας μια εναλλακτική πρόταση. –**Έγιναν επαφές και με κόμματα;**

–Έχω μιλήσει άτυπα με τρία πολιτικά κόμματα, προκειμένου να ακούσω τις σκέψεις τους. Θα μιλήσω

“

Αντιμετωπίζω με σεβασμό την εκλογική μάχη, όμως είμαι αισιόδοξος για την έκβασή της.

Το 2008 στήριξα Κασουλίδη, το 2023 πρότεινα Μαυρογιάννη, για μένα σημασία έχουν οι πολιτικές αρχές και σίγουρα η ποιότητα των προσώπων.

και με άλλα, με ενδιαφέρει η άποψή τους για τη Λευκωσία, έστω κι αν έκαναν άλλες επιλογές. Όμως, η απόφασή μου δεν λήφθηκε με γνώμονα τα κόμματα. Θεωρώ ότι οι πολίτες δεν επιθυμούν υποψηφιότητες δημάρχων που είναι αποτέλεσμα κομματικής συνδιαλλαγής ή κομματικών συσχετισμών και διευθετήσεων. Στις δημοτικές εκλογές –και ιδιαίτερα για τα αξιώματα δημάρχων– δεν καταμετράται η δύναμη των κομμάτων. Είναι καθαρά εκλογές προσώπων και προτάσεων

για την πόλη.

–**Συνεπώς, αν δεν σας στηρίξει κάποιο κόμμα, εσείς θα είστε υποψήφιος.**

–Θα είμαι υποψήφιος ασχέτως κομματικών στήριξης.

–**Ακούγεται ότι θα σας στηρίξει το ΑΚΕΛ. Σε ποιο στάδιο βρίσκονται οι επαφές; Συναντηθήκατε με τον κ. Στεφάνου;**

–Δεν είμαι ο υποψήφιος του ΑΚΕΛ. Η υποψηφιότητά μου θα είναι ανεξάρτητη, όπως ήταν και η μέχρι σήμερα διαδρομή μου στα κοινά. Μίλησα με τον γ.γ. του ΑΚΕΛ αφού έλαβα την απόφαση να είμαι υποψήφιος, όπως έχω μιλήσει και με άλλους πολιτικούς χώρους. Υπάρχει σεβασμός προς τα πολιτικά κόμματα και τις διαδικασίες τους, αλλά υπάρχει και απόλυτος σεβασμός προς τους δημότες, που στο τέλος της ημέρας θα λάβουν την απόφαση ποιος θα είναι ο επόμενος δήμαρχος.

–**Απέναντί σας θα είναι ο κ. Τορναρίτης που στηρίζεται από τρία κόμματα. Σας ανησυχεί αυτό;**

–Ξέβομαι τον Νίκο Τορναρίτη και τη μακρά του διαδρομή στο Κοινοβούλιο και στην κομματική ζωή, όμως πιστεύω ότι οι πολίτες δεν επιθυμούν ανακύκλωση προσώπων. Πιστεύω ότι θέλουν νέους ανθρώπους, με πραγματικά φρέσκιες ιδέες και όραμα. Ιδιαίτερα στην Τοπική Αυτοδιοίκηση θέλουν προσωπικότητες που δεν αποτελούν προϊόντα κομματικών συνδιαλλαγών, αλλά είναι άτομα που έχουν τις ικανότητες για να εργαστούν σκληρά και να φέρουν κάτι καινούργιο στον Δήμο. Αντιμετωπίζω με σεβασμό την εκλογική μάχη, όμως είμαι αισιόδοξος για την έκβασή της.

–**Υπάρχει η αντίληψη ότι ανήκετε στον χώρο της Δεξιάς. Ιδεολογικά και πολιτικά πού τοποθετείτε τον εαυτό σας;**

–Δεν ήμουν ποτέ ενεργό μέλος οποιουδήποτε κόμματος. Πιστεύω σε συγκεκριμένες αρχές και αξίες που αποτέλεσαν την πυξίδα για τις πολιτικές επιλογές που έχω κάνει τα τελευταία 20 χρόνια. Αν κάτι χαρακτηρίζει είναι ότι από το 2008 και εντεύθεν τοποθετούμαι δημόσια σε όλες τις εκλογικές αναμετρήσεις. Το 2008 στήριξα Ιωάννη Κασουλίδη, το 2023 πρότεινα τον Ανδρέα Μαυρογιάννη. Δεν κρύφτηκα. Για μένα

σημασία έχουν οι πολιτικές αρχές και σίγουρα η ποιότητα και η αξία των προσώπων. Πιστεύω στην ελεύθερη αγορά και στην ανάγκη κοινωνικής συνοχής, στη διαφάνεια, στο σύγχρονο κράτος, στον σεβασμό προς τον πολίτη και στη λογοδοσία. Πιστεύω ότι οι πολιτικοί οφείλουν να υπηρετούν τους πολίτες και όχι τα ατομικά τους συμφέροντα. Αυτές είναι οι βασικές αρχές που υπαρκτώ.

–**Ήσασταν στην πρώτη γραμμή στήριξης του κ. Μαυρογιάννη στις προεδρικές εκλογές και είχε ανακοινωθεί ότι θα ήσασταν ο υποψήφιος Οικονομικών σε περίπτωση εκλογής του. Θα ανέμενε κανείς ότι θα ενταχθείτε στην Κοινωνική Συμμαχία που προσπαθεί να δημιουργήσει το ΑΚΕΛ.**

–Είμαι περήφανος για την επιλογή που έκανα στις τελευταίες προεδρικές εκλογές. Παρακολουθώ με ενδιαφέρον τις ενέργειες που γίνονται από την ηγεσία του ΑΚΕΛ μετεκλογικά, αλλά δεν θα ενταχθώ στην Κοινωνική Συμμαχία. Έχω επιλέξει, συνειδητά, την πορεία της ανεξαρτησίας από κόμματα. Δεν πιστεύω ότι η πολιτική είναι προνόμιο ή μονοπώλιο των κομμάτων. Πιστεύω ότι υπάρχει χώρος για ανεξάρτητες προσωπικότητες με καθαρό λόγο για να παρεμβαίνουν και για να συμμετέχουν στα κοινά, με έγνοια για τον τόπο. Βεβαίως, στόχος μου πλέον είναι η μάχιμη πολιτική από τη θέση του δημάρχου Λευκωσίας, αν οι δημότες σε πέρas αυτή τη σημαντική αποστολή. Είναι κεφαλαιώδους σημασίας ο νέος δήμαρχος να μπορέσει να ενοποιήσει τα τέσσερα διαμερίσματα πραγματικά σε έναν Δήμο, εκμεταλλευόμενος συνέργειες και δίνοντας προοπτικές.

–**Αποτελεί πρόκληση για εσάς η μεταρρύθμιση της Τοπικής Αυτοδιοίκησης;**

–Είναι μια σημαντική πρόκληση η υλοποίηση της μεταρρύθμισης, που, όπως πληροφορούμαι, δεν προχωρά με τον καλύτερο τρόπο. Φαίνεται ότι υπάρχουν νομοθετικές και διαδικαστικές προκλήσεις σε διάφορα επίπεδα. Όμως, ακριβώς γι' αυτό είναι κρίσιμη η επιλογή του σωστού προσώπου που έχει τη διοικητική εμπειρία για να φέρει σε πέρας αυτή τη σημαντική αποστολή. Είναι κεφαλαιώδους σημασίας ο νέος δήμαρχος να μπορέσει να ενοποιήσει τα τέσσερα διαμερίσματα πραγματικά σε έναν Δήμο, εκμεταλλευόμενος συνέργειες και δίνοντας προοπτικές.

Να ανεβάσουμε την πρωτεύουσα εκεί που της αξίζει

–**Ποιο το όραμά σας για τη Λευκωσία;**

–Να ανεβάσουμε τη Λευκωσία εκεί που της αξίζει. Να καταστεί η καλύτερη πόλη της Κύπρου για να διαμένει κάποιος και να γίνει ελκυστικότερη για επενδυτές, επιχειρηματίες και επισκέπτες. Πάνω απ' όλα πρέπει να βελτιώσουμε την καθημερινότητα και τις ζωές των κατοίκων της πόλης. Αυτό θα γίνει κάνοντας τη Λευκωσία πιο καθαρή, πιο πράσινη, με περισσότερα πάρκα, με καλύτερους δρόμους, με μεγαλύτερη ασφάλεια για τους κατοίκους της, ενεργειακά αυτόνομη, μια σύγχρονη, συμπεριληπτική και προσβάσιμη πόλη με υπηρεσίες που θα εξυπηρετούν τους πολίτες άμεσα και σε μεγάλο βαθμό ψηφιακά. Μια πόλη που θα έχει μεγαλύτερη αναπτυξιακή δυναμική για να καταστεί ελκυστική για επενδυτές, που σήμερα, δυστυχώς, σε μεγάλο βαθμό έχουν εγκαταλείψει τη Λευκωσία.

–**Ποιο θεωρείτε το μεγαλύτερο πρόβλημα της πρωτεύουσας και πώς προτίθεστε να το επιλύσετε;**

–Τα μεγαλύτερα προβλήματα, όπως τα αντιλαμβάνονται οι ίδιοι οι δημότες, είναι η έλλειψη πρασίνου, το κυκλοφοριακό, η καθαριότητα και η ποιότητα δρόμων και πεζοδρομίων. Υπάρχει ένα ζήτημα γκετοποίησης του κέντρου της πόλης που πρέπει να αντιμετωπιστεί και η υποβάθμιση στη βορειοανατολική Λευκωσία και στην περιοχή Αγίου Δομετίου, όπου παρουσιάζεται στασιμότητα και οπισθοδρόμηση. Ως τεχνοκράτης μπορώ να πω ότι η Λευκωσία δεν έχει εκείνες τις ψηφιακές υπηρεσίες που να καθιστούν τη συνεργασία του Δήμου με δημότες, επισκέπτες, επενδυτές και επιχειρηματίες πραγματικά αποτελεσματική. Συγκεκριμένα, εάν εκλεγώ, θα προωθήσω τη δημιουργία της εφαρμογής NicosiApp, ώστε όλες οι υπηρεσίες, η πληροφορηση και οι συναλλαγές κατοίκων, επιχειρηματιών, επενδυτών και επισκεπτών να παρέχονται σε μια εφαρμογή. Επίσης, η Λευκωσία έχει χάσει το συγκριτικό της πλεονέκτημα έναντι άλλων πόλεων που παρουσιάζουν μεγαλύτερη αναπτυξιακή δυναμική τόσο για μικρομεσαίες επιχειρήσεις όσο και για επενδυτές.

–**Πώς μπορεί να καταστεί πιο «πράσινη»;**

–Πιστεύω ότι η Λευκωσία χρειάζεται τρεις νέους μεγάλους πνεύμονες πρασίνου στα πρότυπα του πάρκου Αθαλάσσας. Ένα μεγάλο πάρκο στον χώρο της κρατικής έκθεσης, ένα στη βορειοανατολική Λευκωσία στην περιοχή της Παλαιοιουρτίτσας και του Σοπάζ και ένα στην περιοχή Αγίου Δομετίου. Αυτό θα βελτιώσει σοβαρά την ποιότητα ζωής των ανθρώπων και θα δώσει νέα δυναμική σε αυτές τις περιοχές. Θα επιτρέψει να διπλάσιασει ο αριθμός των δημοτών –και όχι μόνο– που περπατούν, που τρέχουν, που ποδηλατούν στα όρια της πόλης μας. Η ενίσχυση της βιώσιμης κινητικότητας θα μειώσει τους ρύπους και τον θόρυβο, βελτιώνοντας την ποιότητα του αέρα, με θετικό αντίκτυπο στην ψυχική και σωματική υγεία των δημοτών. Τέλος, η ενεργειακή αυτονομία, εκτός από την εξοικονόμηση πέραν των τριών εκατομμυρίων ευρώ για τον νέο Δήμο, θα καταστήσει τη Λευκωσία υπόδειγμα της πράσινης μετάβασης της χώρας.

–**Πώς κρίνετε τη θητεία του κ. Κωνσταντίνου Γιωρκάτζη;**

–Πιστεύω ότι δεν μπορεί να μη δεινεί κάποιος τη θητεία του Κωνσταντίνου Γιωρκάτζη. Έγινε έργο κυρίως στο σκέλος που έχει να κάνει με τη δημιουργία σημαντικών υποδομών στο κέντρο της πόλης και παρεμβάσεων που έχουν να κάνουν με την αισθητική, τον εξωραϊσμό και την αναπαλαιώση κτιρίων. Δημιουργήθηκαν και δρομολογούνται νέοι χώροι πολιτισμού. Πλέον, η Λευκωσία, με την ενσωμάτωση τριών άλλων Δήμων, χρειάζεται κάτι καινούργιο, μια φρέσκια προσέγγιση και έναν δρασ-

τήριο δήμαρχο που θα δώσει νέα δυναμική στην πόλη με ένα ανθρώπινο πρόσωπο για να μεριμνήσει και για αυτούς που έχουν ανάγκη. Πιστεύω ότι είναι ευθύνη του Δήμου ως ο φορέας που είναι εγγύτερα στους πολίτες να εντοπίζει αυτά τα προβλήματα και να δώσει λύσεις.

–**Δώστε μας ένα παράδειγμα.**

–Δεν δέχομαι ότι το στεγαστικό είναι εκτός του πλαισίου αρμοδιότητας ενός Δήμου. Δείτε τι συμβαίνει σε πόλεις του εξωτερικού, για παράδειγμα στη Βιέννη. Θα ήθελα οι δημότες της Λευκωσίας να αισθάνονται ότι ο Δήμος τους προσφέρει προστιθέμενη και υπηρετεί τις άμεσες ανάγκες διαβίωσης τους με τον καλύτερο τρόπο. Γι' αυτό στο πρόγραμμά μου θα έχω συγκεκριμένες παρεμβάσεις και ενισχυμένα κίνητρα προς αυτή την κατεύθυνση. Επίσης, θεωρώ ότι ο Δήμος δεν έχει εκμεταλλευτεί τεράστιες υποδομές που κόστισαν εκατομμύρια ευρώ στους φορολογούμενους όπως π.χ. οι σχολικές υποδομές. Τα σχολεία πρέπει να παραμένουν ανοικτά καθ' όλη τη διάρκεια της ημέρας και να αξιοποιηθούν τα γήπεδα και οι εγκαταστάσεις για άθληση, κοινωνικοποίηση και ψυχαγωγία από άτομα όλων των ηλικιών.

NicosiApp: Όλες οι υπηρεσίες και οι συναλλαγές κατοίκων και επισκεπτών σε μια εφαρμογή.

Η πρωτεύουσα χρειάζεται τρεις νέους πνεύμονες πρασίνου και νέα αναπτυξιακή πορεία σε Άγιο Δομέτιο και βορειοανατολική Λευκωσία.

–**Η Λευκωσία είναι η τελευταία μοιρασμένη πρωτεύουσα της Ευρώπης. Πώς αυτό εντάσσεται στο πλάνο σας σε περίπτωση εκλογής σας;**

–Το άλυτο Κυπριακό είναι μια ανοικτή πληγή στο σώμα της Λευκωσίας, της Κύπρου και της Ε.Ε. Η θέση του δημάρχου Λευκωσίας έχει σαφή πολιτική διάσταση και ο δήμαρχος πρέπει να πιστεύει ειλικρινά στην επανένωση, όπως θα δώσει νέα δυναμική σε αυτές τις πλευρές μας. Το Κυπριακό, το διευκρινίζω, αποτελεί αποκλειστική αρμοδιότητα του εκάστοτε προέδρου της Δημοκρατίας και της ομάδας που τον υποστηρίζει. Οι όποιες πρωτοβουλίες αναλαμβάνει ένας δήμαρχος γίνονται πάντα σε συνεργασία με την κυβέρνηση, όμως, ο δήμαρχος πρέπει να μπορεί να συνομιλεί εποικοδομητικά με τους Τ/κ για το καλό της πόλης και των δημοτών της και με τρόπο που η δράση του να λειτουργεί υποστηρικτικά προς τις προσπάθειες για επανένωση.

–**Γιατί να σας ψηφίσουν οι δημότες του νέου Δήμου Λευκωσίας;**

–Ζητώ την ψήφο των δημοτών Λευκωσίας γιατί πιστεύω ότι μπορώ να πάρουμε τη Λευκωσία μπροστά και να κάνουμε τις καθημερινές ζωές των πολιτών πολύ καλύτερες. Γνωρίζω τα προβλήματα και έχω πλήρη εικόνα για τα ζητήματα που απασχολούν τους δημότες, αλλά κυρίως έχω το όραμα, την τόλμη και πολλά όρεξη για να κάνω τις βελτιωτικές παρεμβάσεις που χρειάζεται αλλά και τα μεγάλα αναπτυξιακά έργα που απαιτούνται, προκειμένου η Λευκωσία να κάνει ένα άλμα προς τα μπρος.

Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΤΟΜΑΡΑ

Εννιά μήνες μετά και την επίσημη λήξη του υγειονομικού συναγερμού που προκάλεσε ανά το παγκόσμιο ο COVID-19, η έξαρση των νέων περιστατικών που παρατηρείται αυτή την περίοδο σε όλη την Ευρώπη, δείχνει πως ο κορωνοϊός μόνο παρελθόν δεν μπορεί να θεωρηθεί. Η αύξηση των νέων μολύνσεων που καταγράφεται το τελευταίο διάστημα και στην Κύπρο, σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να συγκριθεί με κάποια περίοδο της δίκρυνης πανδημίας, λένε καθηγηματικά οι επιστήμονες, ωστόσο έχει θέσει σε αυξημένη επαγρύπνηση τους επιδημιολόγους, οι οποίοι παρακολουθούν προσεκτικά τη συμπεριφορά καθώς και τις παρενέργειες του ιού. Ενδεικτικό του κλίματος που επικρατεί στην Επιδημιολογική Μονάδα της Κύπρου είναι η τοποθέτηση της διευθύντριας των Υγειονομικών Υπηρεσιών Ελισάβετ Κωνσταντίνου στην «Κ». «Σίγουρα υπάρχει μια ανησυχία στο θέμα δημόσιας υγείας. Είναι μεγάλο το ποσοστό θετικότητας». Από τα στοιχεία που υπάρχουν, παρά το γεγονός ότι έχει τερματιστεί η δημοσιοποίησή τους, προκύπτει πως την προηγούμενη εβδομάδα καταγράφηκαν 4.180 νέα περιστατικά, αριθμός ιδιαίτερα υψηλός που σε άλλες εποχές ενδεχομένως να ωθούσε σε πολιτικές αποφάσεις λήψης επιπρόσθετων μέτρων προ-

Τέλος του Ιανουαρίου θα ξεκαθαρίσει το κατά πόσο θα σημειωθεί κορύφωση της νέας έξαρσης των λοιμώξεων του COVID-19. Οι επιστήμονες αναμένουν τα στοιχεία των ελέγχων μετά και το άνοιγμα των σχολείων.

στασίας. Στην παρούσα κατάσταση το ενδεχόμενο επαναφοράς μέτρων του παρελθόντος φαίνεται να είναι απομακρυσμένο, ωστόσο, όπως προκύπτει από επίσημα χείλη, η εξέλιξη των νέων μολύνσεων μέχρι τέλος του μήνα θα παίξει καθοριστικό ρόλο. «Δεν γίνεται συζήτηση ούτε υπάρχει σκέψη για επαναφορά μέτρων. Τα μέτρα είναι αναλογικά, δηλαδή λαμβάνονται ανάλογα με το μέγεθος του προβλήματος. Παρακολουθούμε και όταν υπάρξει ανάγκη θα παρθούν οι αποφάσεις» λέει στην «Κ» η κα Κωνσταντίνου.

Τίς πταίει;

Στην Επιδημιολογική Μονάδα συγκλίνουν πως η έξαρση των νέων κρουσμάτων οφείλεται στο γεγονός πως ο COVID-19 δεν είναι εποχικός ιός όπως άλλοι χειμερινοί ιοί και αυτό θα πρέπει να γίνει αντιληπτό από τον κόσμο στο κομμάτι προστασίας. Από εκεί και πέρα η παρούσα έξαρση αποδίδεται αποκλειστικά και μόνο στο κλίμα χαλάρωσης που έχει επικρατήσει στους πολίτες. Συγκεκριμένα οι επιδημιολόγοι παρατηρούν: Η πλειοψηφία του πληθυσμού δεν έχει εμβολιαστεί με το νέο επικαιροποιημένο εμβόλιο για τον COVID-19. Σύμφωνα με επίσημα στοιχεία από τον περασμένο Οκτώβριο μέχρι και σήμερα το τελευταίο εμβόλιο έχουν λάβει περίπου 23 χιλιάδες πολίτες.

«Η πλειοψηφία των εμβολιασθέντων προέρχονται από ευάλωτες ομάδες. Δεν είμαστε ευχαριστημένοι με τα ποσοστά αυτά» αναφέρει η διευθύντρια των Υγειονομικών Υπηρεσιών. Ως δεύτερος παράγοντας αύξησης των νέων περιστατικών COVID-19 είναι η μη τήρηση των ατομικών μέτρων προστασίας ή η χαλάρωση σε μεγάλο βαθμό.

Οι συστάσεις

Οι επιστήμονες επιμένουν φορητικά πως το επόμενο διάστημα θα πρέπει να αυξηθούν τα ποσοστά

εμβολιασμού των πολιτών. Με βάση επίσημα στοιχεία, η απροθυμία εμβολιασμού εντοπίζεται κατά κύριο λόγο στις μεσαίες ηλικίες. Τα στοιχεία που υπάρχουν στην Επιδημιολογική Μονάδα δείχνουν πως η παρούσα έξαρση των νέων περιστατικών βρίσκεται σε φάση κορύφωσης για λοιμώξεις που εμφανίσθηκαν μέσα στη γιορτινή περίοδο. Το κατά πόσο θα παρατηρηθεί γενικότερη ύφεση, θα φανεί προς το τέλος του μήνα και εφόσον θα έχει αξιολογηθεί η κατάσταση από το άνοιγμα των σχολείων. Για

την ώρα απέναντι στην κατάσταση που έχει δημιουργηθεί η Επιδημιολογική Μονάδα αντέδρασε με αυστηριοποίηση των μέτρων που υπήρχαν. Συγκεκριμένα, το rapid test ή το PCR είναι αναγκαία για στέγες ευηγίας και κλειστές δομές υπερηλικών ενώ σε νοσηλευτήρια έχει μειωθεί η ισχύ από 72 ώρες σε 48. Επίσης, οι έλεγχοι για χρήση της μάσκας σε ιατρεία, οδοντιατρεία θα αυξηθούν και θα γίνουν πιο αυστηροί. Οι συμπτωματικοί ακόμα και με αρνητικό τεστ θα πρέπει να παραμένουν στις οικίες τους, ενώ

άτομα θετικά στον ιό θα πρέπει υποχρεωτικά να χρησιμοποιούν μάσκα, όταν πρόκειται να μετακινηθούν. Από εκεί και πέρα οι επιστήμονες τονίζουν το αυτονόητο που είναι η χρήση αντισηπτικών και η προσωπική υγιεινή των πολιτών.

Τα σχολεία

Η αύξηση των νέων κρουσμάτων κατά την εορταστική περίοδο αποδίδεται κυρίως στην κάθοδο φοιτητών από το εξωτερικό. Αύξηση που φαίνεται να έχει φθάσει στο

υψηλότερο σημείο όπως εκτιμούν οι επιδημιολόγοι. Αυτό που παραμένει άγνωστο για τους επιστήμονες είναι η εξέλιξη των νέων περιστατικών μετά το πέρας των εορτών και την επιστροφή των μαθητών στα σχολεία. Στην Επιδημιολογική Μονάδα το καλό σενάριο είναι μια μικρή αύξηση των κρουσμάτων που σε γενικές γραμμές δεν θα διαφοροποιήσει το πλαίσιο δράσης των υγειονομικών υπηρεσιών. Αυτό που έχει σημασία είναι πως οι επιστήμονες εμφανίζονται αισιόδοχοι για την εξέλιξη των μολύνσεων και πως ο συναγερμός που έχει σημάνει θα λήξει τέλος του μήνα - αρχές του επόμενου.

Συστάσεις Ε.Ε.

Τη θωράκιση των πληθυσμών των κρατών-μελών της Ε.Ε. από τον COVID συστήνουν οι Βρυξέλλες με την επίτροπο Υγείας και Ασφάλειας Τροφίμων Στέλλα Κυριακίδου να επιστεί την προσοχή για τις παραλλαγές του ιού. Η κα Κυριακίδου σε επιστολή της προς τους υπουργούς Υγείας των κρατών-μελών από τον περασμένο Σεπτέμβριο είχε τονίσει την ανάγκη ενίσχυσης του εμβολιαστικού προγράμματος των πολιτών τόσο για τον COVID-19 όσο και για την εποχική γρίπη. Η Ευρωπαϊκή επίτροπος επισημαίνει πως αποτελεί πρόκληση η παράλληλη εμφάνιση και άλλων ιών κατά τη χειμερινή περίοδο και πως τα εμβόλια παραμένουν ασπίδα για τον κορωνοϊό, ειδικά για τους περισσότερο ευάλωτους πολίτες. Από πλευράς Ε.Ε. συστήνεται η ανάγκη όπως τα κράτη-μέλη να παραμείνουν σε συνεχή εγρήγορση, με την κα Κυριακίδου να εστιάζει στα εμβόλια και στη βελτίωσή τους. «Αυτός είναι ο μόνος τρόπος με τον οποίο μπορούμε να συνεχίσουμε να παρακολουθούμε αποτελεσματικά την εξάπλωση των ιών που κυκλοφορούν και τις παραλλαγές τους και να κρατάμε ο ένας τον άλλον ασφαλή» τονίζει η επίτροπος Υγείας.

Οι αντοχές του συστήματος

Η παρούσα κατάσταση αναφορικά με το σύστημα υγείας χαρακτηρίζεται ως ελεγχόμενη με ό,τι αυτό μπορεί να συνεπάγεται για τις δομές δημόσιας υγείας. Ωστόσο, αυτό το οποίο προκαλεί ιδιαίτερη ανακούφιση είναι ο μικρός αριθμός περιστατικών τα οποία χρήζουν θεραπείας σε εντατικές μονάδες. Ενδεικτική είναι η κατάσταση στο Γενικό Νοσοκομείο Λευκωσίας όπου το προηγούμενο διάστημα από τις 90 περίπου νοσηλείες μόνο πέντε με έξι ήταν βαριά περιστατικά και νοσηλεύθηκαν σε ΜΕΘ. Ιδιαίτερη προσοχή υπάρχει για τα άτομα άνω των 80 ετών, καθώς και άλλες ομάδες πολιτών με χρόνια προβλήματα υγείας. Οι επιδημιολόγοι καθημερινά υποστηρίζουν πως η κατάσταση που επικρατεί κατά κύριο λόγο στα νοσοκομεία του ΟΚΥΗΥ δεν συγκρίνεται με την κατάσταση που επικρατούσε μέχρι τον περασμένο Μάιο. Η μείωση των βαριών περιστατικών αποδίδεται στα διαθέσιμα όπλα που υπάρχουν, όπως το εμβόλιο αλλά και τα αντιικά φαρμακευτικά σκευάσματα που σε μεγάλο βαθμό αποτρέπουν τις νοσηλείες. Ειδικά για τα εμβόλια οι επιστήμονες υποστηρίζουν πως είναι ο λόγος για τον οποίο αριθμό ήπιων λοιμώξεων που σε αρκετές περιπτώσεις δεν γίνονται αντιληπτές.

Εντονη ανησυχία εκφράζεται από την Επιδημιολογική Μονάδα για τα χαμηλά ποσοστά εμβολιασμού με το νέο επικαιροποιημένο εμβόλιο για τον COVID-19. Μέχρι σήμερα οι εμβολιασθέντες ανέρχονται στις 23 χιλιάδες, στην πλειοψηφία τους άνω των 60 ετών.

ΑΡΘΡΟ / Του ΔΗΜΗΤΡΗ Μ. ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ*

Τα προαπαιτούμενα

Ο πειρασμός να γράψω για τον ανασχηματισμό, για ό,τι προηγήθηκε, για αυτόν καθαυτό ή και για τη ακολούθησε είναι μεγάλος. Εκ των πραγμάτων, είναι από τους χειρισμούς που πρέπει να κάνεις. Αποφάσισα όμως να μην το κάνω, αφενός γιατί πιστεύω πως το θέμα εξαντλήθηκε και εξαντλείται και σήμερα δημοσιογραφικά και σε αρθρογραφικά και αφετέρου γιατί θέλω να επικεντρωθώ στην πολιτική ουσία, μετά τον ανασχηματισμό και μετά τις «σειρήνες», την «αβασάνιστη κριτική», τη βασιανιστική κριτική και τις ατάκες στον αέρα για τη φανταστική σύγκρουση του παλαιού με το νέο.

Στην ουσία λοιπόν. Και στο τι πιστεύω πως πρέπει να κάνει ο Δημοκρατικός Συναγερμός τους επόμενους μήνες. Θεωρώ πως χρειάζεται να θέσουμε από την αρχή του χρόνου τα προαπαιτούμενα για να ψηφίσουμε τον προϋπολογισμό του 2025. Να μην είναι άπειρα, ούτε όμως δυο-τρία, να έχουν όλα να κάνουν με βαθιά ποιοτικό πολιτικό περιεχόμενο. Να είναι στόχοι, ορόσημα που μπορούν να βάλουν τη χώρα σε μια πορεία ουσιαστικής πρόοδου. Προαπαιτούμενα που θα είναι εντός της φιλοσοφίας της κυβέρνησης, που θα δείχνουν από τη μία τη θέλησή μας να ενισχύσουμε την πολιτική διεργασία στον τόπο και από την άλλη πως λειτουργούμε παραγωγικά και με δημιουργική

διάθεση στη δημοκρατική διαδικασία. Ενδεικτικά αναφέρω μερικά. Το πρώτο θα μπορούσε να είναι η γενναία συνταγματική μεταρρύθμιση που έχει ανάγκη η χώρα. Κάτι που είχε εξαγγείλει προεκλογικά και ο πρόεδρος της Δημοκρατίας, και που εκ των πραγμάτων θα αλλάξει την ποιότητα στη δημοκρατία στη χώρα μας, θα ενισχύσει το αίσημα δικαίου και θα πείσει πως εννοούμε όσα λέμε. Ένα δεύτερο προαπαιτούμενο θα μπορούσε να είναι η ουσιαστική πορεία ψηφιοποίησης της χώρας. Συγκεκριμένα βήματα, που θα αυξήσουν τη διαφάνεια, θα μειώσουν την ταλαιπωρία των πολιτών. Ουσιαστική, δηλαδή να μην τελειώνει στο πρώτο επίπεδο, στη διεπαφή του πολίτη

με το κράτος, αλλά να είναι ολιστική. Να προϋποθέτει πως όλα τα στάδια θα γίνονται χωρίς την εκτύπωση ούτε μιας κόλλας, χωρίς να χρειαστεί να σφραγιστούν και να υπογραφούν έγγραφα στο χέρι. Ένα τρίτο προαπαιτούμενο μπορεί να έχει να κάνει με τη ζητήματα της ενέργειας. Να ζητήσουμε συγκεκριμένα και όχι αόριστα μέτρα, συγκεκριμένες ενέργειες που θα προσπερνούν τη σύγχυση που σήμερα υπάρχει για το τι θέλουμε να κάνουμε σε αυτόν τον τομέα. Ένα τέταρτο μπορεί να έχει να κάνει με τη στέγαση των νέων ανθρώπων αυτής της χώρας. Ένα πέμπτο θα μπορούσε να είναι η φορολογική μεταρρύθμιση της χώρας.

Την προσέγγιση αυτή έχω σκοπό

να την εισπληρώ στην πρώτη συνεδρίαση της κοινοβουλευτικής ομάδας της παράταξης μας. Προσωπικά πιστεύω πως αυτός είναι ένας καθαρός δρόμος που μας βάζει και εμάς σε μια συγκεκριμένη λογική πολιτικής παραγωγικότητας, που σβήνει τη συζήτηση για το αν είμαστε ή όχι στην αντιπολίτευση, για το αν είμαστε δημιουργικοί ή εποικοδομητικοί ή όχι. Αυτά τα προαπαιτούμενα, όταν συμφωνηθούν ποια είναι, θα πρέπει με κάθε διαφάνεια να κατατεθούν από την ηγεσία του κόμματός μας στον πρόεδρο της Δημοκρατίας. Να δημοσιοποιηθούν και να είναι κατά κάποιο τρόπο ένα σημαντικό έγγραφο για μας που θα προσφεύγουμε σε αυτό συχνά για να ασκήσουμε κρι-

τική και για να υπενθυμίζουμε την κυβέρνηση πως αυτά είναι προαπαιτούμενα για να ψηφίσουμε τον προϋπολογισμό του 2025.

Ο Δημοκρατικός Συναγερμός έχει στα χέρια του και στα πόδια του την παραγωγή πολιτικής από το μετερίζι που σήμερα βρίσκεται. Αξιοποιώντας κυρίως τη δύναμη και την αξία που έχει η κοινοβουλευτική δράση σε μια προεδρική δημοκρατία όπως αυτή που έχουμε στην Κύπρο. Όσοι πιστεύουν πως αυτή η δράση είναι περιορισμένη, μάλλον δεν κατάλαβαν τη δύναμη του κοινοβουλευτισμού στον τόπο μας.

*Βουλευτής ΔΗΣΥ Λευκωσίας, πρόεδρος Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Θεσμών @dmdemetriou

Του ανταποκριτή μας στις Βρυξέλλες
ΓΙΩΡΓΟΥ ΚΑΚΟΥΡΗ

Πιο γρήγορα από ό,τι αναμενόταν άνοιξε τις διαδικασίες για την επιλογή των επικεφαλής των θεσμών ο πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, Σαρλ Μισέλ, με την απόφασή του να διεκδικήσει μία έδρα στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Η ανακοίνωση προκάλεσε εκνευρισμό στις Βρυξέλλες και τις πρωτεύουσες των μεγάλων κρατών-μελών, λόγω του τρόπου με τον οποίο αλλάζει τις προτεραιότητες και δημιουργεί την ορατή προοπτική ο Β. Όρμπαν να βρεθεί να προεδρεύει των 27.

Πέρα από το ερώτημα το πώς ο κ. Μισέλ θα συνδυάσει τα καθήκοντά του με την προεκλογική εκστρατεία, η επικείμενη παραίτησή του ανοίγει ένα κενό στην ηγεσία της Ε.Ε. που θα πρέπει να συμπληρωθεί το συντομότερο ώστε να κυλήσουν ομαλά οι διαδικασίες επιλογής της ηγεσίας της Κομισιόν, του Κοινοβουλίου και του διαδόχου του, διαδικασίες στις οποίες ο εκάστοτε απερχόμενος πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου παίζει σημαντικό ρόλο.

Ακόμα και αν θεωρηθεί πως ο κ. Μισέλ μπορεί να φέρει εις πέρας τις δύσκολες και πολύπλοκες εκκρεμότητες της θέσης του τη στιγμή που θα πρέπει να επικεντρωθεί στην ευρω-προεκλογική εκστρατεία στο Βέλγιο, η αντικατάστασή του –έστω προσωρινά– επείγει. Ήδη συζητούνται, σύμφωνα με δημοσιεύματα, εκτός από τον Πορτογάλο πρωθυπουργό Αντόνιο Κόστα, και ο πρώην Ιταλός πρωθυπουργός Μάριο Ντράγκι, αλλά και η πρωθυπουργός της Δανίας, Μέτε Φρέντερικσεν και ο πρόεδρος της Ρουμανίας, Κλάους Γιοχάνις.

Βάσει των κανονισμών, αν ο πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου παραιτηθεί, τον αναπληρώνει μέχρι τη λήξη της θητείας ή την επιλογή διαδόχου ο ηγέτης της χώρας που προεδρεύει του Συμβουλίου της Ε.Ε., που κατά το δεύτερο μισό του 2024 θα είναι η Ουγγαρία και ο ηγέτης που έχει προκαλέσει μεγάλους πονοκέφαλους στις Βρυξέλλες, ο Βίκτορ Όρμπαν.

Ο ίδιος, πάντως, ο κ. Μισέλ έχει δηλώσει πως θεωρεί σχετικά εύκολη υπόθεση την επιλογή του διαδόχου του από τους 27 τον Ιούνιο, μερικές εβδομάδες μετά την αναμενόμενη εκλογή του στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Παράλληλα, ο Βέλγος πολιτικός έχει συνδέσει την απόφασή του με την ανάγκη δημοκρατικής νομιμοποίησης για την Ε.Ε., αφήνοντας έμμεσες αιχμές και κατά της Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν με την οποία η αντιπάθεση είναι αμοιβαία, και η οποία δεν αναμένεται να θέσει τον εαυτό της στην κρίση των πολιτών.

Ανοιχτό παραμένει πάντως το ερώτημα αν η κίνηση Μισέλ θα συνεφέρει στο να αλλάξουν οι ισορροπίες στο επίπεδο της ηγεσίας των θεσμών, ή αν απλώς θα συμβάλει στο να ληφθούν οι αποφάσεις πολύ γρηγορότερα από ότι συνήθως. Πάντως, μέχρι στιγμής δεν έχει ξεκαθαρίσει αν ενδιαφέρεται να είναι και ο «επικεφαλής υποψήφιος» της ομάδας Renew (όπου ανήκει το κόμμα του) για την ηγεσία της Κομισιόν, κάτι που θα τον έφερνε απέναντι στην Ούρσουλα φον

Βάσει των κανονισμών, αν ο πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου παραιτηθεί, τον αναπληρώνει μέχρι τη λήξη της θητείας ή την επιλογή διαδόχου ο ηγέτης της χώρας που προεδρεύει του Συμβουλίου της Ε.Ε., που κατά το δεύτερο μισό του 2024 θα είναι η Ουγγαρία.

Παιχνίδι των θρόνων στην Ευρωπαϊκή Ένωση

Ορατή προοπτική ο Βίκτορ Όρμπαν να βρεθεί να προεδρεύει μετά την απόφαση του Σαρλ Μισέλ να είναι υποψήφιος στις ευρωεκλογές

ντερ Λάιεν. Ωστόσο, η μειωμένη δύναμη της Renew και η ισχυρή θέση στην οποία βρίσκεται προς το παρόν η κ. Φον ντερ Λάιεν καθιστούν κάτι τέτοιο απίθανο.

Και στο βάθος Βίκτορ

Η απόφαση Μισέλ δεν αποκλείεται να επισπεύσει σημαντικά τις διεργασίες για τον ορισμό της ηγεσίας της Ε.Ε., ειδικά αν παραιτηθεί από τη θέση του πριν από τις ευρωεκλογές, αλλά ακόμα και αν επιλέξει να παραμείνει σε αυτή μέχρι την εκτός προόπτου ορκωμοσία του ως ευρωβουλευτή στις 16 Ιουλίου.

Θεωρητικά οι 27 μπορούν πριν από το τέλος Ιουνίου να αποφασίσουν τα ονόματα των προέδρων της Ε.Ε. (Κομισιόν και Ευρωπαϊκό

Συμβούλιο, με την απόφαση για την προεδρία του Κοινοβουλίου να γίνεται άτυπα σε συνεννόηση με τις πολιτικές ομάδες), καθώς λίγες μέρες μετά τις ευρωεκλογές (6 - 9 Ιουνίου) θα βρεθούν σε άτυπη συνάντησή στις 17/6 και στη Σύνοδο Κορυφής στις 27 - 28/6. Το 2019, η απόφαση για την πλήρωση των θέσεων είχε ληφθεί σε μια μαραθωνία σύνοδο στις 1 με 3 Ιουλίου, με το όνομα της κ. Φον ντερ Λάιεν να κατατίθεται την τελευταία στιγμή μετά από την αδυναμία επιλογής μεταξύ των υποψηφίων των πολιτικών ομάδων, Μάνφρεντ Βέμπερ και Φρανς Τίμερμανς.

Ο πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου εκλέγεται για μάξιμουμ δύο θητειών, διάρκειας δύομισι ετών. Καθώς η δεύτερη θητεία Μι-

σέλ λήγει στα τέλη Νοεμβρίου του 2024, υπάρχει αρκετός χρόνος για την επιλογή του. Ο κανονισμός που προβλέπει πώς αναπληρώνεται η θέση σε περίπτωση κένωσης της θέσης μέχρι την εκλογή διαδόχου, αναφέρει πως αυτή ασκείται από τον πρωθυπουργό της χώρας που ασκεί την εξάμνη προεδρία του Συμβουλίου της Ε.Ε.

Αν η θέση κενωθεί πριν από τις ευρωεκλογές, ή αμέσως μετά από αυτές και πριν από το τέλος του εξαμήνου, το καθήκον αυτό πέφτει στον Βέλγο πρωθυπουργό, Αλεξάντερ Ντε Κρόο. Αν, ωστόσο, η απόφαση καθυστερήσει, και ο κ. Μισέλ παραιτηθεί για να ορκιστεί ευρωβουλευτής στις 16 Ιουλίου χωρίς να υπάρχει απόφαση για τον διάδοχό του (έστω προσωρινά), ο

κλήρος πέφτει στον Βίκτορ Όρμπαν, καθώς η χώρα ασκεί την εξάμνη προεδρία το δεύτερο μισό του 2024.

Επόμενη ημέρα

Πάντως, ο κ. Μισέλ, μιλώντας σε δημοσιογράφους στις Βρυξέλλες, επέμεινε πως είναι απολύτως εφικτό να υπάρξει απόφαση για τον επόμενο πρόεδρο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου πριν ακόμα το τέλος του Ιουνίου, καθώς και πως οι κανόνες για την αναπλήρωση της θέσης μπορούν να αλλάξουν με απλή πλειοψηφία. Η κίνηση Μισέλ περιπλέκει την κατάσταση κυρίως γιατί αναγκάζει τους ηγέτες να προετοιμαστούν γρηγορότερα, αλλά και γιατί οι ισορροπίες στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο αναμένεται να

αλλάξουν στις εκλογές του Ιουνίου, δίνοντας ενδεχομένως περισσότερο βάρος στις απόψεις των συντηρητικών ηγετών.

Υπενθυμίζεται πως για την προεδρία της Κομισιόν προβλέπεται πως οι ηγέτες αποφασίζουν στη βάση του αποτελέσματος των ευρωεκλογών. Και αν και οι ηγέτες δεν δεσμεύονται να διορίσουν άτομο υποψήφιο (ή μη) από τη μεγαλύτερη πολιτική ομάδα, η Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν ή το άτομο που θα τη διαδεχθεί θα πρέπει να λάβουν θετική ψήφο από την πλειοψηφία στην Ολομέλεια.

Το 2019 το Ευρωπαϊκό Λαϊκό Κόμμα και οι Σοσιαλδημοκράτες

Ο πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου εκλέγεται για μάξιμουμ δύο θητειών, διάρκειας δύομισι ετών. Η δεύτερη θητεία Μισέλ λήγει στα τέλη Νοεμβρίου του 2024, υπάρχει αρκετός χρόνος για την επιλογή του.

ήταν οι κύριες δυνάμεις στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, όμως ο διορισμός της Κομισιόν της κ. Φον ντερ Λάιεν εγκρίθηκε σχεδόν οριακά και μόνο μετά από στήριξη της ομάδας Renew αλλά και ευρωβουλευτών των Συντηρητικών. Οι προβλέψεις για το 2024 δείχνουν το ΕΛΚ και τους Σοσιαλδημοκράτες να διατηρούν τις πρώτες θέσεις, αλλά τους Συντηρητικούς και την Ακροδεξιά να ανταγωνίζονται με τους φιλελεύθερους της Renew για την τρίτη θέση.

Ραντεβού 1η Φεβρουαρίου

Εν μέσω της περιέργειας αυτής ατμόσφαιρας, ο κ. Μισέλ θα πρέπει τις επόμενες εβδομάδες να συνεφέρει στο κλείσιμο της εκκρεμότητας για την αναθεώρηση του πολυετούς προϋπολογισμού της Ε.Ε., κατά τρόπο που να προσπερνά τη διαφωνία της Ουγγαρίας για τη συμπερίληψη κονδυλίων και δανείων ύψους 50 δισ. ευρώ για τη στήριξη της Ουκρανίας.

Τις ημέρες αυτές βρίσκονται σε εξέλιξη διαβουλεύσεις για το πώς μπορεί να εξασφαλιστεί αυτή η βοήθεια για την Ουκρανία, με την εναλλακτική που συζητείται τώρα να είναι η μη συμπερίληψη της στήριξης αυτής στον προϋπολογισμό και η δημιουργία ξεχωριστού μηχανισμού, με τους 26 να διαφωνούν με το αίτημα της Ουγγαρίας η βοήθεια που θα προέρχεται από δανεισμό να ανανεώνεται κάθε χρόνο μόνο με ομοφωνία. Αν και η έκτακτη σύνοδος που προγραμματίστηκε για την 1η Φεβρουαρίου αφορά αποκλειστικά την κατάσταση στην Ουκρανία και τον πολυετή προϋπολογισμό της Ε.Ε., η ανακοίνωση Μισέλ αναμένεται να επιπράξει το κλίμα και για άλλες σημαντικές συζητήσεις που θα γίνουν το πρώτο εξάμηνο του 2024, μεταξύ άλλων για τον στρατηγικό προανατολισμό της Ευρώπης τα επόμενα πέντε χρόνια, αλλά και για τη μεταρρύθμιση και τη διεύρυνση της Ε.Ε.

ΑΠΟΨΗ / Της **ΑΓΓΕΛΙΚΗΣ ΣΠΑΝΟΥ**

Τι θα κριθεί στις ευρωεκλογές

Σε αυτές τις ευρωεκλογές, κανονικά, το διακύβευμα δεν θα ήταν μεγάλο, γιατί το αποτέλεσμα δεν μπορεί να πυροδοτήσει –άμεσα– ραγδαίες πολιτικές εξελίξεις, αφού η εκλογική νίκη της Ν.Δ. είναι προεξοφλημένη και μάλιστα με διαφορά. Ωστόσο, ενώ μόνο ο «μικρός τελικός» (η μάχη μεταξύ δεύτερου και τρίτου κόμματος) έχει προφανές ενδιαφέρον, δεν αποκλείεται να αρχίσει ο επανασχεδιασμός του πολιτικού χάρτη αφού ανακοινωθούν τα επίσημα αποτελέσματα. Πολιτικοί επιστήμονες μιλούν για trigger point, εννοώντας ότι τον Ιούνιο μπορεί να δοθεί το έναυσμα για ανακατατάξεις, παρόλο που δεν αποκλείεται να μην εκβάλλουν, τελικά, τα ρεύματα που κινούνται, για την ώρα, κάτω από την ίσαλο γραμμή.

Τρεις υποθέσεις εργασίας συζητούνται όλο και περισσότερο μακριά από τα φώτα της δημοσιότητας:

Εάν η Ν.Δ. κινηθεί γύρω στο 30% και το άθροισμα των ποσοστών ΣΥΡΙΖΑ - ΠΑΣΟΚ φτάσει κάπου εκεί κοντά, την επόμενη μέρα των ωρών θα προκύψουν για μια τέτοια πρωτοβουλία, αλλά υπάρχουν τρίτα πρόσωπα (όπως ο Αλ. Τσίπρας και ο Γ. Παπανδρέου) που θα μπορούσαν να ωθήσουν προς αυτά την κατεύθυνση. Ήδη γίνεται λόγος για «σχέδιο Δούκα», για την ανάγκη

Εάν η Ν.Δ. κινηθεί γύρω στο 30% και το άθροισμα των ποσοστών ΣΥΡΙΖΑ - ΠΑΣΟΚ φτάσει κάπου εκεί κοντά, θα τεθεί επιτακτικά ζήτημα συνεργασίας των δύο κομμάτων.

δηλαδή να αποτελέσει οδηγό το παράδειγμα του Δήμου Αθηναίων, όπου πητήθηκε ο Κ. Μπακογιάννης από έναν υποψήφιο μηδενικής σχεδόν αναγνωρισιμότητας μέχρι το βράδυ του πρώτου γύρου.

Εάν δεξιά του κυβερνώντος κόμματος καταγραφεί δυναμική ανάλογη ή μεγαλύτερη από εκείνη που

διαπιστώθηκε στις εθνικές εκλογές και δεδομένου ότι ο γάμος για τα ομόφυλα ζευγάρια αποξενώνει τη δεξιά πτέρυγα της Ν.Δ., δεν αποκλείεται να εκδηλωθούν φλογόεντρες τάσεις και αναζητήσεις τρόπων ενοποίησης των κατακερματισμένων δυνάμεων δεξιά της Δεξιάς με φόντο την ενδυνάμωση της Ακροδεξιάς σε όλη την Ε.Ε.

Εάν νέα κόμματα (π.χ. κόμμα Λοβέρδου) σημειώσουν καλή επίδοση, αν το ΚΚΕ κάνει την έκπληξη και φτάσει σε διψήφιο ποσοστό, αν το ΜέΡΑ25 με επικεφαλής του ευρωψηφοδελτίου τον Γ. Βαρουφάκη επανακάμψει, αν η Νέα Αριστερά δεν τα καταφέρει, θα προκύψουν αθρόες μετακινήσεις στελεχών αριστερά της Ν.Δ. που εκ των πραγμάτων θα επηρεάσουν την πολιτική αρχιτεκτονική.

Αν η ελληνική εκδοχή του Εμανουέλ Μακρόν είναι ο Κυριάκος Μητσοτάκης, την ελληνική εκδοχή της Μαρίν Λεπέν δεν την γνωρίζουμε ακόμη.

Οι επόμενες εθνικές εκλογές αργούν, αλλά ο ορίζοντας του 2027 μπορεί να φανεί δυσθεώρητος αν η Ν.Δ., από τη φάση της παντοδυναμίας, χάρη στην απουσία ισχυρής αντιπολίτευσης, περάσει σε μια φάση φθοράς με αβέβαιη έκβαση. Σε κάθε περίπτωση, ο πρωθυπουργός έχει τον χρόνο και τη δυνατό-

τητα να καθορίσει ο ίδιος το χρονοδιάγραμμα και τις συνθήκες ενός επόμενου πολιτικού κύκλου, με την κυριαρχία του κόμματός του να μην απειλείται στο ορατό μέλλον.

Το τρίτο κόμμα, είτε πρόκειται για τον ΣΥΡΙΖΑ είτε για το ΠΑΣΟΚ, θα είναι έκπληξη να μην αντιμετωπίσει πρόβλημα ηγεσίας.

Πρώην πολιτικός αρχηγός με μεγάλη κυβερνητική εμπειρία λέει ότι στη χώρα μας συμβαίνουν με καθυστέρηση αυτά που προηγούμενες έχουν συμβεί στην υπόλοιπη Ευρώπη. Και εννοεί ότι αν η ελληνική εκδοχή του Μακρόν είναι ο Μητσοτάκης, την ελληνική εκδοχή της Λεπέν δεν την ξέρουμε ακόμη, όπως άλλωστε δεν έχουμε γνωρίσει την κανονικοποίηση της Ακροδεξιάς με όρους Μελόνη.

Η ράβδος και το σκήπτρο

Πώς ο γιος του βοσκού γνωρίζει τη μεγαλειότητα

Η σχέση του αρχιεπισκόπου Μακαρίου Γ' και της βασίλισσας Φρειδερίκης

Του **ΑΝΔΡΕΑ ΧΑΤΖΗΚΥΡΙΑΚΟΥ**

Η «Καθημερινή» αρχίζει από σήμερα τη δημοσίευσή, σε συνέχειες, μιας ιστορικής έρευνας για τη «γέννηση» και εξέλιξη της σχέσης του προέδρου της Δημοκρατίας, αρχιεπισκόπου Μακαρίου Γ' με την ελληνική βασιλική οικογένεια. Ήταν το Στέμμα ένας θεσμός που γοήτευε τον Μακάριο ή το εφελτήριο του στην ελληνική πολιτική ζωή; Τι θαύμασε η Φρειδερίκη στον Κύπριο ιεράρχη και τι προκάλεσε στον ισχυρό δεσμό μεταξύ του και του τέως βασιλιά Κωνσταντίνου;

Η πρώτη γνωριμία του 36χρόνου Κύπριου μητροπολίτη Κιτίου Μακαρίου και της 33χρονης Φρειδερίκης του Αννοβέρου, βασιλικής συζύγου του Παύλου Α' της Ελλάδας, έγινε τον Σεπτέμβριο 1949. Ένα χρόνο προηγουμένως, ο Μακάριος είχε εκλεγεί μητροπολίτης Κιτίου, ενώ ακόμα σπούδαζε κοινωνιολογία της Θεολογίας στο Πανεπιστήμιο της Βοστώνης στις ΗΠΑ. Άφησε τις σπουδές στη μέση και επέστρεψε στο νησί για να αναλάβει τον μητροπολιτικό θρόνο. Αμέσως «σφικταγκάλιασε» το αίτημα των Ελλήνων της Κύπρου για ένωση και έγινε ο μεγάλος εκφραστής του.

Φυσιολογικά το πρώτο του ταξίδι ήταν στην Αθήνα, για να αναβιώσει το ενδιαφέρον της ελληνικής πολιτικής ηγεσίας για την Κύπρο. Ο Εμφύλιος είχε εξουδετερώσει οποιοδήποτε άλλο εθνικό θέμα, ενώ η στήριξη που έδωσε η Βρετανία

Ο αρχιεπίσκοπος Μακάριος δεν έκρυβε ότι ένιωθε μειονεκτικά απέναντι σε ηγέτες μεγαλύτερων κρατών. Σαν «κουνούπι δίπλα σε ελέφαντα» ομολόγησε στη φημισμένη δημοσιογράφο Οριάντα Φαλλάτσι.

στους νικητές του ήταν πηγή ανησυχίας για τους Έλληνες της Κύπρου ως προς την προθυμία του εθνικού κέντρου να διεκδικήσει την ένωση της αγγλικής αποικίας με την Ελλάδα. Η Φρειδερίκη, από την πλευρά της, βρισκόταν ήδη δύο χρόνια στον θρόνο και «έκτιζε» ένα δυναμικό και αυτόνομο προφίλ πάνω στην κοινωνική διάσταση του εμφυλίου, μέσω του εράνου της «Πρόνοιας Βορειών Επαρχιών Ελλάδος», που οδήγησε στη δημιουργία των πολυσυζητημένων Παιδοπόλεων για την προστασία των παιδιών των εμπόλεμων περιοχών.

Σε προσωπικό επίπεδο, οι δύο προέρχονταν από εντελώς ασυμβίβαστα σύμπαντα. Οι καταβολές τους δεν θα μπορούσαν να ήταν πιο αταίριαστες. Η Φρειδερίκη, με τη γέννησή της έφερε τους τίτλους της πριγκίπισσας του Αννοβέρου, της δούκισσας του Μπράουνσβιγκ-Λύνεμπουργκ, ενώ, ως τριεγγόνη της Βικτωρίας του Ηνωμένου Βασιλείου και κατέχοντας την 34η θέση στη γραμμή διαδοχής του βρετανικού θρόνου, έφερε τον τίτλο της πριγκίπισσας της Μεγάλης Βρετανίας και της Ιρλανδίας. Από την άλλη, οι γονείς του Μακαρίου ασχολούνταν με την κτηνοτροφία. Ο ίδιος έχασε τη μητέρα του στα 11 και, για να τα βγάλει πέρα η οικογένεια και να μάθει εκείνος γράμματα, μπήκε στο μοναστήρι στα 13. Η οικογένεια του Μακαρίου διατηρούσε χειμερινή μάντρα στην τοποθεσία Ύλακας και θερινή, στις Έμνες, στο δάσος της Πάφου. Η βασιλική οικογένεια διατηρούσε χειμερινά ανάκτορα στο δάσος Τατοΐου και θερινά στο Μον Ρεπό στην Κέρκυρα. Δύο παράταιροι κόσμοι που μόνο στα παραμύθια συναντώνται.

Ο Μακάριος δεν έκρυβε ότι ένιωθε μειονεκτικά απέναντι σε ηγέτες

μεγαλύτερων κρατών. Σαν «κουνούπι δίπλα σε ελέφαντα» ομολόγησε στη φημισμένη δημοσιογράφο Οριάντα Φαλλάτσι και όσο κι αν προσπαθούσαν να τον κάνουν να νιώσει καλύτερα, «διατηρούσα το σύμπλεγμα κατωτερότητας». Η δημοσιογράφος τον ρώτησε τότε: «Νιώθετε συχνά αυτό το κόμπλεξ κατωτερότητας;». Αποφασιστικά ειλικρινής, ο Μακάριος απάντησε: «Α, ναι. Αν δεν είναι κατωτερότητα, είναι ανησυχία». Της διηγήθηκε ότι όταν είχε επισκεφθεί τη Σοβιετική Ένωση και διανυκτέρευε στο Κρεμλίνο, «κάθε πρωί έλεγα στον εαυτό μου, "Θεέ μου, ένας αρχιεπίσκοπος μέσα στο Κρεμλίνο"» (βλ. Φαλλάτσι, σελ. 546-548). Ασφαλώς και το σύμπλεγμα κατωτερότητας του ως ηγέτη μιας μικρής χώρας, δεν μεταφέρεται αυτόματα και στις προσωπικές του σχέσεις. Ενδεχομένως όμως να αποτελεί ένα στίγμα. Ό,τι κι αν συνέβη στον αθέατο

χώρο της ανθρώπινης ψυχολογίας, για πάνω από δύο δεκαετίες μετά την πρώτη τους συνάντηση, Μακάριος και Φρειδερίκη συνδέθηκαν με ένα δεσμό τον οποίο αργότερα κληρονόμησε και ο διάδοχος Κωνσταντίνος. Για τα επόμενα 25 περίπου χρόνια, ο Κύπριος ιεράρχης θα ήταν τακτικός επισκέπτης των ανακτόρων και βασίλισσα και αρχιεπίσκοπος θα κυριαρχούσαν στην εθνική πολιτική σκηνή, σε μια παράσταση με τραγικό τέλος για τον ελληνισμό και για τον θεσμό της μοναρχίας.

Τον Οκτώβριο του 1950, ο Μακάριος είχε εκλεγεί αρχιεπίσκοπος και θα ξεκινούσε από την Αθήνα την πρώτη του διεθνή εκστρατεία προώθησης του αιτήματος των Ελλήνων της Κύπρου για ένωση, όπως αποτυπώθηκε στο δημοψήφισμα του Ιανουαρίου, 1950. Η παρουσία του στην ελληνική πρωτεύουσα ήταν το έναυσμα για μαζικές φοι-

τηκές διαδηλώσεις, που στόχευαν να ανυψώσουν το ζήτημα της Κύπρου στην κορυφή της ελληνικής δημόσιας ατζέντας και να ασκήσουν πίεση στην ελληνική κυβέρνηση να υιοθετήσει το αίτημα.

Ενώ η Αθήνα εσείετο από τις διαδηλώσεις, ο Μακάριος βρήκε χρόνο να επισκεφθεί τα ανάκτορα του Τατοΐου για δεύτερη φορά, να συναντήσει τη Φρειδερίκη (η επίσημη συνάντησή ήταν με τον βασιλιά Παύλο Α'), να τελήσει τρισάγιο στον τάφο του αδελφού του, Γεώργιου Β' και να καταθέσει δάφνινα στεφάνια σε όλα τα μνήματα του βασιλικού κοιμητηρίου. Πέραν των πολιτικών σκοπιμοτήτων, όπως θα δούμε, ο Μακάριος ένιωθε έναν ιστορικό δεσμό με τον θεσμό της βασιλείας, που προερχόταν από τα βάθη της ελληνικής ιστορίας με αφετηρία το Βυζάντιο (βλ. Κρανιδιώτης, σελ. 556).

Επικριτές του Μακαρίου του προσάπτουν τέτοια σαγήνη με τη μοναρχία ή τόσο μεγάλη φιλοδοξία ώστε να επιδιώξει να καταστεί και ο ίδιος εν μέρει «γαλαζοαίματος». Παραπέμπουν στη μαρτυρία του υπουργού Εθνικής Άμυνας Πέτρου Γαρουφαλιά πως το καλοκαίρι του 1964 αξίωσε τη θέση του αντιβασιλέα για να συναινέσει σε σχέδιο ενώσεως Κύπρου – Ελλάδας (βλ. Γαρουφαλιάς, σελ. 198). Ο Μακάριος είχε υπόψη του το προηγούμενο με τον αρχιεπίσκοπο Αθηνών Δαμασκηνό, τον οποίο είχε γνωρίσει την περίοδο της γερμανικής κατοχής όταν φοιτούσε στη Θεολογική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών. Προερχόμενος από βρετανική αποικία, ο Μακάριος ως Άγγλος υπάκοος κινδύνευσε να συλληφθεί, αλλά με παρέμβαση του Δαμασκηνού κατάφερε να παραμείνει στην Αθήνα με την υποχρέωση να παρουσιάζεται μία φορά

τη βδομάδα σε ειδικό τμήμα για αλλοδαπούς (βλ. Κοκκινόφτας). Στις 31 Δεκεμβρίου 1944, με πρωτοβουλία του Ουίνιστων Τσώρτσιλ, ο Δαμασκηνός είχε διορισθεί αντιβασιλέας από τον αυτοεξόριστο βασιλιά Γεώργιο Β'. Η εγκαρρότητα της μαρτυρίας του Γαρουφαλιά είναι αδύνατον να ελεγχθεί, μιας και ο ίδιος επικαλείται κατ' ιδίαν συννομιλία του με τον αρχιεπίσκοπο, την οποία αποκάλυψε μετά τον θάνατό του.

Ο Μακάριος, στα 30 περίπου χρόνια της δημοσίας παρουσίας του, όχι μόνο δεν έκρυψε τα φιλοβασιλικά του αισθήματα, αλλά κάθε φορά που του δινόταν η ευκαιρία «έβαζε ράχη» για τους γαλαζοαίματους φίλους του, είτε βρίσκονταν στον θρόνο είτε στην εξορία. Κορυφαία, η όχι και τόσο γνωστή ενέργειά του, εν μέσω της τραγωδίας του 1974, να αναμικθεί στα εσωτερικά της Ελλάδας υπέρ του τέως βασιλιά Κωνσταντίνου, εξοργίζοντας τον Κωνσταντίνο Καραμανλή, με τον οποίο είχε μια τουλάχιστον άβολη και κατά καιρούς εχθρική σχέση.

Συνεχίζεται.

Βιβλιογραφία

Πέτρος Γαρουφαλιάς, Ελλὰς και Κύπρος - Τραγικά Σφάλματα, Ευκαιρίες που Χάθηκαν, αυτοέκδοση, Αθήνα, 1982.
Νίκος Κρανιδιώτης, Ανοχύρωτη Πολιτεία - Κύπρος 1960-1974, Τόμος Β', Βιβλιοπωλείο της Εστίας, Αθήνα, 1985.
Κωστής Κοκκινόφτας, Ο Αρχιεπίσκοπος Κύπρου Μακάριος Γ' (1913-1977) και η Ιερά Μονή Κύκκου, Κέντρο Μελετών Ιερών Μονών Κύκκου, Λευκωσία, 2017.
Οριάντα Φαλλάτσι, Συνάντηση με την Ιστορία, μετάφραση Έρης Κανδρή, Πάπυρος, Αθήνα, 1976.

Η πρώτη γνωριμία του 36χρόνου μητροπολίτη Κιτίου Μακαρίου και της 33χρονης Φρειδερίκης του Αννοβέρου, βασιλικής συζύγου του Παύλου Α' της Ελλάδας, έγινε τον Σεπτέμβριο 1949 και, για τα επόμενα 25 χρόνια, ο Κύπριος ιεράρχης θα ήταν τακτικός επισκέπτης των ανακτόρων.

Ο αρχιεπίσκοπος Μακάριος με τον τέως βασιλιά Κωνσταντίνο, που έχει στα χέρια του την κόρη του Αλεξία. Ο Μακάριος, στα 30 περίπου χρόνια της δημοσίας παρουσίας του, όχι μόνο δεν έκρυψε τα φιλοβασιλικά του αισθήματα, αλλά κάθε φορά που του δινόταν η ευκαιρία «έβαζε ράχη» για τους γαλαζοαίματους φίλους του, είτε βρίσκονταν στον θρόνο είτε στην εξορία.

Οι νικητές και οι χαμένοι του ανασχηματισμού

Η προδιαγεγραμμένη πορεία

Η κίνηση του Νίκου Χριστοδουλίδη να προχωρήσει στον ανασχηματισμό της κυβέρνησης δεν προκάλεσε καμία απολύτως έκπληξη. Ήταν η προδιαγεγραμμένη πορεία ενός ανασχηματισμού που συζητείται από τις πρώτες 100 μέρες διακυβέρνησής του, εξάντλησε αντοχές, αποδόμησε περαιτέρω εκείνους τους υπουργούς που θεωρήθηκαν αδύναμοι κρίκοι, οι οποίοι αμφισβητούνταν στο υπουργείο τους και σίγουρα έφθειρε περαιτέρω την εικόνα του προέδρου της Δημοκρατίας.

● ● ● ●

Μήνυμα στον Χριστοδουλίδη

Αυτό που έμεινε από την τελετή διαβεβαίωσης είναι ο χρόνος που ξόδεψαν οι αποχωρήσαντες υπουργοί για να τοποθετηθούν γύρω από τα όσα έκαναν μέσα σε μόλις δέκα μήνες. Άραγε πόση ώρα θα μιλούσαν αν θα συμπλήρωναν για παράδειγμα τουλάχιστον ένα χρόνο παραμονής τους στο υπουργείο; Ήταν όπως όλα δείχνουν μία κίνηση που είχε ως αποδέκτη τον Νίκο Χριστοδουλίδη.

● ● ● ●

Το έμαθε από τον οδηγό

Το ενδιαφέρον είναι ότι τις προηγουμένες μέρες κάποιοι εξ αυτών είχαν διαρρεύσει παντού τη δυσaréσειά τους και την ετοιμότητά τους να μιλήσουν. Ο Μιχάλης Γιωργάλλας ψέλλισε κάτι περί ξαφνικής αλλαγής, καθώς όπως ενημερώνεται η στήλη ενημερώθηκε από τον οδηγό του για την αποχώρησή του, όταν το διάβασε στα ΜΜΕ. Ο Φίλιππος Χατζηχαχαρία κάτι είπε περί αξιοπρέπειας, όμως περιορίστηκε τόσο ο ίδιος όσο και ο πρώτος στο να εκφράσουν τις ευχαριστίες τους στον πρόεδρο. Εξάιρεση αποτελεί η Άννα Κουκκίδου Προκοπίου της οποίας το... πολυσχιδές έργο παρουσίασε ο γενικός διευθυντής του υπουργείου. Η ίδια δεν μπόρε καν στη διαδικασία να κάνει οποιαδήποτε αναφορά στον Νίκο Χριστοδουλίδη, μόνο ευχαρίστησε χαμογελώντας τους συνεργάτες της. Όπως μαθαίνει η στήλη, άλλα της έλεγε κατ' ιδίαν και γραπτώς ο Νίκος Χριστοδουλίδης και άλλα έπραξε τελικώς.

● ● ● ●

Η αυτοακύρωση

Τι μας έμεινε λοιπόν από τον νέο ανασχηματισμό; Ο πρόεδρος της Δημοκρατίας, ο οποίος προεκλογικά απαξίωνε τα κομματικά στελέχη και υποσχόταν τεχνοκράτες, Κύπριους που διαπρέπουν στο εξωτερικό και ίση εκπροσώπηση γυναικών και ανδρών στο Υπουργικό Συμβούλιο για κάποιους ωρίμασε πολιτικά το τελευταίο 10μηνό, για άλλους αυτοακυρώθηκε πλήρως.

Το πρόσωπο του κατεστημένου και η πραγματική νικήτρια από τον ανασχηματισμό.

Δεν είδαμε στην ανανέωση του Υπουργικού κανέναν Κύπριο που διαπρέπει στο εξωτερικό, σίγουρα όχι ίση εκπροσώπηση των δύο φύλων, αλλά μείωση των γυναικών που αναλαμβάνουν υπουργείο και βεβαίως την επιστροφή κομματικών στελεχών. Ο αντιπρόεδρος του ΔΗΚΟ Μιχάλης Δαμιανού στο υπουργείο Υγείας, η πρώην εκπρόσωπος Τύπου της ΕΔΕΚ και τέως επιτροπος Περιβάλλοντος Μαρία Παναγιώτου πήρε προαγωγή για το Γεωργιάς και η Αντωνία Θεοδοσίου των Οικολόγων ανέλαβε καθήκοντα επιτρόπου.

● ● ● ●

Συγκυβέρνηση ή κάτι άλλο;

Μιλώντας πάντως για την παρουσία στελέχους των Οικολόγων στη διακυβέρνηση, όλοι θυμήθηκαν τη συνέντευξη που είχε δώσει στην «Κ» ο πρόεδρος των Οικολόγων Γιώργος Περδίκης, ο οποίος άφηνε ανοικτό το ενδεχόμενο συνεργασίας με τον Νίκο Χριστοδουλίδη. Ο κ. Περδίκης φρόντισε να διαψεύσει αμέσως τα περί συγκυβέρνησης, υπογραμμίζοντας ότι δεν ρωτήθηκε. Πάντως, το ίδιο ίσχυσε όταν επί διακυβέρνησης Αναστασιάδη ανέλαβε η Ιωάννα Παναγιώτου.

● ● ● ●

Η σχέση με τον Νικόλα

Ενισχυμένος θεωρείται από όλη αυτή τη

Ο ΗΡΩΣ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ

Νίκος Χριστοδουλίδης

Ο πρόεδρος της Δημοκρατίας Νίκος Χριστοδουλίδης, ο οποίος προεκλογικά έλεγε πως αφουγκράζεται την κοινωνία και σήμερα καλεί τους υπουργούς του να κλείσουν τα αφτιά σε αυτήν, μη αποδεχόμενος την όποια κριτική.

διαδικασία ο Νικόλας Παπαδόπουλος καθώς κομματικά στελέχη έχουν αξιοποιηθεί αυτή την φορά. Πολύ περισσότερα από άλλα κόμματα. Ερώτημα βεβαίως είναι αν αυτή η αξιοποίηση θα ενισχύσει πολιτικά το Δημοκρατικό Κόμμα ενόψει των διπλών εκλογών ή αν θα προκαλέσει περαιτέρω προβλήματα εξαιτίας και της εμφανούς

φθοράς που έχει πλέον η κυβέρνηση Νίκου Χριστοδουλίδη. Αυτό που αποτυπώνεται πάντως από τον εν λόγω ανασχηματισμό, είναι και η στενή σχέση που φαίνεται να έχει δημιουργηθεί μεταξύ του προέδρου της Δημοκρατίας Νίκου Χριστοδουλίδη και του προέδρου του ΔΗΚΟ Νικόλα Παπαδόπουλου. Σχέση η οποία πλέον δεν περνά απαρατήρητη από τους υπόλοιπους συγκυβερνώντες.

● ● ● ●

Χριστιάνα, Αναστασία και ΥΠΕΞ

Αξίζει να σημειωθεί πως ο Νικόλας Παπαδόπουλος ήθελε με κάθε τρόπο να αποκτήσει το υπουργείο Δικαιοσύνης, ωστόσο κάτι τέτοιο δεν κατέστη εφικτό. Σε αντίθεση με την προηγούμενη φορά που ο ίδιος ο πρόεδρος έδειχνε απρόθυμος για κάτι τέτοιο, αυτή τη φορά ο ίδιος επικοινωνήσε, πρώτα με την Αναστασία Παπαδοπούλου και στη συνέχεια με την αναπληρώτρια πρόεδρο του ΔΗΚΟ Χριστιάνα Ερωτοκρίτου. Η τελευταία φρόντισε να δημοσιοποιήσει την πρόταση αλλά και την άρνηση προφανώς για να απαντήσει παράλληλα και στο ερώτημα πολλών για ποιο λόγο επιλέχθηκε ο κ. Δαμιανού αντί η ίδια. Η στήλη μαθαίνει πως η Χριστιάνα Ερωτοκρίτου δεν θα έλεγε όχι για το υπουργείο Εξωτερικών. Πάντως και η κα Παπαδοπούλου αλλά και η κα Ερωτοκρίτου θα αποτελούσαν μία σημαντική προσθήκη, αν ανα-

λάμβαναν, και θα βελτιώναν εμφανώς την εικόνα της κυβέρνησης.

● ● ● ●

Ο Μάριος έχασε τον Πέτρο

Ριγμένος από την ανακατεμένη τράπουλα φάνηκε ο πρόεδρος της ΔΗΠΑ Μάριος Καρογιάν. Δεν έκρυψε μάλιστα την ενόχλησή του από τις εξελίξεις του ανασχηματισμού παραδεχόμενος πως δεν έγιναν και οι καλύτεροι χειρισμοί από τον πρόεδρο. Ο ίδιος θέλησε να διατηρήσει με κάθε τρόπο στο υπουργείο Γεωργίας τον Πέτρο Ξενοφώντος, όμως η αποχώρησή του ήταν προδιαγεγραμμένη. Όχι μόνο εξαιτίας όσων είπε και έκανε για τον Ακάμα, αλλά και εξαιτίας της κρίσης που προκλήθηκε με τους τυροκόμους. Από πολλούς θεωρήθηκε πως ο άνθρωπος της ΔΗΠΑ στην κυβέρνηση είναι πλέον ο Βασίλης Πάλας ωστόσο ο κ. Πάλας μπόρε στην εν λόγω θέση λόγω της πολύ στενής προσωπικής σχέσης που έχει αναπτύξει όλα αυτά τα χρόνια με τον πρόεδρο και όχι χάριν του Καρογιάν. Με τον ίδιο τρόπο, ο Παναγιώτης Παλατές δεν χρεώνεται στο ΔΗΚΟ, αλλά στην πολύ καλή σχέση που έχει με τον Νίκο Χριστοδουλίδη από την περίοδο του προεκλογικού. Τώρα αν τα δύο κόμματα θα επωφεληθούν από το πρόσφορο για τους ψηφοφόρους τους, έδαφος των δύο χαρτοφυλακίων, είναι άγνωστο.

Γράφει ο **ΙΑΝΟΣ**

ΑΥΘΟΡΜΗΤΩΣ / Γράφει ο ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ

Ανασχηματισμός Ι

Περί ανασχηματισμού η σημερινή στήλη μας, αφού έγιναν όλα τόσο γρήγορα... όπως είπε και ο νέος υπουργός Υγείας κ. Μιχάλης Δαμιανού, αντιπρόεδρος του ΔΗΚΟ. Έτσι λοιπόν ο πρόεδρος της Δημοκρατίας σε μία κίνηση πολιτικής μαεστρίας προχώρησε σε ανασχηματισμό. Σχεδόν χειρουργικά αφαίρεσε από το Υπουργικό Συμβούλιο όλους τους αδύναμους κρίκους. Δεν είπε πολλά, ούτε στις εφημερίδες, ούτε πουθενά. Είδε τι πάει λάθος και είπε να το διορθώσει...

Ο κ. Χατζηχαχαρίας όμως, που έβλεπε μπροστά παραιτήθηκε, πριν του δείξουν την πόρτα της εξόδου. Και τι είπε ο κ. Χριστοδουλίδης στα νέα πρόσωπα; Κλείστε τα αφτιά σας στις Σειρήνες... τώρα τι εννοούσε με αυτό μόνο ο ίδιος ξέρει... Σειρήνες οι δημοσιογράφοι; Σειρήνες οι πολίτες; Σειρήνες τα συμφέροντα; Μα αν τις ακούνε και τις πλησιάζουν θα τους κατασπαράξουν, αυτό έπρεπε να το ξέρουν οι ίδιοι και να αποφεύγουν τις κακοτοπιές.

Ανασχηματισμός ΙΙ

Μάλιστα, εκείνος αυτό κάνει, αποφεύγει τις κακοτοπιές, κλείνει τα αφτιά του και προχωράει, κόβει κορδέλες, κάνει ομιλίες, και καθ' οδόν σε αυτές τις εκδηλώσεις δέχεται τηλεφωνήματα από σημαντικά πρόσωπα, όπως εκείνο για πρωτοβουλία εμπλοκής της Ε.Ε. στο Κυπριακό. Αλλά μάλλον επειδή έχει τα αφτιά του κλειστά, δεν άκουσε ακριβώς τι του είπαν, αλλά στον κυπριακό λαό το ανακοίνωσε.

Πάντως, τον Οδυσσέα τον είχαν δέσει στο κατάρτι, για να χαρεί το τραγούδι των Σειρήνων... Κύριε πρόεδρε, μήπως να

Γιατί ακόμα δεν είδαμε εκείνες τις προσωπικότητες που υπήρχαν στο μπλοκάκι; Και είναι το δεύτερο Υπουργικό που συγκροτείται, μέσα σε εκατό μέρες και κάτι... Έκλεισαν αλλού τελικά; Πάντως, αν το Υπουργικό δουλεύει σεζόν, καλό θα είναι να κλείσετε από τώρα τους επόμενους.

ακούτε καλύτερα τον κόσμο και να μην προσδένεστε σε κομματικά άρματα;

Ανασχηματισμός ΙΙΙ

Και τώρα που είπα για κομματικά άρματα, ότι η εξαγγελία πως στο Υπουργικό δεν θα υπήρχαν πολιτικά πρόσωπα πρώτης γραμμής δεν θα εθπρείτο δεν μου έκανε εντύπωση. Αυτό που με εντυπωσίασε είναι πως θέλετε να το πιστέψουμε. Εμ,

δεν είναι τόσο εύπεπτο. Αλλά απορία, εκείνο το μπλοκάκι που είχατε, τι ονόματα περιλάμβανε; Γιατί ακόμα δεν είδαμε εκείνες τις προσωπικότητες που λέγατε πως θα δούμε. Και είναι το δεύτερο Υπουργικό που συγκροτείτε, μέσα σε εκατό μέρες και κάτι... Έκλεισαν αλλού τελικά; Πάντως, αν το Υπουργικό δουλεύει σεζόν, καλό θα είναι να κλείσετε από τώρα τους επόμενους.

Ανασχηματισμός ΙV

Ενίση, αφού ο διευθυντής του Γραφείου Τύπου του Προέδρου της Δημοκρατίας, Βίκτωρας Παπαδόπουλος είπε στον Alpha ότι τα ανασχηματισμένα μέλη του Υπουργικού επέτέλεσαν ΤΕΡΑΣΤΙΟ έργο, γιατί τα ανασχηματίσατε; Η δήλωση του κ. Παπαδόπουλου ότι η κυβέρνηση ήθελε ένα φρεσκάρισμα, δεν πείθει. Τι είναι η κυβέρνηση; Ντουλάπα που την αερίζουμε πού και πού, ή κλινοσκεπάσματα; Καλά και το «χωρίς κανένα κομματικό παρα-

σκήνιο και κομματικό αλισβερίσι» πάλι του κ. Παπαδόπουλου είναι λίγο αστείο. Με το ΔΗΚΟ τουλάχιστον κάτι θα είπαν, δεν γίνεται, ολόκληρο αντιπρόεδρο κόμματος κάνετε υπουργό;

Ούτε η ΕΔΕΚ και οι Οικολόγοι (καλά εκείνοι μπορεί...) δεν πρέπει να είναι στεναχωρημένοι, πάντως. Βέβαια, αν θεωρούμε κομματικό αλισβερίσι ότι δεν μίλησε με τη ΔΗΠΑ, γι' αυτό είναι αγκρισμένος ο κ. Καρογιάν, τότε ο μύθος κρύπτει νουν αληθείας.

Ανασχηματισμός V

Δεν μπορώ να μη σχολιάσω και τη στάση της κας Γιαννάκης, κατά τη διάρκεια της παράδοσης - παραλαβής του υπουργείου Υγείας, αλλά και τις δηλώσεις ότι πολύ καλά έπραξε ο πρόεδρος, εννοώντας υποθέτω γενικά για τον ανασχηματισμό, και όχι για την κα Κανάρη. Πάντως, η κα Γιαννάκη λειτουργεί ως Λουδοβίκα, που αν και δεν επιβεβαιώνεται ιστορικά ότι ο Λουδοβίκος ΙΔ΄ είπε πως το Κράτος είναι εκείνος, η κα Γιαννάκη πάντως φαίνεται να πιστεύει στο: «Η Υγεία είμαι Εγώ».

Μία άλλη ενδιαφέρουσα παράδοση - παραλαβή είναι και αυτή του υπουργείου Γεωργίας. Ο κ. Ξενοφώντος παρέδωσε στη μέχρι πρότινος Επίτροπο Περιβάλλοντος Μαρία Παναγιώτου, η οποία συγκινήθηκε μέχρι δακρύων... σαν να μην το πίστευε... Εν τω μεταξύ στον κ. Περδίκη δεν άρεσε ο διορισμός της κας Αντωνίας Θεοδοσίου. Έκανε τον κεφαλαίο του ο πρόεδρος της Δημοκρατίας... έλα; Δεν το πιστεύω! Πάντως, κ. Περδίκη, ευκαιρία είναι ως κόμμα περιβαλλοντικό που είστε να ασχοληθείτε και με το περιβάλλον λίγο πιο συστηματικά.

Αποχαιρετισμοί

Του **ΑΛΕΞΗ ΠΑΠΑΧΕΛΑ**

Όταν πηγαίνω στο αεροδρόμιο λίγο μετά τις γιορτές αντικρίζω πάντοτε μία, επαναλαμβανόμενη, σκηνή που με συγκινεί. Γονείς οι οποίοι αποχαιρετούν τα παιδιά τους καθώς φεύγουν πάλι, έπειτα από λίγες μέρες διακοπών κοντά τους, για το εξωτερικό. Ξέρω καλά –έχοντας ζήσει είκοσι χρόνια στο εξωτερικό– αυτό το «σφιζίμο» που νιώθει κάθε Έλληνας που αγαπάει τον τόπο του, καθώς βλέπει με την άκρη του ματιού του από το παράθυρο του αεροπλάνου τη θάλασσα λίγο πριν προσγειωθεί. Το ίδιο και πιο έντονο σφιζίμο νιώθει καθώς απογειώνεται και αποχαιρετά φίλους, συγγενείς, αγαπημένες συνήθειες, τον ήλιο που

Βρισκόμαστε σε ένα πάρα πολύ κρίσιμο σταυροδρόμι σχετικά με την τύχη της γενιάς του brain drain ή όπως αλλιώς θέλει να την πει κανείς,

συγκωρεί τα πάντα. Και βέβαια, έχουμε συνηθίσει να διαχειριζόμαστε τον ίδιο δύσκολο αποχαιρετισμό από τα παιδιά μας, που πάνε να σπουδάσουν στο εξωτερικό για ένα ακόμη εξάμηνο.

Πέρα όμως από το τι νιώθει ο καθένας, γονιός ή παιδί, υπάρχει κάτι που προβληματίζει και αξίζει να το προσέξουμε. Πολλές από τις μεθεόρτιες σκηνές αποχαιρετισμού δεν αφορούν γονείς και παιδιά που σπουδάζουν. Αλλά νέους ανθρώπους, 30ρηδες συνήθως, οι οποίοι έφυγαν από την Ελλάδα λόγω της οικονομικής κρίσης και έψαξαν να βρουν αλλού ευκαιρίες. Είναι άνθρωποι που έχουν τις δουλειές τους και είναι πια μόνιμα εγκατεστημένοι σε

διά-φορες χώρες. Ερχονται στην Ελλάδα όσο τους το επιτρέπει η άδειά τους και την αγαπούν με τον ξεχωριστό τρόπο που κάθε μέτοικος λατρεύει τον τόπο του. Τους δυσκολεύει πολύ η απόσταση και το γεγονός πως γονείς και υπόλοιπη οικογένεια είναι μακριά. Από την άλλη, μόλις τους ανοίξεις κουβέντα, αν τους συναντήσεις σε κάποια ευρωπαϊκή ή άλλη πόλη, θα σου πουν πόσο ευχαριστημένοι είναι εκεί που βρίσκονται και πόσο τους θυμώνει η Ελλάδα.

Βρισκόμαστε σε ένα πάρα πολύ κρίσιμο σταυροδρόμι σχετικά με την τύχη αυτής της γενιάς, της γενιάς του brain drain ή όπως αλλιώς θέλει να την πει κανείς. Οι Έλληνες αυτοί έχουν περάσει πια στη φάση όπου αποκτούν οργανικές ρίζες στους νέους τους προορισμούς. Είναι σε ηλικίες που φτιάχνουν οικογένεια ή βρίσκουν μόνιμες δουλειές. Περνούν στη φάση όπου η επιστροφή στην Ελλάδα θα γίνεται όλο και πιο δύσκολη. Γι’ αυτό είναι κρίσιμο να τους «πείσουμε» ως χώρα να γυρίσουν. Δεν είναι όμως μόνο ζήτημα χαμηλών μισθών ή κινητρών. Είναι θέμα αλλαγής κουλτούρας, αξιοκρατίας (παντού), πανεπιστημίων που δεν λειτουργούν σαν κέντρα φαυλότητας και συντήρησης πελατειακών σχέσεων. Και μιας ποιότητας ζωής που απαιτεί καλά δημόσια νοσοκομεία και σωστή παιδεία για τα παιδιά τους. Ξέρει αυτή η γενιά ότι δεν έχει αφήσει πίσω της την Ελλάδα του 1920, αλλά από την άλλη έχει απαιτήσεις – και καλά κάνει.

Περνάμε μια φάση οικονομικής άνθισης. Υπάρχουν τομείς, όπως ο τουρισμός, όπου κάποιος μπορεί να βρει δουλειά εύκολα, με καλό μισθό και συνθήκες επαγγελματισμού. Δεν φτάνουν όμως αυτά για να πειστούν να γυρίσουν αυτά τα παιδιά. Κι αν δεν γυρίσουν τώρα κοντά, θα τα «χάσουμε» για πάντα.

Ηγέτης και λαός

Του **ΚΩΣΤΑ ΙΩΡΔΑΝΙΔΗ**

Παρέλκει ο σχολιασμός και φυσικά η «αξιολόγηση» των όσων υποστήριξε ο πρωθυπουργός Κυριάκος Μητσοτάκης περί του γάμου και της τεκνοθεσίας των συμβιούντων ομοφύλων, στην τελευταία συνέντευξή του, ενόψει της καταθέσεως του «επίμαχου» σχεδίου νόμου στη Βουλή.

Ο κ. Μητσοτάκης είναι από μίαν άποψη ένας sui generis πολιτικός. Διότι ενώ ηγείται κόμματος που η πλειοψηφία των ψηφοφόρων του αυτοπροσδιορίζεται ως «συντηρητική» –ή «Δεξιά» κατά τη χωροταξική διάταξη των θέσεων στην αίθουσα της Βουλής–, ο ίδιος δηλώνει ευθαρσώς κατά περίπτωση πως είναι «κεντρώος» ή «φιλελεύθερος».

Κατά συνέπειαν, τα όσα είπε ο κ. Μητσοτάκης στην τηλεοπτική συνέντευξή του ήταν εντός του ιδεολογικού πλαισίου στο οποίο κινείται με σχετική συνέπεια, μονίμως παρεκκλίνοντας βεβαίως όταν το επιβάλλει η συγκυρία. Όμως, και αυτό είναι σύνθηες, εάν όχι αδήριτος ανάγκη κατά την άσκηση της πολιτικής.

Αλλά αρκετά επιτέλους για όσα είπε προ τετραημέρου ο πρωθυπουργός. Δεν εξαρκεί ο χώρος άλλωστε αυτής της στήλης. Όπως επίσης και για τον μάλλον καινοφανή ισχυρισμό του ότι η αποχή βουλευτών από την ψηφοφορία του σχετικού νομοσχεδίου είναι μία «αξιοπρεπής» επιλογή. Ετσι είναι εάν έτσι νομίζει, τέλος πάντων.

Διατυπώνονται ανησυχίες περί των αντιδράσεων των «δεξιών» βουλευτών της Ν.Δ. Μόνον που Δεξιά στην Ελλάδα δεν υπήρξε υπό την έννοια που υφίσταται στη Γαλλία. Με άλλα λόγια, ως φορές ιδεολογικής αναζητήσεως που να ασχολείται, λόγου χάριν, περί της θέσεως του εθνικού αστικού κρά-

τους σε μία εποχή παγκοσμιοποιήσεως.

Πολύ δε περισσότερο, κανένας προβληματισμός περί της αντιλήψεως του «νέου ανθρώπου», που η δημιουργική ολοκλήρωσή του συναρτάται με την αποδέσμευσή του από παλαιότερες κατηγοριοποιήσεις ιδεολογικές ή θρησκευτικές. Και ο πολιτικός γάμος ομοφύλων είναι ένα από αυτά τα θέματα.

Όμως, δεν είναι δυνατόν οι προαγωγοί του εκσυγχρονισμού στη χώρα μας να αγνοούν ότι η νομική διερεύνηση των δικαιωμάτων παρένθητων μπητέρων είναι ένα θέμα που απασχολεί κάποια πανεπιστήμια της Ευρώπης. Και όταν κάποτε θα ωριμάσει προφανώς το ζήτημα, θα ενσωματωθεί και στο ευρωπαϊκό δίκαιο. Το κάθε πράγμα με τη σειρά του, φυσικά.

Κάποτε η ιδεολογική αντιπαράθεση της Δεξιάς εστιαζόταν στη μάχη εναντίον του κομμουνισμού. Και στον αγώνα εκείνο είναι αλήθεια πως πρωτοστάτησαν οι φιλελεύθεροι, που είχαν προσχωρήσει στον Ελληνικό Συναγερμό, που στη συνέχεια μετονομάσθηκε σε ΕΡΕ.

Αυτά ατόνησαν αργότερα. Ο πατήρ Μητσοτάκης προκειμένου να απαλλαγεί από το άγος του Ανδρέα Παπανδρέου συμπάλησε με το ΚΚΕ του Χαρίλαου Φλωράκη.

Και η νίκη του υιού Μητσοτάκη στις τελευταίες εκλογές οφείλεται σε σημαντικό βαθμό στο γεγονός ότι το ΚΚΕ έδωσε τη μάχη των μαχών για τη συντριβή του ΣΥΡΙΖΑ, διεκδικώντας τον τίτλο της μόνης γνήσιας Αριστεράς εν Ελλάδι.

Ηταν τα ανωτέρω απλώς μία κάποια ανάγνωση των τελευταίων πολιτικών εξελίξεων. Περιττό να διερευνηθεί ποια τελικώς θα είναι η συμπεριφορά των βουλευτών. Ο ηγέτης απευθύνθηκε στον λαό. Το κόμμα και οι βουλευτές άκουσαν και αυτοί. Αρκούν αυτά.

Δύο εβδομάδες τώρα, την Ελληνική Δημοκρατία την απασχολεί ο γάμος των ομόφυλων ζευγαριών. Ποια μορφή θα έχει, αν θα επιτραπεί η τεκνοθεσία –υιοθεσία όπως τη λέγαμε μέχρι πέρυσι, επί το πολιτικώς ορθότερον–, πλειοδοσία προοδευτικότητας από τους μεν, συντηρητικές αντιστάσεις από τους δε. Κυβερνητικοί βουλευτές έχουν ανακοινώσει ότι διαφωνούν με τη θέσμισή. Πόσοι είναι; Μεγάλο το ζήτημα. Ο πρωθυπουργός δήλωσε ότι δεν υπάρχει θέμα «πειθαρχίας» και κάλεσε όσους διαφωνούν να αποσχούν από την ψηφοφορία. Ο κ. Σαμαράς τον κατηγόρησε ότι έτσι δίνει το κακό παράδειγμα, αφού ενθαρρύνει την αποχή των πολιτών από τις κοινοβουλευτικές διαδικασίες. Ο ίδιος δήλωσε ότι θα το καταψηφίσει, όπως και ο κ. Βορίδης, υπουργός και εξέχον στέλεχος της κυβερνητικής πλειοψηφίας. Τους ακολουθούν και άλλοι, όπως ο κ. Πλεύρης.

Και έτσι δημιουργείται το σεναριακό σασπένς. Έχει τη δυνατότητα η κυβέρνηση να περάσει το νομοσχέδιό της με τις δικές της δυνάμεις ή θα χρειαστεί τη συνδρομή της αντιπολίτευσης; Ο κ. Ανδρουλάκης παριστάνει την Πυ-

θια. «Δεν πρόκειται να δέσω τα κορδόνια του κ. Μητσοτάκη». Αφήνω κατά μέρος την κακόγουστη μεταφορά. Ποιος δένει τα κορδόνια; Ο μπάτλερ ή ο λούστρος, επαγγέλματα που δυστυχώς έχουν εκλείψει. Παρότι, όμως, δεν θέλει να δέσει τα κορδόνια του πρωθυπουργού, δηλώνει ότι υποστηρίζει τη θεσμοθέτηση του γάμου των ομόφυλων ζευγαριών. Αν θέλετε να καταλάβετε τι εννοεί, σκεφθείτε τον Μητσοτάκη να φοράει μοκασίνια χωρίς κορδόνια. Δύσκολα πράγματα.

Είναι και ο κ. Κασσελάκης. Μέχρι τα Χριστούγεννα ήταν το κεντρικό θέμα της δημοκρατίας μας. Τι είπε, τι έκανε, πού πήγε, ποιον συνάντησε, σε ποιον έκανε μούτρα στο Μαϊμάι. Η Νέα Αριστερά, τα αρχαιολογικά ευρήματα του ΣΥΡΙΖΑ, υποθέτω ότι προσδοκούσε, εκτός από την ανάσταση νεκρών, να παραμερίσει τον κ. Κασσελάκη από τη δίψα της κοινής γνώμης για το παράδοξο. Ατύχησε. Το δράμα των ομόφυλων ζευγαριών είναι ένα θέμα κομμένο και ραμμένο στα μέτρα του. Καλύτερο κι απ’ τα ρούχα του, που του πέφτουν λίγο στενά. Είναι ο ίδιος πρώταγωνιστής. Και εννοείται ότι πλειοδοτεί, τουλάχιστον μέχρι εκεί

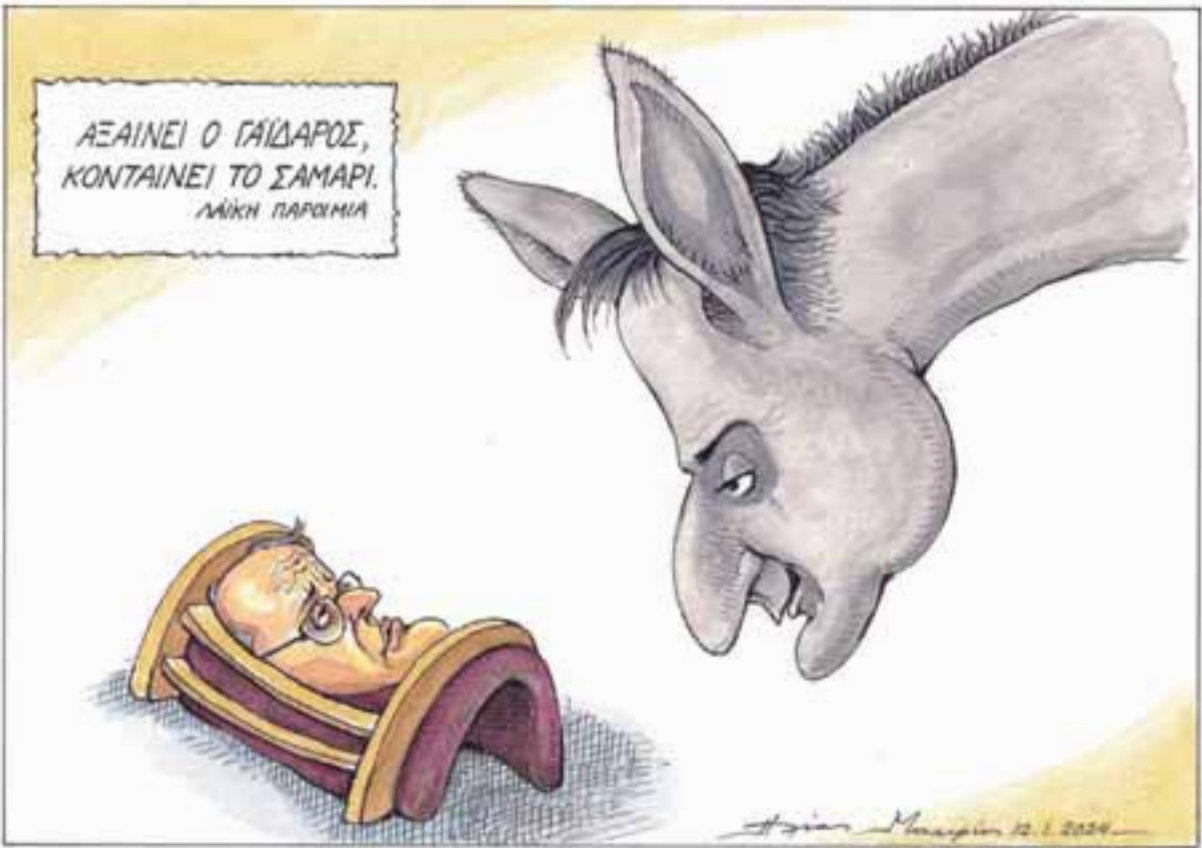
του κόβει. Οχι μόνον αναγνώριση του γάμου των ομόφυλων ζευγαριών, αλλά νομιμοποίηση και της παρένθετης μητέρας και τη θεσμοθέτηση του «γονέως 1 και 2» αντί για πατέρα και μητέρα. Περιμένω να μου πουν ποιος θα είναι ο νούμερο 1 και ποιος ο νούμερο 2, ο πατέρας ή η μητέρα; Θα μου πείτε υπάρχουν και τα δικαιώματα των non binary – που ίσως χρειάζονται πρόσθετα μέτρα όπως ο έλεγχος των τιμών βρεφικού γάλακτος στα σούπερ μάρκετ. Είναι κρίμα που δεν έχει δίπλα του κάποιον Βαρουφάκη για να φωνάξει «ουάου»!

Με αυτά τα μείζονα θέματα ξεκίνησε η νέα χρονιά. Να τη χαιρόμαστε. Δεν έχει σημασία πόσους συμπολίτες μας αφορά ο γάμος των ομόφυλων ζευγαριών. Εμπειρικά θεωρώ ότι είναι λιγότεροι από όσους είναι άστεγοι. Και δεν το λέω χάριν ευφωνίας. Απλώς πιστεύω ότι το πρόβλημα των συμπολιτών μας που είναι άστεγοι είναι σημαντικότερο από το πρόβλημα που αντιμετωπίζουν τα ομόφυλα ζευγάρια με τα αστικά δικαιώματά τους και την τεκνοθεσία τους. Και βέβαια, πρέπει να δοθεί μια λύση. Όμως, δεν με απασχολεί αυτό. Αυτό που με απα-

σχολεί είναι οι προτεραιότητες που ο συλλογικός μας βίος αναδεικνύει και ο τρόπος που τις αντιμετωπίζουμε.

Μεγάλωσα σε μια Ελλάδα όπου δεν υπήρχε θέμα ομόφυλων ζευγαριών. Είναι ξεπερασμένη, το αποδέχομαι. Όμως μεγάλωσα σε μια Ελλάδα όπου δεν υπήρχαν άστεγοι. Μπορώ να πω το ίδιο, ότι είναι ξεπερασμένη; Η σημερινή Ελλάδα μου δεν ασχολείται με τους άστεγους. Τους αντιμετωπίζει ως παράπλευρες απώλειες της οικονομικής εξέλιξης. Την απασχολούν, όμως, τα ομόφυλα ζευγάρια. Όλοι έχουν κάτι να πουν γι’ αυτά. Και αναρωτιούνται, όπως ο κ. Σαμαράς, για ποιον λόγο η κοινοβουλευτική δημοκρατία μας ωθεί όλο και περισσότερο πολίτες στην αποχή από τα κοινά.

Περπατάς νύχτα στη Σταδίου και βλέπεις μέσα σε μια πιλοτή ένα κουβάρι από κουβέρτες όπου μέσα τους ζει ένας άνθρωπος. Και την επομένη ακούς στις ειδήσεις κάποια τοποθέτηση για τον γάμο των ομόφυλων ζευγαριών. Συμφωνείς ή διαφωνείς, δεν έχει σημασία. Σημασία έχει η απόσταση που χωρίζει τον δημόσιο λόγο της δημοκρατίας μας από την πραγματικότητα της.

ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΜΑΚΡΗ. imakris@kathimerini.gr

Μνήμη Γιώργου Λυγγερίδη και άλλων «αναλωσίμων»

Της **ΑΘΗΝΑΣ ΚΑΚΟΥΡΗ**

Πέρασαν και τούτες οι Γιορτές και ξαναγυρίζουμε ο καθένας στη ρουτίνα του, χορηγώντας από τα απανωτά μας ξεφαντώματα –τα δώρα, τα φαγοπότια, τα χειμερινά σπορ–, χωρίς καθόλου να συσχετίσουμε την ξεγνοιασιά και τις απολαύσεις μας με το πένθος που έπεσε αυτές τις γιορτινές μέρες σε τρία σπίτια – ξαφνικά και τελειωτικά.

Για τα περιστατικά ακούσαμε και διαβάσαμε επί δυο-τρεις ημέρες, πληροφωρηθήκαμε το όνομα του ενός, Γιώργος Λυγγερίδης, ενώ οι άλλοι δύο χαρακτηρίστηκαν από το επάγγελμά τους μοναχά, «αστυνομικοί». Ο πρόωρος θάνατός τους δεν μας απασχόλησε πολύ. Έχουν προηγηθεί τόσοι άλλοι... Κλείνουν πια πέντε δεκαετίες απ’ όταν απολαμβάνουμε μια καλά εδραιωμένη δημοκρατία και τέσσερις δεκαετίες απ’ όταν το 1984 ο Παπανδρέου αναδιοργάνωσε την αστυνομία. Κι όμως σ’ όλο αυτό το διάστημα λογής λογής «διαδηλωτές», «τηρητές επιτελίων» όπως του Πολυτεχνείου, «φιλαθλοι», «αγανακτισμένοι», «αναρχικοί», ορμούν «αυθιγώς» για να σπάσουν τα πεζοδρόμια, να τσακίσουν τις βιτρίνες των μαγαζιών, να πυρπολήσουν, να λεηλατήσουν και να τρομοκρατήσουν. Δημιούργησαν επικράτειες –στο Πολυτεχνείο, στα Εξάρχεια, στα «πανεπιστημιακά άστυλα» και σε ορισμένους καταυλισμούς Ρομά– και ξετρυπώνουν από κει μα-

σκοφόροι και οπλισμένοι με λοστάρια, κοντάρια, βόμβες μολότοφ, να κάψουν ό,τι βρουν, ακόμη και ανθρώπους ζωντανούς, και να παραλύσουν την πόλη. Τους αστυνομικούς, που εντέλλονται να σταματήσουν την παρανομία, τους χρησιμοποιούν ως στόχους σκοπευτηρίου. Πότε πότε σκοτώνουν έναν δυο, χωρίς να κινδυνεύουν οι ίδιοι, γιατί ακόμη κι αν συλληφθούν είναι σχεδόν βέβαιο ότι σε πέντε, έξι χρόνια θα έχουν εκτίσει την ποινή τους και θα μπορούν να αρχίσουν πάλι τη ίδια.

Εμείς τώρα, οι πολλοί, οι κάθε λογής πολιτικής απόχρωσης, θέλουμε βεβαίως να κρατάει κάποιος τους διαρρήκτες μακριά από τα σπίτια μας και από τα αυτοκίνητά μας, να συλλαμβάνει τους κλέφτες, να κλείνει στη φυλακή τους εκβιαστές, να πιάνει και να τιμωρεί τους φονιάδες και γενικά να φρουρεί την περιουσία και τη ζωή μας. Αλλά συγχρόνως θέλουμε και να μιλάμε για την αστυνομία με καχυποψία. Έχουμε δώσει, λέει, σ’ αυτούς τους «μπάτσους», σ’ αυτούς τους «ασφαλίτες» το ελεύθερο να εξασκούν βία. Πώς θα την περιορίσουμε; Πώς θα την αποτρέψουμε; Πώς θα την πατάξουμε αυτή την αστυνομική βία;

Στο μεταξύ, η παραβατικότητα στον τόπο μας έχει αυξηθεί λιγνγιδώς: γύρω στα 1965 είχαμε δέκα φόνους τον χρόνο –όλους κι όλους–, όπως θα διαπιστώσετε εύκολα

φυλλομετρώντας τις εφημερίδες της εποχής. Και εξαχνιάζονταν όλοι τους εύκολα και δίχως κανέναν κίνδυνο για τον χωροφύλακα ή τον αστυφύλακα που επενέβαινε. Τώρα έχουμε ένοπλες ληστείες, συμμορίες παιδιών, ξένες και ντόπιες μαφίες, απαγωγές, φόνους περιπλοκούς και αγριότατους, ξεκαθαρίσματα λογαριασμών, λαθρεμπόρια εκατομμυρίων. Συγχρόνως παρακολουθούμε στις τηλεοράσεις μας καθημερινά –και απαθέστατα, σαν ρωμαϊκός όχλος στο Κολοσσαίον– το «μπαλέτο του τρόμου», τις προσπάθειες δηλαδή οργανωμένων ομάδων «διαδηλωτών» να εξοντώσουν αστυνομικούς, είτε ρίχνοντάς τους από τη μοτοσικλέτα είτε εμβολίζοντάς τους με κλεμμένο όχημα είτε πυρπολώντας τους είτε στοχευσόντάς τους με ναυτικές φωτοβολίδες.

Σ’ αυτή τη βία, εμείς τους ζητούμε να αντιτάξουν μετριοπάθεια και μια δεξιοτεχνία αμεγαδάσπη, που να προβλέπει ακόμη και τον αποστρακισμό της σφαίρας τους. Να μη ρίξουν ποτέ πριν από την ώρα τους δακρυγόνα. Να μη φέρουν αμρες εάν, κατά τη γνώμη μας, δεν έχει φθάσει η κατάσταση στο αμην. Να μη θυμώσουν ποτέ, να μην τρομάζουν ποτέ, να ενεργούν πάντοτε και παντού μέσα στους κανόνες που ικανοποιούν το δικό μας περί δικαίου αίσθημα – που, εντούτοις, ποικίλλει: άλλο είναι το συνταγματολόγο, άλλο

της στρατευμένης εφημερίδας, άλλο του πολίτη που βρίσκεται κολημένος στις αιματηρές συγκρούσεις του 1943-1949, ιδίως μάλιστα αν τις γνωρίζει μόνο από δεύτερο χέρι και φαντασιώνεται πως, με τη χρήση ενός ορισμένου λεξιλογίου, επιτυγχάνει «δικαίωση» αναδρομικά. Και τελείως άλλο είναι το περί δικαίου αίσθημα του συγγενούς ή του συναδέλφου του πεσόντος αστυνομικού.

Λαβύρινθος; Μάλιστα. Αλλά υπάρχουν και αριθμοί: από το 1984 έως το 2022, συνολικά 144 Έλληνες αστυνομικοί, άνδρες και γυναίκες, σκοτώθηκαν εξαιτίας τρομοκρατικών ενεργειών, ενόπλων συμπλοκών, τροχαίων και άλλων δυστυχημάτων, εν ώρα υπηρεσίας. Αναλογικά, στο ίδιο χρονικό διάστημα στη Μεγάλη Βρετανία, που έχει εξαπλόσιο πληθυσμό, θα έπρεπε να έχουν σκοτωθεί 864, αλλά οι δικές τους στατιστικές δίνουν 72. Τι κάνει, λοιπόν, η Αγγλία που δεν κάνουμε εμείς, προκειμένου να προστατεύει τη ζωή των αστυνομικών, που είναι εντολοδόχοι του κράτους της;

Κι εδώ εμείς, με τη ταπεινά κόλπα άραγε ξεγελάμε τη συνειδησή μας; Εσύ κι εγώ, που χρόνια τώρα βλέπουμε και σωπούμε –σωπούμε!– νομιμοποιώντας έτσι τη χρήση των αστυνομικών μας ως αναλωσίμων;

Η κ. Αθηνά Κακούρη είναι συγγραφέας.

Κυβέρνηση 2.0

Του ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ

Προφανώς το βράδυ της περασμένης Κυριακής ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης έκανε αυτό που κάθε πρόεδρος θα έπρεπε να είχε κάνει –πράττοντας και πολιτικά εκτός από θεσμικά– σε σχέση με τον ανασχηματισμό. Πήρε τις αποφάσεις του, διαβουλευτηκε με αυτούς που έπρεπε να διαβουλευτεί και το πρωί της Δευτέρας ανακοίνωσε την κυβέρνηση 2.0 μετά τον ανασχηματισμό στο Υπουργικό του. Θα ήταν μια απολύτως αναμενόμενη διαδικασία αν δεν είχε προηγηθεί φυσικά το φιάσκο της προαναγγελίας του ανασχηματισμού και η διάσταση που το όλο θέμα πήρε με την παραίτηση –που τελικά λειτούργησε λυτρωτικά– του υφυπουργού Καινοτομίας.

Σε λιγότερο από ένα χρόνο, η κυβέρνηση Χριστοδουλίδη έχει προβεί σε αρκετές ανακατατάξεις στο κυβερνητικό σχήμα –ένδειξη πως οι κρίσεις –μικρότερες ή μεγαλύτερες– έχουν δημιουργήσει αρκετούς τριγμούς όχι μόνο ως προς την εύρυθμη λειτουργία της κυβέρνησης αλλά και στο προεκλογικό στίγμα που δόθηκε για μια κυβέρνηση νέων, άφθαρτων και χωρίς κοιμματικά βαρίδια στελεχών.

Η 2.0 κυβέρνηση που προκύπτει από τον ανασχηματισμό έχει αρκετά ενδιαφέροντα στοιχεία που δείχνουν προς την κατεύθυνση ενίσχυσης όχι μόνο των κομμάτων του ΔΗΚΟ και της ΕΔΕΚ –και σε μικρότερο βαθμό των Οικολόγων– αλλά και της ενίσχυσης εκείνων των δεσμών που δείχνουν ότι ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης δεν διατίθεται να αλλάξει τη σύνθεση του Προεδρικού, έχει μειώσει τις προσδοκίες του για συμμετοχή του ΔΗΣΥ στο εγχείρημά του και δεν τολμά να δώσει λύσεις σε ζητήματα για τα οποία συσώρευσε αρκετή κριτική όπως π.χ. η κόντρα στο υπουργείο Υγείας μεταξύ της γενικής διευθύντριας και της απερχόμενης υπουργού καθώς και την κριτική που ασκείται στον υπουργό Οικονομικών.

Στον πρώτο του ανασχηματισμό απομακρύνει πρόσωπα που ενδεχομένως τον ζημίωσαν πολιτικά και επικοινωνιακά, επιλέγει να αναβαθμίσει προσωπικούς του συνεργάτες και στρέφεται προς τα κόμματα του ενδιαμέσου χώρου και δη στο ΔΗΚΟ και στην ΕΔΕΚ για να τα ενισχύσει αλλά και να ενισχυθεί από αυτά –ενόψει και των διπλών εκλογών. Φυσικά, η κυβέρνηση 2.0 έχει μια μικρή περίοδο χάριτος και θα κριθεί από το έργο της με βάση την αποτελεσματικότητα και τα προβλήματα που προέκυψαν στις θέσεις στις οποίες επήλθε και η αλλαγή πολιτικών προϊσταμένων. Φυσικά η κυβέρνηση μίλησε, αμέσως μετά τον ανασχηματισμό, για τη δέσμευσή της –προεκλογική– για τη σύναψη ενός κοινωνικού συμβολαίου με την κοινωνία από το οποίο απορρέουν οι κινήσεις της. Και εδώ ακριβώς εδράζεται και ο τρόπος πρόσληψης όχι μόνο της επιλογής των προσώπων αλλά και το πως η κυβέρνηση, επικοινωνιακά, προσπαθεί να εκτελέσει έναν ελιγμό επανεκκίνησης προκειμένου να αποβάλλει και την εύλογη κριτική την οποία δέχεται.

Ο ανασχηματισμός και ο τρόπος που έγινε αναδεικνύει ωστόσο ακόμη μια διάσταση, πως τα πρόσωπα, εντός και εκτός κομμάτων, που βρίσκονταν εγγύς του προέδρου Χριστοδουλίδη προεκλογικά και τον στήριξαν στη διαδικασία ανάδειξης του στον προεδρικό θώκο βρίσκονται, πλέον, σε μια κατάσταση συνειδητοποίησης. Τριών μάλιστα κατηγοριών: Αυτοί που ήταν ή αποδείχθηκαν αναλόγιστοι, εκείνοι που είδαν την προεκλογική υποσχολογία αξιοποίησης ως ανταλλάγμα για τη στήριξη να μην επιβεβαιώνεται και, τέλος, αυτοί –οι κοιμματικοί– που βλέπουν πως όσο μεγαλύτερος είναι ένας πολιτικός χώρος στήριξης τόσο μεγαλύτερη και πιο περίπλοκη καθίσταται και η διατήρηση των ισορροπιών, δεδομένου ότι η τρίτη αυτή κατηγορία έχει πάντα ενώπιόν της και την εκλογική διαδικασία πάσης φύσεως.

Το τελευταίο δείχνει και τα όρια της κυβέρνησης 2.0 καθώς και της 2.5 ή 3.0 –αν προκύψουν. Με τη δεξαμενή στελεχών για back-up κάθε φορά που προκύπτει κρίση να μειώνεται.

ioannoug@kathimerini.com.cy
Twitter: @JohnPikpas

Ανδρας κρατάει φωτογραφία του ηγέτη των Χούτι Abdul-Malik al-Houthi κατά τη διάρκεια διαμαρτυρίας στη Σαναά ενάντια σε μια πολυεθνική επιχείρηση για την προστασία της ναυτιλίας στην Ερυθρά Θάλασσα μετά τις επιθέσεις των Χούτι και τις επακόλουθες αεροπορικές επιδρομές των ΗΠΑ και του Ηνωμένου Βασιλείου σε στρατιωτικές τοποθεσίες των Χούτι.

Η επιστολή και η ουρά της

Του ΛΑΡΚΟΥ ΛΑΡΚΟΥ

Στις 22 Δεκεμβρίου ο πρόεδρος της Δημοκρατίας απέστειλε επιστολή στον γ.γ. των Η.Ε. και του ζήτησε «να παρέμβει προς την Άγκυρα για να σταματήσει τις παραβιάσεις στη νεκρή ζώνη», καθώς «αυτές οι κλιμακούμενες παραβιάσεις από τις Τουρκικές Δυνάμεις μπορούν να οδηγήσουν σε σοβαρή κρίση» (Πηγή: «Φιλέλιθερος», 7/1). Εμφανής η πρόθεση του ΠτΔ να επηρεάσει το περιεχόμενο της υπό ετοιμασία έκθεσης του γ.γ. για το Κυπριακό για την περίοδο 13/6 με 12/12/23. Σε 14 ημέρες, δημοσιεύτηκε η έκθεση Γκουτέρες (4/1). Ο γ.γ. δεν έλαβε υπόψη του καμία από τις προτροπές Χριστοδουλίδη και κατέγραψε την άποψή του σε τρία σημεία: πρώτο, «το χάσμα ανάμεσα στις δύο πλευρές μεγαλώνει χρόνο με τον χρόνο και οι προοπτικές εξεύρεσης μιας αμοιβαία αποδεκτής πολιτικής διευθέτησης στο Κυπριακό διαβρώνονται», δεύτερο, «καλεί (τις πλευρές) να συζητήσουν προτάσεις που έχουν υποβληθεί ως ΜΟΕ» και τρίτο, διαπιστώνει «την απουσία ελπίδας ανάμεσα στο κοινό για τις προοπτικές μιας διευθέτησης».

Ο ΠτΔ σχολίασε την έκθεση την ημέρα των Φώτων: «Η έκθεση του γ.γ. θα μπορούσε να ήταν καλύτερη, ειδικότερα σε ό,τι αφορά την καταγραφή των παραβιάσεων στη νεκρή ζώνη». Γιατί όμως δεν ήταν «καλύτερη»; Γιατί προφανώς τα Η.Ε. εκτιμούν ότι και οι δύο πλευρές έχουν ευθύνες. Τα Η.Ε. έχουν δική τους γνώμη –και τη γρά-

φουν. Παραδείγματα. Πριν από έναν ακριβώς χρόνο, η τότε έκθεση του γ.γ. (3/1/23) κατέγραφε για την ε/κ ηγεσία: 1. Για τις παράνομες κατασκευές στη νεκρή ζώνη –τα διάσημα ττέλια. 2. Για από 300 άτομα οριοφύλακες: «τέτοιες περιπολίες εντός της νεκρής ζώνης θα θεωρούνταν σημαντικές παραβίαση». 3. Κατέγραψε και για την τ/κ ηγεσία: «Κατασκευή χαρακωμάτων και η τοποθέτηση άλλων εμποδίων εντός της ουδέτερης ζώνης φαίνεται να στοχεύουν στη μονομερή αλλαγή των ορίων της νεκρής ζώνης σε λίγες τοπικές περιοχές». Κάθε Κύπριος χρειάζεται να γνωρίζει ότι ο γ.γ. έγραψε επίσης και αυτό: «Κατά μέσο όρο, η ΟΥΝΦΥΚΥΠ ασχολείται με περίπου 10 περιστατικά εντός και γύρω από την ουδέτερη ζώνη κάθε 24 ώρες». Στην έκθεσή του με ημερομηνία 11/1/24 αναφέρει ότι «μέχρι τις 30 Νοεμβρίου, η αποστολή παρατήρησε συνολικά 302 στρατιωτικές παραβιάσεις και από τις δύο πλευρές».

Η Μαρία Άνγκελα Ολγκίν Κουέγιαρ, ως προσωπική απεσταλμένη του γ.γ., θα προσπαθήσει να γεφυρώσει πράγματα για την ουσία (Πλαίσιο Γκουτέρες) προς τη λοιπόν η επιστολή στον γ.γ. και η μεταφορά του κέντρου βάρους από την ουσία (Πλαίσιο Γκουτέρες) στη νεκρή ζώνη, στα Στροβίλια (1994) και στη μία κάμερα στο «σπίτι της Μαρίας»;

Η λογική λέει πως με την κα Ολγκίν, επικέντρωση θα γίνει στην μεγάλη εικόνα, άρα διαπραγματευτική ετοιμότητα πάνω στα σημεία που συμπί-

κνωσε στο Πλαίσιο του ο γ.γ., αφού στο Κραν Μοντάνα «τα μέρη έφτασαν κοντά στο να καταλήξουν σε στρατηγική κατανόηση σε όλα τα βασικά στοιχεία μιας συνολικής διευθέτησης», (Πηγή: έκθεση γ.γ., 30/9/17). Η επικέντρωση στα παράγωγα της μη επίλυσης, όπως είναι η νεκρή ζώνη, είναι κάτι που ευνοεί απολύτως την γραμμή Τατάρ. Σύμφωνα με ρεπορτάζ στην ιστοσελίδα <https://bnnbreaking.com> «το έγγραφο του γ.γ. των Η.Ε. για τις Καλές του Υπηρεσίες στην Κύπρο (4/1) υπογραμμίζει το βαθύτερο χάσμα μεταξύ των Ε/κ και Τ/κ με ελάχιστα έως καθόλου σημάδια βελτίωσης».

Η αιτιολόγηση του χάσματος σύμφωνα με το ίδιο ρεπορτάζ:

- «Η έκθεση αντικατοπτρίζει την αυξανόμενη απογοήτευση Γκουτέρες για την απουσία θετικών δεικτών γύρω από την αποτυχία και των δύο πλευρών να εγκρίνουν ΜΟΕ ή να διευκολύνουν τις διακοινοτικές ανταλλαγές».
- «Ταυτόχρονα, οι Τεχνικές Επιτροπές, που δημιουργήθηκαν για την προώθηση της συνεργασίας, παραπαίνουν. Ορισμένες δεν έχουν συνεδριάσει για μεγάλα χρονικά διαστήματα, ενώ σε άλλες παρατηρούνται καθυστερήσεις στην υλοποίηση έργων».
- «Η κατάσταση επιδεινώνεται περαιτέρω από τις διαφωνίες για το άνοιγμα νέων σημείων διέλευσης, αποκαλύπτοντας μια ανησυχητική έλλειψη συναίνεσης... και αύξησης της δυσπιστίας που προκαλείται από παραβιάσεις στην ουδέτερη ζώνη».

• «Ο Α. Γκουτέρες άφησε να εν-

νοηθεί ότι η αιτιολόγηση της ατελείωτης παρουσίας της ΟΥΝΦΙΚΥΠ χωρίς να υπάρχει πολιτική λύση στον ορίζοντα είναι ολόένα και πιο δύσκολη. Αυτό το συναίσθημα αναδύεται καθώς η ΟΥΝΦΙΚΥΠ πλησιάζει την 60ή επέτειό της, υπογραμμίζοντας τον παρατεταμένο χαρακτήρα της σύγκρουσης. Οι επιπτώσεις της έκθεσης υποδηλώνουν την φθίνουσα ελπίδα του ΟΗΕ για επίλυση». Ο επιλογος του ρεπορτάζ:

«Οι παρατηρήσεις των Η.Ε. υποδηλώνουν ότι η επίμονη διαίρεση και η εξοικείωση με το status quo ανάμεσα σε πλειοψηφίες και στις δύο πλευρές είναι οι βαθύτερες αιτίες για την έλλειψη διευθέτησης. Η ενδεχόμενη αποτυχία της αποστολής Κουεργιάρ θα μπορούσε ενδεχομένως να σηματοδοτήσει το τέλος της εμπλοκής των Η.Ε. στο Κυπριακό, με την πιθανή απόσυρση της ΟΥΝΦΙΚΥΠ».

Ο συντάκτης του ρεπορτάζ διαθέτει πηγές. Ίσως από την έδρα των Η.Ε. Αυτό προσθέτει βάρος. Ενδεχομένως ο γ.γ. να ενδιαφέρεται να γνωρίζουν οι παίκτες ότι πλέον το παιχνίδι δεν έχει άλλη παράταση –60 χρόνια είναι αυτά. Η νεκρή ζώνη χρησιμοποιείται ως το καθημερινό εργαλείο για διάλυση της κοινής γνώμης, ίσως και να πάει ένα έμμεσο μήνυμα στην κα Κουεργιάρ –«μιάταιν προσπάθεια». Αλλά η απεσταλμένη είναι πολύ χρήσιμο να έρθει για την τελευταία προσπάθεια –πριν από μια «πιθανή απόσυρση της ΟΥΝΦΙΚΥΠ».

www.larkoslarkou.org.cy

Η πίτα και το ΡΙΚ

Του ΓΙΩΡΓΟΥ ΚΑΚΟΥΡΗ

Στην ομιλία του στην κοπή της βασιλόπιτας του ΡΙΚ την Πέμπτη, ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης δεν ανέφερε τι στόχους έχει η κυβέρνηση του για τη δημόσια ραδιοτηλεόραση, και περιόρισε την ομιλία του στις κοινοτοπίες με τις οποίες πολλές φορές διανθίζει την πολιτική του ρητορική. Αμέσως μετά πάντως, ο πρόεδρος του Δ.Σ. του ΡΙΚ, Γιώργος Κέντας, έγινε κάπως πιο συγκεκριμένος, καταγράφοντας στόχους για αναθεώρηση της νομοθεσίας και τις εσωτερικές λειτουργίες. Πράγματα χρήσιμα μιν, χωρίς λεπτομέρειες για το τι ακριβώς θα πρέπει να κάνει μια «σύγχρονη δημόσια ραδιοτηλεόραση».

Ψάχνω να υπερανάλω κάποιες εθιμοτυπικές, εορταστικές δηλώσεις γιατί η «δημόσια ραδιοτηλεόραση» σε άλλες χώρες δεν είναι μια αυτό που βλέπαμε αγοράζοντας κάθε

δεκαπενθήμερο το Ραδιοπρόγραμμα. Δεν είναι μια τηλεόραση και κάποια ραδιόφωνα με διαγωνισμούς, εκπομπές για τους ομογενείς μας και Διαφώτιση. Σε άλλες χώρες τα δημόσια ΜΜΕ είναι οργανισμοί δημόσιας επικοινωνίας και ενημέρωσης με ισχυρή παρουσία σε Διαδίκτυο, μέσα κοινωνικής δικτύωσης και streaming. Και δημοσιογραφικοί οργανισμοί που υπηρετούν το κοινό τους, και όχι το κράτος ή την κυβέρνηση. Η ίδια η ποιότητα της δημοσιογραφίας περνά από την υγεία αυτών των δημόσιων οργανισμών, ειδικά σε μικρά κράτη όπως τα δικά μας.

Θυμίζουμε άλλωστε πως το 2022 η έκθεση της Κομισιόν για το κράτος δικαίου στην Κύπρο για πρώτη φορά άγγιξε το ΡΙΚ, υπενθυμίζοντας πως το εύρος των κριτηρίων που αφορούν τον διορισμό στο Δ.Σ. «τυγχάνουν εκμετάλλευσης από την κυβέρνηση καθώς και από πολιτικά κόμματα».

Σε άλλες χώρες τα δημόσια ΜΜΕ είναι οργανισμοί δημόσιας επικοινωνίας και ενημέρωσης με ισχυρή παρουσία σε Διαδίκτυο, μέσα κοινωνικής δικτύωσης και streaming.

Βλέπουμε κάποια βήματα προς αυτή την κατεύθυνση; Στην κοπή της βασιλόπιτας ο ΠτΔ μίλησε για τις προκλήσεις και τα προβλήματα που «δεν έχουν ούτε κομματικό χαρακτήρα, ούτε ιδεολογικό χαρακτήρα και είναι μόνο μέσα από τη συνεργασία, που θα μπορούμε να ανταποκριθούμε στις προσδοκίες του κυπριακού λαού», βάζοντας στο κάδρο της προσπάθειας το ΡΙΚ και τους ιδιωτικούς σταθμούς (και ιστοσελίδες και εφημερίδες θα πρόσθετα).

«Η αδυναμία μου στον δημοσιογραφικό κόσμο είναι δεδομένη από το 2014, όταν είχα διοριστεί κυβερνητικός εκπρόσωπος, και είμαι σίγουρος ότι αυτή η αδυναμία όσο περνά ο καιρός ενισχύεται ακόμη περισσότερο μέσα από τη συνεργασία, μέσα από τον σεβασμό της δικής σας δουλειάς, του δικού σας λειτουργήματος, ένα πολύ σημαντικό λειτουργήμα σε μια δημοκρατική χώρα. Να εργαστούμε όλοι από κοινού, έτσι ώστε να ανταποκριθούμε στις προσδοκίες του κυπριακού λαού» πρόσθεσε.

Όμως η «αδυναμία» αυτή και η επίκληση στο «λειτουργήμα» δεν αρκούν για την αντιμετώπιση των αδυναμιών άλλης ετυμολογίας, αυτών του ΡΙΚ και της αγοράς των ΜΜΕ στην Κύπρο. Δεν καλύπτουν ούτε τις απροσέξτες κυβερνήσεις η οποία σε επίπεδο Ε.Ε. είχε επιλέξει να σεκοντάρει την προσπάθεια της Γαλλίας για προσθήκη ουσιαστικά εξαιρέσεων στην απαγόρευση πα-

ρακολούθησης δημοσιογράφων για λόγους εθνικής ασφάλειας. Για να είμαστε δίκαιοι, ο χαιρετισμός του κ. Κέντα ήταν αυτός που προσφερόταν για να δούμε να αντανakλώνται κάποια πιο συγκεκριμένα πράγματα από την κυβερνητική πολιτική για το ΡΙΚ, καθώς πρόκειται για έναν μηκρατικό οργανισμό, ο οποίος θεωρητικά επιλέγει την κατεύθυνση του αυτόνομα.

Όσον αφορά όμως το ποιο είναι το περιεχόμενο της αναθεώρησης της νομοθεσίας για μια «σύγχρονη δημόσια ραδιοτηλεόραση», ο κ. Κέντας περιορίστηκε να εξηγήσει πως «το ΡΙΚ πρέπει να μάθει να πειθαρχεί, να είναι υπόλογο στον έλεγχο, όπως και οι υπόλοιποι ραδιοσταθμοί». Το οποίο στέκει μεν όσον αφορά τις οικονομικές ή άλλες ατασθαλίες, αφήνει δε μια περιέργη γεύση, αν θυμηθεί κανείς το αιώνιο ταγκό μεταξύ συμπολιτεύσεων και αντιπολιτεύσεων για τον έλεγχο των καρεκλών στην κορυφή του.

Όπως άλλωστε είχε αναφέρει και η Κομισιόν στην έκθεση για το κράτος δικαίου το 2022, η λογοδοσία στο κράτος πρέπει να εξισορροπείται από ανεξαρτησία από καταχρηστική επιρροή από το κράτος ή άλλους παράγοντες.

Αναφέρθηκε πάντως στις τομές που έχουν γίνει για μια σειρά από εσωτερικούς κανονισμούς και εσωτερικές λειτουργίες για τις δημόσιες προσφορές, για τις προσλήψεις, για τις συμβάσεις και για άλλα ζητήματα, κάτι που μας κάνει να ελπίζουμε πως ο έλεγχος αφορά ακριβώς τις γνωστές αμαρτίες του ιδρύματος. Από εκεί και πέρα όμως, δεν ακούσαμε τίποτα για το μέλλον, μείναμε στη διαχείριση των πληγών του παρελθόντος, και στη «σειρά δραστηριοτήτων και προγράμματος» για την ανέγερση επίστευτο, που φέτος τυγχάνει να συμπληρώνει ακόμα έναν στρογγυλό αριθμό.

ykakouris@gmail.com

Από τη Σκουριώτισσα στον Καλοπαναγιώτη

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΚΑΠΑΡΗ

Τι είναι τελικά η χαρά και η ευτυχία; Τόσο απλή υπόθεση. «Πόρτα έχω στο φως και ο καπιός αδερφός και μου δίνει ο Θεός, λίγο κρασί, λίγο θάλασσα και τ' αγόρι μου...» τραγούδισε μοναδική Μαρινέλλα σε στίχους Γιώργου Κατσάρου και μουσική Πυθαγόρα. Δεύτερη μέρα του χρόνου, εορτή του θαυματουργού Αγίου Σεραφείμ του Σάρωφ και ανηφορίσαμε στο ταπεινό μοναστήρακι του πολυαγαπημένου παππούλη της Ρωσίας στη Σκουριώτισσα, το οποίο κατακλύστηκε από εκατοντάδες πιστούς, Ρώσους και Κυπρίους. Ο μητροπολίτης Μόρφου Νεόφυτος μίλησε για τον οικουμενικό άγιο, ο οποίος μίλησε για την ασθένεια του αιώνα μας, η οποία κατατρώει ψυχές και σώματα. Ο Άγιος Σεραφείμ ύστερα από πολύχρονη άσκηση, σιωπή και εγκλεισμό, με εντολή της Παναγίας δίδασκει τους πιστούς αλλά και ίδρυσε γυναικείο μοναστήρι, στο Ντιβέγιεβο, με τις «ορφανές», όπως αποκαλούσε τις μοναχές, το οποίο σήμερα έχει σχεδόν χίλιες μονάχες.

Η σπιτική ζιβανία έρρεε άφθονη και τα σφηνάκια μαζί με σουτζούκο αποτελούσαν το καλύτερο καλωσόρισμα...

Ο Άγιος έλεγε ότι το «φάρμακο» για τη θλίψη, είναι η προσφορά ενός καλού φαγητού, στον άνθρωπο ο οποίος υποφέρει. Έλεγε στις μοναχές, στο φτωχικό τότε μοναστήρι, να τρώνε μέχρι σκασμού, ενώ να φυλάνε και ένα κομμάτι ψωμί, στην τσέπη τους, όταν πάνε για δουλειά. Ακόμη, τα βράδια να τοποθετούν κάτω από το μαξιλάρι τους ένα κομμάτι ψωμί. Όταν έλθει η δύσκολη ώρα της θλίψης, να τρώνε το ψωμί και η απελπισία φεύγει. Ο μητροπολίτης Νεόφυτος προχώρησε ακόμη ένα βήμα, λέγοντας ότι σήμερα εκτός από ένα καλό φαγητό, η στήριξη να γίνεται με ένα καλό λόγο, με λίγα κρήματα, ακόμη και με μια προσευχή. Και υπέδειξε ότι τα απλά υπηρετούν τα πολύπλοκα. Δεν είναι τυχαίο το γεγονός ότι η χειρότερη μορφή κατάθλιψης είναι η νευρική ανορεξία, ενώ ο ευκολότερος τρόπος βίωσης της χαράς είναι το φαγητό μαζί με την οικογένεια ή με καλούς φίλους. Με λίγο κρασί, με λίγη ζιβανία, με λίγο φαγητό, παρέα με το αγόρι, με τον κορίτσι, με τον συγγενή, με τον καλό φίλο και ο άνθρωπος έτσι απλά προγεύεται τον παράδεισο. Από τη Σκουριώτισσα στον Καλοπαναγιώτη και στο χριστουγεννιάτικο χωριό. Παρέα με τον Αντρέα Μακρή, τον

πρωτεργάτη της διοργάνωσης, περπατήσαμε τα περίπτερα. Η σπιτική ζιβανία έρρεε άφθονη και τα σφηνάκια μαζί με σουτζούκο αποτελούσαν όχι μόνο το καλύτερο καλωσόρισμα αλλά και το καλύτερο κλειδί για να ανοίξουν οι καρδιές και να ζεσταθεί το κορμί από τη χειμωιάτικη ψυχρούλα. Στα μικρά περίπτερα, τα οποία στήθηκαν με περισσή χάρη και ομορφιά, ο ζεστός παλούζης, το ζεστό κρασί και ο ζεστός τραχανάς, ήταν μια μυσταγωγία. Οι καλές κυρίες και τα χαρούμενα γεροντοπαλικάρα, οι φιλόξενοι Μαραθεύτες, κερνούσαν με την ψυχή τους. Στα έξυπνα αυτοσχέδια τζάκια-μπαρ, οι χιλιάδες επισκέπτες του χωριού βίοναν το λεγόμενο πνεύμα των Χριστουγέννων, κουβέντιαζαν και γελούσαν με την ψυχή τους. Δίπλα στη γέφυρα του χωριού, κάτω από ένα ψηλό χριστουγεννιάτικο δέντρο, χορωδίες έψαλλαν τα κάλαντα και τραγουδούσαν, συμπαρασύροντας και τους επισκέπτες του χωριού, μικρούς και μεγάλους. Λίγα μέτρα παραπέρα, ο Άγιος Βασίλης δεχόταν τις επιστολές με τα αιτήματα των παιδιών και χάριζε δωράκια. Σε μια αίθουσα του μουσείου για τον Εθνομάρτυρα Λαυρέντιο, η θηοποιός Χριστίνα Παλίδου δίδασκε θέατρο στα παιδιά, τα οποία διασκέδαζαν με την ψυχή τους. Ούτε η βροχούλα, η οποία ξέσπασε σε κάποια στιγμή, στάθηκε ικανή να ανατρέψει το πρόγραμμα. Τρεχάλα όλοι κάτω από κάποιο σκέπαστρο και όλα συνεχίστηκαν απρόσκοπτα. Στα περίπτερα πολλοί κάτοικοι του χωριού πωλούσαν δικά τους λαχταριστά προϊόντα, όπως σουτζούκους, καρύδια, μέλι, γλυκά, καθώς και πολλές ευφάνταστες κατασκευές. Δεν έλειπαν τα σουβλάκια, τα χάμπουργκερ, τα λουκάνικα και άλλες λιχουδιές, οι οποίες εύφραναν το στομάχι. Υπήρχαν και οι επισκέπτες οι οποίοι προτιμούσαν τα εστιατόρια και τις ταβέρνες, οι οποίες ήταν υπερπλήρεις. Στην καρδιά όλων των εκδηλώσεων, το μοναστήρι του θαυματουργού Αγίου Ιωάννη του Λαμπαδιστή. Ο Άγιος ο οποίος προσφέρει με την ανεκλάλητη χάρη του το κάτι παραπάνω, το κάτι ομορφότερο, το κάτι αγιότερο, από όλα αυτά, τα οποία πρόσφεραν με το χαμόγελο και την απλοχεριά τους οι κάτοικοι του Καλοπαναγιώτη. Το λαδάκι και το θυμίαμα, η προσευχή, η ομορφιά του βουνού, λίγο το σπιτικό κρασί, λίγο η καλή κουβέντα και λίγο το φωτεινό χαμόγελο, και το θαύμα της αληθινής χαράς δεν αργεί να έλθει. Όλα απλά και ωραία στον ωραίο Καλοπαναγιώτη, ο οποίος είναι «καλώς τα μάλα» ή απλά καλός «όνομα και πράμα».

kaparispan@yahoo.gr

Ψηφιακά media Vs παραδοσιακά μέσα Ενας πετυχημένος γάμος ή μία περιίπλοκη σχέση;

Της ΝΑΝΤΙΑΣ ΠΑΛΛΙΔΟΥ ΠΑΛΑΖΗ

Στην εποχή της ψηφιακής εξέλιξης, όπου καθημερινά γινόμαστε μάρτυρες της ανάπτυξης ενός νέου τεχνολογικού εργαλείου, ο τομέας της διαφήμισης και του μάρκετινγκ καλείται να εναρμονιστεί με τα καινούργια δεδομένα. Οι συνθήκες των καταναλωτών έχουν αλλάξει, με τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης (ΜΚΔ) να κερδίζουν συνεχώς έδαφος. Παράλληλα, με ραγδαίους ρυθμούς εξαπλώνεται και η χρήση της τεχνητής νοημοσύνης σε όλους τους κλάδους, παρόλο που μέχρι πρότινος η συγκεκριμένη τεχνολογία αιχμής ήταν άγνωστη για πολλούς.

Ως διαφημιστές, καλούμαστε, με ευελιξία και προσαρμοστικότητα, να αναζητήσουμε νέες επικοινωνιακές πρακτικές για προώθηση του brand των πελατών, συμβουλευόντάς τους για τη χρήση των εργαλείων εκείνων που θα ανταποκριθούν καλύτερα στις ανάγκες τους. Σε αυτή την προσπάθεια, η απάντηση κρύβεται πίσω από έναν αρμονικό «γάμο», ο οποίος, εάν τεθούν οι σωστές βάσεις, μόνο επιτυχημένος μπορεί να χαρακτηριστεί. Ο λόγος για τη συνδυαστική χρήση των παραδοσιακών μέσων, όπως η τηλεόραση, το ραδιόφωνο και τα billboards, με τα νέα ψηφιακά εργαλεία και πλατφόρμες, όπως τα ΜΚΔ, οι ιστοσελίδες, το animation και η χρήση AI. Το καθένα από

αυτά έχει το δικό του κοινό και έναν μοναδικό τρόπο προώθησης του μηνύματος που θέλουμε να περάσουμε. Σκεφτείτε το σαν μία μαγειρική συνταγή, που για ένα άριστο αποτέλεσμα πρέπει να συνενώσουμε όλα τα υλικά μαζί, λαμβάνοντας υπόψη τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του καθενός. Έτσι ακριβώς και με τον σχεδιασμό μίας σωστής διαφημιστικής καμπάνιας.

Τι είναι όμως αυτό που κάνει το κάθε εργαλείο ξεχωριστό; Ας κάνουμε αρχή από τα παραδοσιακά Μέσα και συγκεκριμένα την τηλεόραση, που στην Κύπρο προσελκύει ιδιαίτερα ψηλή τηλεθέαση. Βάσει των επίσημων μετρήσεων της Nielsen, η τηλεόραση στην Κύπρο παραμένει δημοφιλής στο γενικό σύνολο και καλύπτει σχεδόν όλα τα κοινά στόχους. Ακολουθεί το ραδιόφωνο, ως ένα υποστηρικτικό μέσο, το οποίο θεωρείται πιο οικονομικό, συγκριτικά με άλλα, ενώ προσφέρει τη δυνατότητα για εξασφάλιση μεγάλτερης συχνότητας μηνυμάτων. Εξίσου αποτελεσματικές είναι και οι out-of-home influencers, μέσω της χρήσης billboards σε κεντρικές λεωφόρους και εμπορικά κέντρα, οι οποίες μπορούν να αυξήσουν την αναγνωρισιμότητα ενός brand και ταυτόχρονα να προκαλέσουν το αίσθημα του εντυπωσιασμού.

Στο γήπεδο των ψηφιακών μέ-

σων, τα τελευταία χρόνια παρατηρείται μία ανοδική τάση στη χρήση των ΜΚΔ, όπως είναι το Facebook, το Instagram, το TikTok και το YouTube, ενώ μόνο στην Κύπρο, η χρήση του Διαδικτύου στην ηλικιακή ομάδα μεταξύ 25 και 54 φθάνει μέχρι και το 97,2%. Οι πλατφόρμες είναι πολυάριθμες και οι χρήστες... εκατομμύρια. Για να βοηθήσουμε λοιπόν ένα brand να ενισχύσει την εικόνα του και να επικοινωνήσει καλύτερα το μήνυμά του, οικοδομώντας σχέσεις εμπιστοσύνης με το ακροατήριο που στοχεύει, η υλοποίηση συνδυαστικών δράσεων αποτελεί προτεραιότητα. Ιδιαίτερα το Facebook και το Instagram προσφέρουν τη δυνατότητα για διαφήμιση μέσω πολλών και διαφορετικών τρόπων, οι οποίοι προσελκύουν το ενδιαφέρον των χρηστών και ταυτόχρονα ανεβάζουν τον αριθμό των ακολούθων του brand.

Ένα άλλο εργαλείο που φαίνεται ότι ήρθε για να μείνει, είναι το influencer marketing. Και αυτό διότι οι καταναλωτές εμπιστεύονται πιο εύκολα άλλους... καταναλωτές, δηλαδή τους influencers, που χρησιμοποιούν ένα προϊόν ή υπηρεσία για την οποία ενδιαφέρονται. Είναι άτομα τα οποία ο ίδιος ο καταναλωτής επέλεξε να ακολουθεί για να λαμβάνει σχετικό περιεχόμενο και όχι μία διαφήμιση που απλώς εμφανίζεται μπροστά του, χωρίς να έχει επι-

λογή. Μέσω δημιουργικού περιεχομένου και ευφάνταστων μηνυμάτων, το εργαλείο αυτό μπορεί αβίαστα να οδηγήσει στη σύνθεση ξεχωριστών αφηγημάτων.

Last but not least: Οι ενημερωτικές ιστοσελίδες. Παρόλο που το κόστος ενδεχομένως να είναι πιο ψηλό από τα ΜΚΔ, εντούτοις πρόκειται για Μέσα που ήδη διαθέτουν μία μεγάλη δεξαμενή επισκεπτών και έχουν κερδίσει την εμπιστοσύνη του Κύπριου καταναλωτή. Δεν είναι τυχαίο μάλιστα το γεγονός ότι σύμφωνα με έρευνες, ποσοστό της τάξης του 78,8% επιλέγει να ενημερώνεται αποκλειστικά και μόνο από τις διαδικτυακές ενημερωτικές ιστοσελίδες.

Κάθε στιγμή που περνά, μία νέα τάση γεννιέται και μία άλλη σβίνει, την ώρα που ο ανταγωνισμός των brands εντείνεται και η αγορά μεταβάλλεται αισθητά. Νικητής θα βγει εκείνος που παραμένει ευέλικτος και υλοποιεί στοχευμένες στρατηγικές, αξιοποιώντας κάθε διαθέσιμο εργαλείο. Απώτερος σκοπός; Να επικοινωνήσει καλύτερα το μήνυμά του, να προβάλει την αλήθεια του και, βεβαίως, να αναδείξει την ιστορία του, κερδίζοντας την εμπιστοσύνη του κοινού.

Η κα Νάντια Παλλίδου Παλάζη είναι media director της ORB Marketing & Communications Boutique.

ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΜΑΚΡΗ. imakris@kathimerini.gr

ΕΠΙΦΥΛΛΙΔΑ / Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΧΡΙΣΤΙΑ

«Η συρρίκνωση του αμερικανικού πνεύματος»

«Η συρρίκνωση του αμερικανικού πνεύματος. Πώς η ανώτατη παιδεία απογοητεύσε τη δημοκρατία και εξαθλίωσε τις ψυχές των σημερινών φοιτητών (The Closing of the American Mind: How Higher Education Has Failed Democracy and Impoverished the Souls of Today's Students)» είναι ένα βιβλίο από το μακρινό πλέον 1987 του Αμερικανού φιλοσόφου Allan Bloom.

Στο έργο του αυτό, ο συγγραφέας ασκεί κριτική στον αμετροεπή ηθικό σχετικισμό και τον μηδενισμό, ο οποίος κυριαρχεί, μετά την πολιτισμική επανάσταση, στον αμερικανικό ακαδημαϊκό χώρο και στην αμερικανική κοινωνία γενικότερα. Ο Allan David Bloom γεννήθηκε το 1930 στην Ινδιανάπολη των ΗΠΑ, από Εβραίους γονείς δεύτερης γενιάς. Το 1946, σε ηλικία μόλις δεκαπέντε ετών, έγινε δεκτός στο πρόγραμμα ανθρωπιστικών σπουδών του Πανεπιστημίου του Σικάγο για χαρακτηριστικούς μαθητές και πέρασε την επόμενη δεκαετία της ζωής του δίπλα σε διαπρεπείς φιλοσόφους,

όπως οι Leo Strauss και Alexandre Kojève. Υποστήριξε το διδακτορικό του υπό την επίβλεψη του μέντορά του Leo Strauss, ο οποίος τον μύπησε στις κλασικές σπουδές, την εβραϊκή σκέψη και την πολιτική φιλοσοφία. Δίδαξε στο Cornell, στο Πανεπιστήμιο του Τορόντο, στο Πανεπιστήμιο του Τελ Αβίβ, στο Yale, στην Ecole Normale Supérieure και στο Πανεπιστήμιο του Σικάγο. Εξαιρετικά δημοφιλής στα αμερικανικά Μέσα, υπήρξε προσωπικός φίλος της Μάργκαρετ Θάτσερ, η οποία τον προσκαλούσε για πρωινό στο Λονδίνο. Ομοφυλόφιλος και εκκεντρικός, έγινε ο πρωταγωνιστής του έργου Ravelstein, που έγραψε ο φίλος του, εβραϊκής καταγωγής, νομπελίστας Αμερικανός λογοτέχνης Saul Bellow. Σε όλο τον ακαδημαϊκό του βίο υπερασπίστηκε τη διδασκαλία των σπουδαίων έργων της Δυτικής γραμματείας (Great Books). Χαρακτηριστική ως συντηρητικός από τα μέσα ενημέρωσης, αλλά αρνήθηκε κατηγορηματικά τον χαρακτηρισμό αυτό, λέγοντας ότι απλά προσπαθούσε να ενσαρκώσει την ιδέα του αριστοτελικού «θεωρητικού βίου» σε ένα ακαδημαϊκό σύστημα που

είχε παραδοθεί άνευ όρων στα διάφορα δόγματα κινηματικού χαρακτήρα. Πέθανε από έιτζ το 1992.

Η μεγάλη άπληξη της κριτικής του στο αμερικανικό ακαδημαϊκό σύστημα, κυρίως στις ανθρωπιστικές, κοινωνικές και πολιτικές σπουδές, αποδεικνύεται από το γεγονός ότι το έργο του παρέμεινε στη λίστα των best-seller φιλοσοφικών βιβλίων των New York Times για τέσσερις μήνες, πουλώντας σχεδόν μισό εκατομμύριο αντίτυπα.

Η αλήθεια είναι πως η κριτική του προέρχεται από τον δάσκαλό του Leo Strauss. Παρότι φιλελεύθερος, ο Strauss υπήρξε πολέμιος του πνεύματος της πολιτισμικής επανάστασης. Σύμφωνα μ' αυτόν, Γερμανοί φροΐδομαρξιστές και αναρχικοί φιλόσοφοι διέφθειραν το ισχυρό πνεύμα ενός αμερικανικού λαού που λιγότερο από μια δεκαετία νωρίτερα είχε συνθλίψει τον χειρότερο εφιάλτη της ανθρωπότητας, τον χιλιερισμό, απελευθερώνοντας την Ευρώπη. Ένα σημαντικό κομμάτι της κριτικής του Bloom, αφορούσε τα νέα ακόμη μέτρα «θετικής δράσης» (positive action). Αυτά είχαν ως σκοπό να προωθήσουν τη δια-

φορετικότητα στα αμερικανικά campus. Το μέτρο έδινε τη δυνατότητα στα αμερικανικά πανεπιστήμια να δέχονται φοιτητές με κύριο κριτήριο το αν ανήκουν σε κάποια μειονότητα, ανεξάρτητα από τις ακαδημαϊκές τους επιδόσεις. Το σχόλιο του Bloom υπήρξε καυστικότατο. Φοιτητές, υποστήριξε, οι οποίοι γίνονται δεκτοί χωρίς να πληρούν τα απαραίτητα ακαδημαϊκά κριτήρια, αδυνατούν να ολοκληρώσουν τις σπουδές τους ακολουθώντας τα ίδια κριτήρια αξιολόγησης με τους υπόλοιπους φοιτητές. Για τον λόγο αυτό, όσοι στρέβλωσαν τα κριτήρια εισόδου αναγκάστηκαν να στρεβλώσουν και τα κριτήρια αποφοίτησης, για να μην παραδεχθούν ότι οι φοιτητές οι οποίοι προέρχονταν από μειονότητες δεν είναι ικανοί να αποφοιτήσουν. Η αγορά όμως, υποστήριξε ο Bloom, κατάλαβε αρκετά γρήγορα τη συνέπεια, με αποτέλεσμα οι φοιτητές οι οποίοι εισάγονταν και αποφοιτούσαν με βάση το σύστημα της διαφορετικότητας να μη βρίσκουν εργασία ή να πληρώνονταν σημαντικά λιγότερο από τους άλλους αποφοίτους. Αυτό βέβαια δεν αφορούσε το ίδιο το ακαδημαϊκό σύστημα, τα

ίδια τα πανεπιστήμια, τα οποία προσλάμβαναν πλέον το διδακτικό τους προσωπικό με βάση τα ίδια κριτήρια με τα οποία δέχονταν και έδιναν πτυχία στους φοιτητές των μειονοτήτων. Η λατρεία αυτή της διαφορετικότητας, την οποία κατήγγειλε το 1987 ο Bloom, οδήγησε σήμερα στο σκάνδαλο Claudine Gay. Μια μετρίοτατη ερευνήτρια πολιτικών επιστημών, με μόλις έντεκα επιστημονικές δημοσιεύσεις και καμία μονογραφία στο όνομά της, έγχρωμη και γυναικα, η οποία αποδεχόμενη είχε διαπράξει λογοκλοπή στη διδακτορική της διατριβή, βρέθηκε να ηγείται του μεγαλύτερου ακαδημαϊκού ιδρύματος του κόσμου – «Χάρβαρντ: πώς μια τόσο μέτρια ερευνήτρια αναρριχήθηκε στην πιο υψηλή ακαδημαϊκή θέση στον πλανήτη;» (Harvard: comment une chercheuse aussi médiocre est-elle parvenue au poste universitaire le plus prestigieux de la planète?), άρθρο του Αμερικανού δημοσιογράφου Christopher Caldwell στον γαλλικό «Le Figaro» (08/01/2024).

Όσοι ισχυρίζονται ότι η συγκεκριμένη γυναίκα έγινε στόχος επίθεσης ακραίων συντηρητικών κέν-

τρων και έπεσε θύμα ρατσισμού, δεν συνειδητοποιούν τι κακό κάνουν τέτοια άτομα στον αγώνα για ισότητα και κοινωνική δικαιοσύνη. Αριβίστες, αμοραλιστές, με υπερτροφική ιδέα για τον εαυτό τους, τα άτομα αυτά χειραγωγούν τους πάντες με σκοπό να κατακτήσουν ανώτατα αξιώματα και διακρίσεις σε έναν χώρο που πλέον αδυνατεί να επιδείξει κριτικό πνεύμα. Το χειρότερο είναι ότι αυτά τα άτομα στη συνέχεια δεν επιτρέπουν την εξέλιξη σε ανώτερες θέσεις και βαθμίδες άλλων απόλυτα ικανών ατόμων, τα οποία θα μπορούσαν να καταδείξουν την ηθική και ακαδημαϊκή γύμνια τους. Όταν η Claudine Gay ερωτήθηκε στο Κογκρέσο αν το κάλεσμα για γενοκτονία των Εβραίων παραβιάζει την πολιτική της ελευθερίας του λόγου του Χάρβαρντ, απάντησε ότι αυτό εξαρτάται από το πλαίσιο. Εννοούσε ότι όλα επιτρέπονται, αρκεί να εξυπηρετούν συγκεκριμένα συμφέροντα. Αυτό, όμως, είναι ηθικός μηδενισμός.

Ο κ. Παναγιώτης Χριστιάς είναι αν. καθηγητής πολιτικής και κοινωνικής φιλοσοφίας του Πανεπιστημίου Κύπρου.

Συνέντευξη στον ΒΑΣΙΛΗ ΝΕΔΟ

Τη **συνολική** αλλαγή νοοτροπίας στην οργάνωση των Ενόπλων Δυνάμεων αντικατοπτρίζουν οι εκ βάθρων αλλαγές που έγιναν στη στρατιωτική ηγεσία την Παρασκευή, αναφέρει σε αποκλειστική συνέντευξή του στην «Κ» ο υπουργός Εθνικής Αμυνας Νίκος Δένδιας. Τα δόγματα πρέπει να αναθεωρηθούν, λέει, σημειώνοντας ότι η νέα ηγεσία πρέπει να λείει τη γνώμη της και να έχει κατά νου ότι δεν μπορεί η χώρα να αγοράζει τα πάντα από ράφι στο εξωτερικό και να μην παράγει τίποτα.

— Κάνατε μια επιλογή συνολικής αλλαγής των ηγεσιών των Ενόπλων Δυνάμεων. Υπάρχει κάποιο μακροπρόθεσμο όραμα πίσω από τις αλλαγές που αποφάσισε το ΚΥΣΕΑ την Παρασκευή;

— Επιλέξαμε μια προσέγγιση συνολικής αλλαγής των αρχηγών, δηλαδή πέραν του αρχηγού ΓΕΕΘΑ και των αρχηγών των Γενικών Επιτελείων, γιατί θεωρούμε ότι οι Ενοπλεις Δυνάμεις πρέπει να περάσουν σε μια νέα εποχή. Την προσέγγιση αυτή την ονομάζουμε «Ενοπλεις Δυνάμεις του 2030». Οι προκλήσεις που αντιμετωπίζει η χώρα λόγω της γεωγραφικής της θέσης, αλλά και λόγω της κατάστασης στην ευρύτερη περιοχή, απαιτούν μια ριζικά διαφορετική αντιμετώπιση. Η παρουσία στο πεδίο της μάχης μιας σειράς νέων συστημάτων —όπως μας έχει δείξει η εμπειρία σε Ουκρανία, Καύκασο και στις τελευταίες συγκρούσεις στη Λωρίδα της Γάζας— αποδεικνύει ότι τα δόγματα τα οποία ακολουθούν σήμερα οι ελληνικές Ενοπλεις Δυνάμεις πρέπει να μελετηθούν και σε έναν μεγάλο βαθμό να αναθεωρηθούν. Πρέπει, επίσης, να αναπτύξουμε τις εγχώριες δυνατότητες παραγωγής συστημάτων χαμηλής αξίας και υψηλής δυνατότητας. Δεν είναι δυνατόν η χώρα, μια χώρα με έναν μεγάλο αμυντικό προϋπολογισμό, να αγοράζει τα πάντα από το ράφι και μάλιστα από ράφι στο εξωτερικό και να μην παράγει το παραμικρό. Αυτό όμως πρέπει να είναι αντιληπτό και από την ηγεσία των Ενόπλων Δυνάμεων.

— Αρα μιλάμε για αλλαγή λογικής, που θα περιλαμβάνει και τον τρόπο οργάνωσης των Ενόπλων Δυνάμεων.

— Στην πραγματικότητα μιλάμε γι' αυτό που έχει γίνει ήδη προφανές από τις συγκρούσεις που παρατηρούμε στην ευρύτερη περιοχή μας. Η Ουκρανία, παραδείγματος χάριν, μας δείχνει καθαρά ότι η αποφασιστική αρμοδιότητα πρέπει να είναι σε χαμηλότερο επίπεδο, πρέπει δηλαδή και ο κατώτερος και ο μεσαίος αξιωματικός να έχουν δυνατότητα αυτενέργειας και λήψης αποφάσεων. Επίσης πρέπει να επιβραβεύεται ο προβληματισμός με στόχο την καλύτερη δυνατή απόφαση. Η εντολή, όταν τελικά δίνεται από την ηγεσία, πρέπει οπωσδήποτε να εκτελείται. Αλλά στη φάση του σχεδιασμού οφείλει ο καθένας να έχει πλήρη αίσθηση της υποχρέωσής του να λείει αυτό που θεωρεί ορθό. Μόνο έτσι μπορούμε να καταλήξουμε στις βέλτιστες λύσεις. Σ' αυτό το επίπεδο, το ιστορικό παρελθόν των

Νίκος Δένδιας, υπουργός Εθνικής Αμυνας

Δεν θα αγοράζουμε μόνο από το ράφι

Το δόγμα 2030 για Ενοπλεις Δυνάμεις που θα έχουν τη δική τους παραγωγή — Αλλαγές στη θητεία με το φινλανδικό μοντέλο

«Πάμε σε μια νέα πραγματικότητα στη θητεία. Θα ακολουθήσουμε κατ' αρχάς, προσαρμόζοντάς το στις δικές μας ανάγκες, το φινλανδικό μοντέλο, που σημαίνει η θητεία να προσδίδει δυνατότητες στον οπλίτη, αλλά επίσης να του παρέχει τακτική επανεκπαίδευση, ώστε να είναι ενσωματωμένος σε μια μονάδα στην οποία να μπορεί να λειτουργήσει και στο μέλλον», λέει ο Νίκος Δένδιας στον δημοσιογράφο της «Κ» Βασίλη Νέδο.

Είχα ψηφίσει το σύμφωνο συμβίωσης

— Πώς σχολιάζετε τη νομοθετική πρωτοβουλία της κυβέρνησης για τον γάμο των ομόφυλων ζευγαριών; Ποια είναι η προσωπική σας θέση;

— Όπως ανέφερε πρόσφατα ο πρωθυπουργός, η επιδίωξή του είναι να ωριμάσει η συζήτηση για το ζήτημα αυτό στην κοινωνία, πριν έρθει το νομοσχέδιο προς εισήγηση στο υπουργικό συμβούλιο. Μόνο τότε άλλωστε θα έχουμε πλήρη εικόνα για το τι θα περιλαμβάνει. Είναι ευνόητο ότι είναι σεβαστές όλες οι απόψεις, αλλά στο τέλος η κυβέρνηση είναι αυτή που νομοθετεί. Σε κάθε περίπτωση, το συγκεκριμένο ζήτημα δεν πρέπει να αποτελέσει αφορμή διχασμού της κοινωνίας, όπως δεν πρέπει να αποτελέσει και αφορμή μικροκομματικής εργαλειοποίησης από την πλευρά της αντιπολίτευσης. Σε ό,τι με αφορά, για να τοποθετηθεί κάποιος υπεύθυνα θα πρέπει πρώτα να έρθει, όπως προανέφερα, η τελική εισήγηση στο υπουργικό συμβούλιο. Να σας υπενθυμίσω πάντως ότι το 2015, ως βουλευτής της αξιωματικής αντιπολίτευσης τότε, είχα υπερψηφίσει το σύμφωνο συμβίωσης ομοφύλων.

σλειουργίας επί δεκαετίες. Από εκεί και πέρα, τις επόμενες μέρες, μόλις ολοκληρωθούν οι κρίσεις, θα καταθέσουμε το κοινοβούργιο νομοθέτημα που αφορά την καινοτομία στις Ενοπλεις Δυνάμεις. Το νομοθέτημα αυτό θα αποδείξει πως μπορεί να συνδεθεί η δυνατότητα παραγωγής της χώρας με τις ανάγκες των Γενικών Επιτελείων. Και επίσης, πως η έρευνα που μπορεί να προέλθει και από τις στρατιωτικές σχολές, μπορεί να

λειτουργήσει θετικά για τη δημιουργία νέων προϊόντων, τα οποία μπορούν να καλύψουν με λογικό κόστος κάποιες από τις ανάγκες των Ενόπλων μας Δυνάμεων. Η πρόθεσή μας είναι να δημιουργήσουμε ένα οικοσύστημα συνολικά διαφορετικό από ό,τι υπάρχει μέχρι τώρα. Διότι, μην κοροϊδευόμαστε, μέχρι τώρα τι έχουμε; Δύο έντονα προβληματικές κρατικές επιχειρήσεις, την ΕΑΒ και τα ΕΑΣ και μνηδέν ή σχεδόν μνηδέν εγχώ-

ρια παραγωγή. Αυτό στον 21ο αιώνα δεν μπορεί να είναι ανεκτό σε μια χώρα που δαπανά τόσα χρήματα για την εξοπλιστική των αναγκών των Ενόπλων Δυνάμεων με οπλικά συστήματα. Είναι μια προσπάθεια η οποία νομίζω θα τύχει της στήριξης όλων των πολιτικών παρατάξεων. Επαναλαμβάνω ότι το συνδέω με τη νέα ηγεσία, διότι και η νέα ηγεσία πρέπει να μπει στη λογική της περιγραφής και της ανάθεσης κάλυψης αναγκών στην εγχώρια αμυντική βιομηχανία, όπως αυτή σταδιακά θα αναπτύσσεται. Επίσης, πρέπει να αντιληφθεί τη νέα εποχή, τη λογική κόστους - οφέλους και την αντίθεση σε οτιδήποτε φαραωνικό δεν υπηρετεί τις ανάγκες μας. Για να υλοποιήσουμε αυτόν τον στόχο θα δεσμεύσουμε κατ' αρχάς ένα μικρό και εν συνέχεια ένα μεγαλύτερο τμήμα του προϋπολογισμού των Ενόπλων Δυνάμεων, το οποίο θα διατίθεται αποκλειστικά σε ελληνικά προϊόντα.

—Αρα, είναι κι ένας τρόπος να μπούμε σε αυτόν τον αγώνα δρόμου στον οποίο η Τουρκία τρέχει ήδη τα τελευταία δέκα δεκαετίες χρόνια και είναι εξαγωγική δύναμη.

— Αρκεί να δείτε πού ήμασταν η Τουρκία κι εμείς το 1980 και να δείτε επίσης πού βρισκόμαστε η Τουρκία κι εμείς σήμερα, το 2024. Η Τουρκία έχει κάνει άλματα κι εμείς έχουμε κάνει βήματα προς τα πίσω. Αυτό δεν είναι αποδεκτό. Εγώ δεν το τοποθετώ ανταγωνιστικά ως προς την Τουρκία, δεν πρέπει να το κάνω αυτό, βλέποντας όμως τη χώρα μου, τις ανάγκες της και τις δυνατότητές της, δεν είμαι καθόλου έτοιμος να συνολογήσω ότι η παρούσα πραγματικότητα είναι η αποδεκτή και η μόνη δυνατή. Μπορούμε πολύ καλύτερα.

— Αυτό θα φέρει και αλλαγές στη θητεία;

— Υπάρχει ένας χαρακτηριστικός τρόπος που μου έχει λεχθεί: Η «θητεία - αγγαρεία» να γίνει «θητεία - ευκαιρία». Θα ακολουθήσουμε κατ' αρχάς, προσαρμόζοντάς το στις δικές μας ανάγκες, το φινλανδικό μοντέλο, που σημαίνει η θητεία να προσδίδει δυνατότητες στον οπλίτη, αλλά επίσης να του παρέχει τακτική επανεκπαίδευση, ώστε να είναι ενσωματωμένος σε μια μονάδα στην οποία να μπορεί να λειτουργήσει και στο μέλλον, παρακολουθώντας τα νέα οπλικά συστήματα, τα νέα δόγματα, τις νέες δυνατότητες. Πάμε σε μια νέα πραγματικότητα στη θητεία. Θα την υλοποιήσουμε σταδιακά, αποσκοπώντας σε μια ευρύτατη κοινωνική και πολιτική συναίνεση. Αλλά αυτό το οποίο υπάρχει σήμερα, με μονάδες που έχουν πληρότητα 25% και 30% διεσπαρμένες ανά τη χώρα, δεν νομίζω ότι μπορεί να είναι η πραγματικότητα του 21ου αιώνα, αν θέλουμε να σεβόμαστε τον εαυτό μας και τις ανάγκες της πατρίδας μας. Το αζήρομακο των Ενόπλων Δυνάμεων πρέπει να πάψει να διαπιστώνεται από παρελάσεις.

— Αυτό σημαίνει και αύξηση θητειας;

— Οχι, δεν σημαίνει αύξηση στον χρόνο θητείας. Ξέρετε, αν αυξάνεις τον μη παραγωγικό χρόνο, απλώς δεν κερδίζεις τίποτα. Αυτό το οποίο χρειάζεται είναι μια διαφορετική προσέγγιση. Πώς εκμεταλλεύεσαι το ανθρώπινο κεφάλαιο του Έλληνα πολίτη, ο οποίος με περηφάνια φοράει τη στολή του οπλίτη της χώρας του. Και επειδή δεν χρειάζεται να επανεφεύρουμε τον τροχό, επιλέγουμε επιτυχημένα παραδείγματα από το εξωτερικό, προσαρμόζοντάς τα στα δικά μας δεδομένα. Η Ελλάδα χρειάζεται ισχυρές Ενοπλεις Δυνάμεις, διότι αντιμετωπίζει επαρκείς απειλές. Δεν το κάνει επειδή το επιλέγει, μακάρι να ήμασταν ένα κράτος σαν το Λουξεμβούργο. Μία επιλογή θα ήταν ένας αμιγώς επαγγελματικός στρατός. Η δική μου προσωπική απάντηση και η κυβερνητική απάντηση είναι αρνητική. Πιστεύουμε στον στρατό των πολιτών. Βεβαίως με επαγγελματικά στελέχη, αλλά όχι αμιγώς με επαγγελματικά στελέχη. Από εκεί και πέρα, αυτός ο στρατός των πολιτών για να έχει μια αξία να λέγεται στρατός, οφείλει να είναι καλά εκπαιδευμένος και να είναι ενταγμένος σε αξιόμακες μονάδες. Μονάδες με 25% πληρότητα, των οποίων το 75% θα συμπληρωθεί από εφεδρους οι οποίοι είναι ανεκπαίδευτοι, δεν είναι αξιόμαχες μονάδες. Ουδείς μπορεί να το ισχυριστεί αυτό.

Θα πάρουμε F-35, αλλά χρειαζόμαστε μεταγωγικά

— Στα εξοπλιστικά υπάρχουν δύο θέματα που συζητούνται. Το ένα έχει να κάνει με τα F-35. Περιμένουμε μια απάντηση στο αίτημά μας. Πώς προχωράει;

— Το F-35 είναι ένα εμβληματικό όπλο και νομίζω ότι λειτουργεί και στο συλλογικό φαντασιακό. Η Ελλάδα αυτή τη στιγμή έχει μια εξαιρετικά ικανή Πολεμική Αεροπορία στο επίπεδο των μαχητικών αεροσκαφών. Εκτιμώ ότι έχουμε μια σαφή υπεροχή. Θα αποκτήσουμε τα F-35, αλλά δεν είναι απαραίτητο να τα πάρουμε αύριο το πρωί. Η αμερικανική πλευρά μάς έχει δηλώσει ότι θα αποδεχθεί το αίτημά μας και μέσα στα πλαίσια των δυνατοτήτων μας θα προβούμε στην απόκτηση ενός ικανού αριθμού F-35. Αλλά δεν είναι αυτό το βασικό πρόβλημα. Οσο κι

Δεν χρειαζόμαστε κατ' ανάγκη πάρα πολλά πλοία, χρειαζόμαστε όμως σίγουρα καλά εξοπλισμένα πλοία.

αν καταλαβαίνω ότι όπως είδαμε τα Rafale στους ελληνικούς ουρανούς, έτσι και όταν δούμε και το F-35 θα νιώσουμε υπερηφάνεια και αυτοπεποίθηση, οφείλουμε να αντιμετωπίσουμε και τις ρίζες των προβλημάτων. Παίρνοντας οπλικά συστήματα μόνο στην κορυφή της πυραμίδας, δεν πάμε μπροστά. Η Πολεμική Αεροπορία, που έχει F-35 αλλά δεν έχει επαρκή μεταγωγικά αεροσκάφη, δεν είναι μία

σύγχρονη Πολεμική Αεροπορία, μην κοροϊδεύμαστε. Το F-35 θα το πάρουμε πάντως, δεν χρειάζεται καθόλου να ανησυχεί η ελληνική κοινωνία γι' αυτό.

— Ως προς τον στόλο υπάρχει μια συζήτηση για τις κύριες μονάδες επιφανείας. Κυκλοφορεί μια λογική σούπερ μάρκετ, τι θα ψωνίσουμε, τι δεν θα ψωνίσουμε. Υπάρχει πλάνο μετά τις γαλλικές FDI;

— Ο στόλος πρέπει να εκσυγχρονιστεί. Κατ' αρχάς είναι προφανές ότι πρέπει να εκσυγχρονιστεί ένας αριθμός από ΜΕΚΟ. Αυτό που πρέπει πρώτα να αντιμετωπιστεί, πάνω και πέρα από όλα, είναι η διαθεσιμότητα των πλοίων του Πολεμικού Ναυτικού. Για την ακρίβεια, η πλήρης διαθεσιμότητα

των πλοίων, όχι απλώς να βγαίνουν στη θάλασσα, αλλά να βγαίνουν με όλα τα συστήματά τους σε λειτουργία. Εάν αυτό δεν επιτευχθεί, το να έχεις έναν τεράστιο στόλο του οποίου οι δυνατότητες είναι υποπολλαπλασίες του αριθμού των πλοίων, δεν αποτελεί λύση. Πρέπει, λοιπόν, να βοηθήσουμε τον στόλο μας να φτάσει στα επίπεδα που ήταν πριν από την οικονομική κρίση. Αυτό σημαίνει εξυπηνη αξιοποίηση των πόρων που έχουμε. Δεν χρειαζόμαστε κατ' ανάγκη πάρα πολλά πλοία, χρειαζόμαστε όμως, σίγουρα, καλά εξοπλισμένα πλοία. Έχουμε μια τεράστια παράδοση στη θάλασσα, νομίζω ότι ο ελληνικός στόλος δεν έχει ηττηθεί στην Ιστορία του, κατά συνέπεια έχουμε ένα στέρεο υπόβαθρο πάνω στο οποίο μπορούμε να οικοδο-

μήσουμε, κάρη και στο εξαιρετικό ανθρώπινο δυναμικό. Αν κατανείμουμε καλύτερα τα χρήματα και αξιοποιήσουμε ορθότερα τα μέσα που έχουμε στη διάθεσή μας και τις δυνατότητές τους, μπορούμε να πετύχουμε στο ορατό μέλλον εκπληκτικά αποτελέσματα.

— Θεωρείτε ότι υπάρχει κάποιο χρονικό παράθυρο που προλαβαίνει να γίνουν αυτές οι μεταρρυθμίσεις στις Ενοπλεις Δυνάμεις; Και το λέω αυτό με την έννοια του παραθύρου ευκαιρίας που φαίνεται ότι υπάρχει αυτή τη στιγμή με την Τουρκία...

— Σέβρομαι τον πρόεδρο της Τουρκίας Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν και ευελπιστώ ότι δεν θα οδηγήσει τα πράγματα στα άκρα στα 4,5 χρόνια προεδρίας που απομέ-

νουν. Με ανησυχεί όμως κάτι άλλο. Τι θα συμβεί στην Τουρκία όταν φύγει ο Ερντογάν; Δεν ξέρουμε τι θα συμβεί. Η Τουρκία δεν είναι μια στατική χώρα και θεωρώ ότι δεν είναι βέβαιο ότι θα επιβάλει τη διαδοχή του ο σημερινός πρόεδρος. Αλλά κι αν την επιβάλλει, δεν ξέρουμε πώς θα λειτουργήσει. Κατά τη φάση διαδοχής ενός ισχυρού μακροχρόνιου ηγέτη, πάντα δημιουργείται αστάθεια. Αυτή η αστάθεια δεν ξέρουμε πού μπορεί να ξεσπάσει. Αρα μιλάμε για 4,5-5 χρόνια από τώρα. Δηλαδή, πριν από το 2030 πρέπει να είμαστε έτοιμοι για κάθε ενδεχόμενο. Αλλά και γενικά, η περιοχή μας δεν επιτρέπει εφουσασμό. Έχουμε γύρω μας σωρεία εστιών αστάθειας που απαιτούν να έχουμε σύγχρονες Ενοπλεις Δυνάμεις.

VOGUE

GREECE

21/01

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

the animal issue

KRIS G BY RICHARD PHIBBS

Με «βελουδίνη» πειθαρχία

Η δημόσια ηπιότητα συνδυάζεται με το «βουβό» μήνυμα του Μαξίμου ότι η στάση του κάθε στελέχους «καταγράφεται»

Η ΜΑΧΗ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΙΣΟΤΗΤΑ
ΣΤΟΝ ΓΑΜΟ

Του ΣΤΑΥΡΟΥ Γ. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ

Το μήνυμα ήταν προσεκτικά ζυγισμένο. Δημόσια, η γλώσσα που επελέγη είχε στόχο την καταλλαγή. Το Μαξίμου θέλει να φέρει τη μεταρρύθμιση του οικογενειακού δικαίου με τις λιγότερες δυνατές εντάσεις. Εκτός μικροφώνου, όμως, το μήνυμα πρωτίστως προς τα μέλη του υπουργικού συμβουλίου είναι κατηγορηματικό: η στάση του καθενός καταγράφεται στο «πολιτικό μητρώο» του. Και θα κριθεί σε δεύτερο χρόνο.

Αυτή η μέθοδος της «βελουδίνης» πειθαρχίας άρχισε να ξεδιπλώνεται μετά τη συνέντευξη του Κυριάκου Μητσοτάκη την περασμένη Τετάρτη στη δημόσια τηλεόραση, όπου παρουσίασε το περιεχόμενο της νομοθετικής πρωτοβουλίας για την ισότητα στον γάμο, που προγραμματίζεται να συζητηθεί στο επόμενο υπουργικό συμβούλιο στα τέλη του μήνα. Μιλώντας για τους υπουργούς που διαφωνούν με το νομοσχέδιο, ο πρωθυπουργός είπε πως θα προσέλθουν στην ψηφοφορία «με τη βουλευτική τους ιδιότητα», αποφεύγοντας δημοσίως την επιβολή της κομματικής πειθαρχίας. Την επόμενη μέρα ο κυβερνητικός εκπρόσωπος Παύλος Μαρινάκης απέφυγε να κάνει οποιαδήποτε ερμηνεία της αποστολής του πρωθυπουργού, εμμένοντας αυστηρά στη φράση του κ. Μητσοτάκη περί «μεγαλύτερης δέσμευσης» των υπουργών να ψηφίσουν κάτι που αποφασίζει το υπουργικό συμβούλιο.

Δημιουργική ασάφεια

Η αόριστη αναφορά του πρωθυπουργού, που δεν έλυσε τον γρίφο τι θα γίνει εάν κάποιο μέλος της κυβέρνησης απέχει ή καταψηφίσει το νομοσχέδιο, δεν έγινε τυχαία. Το προηγούμενο διάστημα στο Μέγαρο Μαξίμου, στις κλειστές συσκέψεις όπου συζητήθηκε το θέμα της πειθαρχίας, οι επιλογές που έπεσαν στο τραπέζι ήταν τρεις: η πρώτη να υπάρξει απόλυτη ελευθερία και στους υπουργούς χωρίς κυρώσεις, μια πρόταση που απορρίφθηκε εν τη γενέσει της, καθώς θα έστειλε λάθος μήνυμα και θα δημιουργούσε φοβερές ανισορροπίες στο εσωτερικό της Κ.Ο. Πηγή του Μαξίμου εξηγεί στην «Κ»: «Δεν μπορεί κάποιος να απολαμβάνει κυβερνητικής θέσης και ταυτόχρονα να καταψηφίζει θέση της κυβέρνησης, καθώς αυτό δημιουργεί και αθέμιτο ανταγωνισμό στον απλό βουλευτή που εκλέγεται στην ίδια περιφέρεια». Αρα, απόμειναν δύο βασικές επιλογές: η πρώτη να δώσει τη δικαιοσύνη να αποφασίσουν και οι υπουργοί, όπως οι βουλευτές, κατά συνέπηση, και η δεύτερη, να αποφασιστεί πως όποιος παρεκκλίνει της κυβερνητικής γραμμής φεύγει αυτομά-

Οι υπουργοί και υφυπουργοί που δεν θα υποστηρίξουν τη μεταρρύθμιση του οικογενειακού δικαίου εκτιμάται πως θα θέσουν τον εαυτό τους σε τροχιά αποχώρησης από το κυβερνητικό σχήμα.

τως από την κυβέρνηση. Με την τοποθέτησή του ο πρωθυπουργός έδειξε πως επέλεξε την πρώτη επιλογή για τους εξής δύο λόγους: αφενός ο ίδιος απέφυγε να εμφανιστεί πολύ σκληρός σε ένα θέμα που διχάζει την Κοινοβουλευτική Ομάδα, αφετέρου θέλησε με αυτόν τον τρόπο να μετρήσει τις αντιδράσεις των στελεχών του. Το ερώτημα όμως παρέμενε: εάν ένας υπουργός, όπως έχει δηλώσει ο Μάκης Βορίδης, ή υφυπουργός δεν ψηφίσει το νομοσχέδιο θα παραμείνει στην κυβέρνηση; Σύμφωνα

με πληροφορίες της «Κ» το Μαξίμου θα αφήσει τα κυβερνητικά στελέχη να αποφασίσουν κατά συνείδηση και αμέσως μετά και ο πρωθυπουργός θα πράξει το... ίδιο. Οι υπουργοί και υφυπουργοί που θα απέχουν ή πολύ περισσότερο θα καταψηφίσουν το νομοσχέδιο «μπαίνουν σε τροχιά αποχώρησης», όπως λέει πηγή που γνωρίζει καλά τις συζητήσεις στην Ηρώδου Αττικής. Αυτό δεν σημαίνει πως την επομένη της ψήφισης του νομοσχεδίου θα γίνει ανασχηματισμός για να «τιμωρηθούν» οι αντιφρονούντες υπουργοί, αλλά στην αμέσως επόμενη «στροφή», με το πρώτο δηλαδή λάθος ή στον πρώτο ευρύτερο ανασχηματισμό, η στάση τους θα ληφθεί υπόψη για την αποχώρησή τους από το κυβερνητικό σχήμα.

Οι «απέναντι»

Όσον αφορά τα πρόσωπα που ανήκουν στο υπουργικό συμβούλιο και κλίνουν προς την αποχή ή την καταψήφισή είναι τα εξής: πρώτος, ως γνωστόν, είναι ο Μά-

κης Βορίδης, που έχει δηλώσει πως για λόγους συνείδησης δεν θα το ψηφίσει. Από εκεί και πέρα στους υφυπουργούς που έχουν ενστάσεις, αλλά περιμένουν να δουν αναλυτικά το νομοσχέδιο, είναι ο Γιάννης Κεφαλογιάννης, η Μαρία Κεφάλα, ο Κωνσταντίνος Κυρανάκης και ο Σταύρος Κελέτσος, που ζήτησε τη γνώμη της επιτροπής Βιοηθικής για να αποφασίσει. Η εντύπωση πάντως που έχει σχηματιστεί στο Μαξίμου είναι πως από το υπουργικό -συμπεριλαμβανομένων και των υφυπουργών- οι απώλειες θα είναι ελάχιστες, καθώς οι περισσότεροι «θα πειστούν για την ορθότητα των επιχειρημάτων». Ενδεικτικά είναι η περίπτωση του Δημήτρη Βαρτζόπουλου, που ενώ αρχικά είχε εκφράσει ενστάσεις, δήλωσε πως τελικά θα το ψηφίσει. Από την άλλη, σύμφωνα με πληροφορίες της «Κ», και οι κ. Κεφαλογιάννης και Κυρανάκης, αλλά και η κ. Κεφάλα αναμένουν κάποιες διευκρινίσεις, οι οποίες θα δοθούν από τη Δευτέρα που υπάρχει προγραμματισμένη συνε-

Η στάση των βουλευτών επιρρέζεται από παραμέτρους, όπως η πίεση των ψηφοφόρων, η σχέση τους με την Εκκλησία, ακόμη και το τι θα πράξει ο... εσωκομματικός τους αντίπαλος.

δρίαση υπό τον Ακη Σκέρτσο, για απαντήσεις σε όλες τις ερωτήσεις των βουλευτών.

Το δέλεαρ

Όσον αφορά τους απλούς βουλευτές, τα πράγματα είναι πιο περίπλοκα, καθώς η απόφασή τους εξαρτάται από διαφορετικές παραμέτρους, που έχουν εκλογικά και τοπικά κίνητρα. Ιδιαίτερα στην περιφέρεια οι πιέσεις που δέχονται από τους πολίτες είναι πολύ πιο άμεσες, ενώ η σχέση με την Εκκλησία παίζει τον δικό της ισχυ-

ρο ρόλο. Κρίσιμο είναι σε πολλές περιπτώσεις και το τι θα πράξει ο εσωκομματικός αντίπαλος στην ίδια περιφέρεια, αλλά και το κατά πόσο τρέφουν φιλοδοξία να υπουργοποιηθούν στο μέλλον. Πηγές του Μαξίμου φαίνεται να ενθαρρύνουν αυτό το σκεπτικό, λέγοντας πως η στάση των βουλευτών σ' αυτό το νομοσχέδιο θα ληφθεί υπόψη για πιθανή είσοδό τους στο μέλλον στο κυβερνητικό σχήμα. Βασικό κριτήριο θα παίξουν και οι εσωτερικές αντιπαλότητες ανά νομό. Για παράδειγμα, την ώρα που ο Σταύρος Καλαφάτης ως γραμματέας της Ν.Δ. και η Ελένα Ράπτη ως υφυπουργός θα υπερψηφίσουν το νομοσχέδιο, ο αντίπαλός τους στην Α' Θεσσαλονίκης, Κώστας Γκιουλέκας, κλίνει προς καταψήφισή, διατηρώντας έτσι την απήχησή του στο πιο συντηρητικό κοινό. Τέτοια παραδείγματα υπάρχουν πολλά σε όλη την Ελλάδα.

Η Βόρεια Ελλάδα

Πιο δύσκολα για την κυβέρνηση είναι τα πράγματα στη Μακεδονία και στη Θράκη, όπου υπάρχει πολύ συντηρητικό κοινό, ενώ η Νίκη και η Ελληνική Λύση πιέ-

ζουν δημοσκοπικά τη Ν.Δ. Πλην Θεσσαλονίκης, οι περισσότεροι βουλευτές της Βόρειας Ελλάδας τάσσονται κατά. Παράδειγμα οι Ευριπίδης Στυλιανίδης και Κώστας Γκιουλέκας που έχουν δηλώσει ήδη πως θα το καταψηφίσουν. Εξαιρεση αποτελούν οι Σέρρες, όπου οι Κώστας Καραμανλής, Τάσος Χατζηβασιλείου κινούνται υπέρ. Από την άλλη, υπάρχουν διαφόρων ειδών άτυπες «ομαδοποιήσεις». Για παράδειγμα, οι δύο νέοι σε ηλικία υφυπουργοί Γιάννης Κεφαλογιάννης και Κωνσταντίνος Κυρανάκης έχουν ίδιους προβληματισμούς με τους ίδιες γενιάς βουλευτές Αλέξανδρο Μαρκογιαννάκη και Κώστα Κεφαλογιάννη. Οι βουλευτές λένε αν υπάρξουν διευκρινίσεις στο θέμα της τεκνοθεσίας θα ψηφίσουν το νομοσχέδιο.

Πολίτες που συμμετέχουν στο Φεστιβάλ Υπερηφάνειας Αθήνας παραelaύνουν μπροστά από τη Βουλή. Το νομοσχέδιο που θα επιτρέψει τον γάμο των ομόφυλων ζευγαριών προγραμματίζεται να τεθεί προς συζήτηση στο υπουργικό συμβούλιο στα τέλη του μηνός.

A.P. PHOTO/VORGOS KARANALIS

Οι υπέρ, οι κατά και οι αναποφάσιστοι της Κοινοβουλευτικής Ομάδας

Η εκστρατεία πειθούς στην Κοινοβουλευτική Ομάδα επικεντρώνεται σε εκείνους που αμφιταλαντεύονται μεταξύ αποχής και υπερψήφισης. Το Μαξίμου αισιόδοξε πως οκ ολίγοι αναποφάσιστοι θα καταλήξουν στο υπέρ και άλλοι «σκληρά» κατά θα επιλέξουν την αποχή. Τη εκστρατεία αυτή επιχείρησε να τορπιλίσει την Παρασκευή ο Αντώνης Σαμαράς, ο οποίος, από την Καλαμάτα, στιγματίστηκε διέξοδο της αποχής. «Εγώ ξέρω ότι επί χρόνια όλοι οι πολιτικοί λέμε στον ελληνικό λαό ότι πρέπει να μην απέχει από τις εκλογές και να ψηφίζει για το καλό της δημοκρατίας. Θα λέμε, λοιπόν, στον ελληνικό λαό να ψηφίζει και να μην απέχει και λέμε ταυτόχρονα στους βουλευτές και στους υπουργούς να απέχουν;» είπε ο πρώην πρω-

θυπουργός. Το Μαξίμου, πάντως, εκτιμά ότι ο αριθμός των βουλευτών που θα υπερψηφίσουν θα προσεγγίσει τους 100. Εδώ παρατηρείται μια απόσταση μεταξύ των βουλευτών της Αττικής και της Θεσσαλονίκης σε σχέση με την υπόλοιπη Ελλάδα, καθώς φαίνεται πως οι βουλευτές που εκλέγονται στα αστικά κέντρα είναι πιο εύκολο να πουν «ναι». Ενδεικτικά στην Α' Αθηνών πλην των υπουργών Κυριάκου Πιερρακάκη, Ολγας Κεφαλογιάννη και Βασίλη Κικίλια που θα υπερψηφίσουν, υπέρ τάσσονται και ο Νίκης Κακλαμάνης με τον Αγγέλο Συρίγο. Στα βόρεια, οι υπουργοί Κωστής Χατζηδάκης, Αδωνīs Γεωργιάδης, Νίκη Κεραμέως, Δημήτρης Κайρίδης και Νίκος Παπαθανάσης θα υπερψηφίσουν, με τον Θεοδωρή Ρουσόπουλο και τη Ζωή

Ράπτη να ανήκουν στην κατηγορία των αναποφάσιστων. Στα νότια, πλην των υπουργών Δένδια και των υφυπουργών Βούλτεψη, Θεοχάρη και Σπανάκη, υπέρ τάσσονται οι Τάκης Θεοδωρικάκος και Διονύσης Χατζηδάκης. Η Άννα Καραμανλή έχει δηλώσει πως είναι κατά, ενώ ερωτηματικό αποτελεί η στάση του Γιάννη Καλλιάνου. Στα δυτικά, πλην του υπουργού Μιχάλη Χρυσόχοϊδη και της γραμματέως του κόμματος Μαρίας Συρεγγέλα, υπέρ θα ταχθούν και οι Μιλτιάδης Βαρβιτσιώτης, Γιάννης Λοβέρδος. Ενδιαφέρον παρουσιάζουν η Α' και η Β' Πειραιώς. Στην Α' είναι η υφυπουργός Εργασίας Δόμνα Μιχαηλίδου και ο μέγχι πρότινος υφυπουργός Κώστας Κατσαφάδος, που ανήκει στη δεξιά πτέρυγα. Ο Κατσαφάδος είναι κατά, αλλά

σύμφωνα με πληροφορίες προανατολίζεται προς την αποχή καθώς δεν θέλει να δημιουργήσει πρόβλημα στην κυβέρνηση. Στη Β' Πειραιώς, ενστάσεις για το νομοσχέδιο έχει ο Δημήτρης Μαρκόπουλος. Αξιοσημείωτο «παικνίδι» γίνεται στην Αττική. Εκεί η υφυπουργός Σοφία Ζαχαράκη θα είναι εκ των βασικών υποστηρικτών και ο Μάκης Βορίδης ο μοναδικός έως τώρα υπουργός που έχει ταχθεί ευθέως εναντίον. Το ποιος θα έχει οφέλη από αυτό το powergame θα φανεί. Την ίδια ώρα, ο Στέλιος Πέτσας εκφράζει προβληματισμούς και ζηγίζει την απόφασή του. Στην Α' Θεσσαλονίκης, ο Στράτος Σιμόπουλος έχει αποφασίσει να απέχει, «απέναντι» στην επικρατούσα επιλογή της περιφέρειάς του. Αντίρροπες δυνάμεις αναπτύσσονται και στην

περιφέρεια, όπου οι διαφωνούντες είναι πιο... φανατικοί από ό,τι στην Αθήνα. Εξαιρεση αποτελεί η Ηλεία, όπου Δημήτρης Αβραμόπουλος, Διονυσία Αυγερινούπουλου και ο άρτι υφυπουργοποιηθείς Ανδρέας Νικολακόπουλος θα ψηφίσουν υπέρ. Αντίθετα, στη γειτονική Μεσσηνία, όλοι οι «γαλάζιοι» θα καταψηφίσουν. Στην Αχαΐα, ο Ανδρέας Κατσανιώτης είναι κατά, «κόντρα» σε Χριστίνα Αλεξοπούλου και Ιάσωνα Φωτλά που είναι πιο θετικοί, ενώ ο Θανάσης Δαβάκης στη Λακωνία επίσης κινείται προς το όχι.

Η Βόρεια Ελλάδα

Πιο δύσκολα για την κυβέρνηση είναι τα πράγματα στη Μακεδονία και στη Θράκη, όπου υπάρχει πολύ συντηρητικό κοινό, ενώ η Νίκη και η Ελληνική Λύση πιέ-

Η **μοναξιά** της διαδηλώτριας στο κέντρο της Αθήνας, στη «δύση» ενός παλαιότερου Φεστιβάλ Υπερηφάνειας, μοιάζει συμβολική, αφού τα προηγούμενα χρόνια η Ελλάδα έκανε διστακτικά βήματα προς την αναγνώριση δικαιωμάτων της ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητας.

Γράμμα σε ένα βουλευτή της Ν.Δ.

Του **ΕΥΤΥΧΗ ΒΑΡΔΟΥΛΑΚΗ**

Η **θεσμοθέτηση** της ισότητας στον γάμο και των δικαιωμάτων που απορρέουν από αυτόν είναι δύσκολο εγχείρημα για την κυβέρνηση. Η έως τώρα συζήτηση, ωστόσο, αποτυπώνει μάλλον αντανakλαστικές και όχι τόσο «επεξεργασμένες» αντιδράσεις, καθώς δεν έχει ακόμα αναπτυχθεί ουσιαστικά. Η κοινή γνώμη θα μπορούσε συνεπώς να μεταβληθεί περαιτέρω μέσα από ένα συνδυασμό επιχειρημάτων που θα απευθύνονται τόσο στη λογική, όσο και στις ευαισθησίες όσων έχουν επιφυλάξεις. Χωρίς η όλη συζήτηση να παρεκτραπεί σε μια αχρείαστη ταυτοτική διαμάχη, χωρίς υπερβολές, αλλά με ψυχραιμία και ζυγισμένη επιχειρηματολογία.

Τι θα μπορούσε να πει λοιπόν κάποιος στα στελέχη και τους βουλευτές της Ν.Δ. για να λειάνει τις όποιες αντιδράσεις;

Κατ’ αρχάς ότι ο συντηρητισμός δεν (πρέπει να) ταυτίζεται με την ακινησία ή την αντίδραση. Αντιθέτως, το θεμελιώδες δόγμα του συντηρητισμού είναι «εξελισσόμαστε για να διατηρούμαστε». Αλλάζουμε, προσαρμοζόμαστε στην εποχή μας, ακριβώς για να μπορούμε να παραμείνουμε επίκαιροι και να διαφυλάξουμε τις θεμελιώδεις κοινωνικές συμβάσεις. Το να αποδέχονται όσο το δυνατόν περισσότεροι πολίτες παραδοσιακούς θεσμούς όπως ο γάμος, το να επιδιώκουν να χτίζουν τη ζωή τους μέσα σε ένα περιβάλλον σταθερότητας και υποχρεώσεων, θα έπρεπε να αποτελεί επιδίωξη ενός συντηρητικού. Όπως και το να διασφαλίσει τα δικαιώματα των παιδιών που ήδη υπάρχουν και μεγαλώνουν σε ομόφυλες οικογένειες, μια πραγματικότητα που δεν πρέπει κάποιος να παραγνωρίζει.

Θα μπορούσε επίσης να θυμίσει ότι τέτοιες πρωτοβουλίες όχι μόνο δεν είναι ασύμβατες με την παράδοση της Κεντροδεξιάς, αλλά ότι, αντιθέτως, η ευρωπαϊκή Κεντροδεξιά πρωταγωνίστησε στις αλλαγές που θεμελιώσαν τα δικαιώματα των ομοφυλόφιλων.

Στη Βρετανία πρωταγωνιστής της εκστρατείας για την αποποινικοποίηση της ομοφυλοφιλίας το 1967 ήταν ο Συντηρητικός Λόρδος Αρραν. Το σχετικό νομοσχέδιο, μάλιστα, υπερψήφισε η βουλευτής (της αντιπολίτευσης τότε) Μάργκαρετ Θάτσερ. Η αποποινικοποίηση

της ομοφυλοφιλίας στον στρατό και η θεσμοθέτηση του γάμου των ομοφυλόφιλων έγιναν από τους επίσης Συντηρητικούς πρωθυπουργούς Τζον Μέιτζορ και Ντέιβιντ Κάμερον, αντίστοιχα. Στην Γερμανία η αποποινικοποίηση της ομοφυλοφιλίας έγινε από τον Χριστιανοδημοκράτη καγκελάριο Κουρτ Γκέοργκ Κίζινγκερ. Στην Ιταλία από τον Χριστιανοδημοκράτη Αλτσίντε ντε Γκασπέρι, ενώ νόμος για κατάργηση διακρίσεων βάσει σεξουαλικού προσανατολισμού ψηφίστηκε επί Μπερλουσκόνι. Στην Ιρλανδία από την κεντροδεξιά συμμαχία του πρωθυπουργού Αλμπερτ Ρέινολντς, μόλις το 1993, ενώ σημαντικές αλλαγές για κοινωνικά ζητήματα προώθησε ο επίσης κεντροδεξιός Λέο Βαράντκαρ.

Στην Κύπρο η αποποινικοποίηση έγινε από τον Γλαύκο Κληρίδη, ενώ το σύμφωνο συμβίωσης από τον επίσης κεντροδεξιό Νίκο Αναστασιάδη, παρά την αντίθεση της πανίσχυρης Εκκλησίας της Κύπρου.

Στην Ελλάδα το νομοσχέδιο για την αλλαγή φύλου (ένα από τα πιο «προχωρημένα» της εποχής του) ψηφίστηκε το 1976 επί Κωνσταντίνου Καραμανλή, ενώ νόμος για την κατάργηση των διακρίσεων βάσει σεξουαλικού προσανατολισμού ψηφίστηκε από τον Κώστα Καραμανλή το 2005.

Στη Γαλλία επί προεδρίας του κεντροδεξιού Ζισκάρ ντ’ Εστέν θεσμοθετήθηκε το δικαίωμα στις αμβλώσεις, με υπουργό Υγείας τη σπουδαία Σιμόν Βέιγ.

Είναι πάμπολλες οι περιπτώσεις –και μάλιστα σε δυσκολότερες εποχές– που κεντροδεξιές κυβερνήσεις προώθησαν ανάλογες νομοθετικές πρωτοβουλίες, χωρίς αυτό να απομειώσει την πολιτική τους δύναμη.

Θα μπορούσε ακόμα να τους πει ότι ναι μεν η Αριστερά έχει σήμερα ψηλά στην ατζέντα της τα ζητήματα δικαιωμάτων της ΛΟΑΤΚΙ κοινότητας, αλλά το παρελθόν της είναι βεβαρημένο. Στην ΕΣΣΔ η ομοφυλοφιλία ήταν ποινικώς κολάσιμη μέχρι την τελευταία ημέρα του καθεστώτος. Στην Κούβα τα πρώτα μετεπαναστατικά χρόνια, χιλιάδες ομοφυλόφιλοι εξοντώθηκαν ή στάλθηκαν σε στρατόπεδα συγκεντρώσεων. Δεν γίνεται να παριστάνεις τον «κομμουνιστοφάγο» και στο συγκεκριμένο ζήτημα να συμπορεύεσαι με την κομμουνι-

στική ορθοδοξία. Όπως δεν γίνεται να ανησυχείς για την αλλοίωση του δυτικού πολιτισμού από την άνοδο του ριζοσπαστικού Ισλάμ και ταυτόχρονα να θεωρείς τους ομοφυλόφιλους πολίτες μειωμένων νομικών δικαιωμάτων, όπως ακριβώς πιστεύουν και οι ισλαμιστές.

Θα μπορούσε επίσης να τους θυμίσει ότι η Εκκλησία –παρά τον σεβασμό που δικαιούται– δεν έχει δικαιωθεί σε πολλές από τις ανησυχίες που εξέφρασε στο παρελθόν. Ο πολιτικός γάμος είναι πλέον αυτονόητος. Το δικαίωμα στην αποτέφρωση το ίδιο. Η απόλειψη της αναγραφής του θρησκευτήματος στις ταυτότητες δεν οδήγησε στον αφελληνισμό μας. Ενώ ορισμένοι που κατήψφισαν πριν από 8 χρόνια το σύμφωνο συμβίωσης ομόφυλων ζευγαριών, σήμερα επικαλούνται τη θεσμοθέτησή του ως επιχείρημα για τη μη αναγκαιότητα του πολιτικού γάμου!

Κόστισε το 2019

Με αφορμή αυτό το τελευταίο μάλιστα θα μπορούσε κάποιος να συμπληρώσει ότι εν μέσω της διαδικασίας για ανάδειξη προέδρου της Ν.Δ., ο υποψήφιος τότε Κυριάκος Μητσοτάκης ψήφισε υπέρ του συμφώνου συμβίωσης των ομοφύλων, παρά το ότι η πλειοψηφία των ψηφοφόρων της Ν.Δ. ήταν και τότε αντίθετη. Αν η υπερψήφισή εκείνη δεν κόστισε στον Μητσοτάκη, σε μια εκλογή μάλιστα που αφορούσε τον στενό πυρήνα της Ν.Δ. και μόλις 3 εβδομάδες πριν από τις εσωκομματικές εκλογές, είναι βέβαιο ότι δεν θα κόστιζε ούτε σε όσους υπερψηφίσουν σήμερα, 3 ολόκληρα χρόνια πριν από τις επόμενες βουλευτικές εκλογές.

Αντιθέτως, μιλώντας για ένα ζήτημα που περισσότεροι ίσως από ό,τι ιδεολογικά, τέμνει ηλικιακά το εκλογικό σώμα, το να ανοίχτει η Ν.Δ. προς τις νεότερες ηλικίες (όπου το ποσοστό της είναι 14% χαμηλότερο από τον μέσο όρο της) μακροπρόθεσμα μπορεί να την ωφελήσει.

Τέλος, θα μπορούσε να πει ότι στην πολιτική δεν μπαίνεις μόνο για τα εύκολα, αλλά και για τα δύσκολα. Το να στηρίξεις κάτι που θεωρείς σωστό, ακόμα και αν έχει κόστος, περιποιεί τιμή σε όποιον το πράττει. Πολύ περισσότερο αν υπερασπίζεται την αξία της ελευθερίας. Ειδικά στη χώρα της οποίας ο εθνικός ύμνος είναι ο «Υμνος στην Ελευθερία».

Η ΜΑΧΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΙΣΟΤΗΤΑ ΣΤΟΝ ΓΑΜΟ

Στην Ελλάδα το νομοσχέδιο για την αλλαγή φύλου (ένα από τα πιο «προχωρημένα» της εποχής του) ψηφίστηκε το 1976 επί Κωνσταντίνου Καραμανλή, ενώ νόμος για την κατάργηση των διακρίσεων βάσει σεξουαλικού προσανατολισμού ψηφίστηκε από τον Κώστα Καραμανλή το 2005.

Ευτύχης Βαρδουλάκης

Η δικαιολόγηση της μεταρρύθμισης θα έπρεπε να αποτελεί μια πανηγυρική αναγνώριση των νέων μορφών οικογενείας που θα αυξήσουν την ευημερία, την ευτυχία, την ελευθερία αλλά και το αίσθημα αξιοπρέπειας δεκάδων χιλιάδων Ελληνίδων και Ελλήνων.

Αριστείδης Χατζής

Η ισότητα στον γάμο δι-
νει τη δυνατότητα για
μία διεύρυνση, όχι μόνο
τυπική στα δικαιώματα,
αλλά και στη σκέψη και
την αντίληψή μας για
το τι σημαίνει οικογένεια, πόσο δεσμευτικά και παρωχημένα έχουν αποδειχθεί στην πράξη τα έμφυλα στερεότυπα.

Νάνσυ Παπαθανασίου

Προς μια ημέρα ιστορική

Του **ΑΡΙΣΤΕΙΔΗ Ν. ΧΑΤΖΗ**

Η **ημέρα** που θα αναγνωριστεί ο πολιτικός γάμος και το δικαίωμα τεκνοθεσίας των ομόφυλων ζευγαριών από το ελληνικό κράτος θα είναι ιστορική. Η Ελλάδα θα βρεθεί, επιτέλους, στις χώρες του πλανήτη που δεν κάνουν διακρίσεις ανάμεσα στους πολίτες τους με κριτήριο τον σεξουαλικό προσανατολισμό. Η αλήθεια είναι πως η χώρα μας άργησε πολύ να καταργήσει άδικες, ανήθικες και παράλογες διακρίσεις. Είναι αλήθεια, επίσης, πως το κάνει και τώρα με δυσκολία, σχεδόν με το ζόρι, όχι με την αυτοπεποίθηση μιας γνήσια προοδευτικής φιλελεύθερης δημοκρατίας. Η δικαιολόγηση της ανάγκης μεταρρύθμισης δίνει έμφαση, κυρίως, σε κοινωνικά προβλήματα «που δεν μπορούμε να αποφύγουμε», στην προστασία λίγων «περιθωριακών» οικογενειών. Ενώ θα έπρεπε να αποτελεί μια πανηγυρική αναγνώριση των νέων μορφών οικογενείας που θα μεγιστοποιήσουν την αγάπη και τη στοργή, που θα ενισχύσουν τον θεσμό της οικογένειας και θα αυξήσουν την ευημερία, την ευτυχία, την ελευθερία αλλά και το αίσθημα αξιοπρέπειας δεκάδων χιλιάδων Ελληνίδων και Ελλήνων.

Όμως, η διατήρηση της απαγόρευσης για τα ομόφυλα ζευγάρια ανδρών να αποκτήσουν παιδιά με τη μέθοδο της παρένθετης μητρότητας είναι ακατανόητη. Η άποψη ότι η παρένθετη μητέρα θα αποτελέσει τεκνοποιητική μηχανή είναι παρωχημένη, προσβλητική και έχει ξεπεραστεί και νομοθετικά, εδώ και μια εικοσαετία. Ας επιτρέψουμε, επιτέλους, στις γυναίκες να ελέγχουν πλήρως το σώμα τους και να το διαθέτουν όπως αυτές επιθυμούν. Η πατριαρχική πατερ-

ναλιστική αντίληψη που θέλει το σώμα της γυναίκας να ελέγχεται από την κοινωνία δεν θα πρέπει να έχει θέση στον δημόσιο διάλογο. Ανάμεσα στις οικογένειες που θα αναγνωριστούν τώρα είναι κι αυτές που απέκτησαν μ’ αυτόν τον τρόπο τα παιδιά τους. Γιατί, λοιπόν, να υιοθετηθεί αυτή η αδικαιολόγητη διάκριση; Αλλωστε, είναι βέβαιο πως θα καταπείσει σύντομα, όπως κατέπεισε και η απαγόρευση της αποζημίωσης. Θα καταπέσει πρώτα στην κοινωνία, που θα ανακαλύψει σύντομα και θα αξιοποιήσει τα παραθυράκια του νόμου, και έπειτα, ελπίζω, και στο ΕΔΑ. Ο πρωθυπουργός απέκλεισε το ενδεχόμενο η Ελλάδα να κάνει κάτι «επαναστατικό», να υιοθετήσει «προχωρημένες ιδέες στα θέματα των δικαιωμάτων». Γιατί, κ. πρωθυπουργέ, να μην το κάνει; Από τότε η μεγιστοποίηση της ελευθερίας δεν αποτελεί κάτι θετικό;

Αλλά δεν θέλω να ακούγομαι μίζερος αυτή τη στιγμή. Δεν υποτιμώ καθόλου το γεγονός πως αυτή η μεγάλη νομοθετική μεταρρύθμιση θα υλοποιηθεί από μια κυβέρνηση που στηρίζεται σε ένα πολύ συντηρητικό κόμμα. Παρά την αντίθεση βουλευτών και στελεχών της που διατηρούν μεσαιωνικές αντιλήψεις για την κοινωνία, τα δικαιώματα, ακόμα και την επιστήμη. Η μεταρρύθμιση αυτή θα συνδεθεί με το όνομα του Κυριάκου Μητσοτάκη και να είναι βέβαιος πως δεν θα μετανιώσει ποτέ γι’ αυτό. Σε αντίθεση με άλλους που θα μπορούσαν να την πραγματοποιήσουν πολύ νωρίτερα, αλλά επέλεξαν να μην το κάνουν.

Ο κ. Αριστείδης Ν. Χατζής είναι καθηγητής Φιλοσοφίας Δικαίου και Θεωρίας Θεσμών στο Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών.

Μειονότητες και δημοκρατία

Της **ΝΑΝΣΥΣ ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΙΟΥ**

Η **ισότητα** στον γάμο σε νομικό επίπεδο είναι ζήτημα δημοκρατίας και ισονομίας. Όπως στις περισσότερες περιπτώσεις, ο νομοθέτης θα έρθει όχι για να δημιουργήσει, αλλά για να αναγνωρίσει μια συνθήκη, που εδώ και πολλά χρόνια υπάρχει και να ρυθμίσει αδικίες που προκύπτουν από τη μη αναγνώρισή της. Η ριζοσπαστικότητα της δεν έγκειται στην επέκταση ενός δικαιώματος σε μία ομάδα που έως τώρα αποκλειόταν από αυτό, αλλά σ’ αυτό που συμβολίζει: την αναγνώριση ότι έχει ήδη διευρυνθεί ο ορισμός της οικογένειας και εν τοις πράγμασι οι έμφυλοι ρόλοι δεν είναι βιολογικά καθορισμένοι, αλλά κοινωνικές κατασκευές. Το προτεινόμενο νομοσχέδιο, με βάση όσα εξήγγειλε ο πρωθυπουργός, είναι αναμφισβήτητο θετικό βήμα, αναγνωρίζει και ρυθμίζει, αλλά δεν αποτελεί τομή ούτε πλήρη ισότητα. Η μη προσαρμογή του καθεστώτος για την υποβοηθούμενη αναπαραγωγή σημαίνει αποκλεισμό από την παρένθετη κύηση για τα ζευγάρια ανδρών (κυρίως, αλλά όχι μόνο) και κλείνει το μάτι στα πιο συντηρητικά αντανakλαστικά: ότι δηλαδή δεν μπορεί να υπάρχει γονεϊκότητα χωρίς μία μητέρα, ότι οι γκέι άνδρες δεν αξίζουν γονεϊκότητα με τους όρους που εκείνοι θα επιλέξουν (θεωρητικά θα έχουν πρόσβαση στην τεκνοθεσία, με όλες τις τεχνικές προκλήσεις που έχει), δημιουργώντας γάμους δύο ταχυτήτων: από τη μια των ετερόφυλων ζευγαριών που θα έχουν πρόσβαση σε κάθε διαδικασία υποβοηθούμενης αναπαραγωγής και από την άλλη των ομόφυλων, με κάποια ζευγάρια πιθανά να έχουν πρόσβαση σε κάποιες διαδικασίες και κάποια άλλα σίγουρα όχι. Ταυτόχρονα λειτουργεί εντελώς πατερναλιστικά απέναντι στις γυναίκες που θα κάνουν την παρένθετη κύηση, περιορίζοντας την αυτενέργειά τους. Περιμένουμε προφανώς να δούμε και την τελική μορφή για να δούμε τι άλλο μπορεί να προκύ-

πτει από αυτή τη μη προσαρμογή. Ουσιαστικά ο πρωθυπουργός εξήγγειλε την πιο συντηρητική εκδοχή μόνο του γάμου ομοφύλων, μην αναφέροντας καν τα τρανς άτομα, με σαφείς περιορισμούς στη δημιουργία οικογένειας – απέκλυσε δηλαδή από την πλήρη ισότητα στον γάμο. Στην προσπάθειά του να διαφοροποιηθεί από το σχέδιο νόμου του ΣΥΡΙΖΑ, κατακερματίζει την ισότητα σε επιμέρους δικαιώματα και δημιουργεί νέους διαχωρισμούς στην ίδια τη ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητα, θέτοντάς τη μπροστά σε ένα εκβιαστικό δίλημμα: να μείνει χωρίς κανένα δικαίωμα όπως τώρα ή να πάρει κάποια δικαιώματα, γνωρίζοντας ότι κάποια μέλη μένουν εκτός – και με δεδομένο ότι αυτή η συζήτηση δύσκολα θα ανοίξει πριν περάσουν αρκετά χρόνια.

Οι μειονότητες, δηλαδή τα άτομα και οι ομάδες που δεν έχουν τα ίδια δικαιώματα, είναι αυτά που σπρώχνουν τις δημοκρατίες να μένουν πιστές στα ιδεώδη τους – με το να τις πιέζουν συνεχώς για πλήρη ισότητα και φέρνοντάς τους ενώπιον των αδυναμιών τους. Η ισότητα στον γάμο δίνει τη δυνατότητα για μία διεύρυνση, όχι μόνο τυπική στα δικαιώματα, αλλά και στη σκέψη και την αντίληψή μας για το τι σημαίνει οικογένεια, πόσο δεσμευτικά και παρωχημένα έχουν αποδειχθεί στην πράξη τα έμφυλα στερεότυπα, καθώς και την ευκαιρία να διανύσουμε τη νομοθετική και ουσιαστική απόσταση από τον αποκλεισμό στη συμπερίληψη. Είναι απόλεια για την κοινωνία συνολικά αν η κυβέρνηση επιλέξει να παραμείνει σε μια αναγκασία, αλλά άστοχη και εντελώς γραφειοκρατική διαχείριση κάποιων ανισοτήτων, αντί για μια πραγματικά ιστορική τομή που θα είναι και μια γιορτή ισότητας, ισονομίας και εν τέλει δημοκρατίας.

Η κ. Νάνσυ Παπαθανασίου είναι δρ Κλινικής Ψυχολογίας, επιστημονικά συνυπεύθυνη Orlando LGBT+.

Αυτό που ήθελαν οι Χούθι

Γιατί τα αεροπορικά χτυπήματα στην Υεμένη από ΗΠΑ και Βρετανία καθιστούν τους αντάρτες «παίκτες» στη Μ. Ανατολή

Της **ΞΕΝΙΑΣ ΚΟΥΝΑΛΑΚΗ**

Μετά τις επιθέσεις της Χαμάς στο Ισραήλ στις αρχές Οκτωβρίου, οι εξαγγελθείσες προθέσεις των αντιμαχόμενων πλευρών ήταν ότι απεύχονταν μια διεύρυνση της σύγκρουσης και τη μετατροπή της σε περιφερειακή. Μετά εκατό ημέρες πολέμου, χωρίς να διαφαίνεται κάποια σημαντική νίκη του Ισραήλ στους κεντρικούς του στόχους κατά της Χαμάς και τα εσωτερικά προβλήματα (την αμφιλεγόμενη μεταρρύθμιση στη Δικαιοσύνη, τις πιέσεις από τα ακροδεξιά στοιχεία και την κατάρρευση του κυβερνώντος κόμματος στις δημοσκοπήσεις) να αναζωπυρώνονται, μια επέκταση του πολέμου είναι μια κάποια λύση για τον Ισραηλινό πρωθυπουργό Μπέντζαμιν Νετανιάχου, μοναδικός στόχος του οποίου είναι η παραμονή στην εξουσία. Θεωρητικά ο «ενήλικος στο δωμάτιο», οι ΗΠΑ, ήταν εκείνες που δεν θα επέτρεπαν να συρθούν σε μια τέτοια εξέλιξη, ηρωποιοώντας κάποιους από τους συμμάχους του Ιράν στην περιοχή: είτε τη Χεζμπολάχ είτε τους Χούθι. Η Χεζμπολάχ, όμως, υπήρξε εξαρχής συγκρατημένη και σε όλα τα διαγγέλματά του ο ηγέτης της σιιτικής οργάνωσης, Χασάν Νασράλα, επέλεγε προσεκτικές διατυπώσεις απέναντι στο Ισραήλ. Δεν ισχύει το ίδιο για τους Χούθι, τους επονομαζόμενους «Υποστηρικτές του Θεού», τη σιιτική πολιτική και στρατιωτική οργάνωση που αναδύθηκε στην Υεμένη τη δεκαετία του 1990. Αμέσως μετά τις επιθέσεις της Χαμάς στο Ισραήλ, οι Χούθι έσπευσαν να εκφράσουν την αλληλεγγύη τους και διακήρυξαν ότι θα επιτίθενται σε πλοία που ταξιδεύουν προς ή από το Ισραήλ.

Η μαχητικότητα τους συνδέεται με την αδυναμία τους να προσφέρουν οικονομική ανάπτυξη στη φτωχότερη χώρα της Μέσης Ανατολής, που είναι ούτως ή άλλως κατεστραμμένη έπειτα από έναν δεκαετή εμφύλιο. Οι Χούθι έχουν, εξάλλου, αποδειχθεί καταπιεστικοί και αυταρχικοί απέναντι σε δημοσιογράφους, διαφωνούντες και γυναίκες, διатειθειμένοι να εγκαθιδρύσουν ένα απολυταρχικό θρησκευτικό καθεστώς στην Υεμένη, που θα προστατεύει μόνο τα συμφέροντα της ημετέρας ελίτ. Η οργάνωση είχε, λοιπόν, ανάγκη μια ενίσχυση στο εσωτερικό της

«**Νεοσύλλεκτοι**» των Χούθι με την παλαιστινιακή σημαία στη Σαναά της Υεμένης. Οι σίτες αντάρτες όλο το τελευταίο διάστημα προσπαθούσαν να μπουν στο στόχαστρο της Δύσης και το κατάφεραν. Εγιναν μέρος της σκακιέρας της Μέσης Ανατολής.

Η σιιτική οργάνωση από την έναρξη του πολέμου στη Γάζα επιδίωξε ό,τι όλοι οι υπόλοιποι, ακόμη και η Χεζμπολάχ, απεύχονταν: την εξάπλωση του μετώπου.

χώρας και η ευκαιρία δόθηκε μετά την 7η Οκτωβρίου. Εκτοτε, οι δεκάδες επιθέσεις της οργάνωσης κατά ισραηλινών στόχων στην Ερυθρά της εξασφάλισαν ένα ηρωικό προφίλ στον αραβικό κόσμο και υποστήριξη τόσο στην Υεμένη όσο και σε ολόκληρη την περιοχή.

Μεγάλο οπλοστάσιο

Και αν κάποτε ήταν μια φτωχή ομάδα ανταρτών με πλημμε-

λή οργάνωση, τα τελευταία χρόνια οι Χούθι έχουν ενισχύσει το οπλοστάσιό τους, που περιλαμβάνει βαλλιστικούς πυραύλους και drones μεγάλου βεληνεκούς, εξέλιξη που αποδίδεται στην υποστήριξη του Ιράν. Παράλληλα, η ντε φάκτο κατάπαυση του πυρός μεταξύ Χούθι και Σαουδικής Αραβίας τον τελευταίο ενάμιση χρόνο έδωσε την ευκαιρία στην οργάνωση να συσσωρεύσει πυραύλους και οπλισμό.

Παρά τις πρόσφατες προειδοποιήσεις των ΗΠΑ να σταματήσει η παρεμπόδιση του διεθνούς εμπορίου, οι Χούθι αψήφησαν το αμερικανικό τηλεσίγγραφο, με αποτέλεσμα η Ουάσιγκτον να προβεί σε –αμφισβητούμενα και από πολλούς συμμάχους– αντίποινα. Προχθές τα ξημερώματα, αμερικανικά και βρετανικά αεροσκάφη έπληξαν περί τους 60 στόχους σε 16 περιοχές που ελέγχονται από τους Χούθι, προκαλώντας αντιδράσεις από

στενούς συμμάχους των ΗΠΑ στον αραβικό κόσμο, με επικεφαλής το Μπαχρέιν, ενώ την ανησυχία της εξέφρασε και η Σαουδική Αραβία, παραδοσιακός αντίπαλος της σιιτικής οργάνωσης. Γαλλία, Ιταλία και Ισπανία προτίμησαν να απέσχουν από οποιαδήποτε στρατιωτική επιχείρηση. «Θέλουν να μετατρέψουν την Ερυθρά σε θάλασσα από αίμα», ήταν το σχόλιο του Τούρκου προέδρου, Ταγίπ Ερντογάν. Το αποτέλεσμα της ανάληψης δράσης εκ μέρους των ΗΠΑ ήταν να εκτοξευθούν οι τιμές του πετρελαίου και να επιλέξουν κι άλλες ναυτιλιακές εταιρείες να αποφύγουν τα τάνκερ τους την Ερυθρά για λόγους ασφαλείας, κάτι που αποδεικνύει πόσο ρηζικέλευθη ήταν η αμερικανική απόφαση. Πολλοί αναλυτές συμφωνούν ότι τα πλήγματα θα ενισχύσουν τους Χούθι, οι οποίοι δεν έχουν τίποτα να χάσουν από την κλιμάκωση. «Αυτό δεν ήταν ένας λάθος

Η άνοδος της τιμής του πετρελαίου και η αποφυγή της Ερυθράς Θάλασσας από τα ποντοπόρα πλοία προμηνύουν τρικυμία στην παγκόσμια οικονομία.

υπολογισμός των Χούθι. Αυτός ήταν ο στόχος τους. Ελπίζουν να δουν έναν περιφερειακό πόλεμο και ανυπομονούν να βρεθούν στην πρώτη γραμμή του», εξήγησε στους New York Times η Χάνα Πόρτερ, αναλύτρια στην ARK Group, μια βρετανική εταιρεία που δραστηριοποιείται στον τομέα της διεθνούς ανάπτυξης. Στον αντίποδα, τα «γεράκια» στην Ουάσιγκτον επιδοκίμασαν την απόφαση λέγοντας μά-

λιστα ότι άργησε υπερβολικά η αμερικανική απάντηση στις επιθέσεις των Χούθι. «Αν υπάρχει ένα πράγμα που μπορεί να κάνει μια μεγάλη δύναμη, αυτό είναι να προστατεύσει την ελεύθερη ναυσιπλοία. Αν θέλεις να τους περιορίσουν οι Ιρανοί, τότε πρέπει να υπάρξουν κάποιες συνέπειες σε όσα κάνουν», έλεγε στη Wall Street Journal ο Γκρέγορι Γκοζ, ειδικός σε θέματα Μέσης Ανατολής στο Πανεπιστήμιο A&M του Τέξας.

Οικονομικές συνέπειες

Η νέα διαδρομή γύρω από την Αφρική που επιλέγουν τα δεξαμενόπλοια για να αποφύγουν την εύφλεκτη περιοχή προσθέτει 4.000 μίλια στην πορεία των πλοίων και δέκα ημέρες παραπάνω, άρα προϋποθέτει πολύ περισσότερα καύσιμα. Αν αυτή παγιωθεί, θα μπορούσε να προκαλέσει ανεπανόρθωτα πλήγματα σε μία ήδη εύθραυστη παγκόσμια οικονομία. Πράγματι, το οικονομικό κόστος από τις επιθέσεις των Χούθι άρχισε να αυξάνεται σημαντικά, αν και προς το παρόν πλήττει κυρίως την Ευρώπη. Ο δανικός ναυτιλιακός κολοσσός A.P. Moller-Maersk υποχρεώνει ήδη τα πλοία του να παρακάμπτουν την περιοχή και η Tesla ανακοίνωσε ότι διακόπτει την παραγωγή στο εργοστάσιό της στο Βερολίνο, μιας και η βία στην Ερυθρά Θάλασσα δοκιμάζει την εφοδιαστική της αλυσίδα.

Όταν καλούνται να εκτιμήσουν πόσο θα διαρκέσει η κλιμάκωση στην περιοχή, αν δηλαδή πρόκειται για προσωρινή ένταση ή για μια κρίση που θα παγιωθεί, ειδικοί με επικεφαλής στελέχη ναυτιλιακών επιχειρήσεων εκτιμούν πως το Ιράν θα προσπαθήσει να επηρεάσει τους Χούθι ώστε να κατεβάσουν τους τόνους και να επέλθει σταδιακή αποκλιμάκωση. Ο χρονικός ορίζοντας που δίνουν για τα συνεχιζόμενα προβλήματα στο διεθνές εμπόριο είναι τουλάχιστον έως τα τέλη Ιανουαρίου. Προς το παρόν, η Τεχεράνη, που απεύχεται μια άμεση σύγκρουση με τις ΗΠΑ και το Ισραήλ, φαίνεται απλώς να δοκιμάζει τα όρια της Δύσης. Η κατασκευή του αγωγού φυσικού αερίου TANAP/TAP οδήγησαν σε περαιτέρω αποστασιοποίηση της Αθήνας από την Αρμενία. Οι ελληνο-αζερικές σχέσεις δεν ήταν βέβαια ποτέ ανέφελες, όπως φανερώνει η αζερική υποστήριξη προς το ψευδοκράτος των Κατεχομένων.

Οι πιέσεις της διεθνούς κοινότητας φαίνεται να έχουν αποσοβήσει προς το παρόν το ενδεχόμενο μιας αζερικής επίθεσης εναντίον της Αρμενίας. Ωστόσο, το Ερεβάν χρειάζεται επιγόντως ισχυρή διπλωματική, στρατιωτική και οικονομική υποστήριξη. Η ελληνική πλευρά δύναται να επιταχύνει τη σταδιακή ενσωμάτωση της μικρής χώρας στις ευρωπαϊκές σχέσεις. Επιπρόσθετα, η Αθήνα πρέπει να εμβαθύνει την αμυντική συνεργασία με την Αρμενία πέρα από τον τομέα της στρατιωτικής εκπαίδευσης. Η Ελλάδα έχει συμφέρον και κυρίως ηθική υποχρέωση να κάνει ό,τι μπορεί για την προστασία και την ευημερία της Αρμενίας.

Ο κ. Μάνος Καραγιάννης είναι καθηγητής Διεθνών Σχέσεων στο Πανεπιστήμιο Μακεδονίας και Reader in International Security στο King's College London.

ΑΠΟΨΗ

Ελλάδα και Αρμενία: μια ειδική σχέση

Του **ΜΑΝΟΥ ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΗ**

Το πρόσφατο ταξίδι του υπουργού Εξωτερικών Γιώργου Γεραπετρίτη στην Αρμενία επιβεβαίωσε την ειδική σχέση ανάμεσα στις δύο χώρες. Η ελληνική διπλωματία έχει «εξευρωπαϊστεί» σε σημαντικό βαθμό τις τελευταίες δεκαετίες, όπως φανερώνει η αυστηρή και συνεχώς επαναλαμβανόμενη προσήλωση στο διεθνές δίκαιο. Ωστόσο, η διαμόρφωση της εξωτερικής πολιτικής δεν είναι μια αποστειρωμένη διαδικασία. Στην περίπτωση της Αρμενίας, η ιστορία, ο πολιτισμός και η συλλογική μνήμη παίζουν καθοριστικό ρόλο στις διμερείς σχέσεις.

Η ελληνική παρουσία στον Καύκασο χρονολογείται από την εποχή του δεύτερου αποικισμού (8ο-7ο αιώνα π.Χ.), αν και ο μύθος της Αργοναυτικής Εκστρατείας παραπέμπει σε παλιότερες εποχές. Είναι γνωστό ότι Αρμένιοι αναρριχήθηκαν τόσο στην πολιτική (π.χ. αυτοκράτορας Λέων Ε΄), όσο και στη στρατιωτική ιεραρχία (π.χ. στρατηγός Ναρσής) του Βυζαντινού κράτους. Η Αλωση της Κωνσταντινούπολης το 1453 και ο οθωμανικός ζυγός σφυρηλάτη-

Η Αθήνα δύναται να επιταχύνει τη σταδιακή ενσωμάτωση των Αρμενίων στις ευρωπαϊκές δομές και να εμβαθύνει την αμυντική συνεργασία με το Ερεβάν πέρα από τον τομέα της στρατιωτικής εκπαίδευσης.

σαν την κοινή ιστορική πορεία Ελλήνων και Αρμενίων. Στα τέλη της δεκαετίας του 1910 δημιουργήθηκαν στην περιοχή του Πόντου κοινές ελληνοαρμενικές αντάρτικες ομάδες, ενώ η αρμενική λεγεώνα του στρατηγού Τορκόμ αγωνίστηκε με απaráμιλλο ηρωισμό πλάι στο ελληνικό εκστρατευτικό σώμα στη Μικρά Ασία. Οι δύο λαοί μοιράστηκαν την κοινή μοίρα του ξεριζωμού, με 100.000 Αρμένιους να ακολουθούν τους Έλληνες στον δρόμο της προσφυγιάς προς τη μητροπολιτική Ελλάδα.

Η Ελλάδα ήταν μία από τις πρώτες

χώρες που αναγνώρισαν διπλωματικά το νεοσύστατο αρμενικό κράτος. Η Αθήνα αρνήθηκε για προφανείς λόγους να αναγνωρίσει την αποσχισμένη δημοκρατία του Ναγκόρνο-Καραμπάχ, η οποία βρισκόταν μέσα στα διεθνώς αναγνωρισμένα σύνορα του Αζερμπαϊτζάν. Η ελληνική οικονομική υποστήριξη προς την απομονωμένη Αρμενία δεν ήταν καθόλου αμελητέα. Η χώρα μας αποτέλεσε τη δεκαετία του 1990 έναν από τους μεγαλύτερους επενδυτές στην αρμενική οικονομία. Ο Οργανισμός Τηλεπικοινωνιών Ελλάδος απέκτησε το 90 τοις εκατό της Armentel το 1997, καταβάλλοντας περίπου 150 εκατ. δολάρια.

Παράλληλα, η ελληνική πλευρά προσπάθησε να ενισχύσει τη στρατιωτική της διπλωματία στην περιοχή. Η υπογραφή του πρωτοκόλλου στρατιωτικής συνεργασίας, τον Ιούνιο του 1996, ήταν ένα ορόσημο για τη σύσφιγξη των σχέσεων ανάμεσα στην Αθήνα και το Ερεβάν. Επίσης, η ελληνική κυβέρνηση χρηματοδότησε την εκπαίδευση και στη συνέχεια την ένταξη μιας διμοιρίας των αρμενικών

ενόπλων δυνάμεων στην ελληνική ειρηνευτική δύναμη του ΝΑΤΟ στο Κόσοβο. Η ελληνική στρατιωτική επί υπουργίας Γεράσιμου Αρσένη κινήθηκε στη λογική δημιουργίας στρατιωτικών συμμαχιών με χώρες στον περίγυρο της Τουρκίας που θα εξισορροπούσαν την επιθετικότητα της Αγκυρας στο Αιγαίο και την Κύπρο.

Από τις αρχές της δεκαετίας του 2000, το ενδιαφέρον των ελληνικών κυβερνήσεων για την Αρμενία και τα τεκταίνόμενα στον Νότιο Καύκασο άρχισε να μειώνεται σταδιακά. Σε αυτό συνέβαλαν κυρίως τρεις παράγοντες. Πρώτον, η φυγή της ευάριθμης ελληνικής κοινότητας από την περιοχή προς την Ελλάδα. Πολλοί ομογενείς εγκατέλειψαν την Αρμενία και τη Γεωργία για πολιτικούς και οικονομικούς λόγους, χωρίς διάθεση επιστροφής. Δεύτερον, η πρόσκαιρη ύφεση της έντασης στις σχέσεις Αθήνας - Αγκυρας λόγω της διαδικασίας του Ελσίνκι δημιουργήσε μια νέα αντίληψη για τα ελληνοτουρκικά. Η σχέση με την Αρμενία ήταν μια παράπλευρη απώλεια αυτής της εξέ-

λιξης, αφού οι ελληνικές κυβερνήσεις της περιόδου δεν ήθελαν να ενεργοποιήσουν τα τουρκικά εθνικιστικά αντανακλαστικά. Τρίτον, η ενεργειακή συνεργασία με το Αζερμπαϊτζάν και η κατασκευή του αγωγού φυσικού αερίου TANAP/TAP οδήγησαν σε περαιτέρω αποστασιοποίηση της Αθήνας από την Αρμενία. Οι ελληνο-αζερικές σχέσεις δεν ήταν βέβαια ποτέ ανέφελες, όπως φανερώνει η αζερική υποστήριξη προς το ψευδοκράτος των Κατεχομένων.

Σήμερα, η κατάσταση στον Νότιο Καύκασο παραμένει εξαιρετικά έκρυθμη και απρόβλεπτη. Μετά την αιφνιδιαστική επίθεση των αζερικών δυνάμεων εναντίον του Ναγκόρνο-Καραμπάχ, το σύνολο του τοπικού αρμενικού πληθυσμού έχει βρει καταφύγιο στην Αρμενία. Εκμεταλλευόμενο τη στρατιωτική του υπεροχή και την αδιαφορία της Δύσης και της Ρωσίας, το Μπακού συνεχίζει να απειλεί το Ερεβάν με νέες στρατιωτικές επιχειρήσεις. Αυτή τη φορά, στόχος της αζερικής ηγεσίας είναι η αρμενική περιοχή του Zangezur που βρίσκεται ανάμεσα στο Αζερμπαϊτζάν

Στρες-τεστ για τη δημοκρατία

Ο μισός πληθυσμός του πλανήτη ψηφίζει μέσα στο 2024 υπό τη σκιά του Τραμπ και της Ακροδεξιάς

Του ΠΕΤΡΟΥ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

Δεν υπάρχει ιστορικό προηγούμενο από το 1792, τη χρονιά όπου η επαναστατημένη Γαλλία κατόρθωσε για πρώτη φορά το γενικό εκλογικό δικαίωμα για τους άνδρες: Το 2024, ο μισός παγκόσμιος πληθυσμός καλείται να ψηφίσει σε βουλευτικές, προεδρικές ή περιφερειακές εκλογές. Ανάμεσα στις 70 χώρες που θα βιώσουν τον εκλογικό πυρετό είναι και οκτώ από τις δέκα πολυπληθέστερες (ΗΠΑ, Ρωσία, Ινδία, Ινδονησία,

Πακιστάν, Μπανγκλαντές, Βραζιλία, Μεξικό).

Την αυλαία άνοιξε, μάλλον δυσσιώνα, το Μπανγκλαντές, στις 7 Ιανουαρίου, με εκλογές χαμηλής προσέλευσης, τις οποίες μπόϊκοτάρισε το ισχυρότερο κόμμα της αντιπολίτευσης. Σήμερα αναμένεται να μάθουμε την έκβαση της κρίσιμης αναμέτρησης στην Ταϊβάν ανάμεσα στο κυβερνών κόμμα DPP, που προωθεί την απόσχιση από την Κίνα και τους ιστορικούς αντιπάλους του Μάο στον κινεζικό εμφύλιο,

την εθνικιστική Κιουσιμτάνγκ, η οποία, σε μια ειρωνεία της Ιστορίας, βρίσκεται τώρα πιο κοντά στο Πεκίνο.

Χωρίς αντίπαλο

Παράσταση για ένα ρόλο θα είναι οι ρωσικές προεδρικές εκλογές του Μαρτίου, όπου τα μόνα ανοιχτά ερωτήματα αφορούν το ποσοστό επανεκλογής του Βλαντιμίρ Πούτιν και εκείνο της αποχής, ενώ στο Ιράν θα διεξαχθούν οι πρώτες βουλευτικές εκλογές από το μεγάλο κύμα των

διαδηλώσεων του 2022.

Γενικές εκλογές θα γίνουν φέτος σε πέντε κράτη-μέλη της Ε.Ε. (Αυστρία, Βέλγιο, Πορτογαλία, Κροατία, Ρουμανία) και στη Βρετανία, όπου ο Ρίσι Σούνακ, ο πέμπτος πρωθυπουργός των Συντηρητικών από τότε που ξεκίνησε η περιπέτεια του Brexit, αναμένεται να χάσει τη μάχη με τους Εργατικούς του Κιρ Στάρμερ. Το φάντασμα της Ακροδεξιάς ρίχνει μακριές σκιές στο πολιτικό σκηνικό πολλών χωρών ενόψει των ευρωεκλογών του Ιουνίου, την

ίδια ώρα που στην Αμερική το ενδεχόμενο νίκης του Τραμπ στον αγώνα-ρεβάνς με τον Μπάιντεν, τον Νοέμβριο, δεν θεωρείται πλέον καθόλου απίθανο. Μετά το απύσυχτο horror, την τρομερή χρονιά του 2016, με το Brexit και το σοκ Τραμπ, μια δεύτερη δεινή δοκιμασία περιμένει τις φιλελεύθερες ελίτ Ευρώπης και Αμερικής το 2024. Μόνο που αυτή τη φορά, εκτός από τη συνοχή του δυτικού στρατοπέδου, φαίνεται ότι θα δοκιμαστεί και η ίδια η δημοκρατία.

ΗΠΑ

Η δεύτερη φορά δεν θα είναι φάρσα

Αν δεν μεσολαβήσει κάποια θεαματική ανατροπή, στις 5 Νοεμβρίου θα παρακολουθήσουμε αυτό που, σύμφωνα με τις δημοσκοπήσεις, η μεγάλη πλειονότητα των Αμερικανών απεικονίζει: μια αναμέτρηση-ρεβάνς του 81χρονου Τζο Μπάιντεν με τον 77χρονο Ντόναλντ Τραμπ. Ο μαραθωνιασμός της προεδρικής μάχης ξεκινάει αύριο, με τις προκριματικές εκλογές για το χρίσμα των Ρεπουμπλικανών στην πολιτεία Αϊόβα. Εχοντας εξασφαλίσει δημοσκοπικό προβάδισμα 50 και πλέον εκατοστίων μονάδων από τους ανθυποψηφίους του, ο Τραμπ ευελπιστεί ότι θα «καθαρίσει» τις προκριματικές εκλογές πολύ γρήγορα, πριν και από τη Super Tuesday της 5ης Μαρτίου, όταν θα ψηφίσουν οι εκλογείς των δύο κομμάτων σε μεγάλο αριθμό πολιτειών. Παρά τις δίκες για την προσπάθεια ανατροπής των αποτελεσμάτων του 2020, που βρίσκονται σε εξέλιξη, ο Τραμπ διατηρεί, στις τελευταίες δημοσκοπήσεις, προβάδισμα λίγων μονάδων έναντι του Μπάιντεν, τόσο στον γενικό πληθυσμό, όσο και στις έξι διαφιλονικούμενες πολιτείες που εκτιμάται ότι θα κρίνουν την έκβαση της αναμέτρησης. Οι σχέσεις Αμερικής - Ευρώπης, το μέλλον του ΝΑΤΟ και η στάση των ΗΠΑ έναντι της Ουκρανίας θα επηρεαστούν σοβαρά από το εκλογικό αποτέλεσμα. Όσο για τις προοπτικές της αμερικανικής Δημοκρατίας, ενδεχόμενη επανεκλογή του Τραμπ είναι πιθανό να αντιστρέψει τον αφορισμό του Μαρξ: Όταν η Ιστορία επαναλαμβάνεται, την πρώτη φορά είναι φάρσα και τη δεύτερη τραγωδία.

Ο Ντόναλντ Τραμπ έχει ένα μικρό αλλά σαφές προβάδισμα στην κούρσα για τον Λευκό Οίκο.

ΒΕΝΕΖΟΥΕΛΑ

Διλήμματα για Μαδούρο και αντιπολίτευση

Ένας από τους μεγαλύτερους κερδισμένους του πολέμου στην Ουκρανία ήταν ο πρόεδρος της Βενεζουέλας, Νικολάς Μαδούρο. Με τους ρωσικούς υδρογονάνθρακες να μένουν εκτός δυτικών αγορών λόγω κυρώσεων, ο πετρελαικός πλούτος της Βενεζουέλας πρόσβαλε ως σημαντική εφεδρεία στα μάτια της Ουάσιγκτον. Ο αυτοκρατορικός Μαδούρο, με αμερικανική υποκίνηση και υποστήριξη, πρόεδρος Χουάν Γουαϊδό περιθωριοποιήθηκε, οι κυρώσεις εναντίον του Καράκας χαλάρωσαν και η αντιπολίτευση της Βενεζουέλας, πιεζόμενη από τις ΗΠΑ, υπέγραψε στις 17 Οκτωβρίου συμφωνία με την κυβέρνηση Μαδούρο για τη διεξαγωγή εκλογών στο δεύτερο εξάμηνο του 2024. Πέντε ημέρες αργότερα, ύστερα από εσωκομματικές εκλογές, η αντιπολίτευση ανέδειξε υποψήφια για πρόεδρο την 56χρονη Μαρία Κορίνα Μασάδο με ποσοστό 94%. Κόρη μεγαλοβιομήχανου, η Μασάδο ίδρυσε μη κυβερνητική οργάνωση που χρηματοδοτούνταν από τις ΗΠΑ και έδρασε ως πολιορκητικός κριός στις προσπάθειες ανατροπής του αριστερού πρώην προέδρου Ούγο Τσάβες. Ωστόσο από τον περασμένο Ιούλιο εκκρεμεί δικαστική απόφαση που στερεί τα πολιτικά δικαιώματα της Μασάδο για 15 χρόνια, λόγω της υποστηρίξις της στο αποτυχημένο πραξικόπημα κατά του Τσάβες, το 2002 και των κυρώσεων κατά της χώρας της. Απομένει να διευκρινιστεί αν ο Μαδούρο της επιτρέψει να κατέβει στις εκλογές και πώς θα αντιδράσουν οι Αμερικανοί σε κάθε περίπτωση.

Ο Νικολάς Μαδούρο πηγαιίνει στις κάλπες πιο ισχυρός από ποτέ, λόγω Ουκρανίας.

ΝΟΤΙΑ ΑΦΡΙΚΗ

Απειλείται η κυριαρχία του ANC

Η Αφρική είναι η ήπειρος με τις περισσότερες προγραμματισμένες εκλογές για το 2024, αλλά η δημοκρατία δεν περνάει τις καλύτερες μέρες της στην περιοχή. Την προηγούμενη τριετία, η Μαύρη Ηπειρος βίωσε εννέα πραξικοπήματα και σε αρκετές χώρες οι πολίτες, απογοητευμένοι από την ανικανότητα των πολιτικών ελίτ, τη φτώχεια και τη βία, υποστηρίζουν σε μεγάλη μερίδα τους τη διακυβέρνηση από στρατιωτικούς. Η ισχυρότερη χώρα της ηπείρου κατατάσσεται στις εξαιρέσεις. Στις φρενιές, γενικές εκλογές, το Εθνικό Αφρικανικό Κογκρέσο (ANC) του απερχόμενου προέδρου Σίριλ Ραμαφόζα είναι μεν πολύ πιθανό ότι θα έρθει και πάλι πρώτη δύναμη (47% του δίνουν οι τελευταίες δημοσκοπήσεις), αλλά κινδυνεύει για πρώτη φορά μετά την ανατροπή του απαρτχάιντ να μην κερδίσει αυτοδύναμη πλειοψηφία. Κύριος αντίπαλος του ιστορικού κόμματος του Νέλσον Μαντέλα, που έχει υποστεί φθορά από τη μεγάλη ανεργία, την έξαρση της εγκληματικότητας και τη διαφθορά, είναι η Δημοκρατική Συμμαχία του (Λευκού) Τζον Στινχούισεν, ένας κεντρώων προσανατολισμών συνασπισμός, που επίσης έχει τις ρίζες του σε κινήματα κατά του απαρτχάιντ. Σε άνοδο εμφανίζεται επίσης το κόμμα Μαχτές για την Οικονομική Ελευθερία, που κινείται στα αριστερά του ANC, με αναφορές στον μαρξισμό και τον μαύρο εθνικισμό, τονίζοντας την ανάγκη καταπολέμησης των ακραίων κοινωνικών ανισοτήτων.

Το κόμμα του Σίριλ Ραμαφόζα κινδυνεύει για πρώτη φορά να χάσει την αυτοδυναμία.

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ

Μπορεί την 3η θέση η Ακροδεξιά;

Από 6 μέχρι 9 Ιουνίου, οι πολίτες 27 κρατών-μελών της Ε.Ε. θα εκλέξουν τους 720 αντιπροσώπους τους στο Ευρωκοινοβούλιο. Υστερα από τα παλλερικά κύματα των προηγούμενων ετών, που έφεραν σκληρά, ξενοφοβικά κόμματα σε κυβερνητικές θέσεις από τη Σκανδιναβία μέχρι τη Μεσόγειο, η Ακροδεξιά αναμένεται να καταγράψει σοβαρά κέρδη και στις ευρωκάλπες, ξεπερνώντας κατά πολύ το 18% της προηγούμενης αναμέτρησης. Ισως μάλιστα αναδειχθεί τρίτη πολιτική δύναμη στο Ευρωκοινοβούλιο, ξεπερνώντας το κεντρώο μπλοκ Renew, όπου κυριαρχεί το κόμμα του Εμανουέλ Μακρόν. Στη Γαλλία, οι δημοσκοπήσεις δίνουν προβάδισμα 10 μονάδων στον Εθνικό Συναγερμό της Λεπέν, που φιλοδοξεί να εδραιωθεί ως μεγάλο φαβορί ενόψει των επόμενων προεδρικών εκλογών του 2027. Σε μια προσπάθεια να ανατρέψει αυτή τη δυναμική, ο Γάλλος πρόεδρος διόρισε προ ημερών πρωθυπουργό τον μόλις 34χρονο υπουργό του Γκαμπριέλ Ατάλ. Στη Γερμανία, οι δημοσκοπήσεις φέρουν την ακροδεξιά AfD στη δεύτερη θέση, να ξεπερνάει ακόμη και τους Σοσιαλδημοκράτες του καγκελάριου Ολαφ Σολτς, ο οποίος δεν είναι βέβαιο αν εξαντλήσει τη θητεία του. Οι ευρωεκλογές θα αποτελέσουν την πρώτη δοκιμασία του νέου κόμματος της Ζάρα Βάγκενκνεχτ, που προέρχεται από την Αριστερά, αλλά υιοθετεί περιοριστικές πολιτικές στο μεταναστευτικό. Στη Γερμανία, όπως και στο Βέλγιο, θα ασκήσουν για πρώτη φορά το εκλογικό τους δικαίωμα οι νέοι από τα 16 τους χρόνια.

Η Μαρίν Λεπέν και η Ακροδεξιά αναμένεται να καταγράψουν σοβαρά κέρδη και στις ευρωκάλπες.

ΙΝΔΙΑ

Το προβάδισμα του Μόντι και το Σύνταγμα

Παρότι προβάλλει ως η μεγαλύτερη Δημοκρατία του κόσμου -περί τα 946 εκατομμύρια θα κληθούν να ψηφίσουν στις γενικές εκλογές του Απριλίου και του Μαΐου- η Ινδία διατηρεί σε ισχύ τις κάστες και έχει επικεφαλής έναν εθνικιστή πολιτικό, ο οποίος κατηγορείται για διολίσθηση στον αυταρχισμό, προσπάθεια ελέγχου της ενημέρωσης και διοχέτευση της μερίδας του λέοντος της κρατικής χρηματοδότησης στην κυβερνώσα παράταξη. Παρ' όλα αυτά, ο Ναρέντρα Μόντι είναι πολύ πιθανό να εξασφαλίσει και τρίτη πρωθυπουργική θητεία, καθώς μεγάλο μέρος του εκλογικού σώματος του αποδίδει εύσημα για την ανάπτυξη της οικονομίας και την άνοδο του βιοτικού επιπέδου. Τον περασμένο Ιούλιο, η αντιπολίτευση, με πυρήνα το Ινδικό Εθνικό Κογκρέσο της δυναστείας των Γκάντι, συγκρότησε τον συνασπισμό INDIA, αλλά η νίκη του κυβερνώντος ινδουιστικού κόμματος BJP σε τρεις κρίσιμες εκλογές κρατιδίων, τον Δεκέμβριο, ενίσχυσε τη θέση του ως φαβορί ενόψει των βουλευτικών εκλογών της άνοιξης. Εκφράζονται ανησυχίες ότι, σε περίπτωση νίκης του, ο Μόντι θα αναθεωρήσει το κοσμικό, δημοκρατικό Σύνταγμα του 1950, για να θεμελιώσει ένα ινδουιστικό κράτος, θέτοντας σε δεύτερη μοίρα τα 244 εκατομμύρια μουσουλμάνων και χριστιανών.

Ο Ναρέντρα Μόντι διεκδικεί την τρίτη του θητεία και είναι πολύ πιθανό να τα καταφέρει.

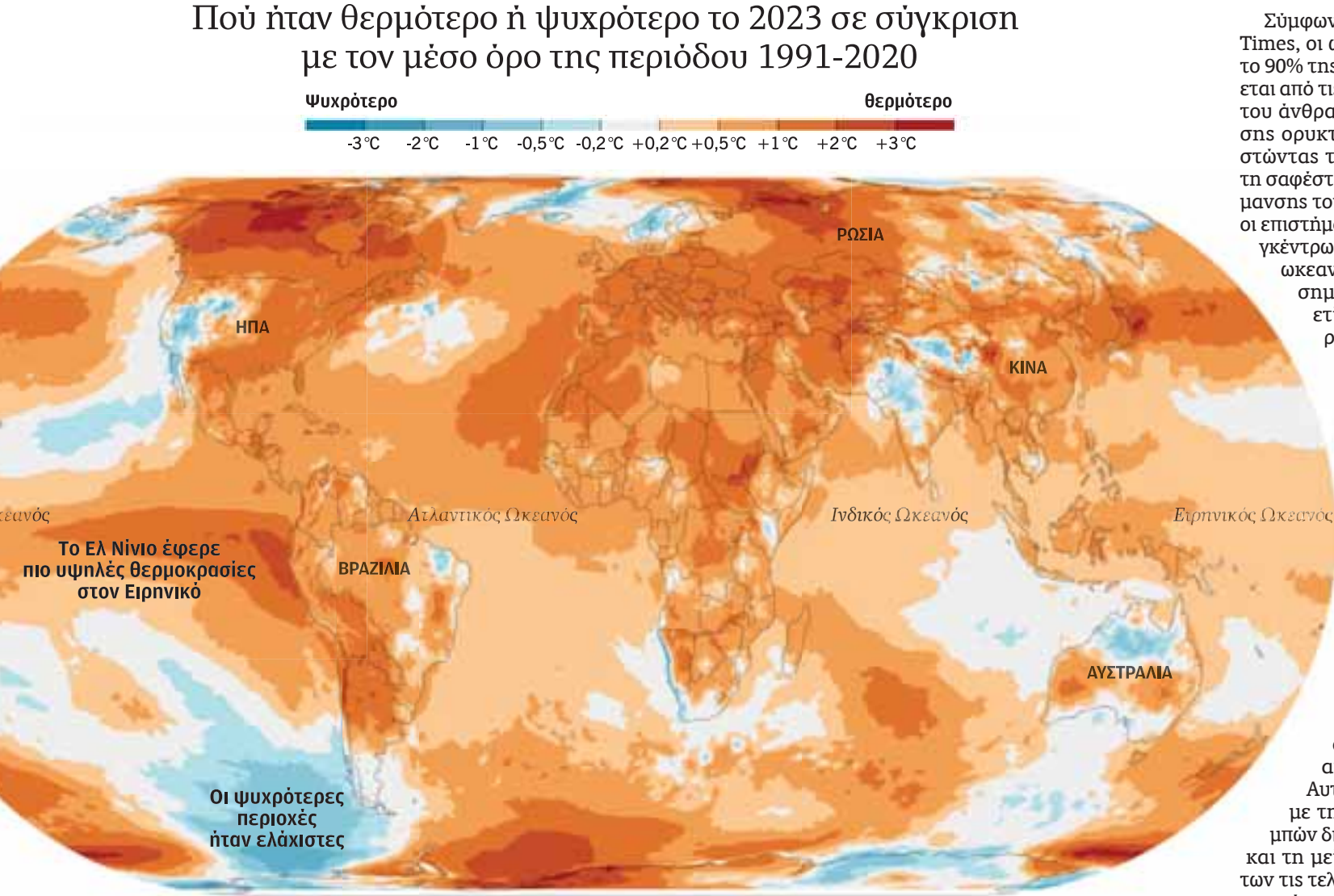
Της **ΞΕΝΙΑΣ ΚΟΥΝΑΛΑΚΗ**

«**Ακρoία**, τερατώδη, αναπάντεχα», είναι τα επίθετα που χρησιμοποιούν οι κλιματικοί επιστήμονες για να περιγράψουν τα καιρικά φαινόμενα της περυσινής χρονιάς. «Βρισκόμαστε σε αχαρτογράφητα νερά», είναι η φράση που επανέρχεται και δείχνει την αμυχανία τους. Τώρα όμως διαθέτουμε πλέον τα ακριβή στοιχεία και οι επιστήμονες μπορούν να επιβεβαιώσουν τι περίπου σημαίνει η κατάρριψη αλληπάλληλων ρεκόρ ζέσσης το 2023. Η περυσινή χρονιά ήταν μακράν η θερμότερη στη Γη εδώ και ενάμιση αιώνα. Οι παγκόσμιες θερμοκρασίες άρχισαν να εκτοξεύονται από τα μέσα της χρονιάς και δεν σταμάτησαν έκτοτε. Πρώτα ήταν ο θερμότερος Ιούνιος που έχει καταγραφεί ποτέ. Μετά ο θερμότερος Ιούλιος, μέχρι που φτάσαμε στον Δεκέμβριο. Κατά μέσον όρο πέρυσι οι θερμοκρασίες σε όλο τον κόσμο ήταν κατά 1,48 βαθμό Κελσίου υψηλότερες από ό,τι στο δεύτερο μισό του 19ου αιώνα, όπως ανακοίνωσε αυτήν την εβδομάδα η υπηρεσία ελέγχου του κλίματος της Ε.Ε.

Η συνέχεια

Το 2023 ήταν κατά πολύ πιο θερμό ακόμη και από το 2016, που ήταν το ζεστότερο έτος το οποίο είχε καταγραφεί έως σήμερα. Για τους επιστήμονες της κλιματικής αλλαγής δεν αποτέλεσε έκπληξη ότι οι ανεξέλεγκτες εκπομπές αερίων που δημιουργούν το φαινόμενο του θερμοκηπίου ώθησαν την υπερθέρμανση του πλανήτη σε νέα ιστορικά ύψη. Αυτό όμως που ακόμη προσπαθούν να καταλάβουν είναι κατά πόσον το 2023 ήταν η εισαγωγή σε μια περίοδο ετών κατά την οποία τα ρεκόρ ζέσσης δεν θα καταρρίπτονται απλώς, αλλά θα συνεχίζονται. Με άλλα λόγια, αναρωτιούνται αν οι αριθμοί είναι ένα σημάδι ότι η υπερθέρμανση επιταχύνεται.

Όταν οι ερευνητές συνδυάζουν τις καταγραφές από τους δορυφόρους με τα γεωλογικά στοιχεία για το απώτερο παρελθόν του κλίματος, το 2023 μοιάζει να είναι η θερμότερη χρονιά των τελευταίων 100.000 ετών, σύμφωνα με τον Κάρλο Μπουοντέμπο, διευθυντή της υπηρεσίας Copernicus της Ε.Ε. «Δεν υπήρχαν πόλεις, αγροτική παραγωγή ή οικόσφια ζώα στον πλανήτη την τελευταία φορά που η θερμοκρασία ήταν τόσο υψηλή», είπε. Κάθε δέκατο ενός βαθμού αύξησης της θερμοκρασίας συνιστά πρόσθετο θερμοδυναμικό καύσιμο που επιτείνει τους καύσωνες και τις καταιγίδες, αυξάνει τη στάθμη των υδάτων και επιταχύνει το λιώσιμο των πα-

Η πιο θερμή χρονιά εδώ και 100.000 χρόνια

Η εξήγηση των επιστημόνων για τις θερμοκρασίες-ρεκόρ και η μεγαλύτερη σφοδρότητα στις παρενέργειες που καταγράφουν

γετώνων. Αυτές οι συνέπειες ήταν ορατές πέρυσι. Οι καύσωνες έπληξαν το Ιράν και την Κίνα, την Ελλάδα και την Ισπανία, το Τέξας και τον αμερικανικό Νότο. Ο Καναδάς έζησε την πιο κα-

Οι θερμοκρασίες σε όλο τον κόσμο ήταν κατά 1,48 βαθμό Κελσίου υψηλότερες από ό,τι στο δεύτερο μισό του 19ου αιώνα, όπως ανακοίνωσε η υπηρεσία ελέγχου του κλίματος της Ε.Ε.

ταστροφική περίοδο πυρκαγιών στην ιστορία του με 182 εκατ. στρέμματα καμένης γης. Λιγότεροι πάγοι από ό,τι έχουν καταμετρηθεί ποτέ σχηματίστηκαν στις ακτές της Ανταρκτικής τόσο το καλοκαίρι όσο και τον χειμώνα.

Με βάση τη Συμφωνία του Παρισιού το 2015, οι χώρες συνάινεσαν στο να περιορίσουν τη μακροπρόθεσμη αύξηση της θερμοκρασίας του πλανήτη στους 2 –ει δυνατόν 1,5– βαθμούς Κελσίου. Αν πάρουμε ως δεδομένες τις σημερινές εκπομπές ρύπων, σε λίγα μόλις χρόνια ο στόχος του 1,5 βαθμού θα είναι χαμένη υπόθεση. Οι εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα και άλλων χημικών αερίων είναι η βασική αιτία για την κλιματική αλλαγή, όμως τα τελευταία χρόνια υπήρξαν κι άλλοι παράγοντες που συνέβαλαν στην αύξηση της θερμοκρασίας. Η έκρηξη υποθαλάσσιου ηφαιστείου ανοικτά της νήσου Τόνγκα, στον Ειρηνικό, το 2022, «εκτόξευσε» τεράστιες ποσότητες υδρατμών στην ατμόσφαιρα, παγιδεύοντας περισσότερη ζεστή κοντά στην επιφάνεια της Γης. Τα πρόσφατα όρια στη ρύπανση από διοξείδιο του θείου που προκαλούν τα πλοία μείωσαν τα επίπεδα αερολυμάτων, τα οποία

αντανακλούν την ηλιακή ακτινοβολία και βοηθούν να δροσιστεί ο πλανήτης. Ένας ακόμη παράγοντας ήταν το «Ελ Νίνιο», η αλλαγή στα τροπικά καιρικά σχήματα του Ειρηνικού που ξεκίνησε πέρυσι και συχνά συνδέεται με τα παγκόσμια ρεκόρ ζέσσης. Αυτό ενδέχεται να αποτελεί μια προειδοποίηση για όσα χειρότερα θα ακολουθήσουν φέτος. Ο λόγος είναι ο εξής: τις τελευταίες δεκαετίες οι πολύ ζεστές χρονιές παραδοσιακά ήταν εκείνες που ξεκινούσαν με ένα «Ελ Νίνιο». Πέρυσι το «Ελ Νίνιο» δεν ξεκίνησε μέχρι τα μέσα του έτους, που σημαίνει ότι δεν ήταν αυτό ο βασικός παράγοντας για την ασυνήθιστη ζέστη έως εκείνη τη χρονική στιγμή, σύμφωνα με την Εμίλι Τζ. Μπέκερ, επιστήμονα της κλιματικής αλλαγής στο Πανεπιστήμιο του Μαϊάμι. Παράλληλα, είναι ένα ισχυρό σημάδι ότι η φετινή χρονιά μπορεί να είναι θερμότερη από πέρυσι. «Είναι πολύ πιθανό

να είναι στις τρεις θερμότερες χρονιές, αν όχι η πιο θερμή», εκτιμά η Μπέκερ αναφερόμενη στο 2024. Οι επιστήμονες επισημοποιούν την προσοχή στο ότι μια χρονιά, ακόμη κι αν είναι τόσο

Λόγω της στρωμάτωσης, το ζεστό νερό λιμνάζει στην επιφάνεια της θάλασσας. Αυτό μειώνει την ποσότητα οξυγόνου στους ωκεανούς, απειλώντας τη θαλάσσια ζωή.

ιδιαιτερν όσο το 2023, μπορεί να μας πει λίγα πράγματα για το πώς αλλάζει μακροπρόθεσμα η θερμοκρασία του πλανήτη. Αλλά σημάδια αφήνουν να εννοηθεί ότι ο κόσμος θερμαίνεται ταχύτερα σε σχέση με παλιότερα.

Σύμφωνα με τους New York Times, οι ωκεανοί απορροφούν το 90% της ζέσσης που παγιδεύεται από τις εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα εξαιτίας της καύσης ορυκτών καυσίμων, καθιστώντας τη θερμοκρασία τους τη σαφέστερη ένδειξη υπερθέρμανσης του πλανήτη. Πράγματι οι επιστήμονες βρήκαν ότι η συγκέντρωση θερμότητας στους ωκεανούς έχει επιταχυνθεί σημαντικά από τη δεκαετία του 1990. «Αν παρατηρήσει κανείς την καμπύλη, είναι σαφές ότι δεν είναι γραμμική», επισημαίνει η Σάρα Πάρκκι, ωκεανογράφος στο Ινστιτούτο Ωκεανογραφίας του Πανεπιστημίου της Καλιφόρνιας, στο Σαν Ντιέγκο. Μια ομάδα ερευνητών στη Γαλλία έχει καταλήξει στο συμπέρασμα ότι η συνολική υπερθέρμανση της Γης έχει επιταχυνθεί εδώ και αρκετές δεκαετίες, από εκείνη του 1960. Αυτό το εύρημα ταιριάζει με την αύξηση των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα και τη μείωση των αερολυμάτων τις τελευταίες δεκαετίες. Οι επιστήμονες όμως θα πρέπει να συσχείσουν τη μελέτη των στοιχείων για να κατανοήσουν αν υπάρχουν κι άλλοι παράγοντες που παίζουν ρόλο, υπογραμμίζει μία από τους ερευνητές, η Καρίνα φον Σούκμαν, ωκεανογράφος στο Διεθνές Ινστιτούτο Ωκεανών της Τουλούζης στη Γαλλία. «Κάτι ασυνήθιστο συμβαίνει που δεν το κατανοούμε», παραδέχεται.

Απειλή στη θάλασσα

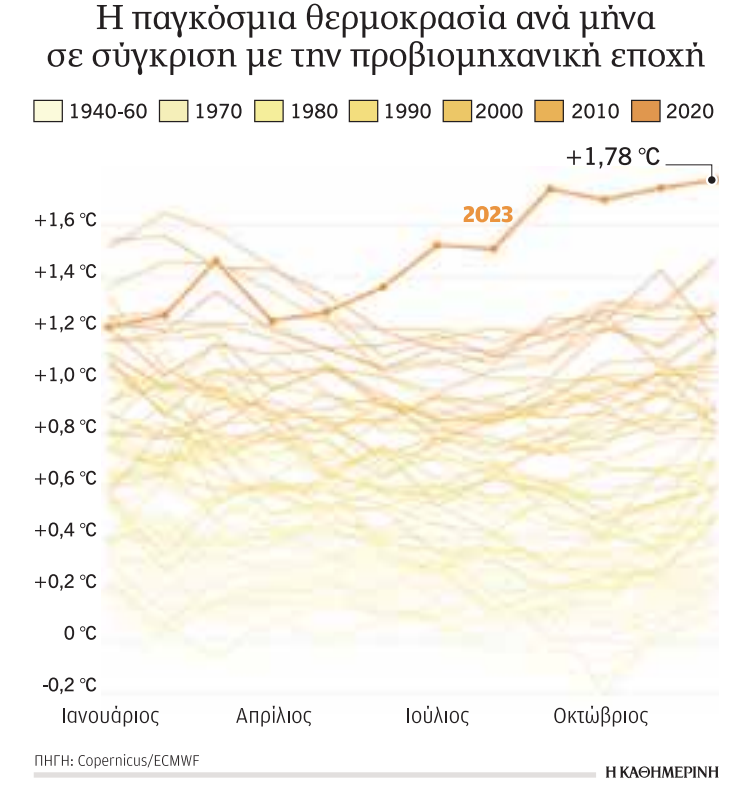
Τα στοιχεία δείχνουν ότι οι ωκεανοί είναι θερμότεροι κάθε χρόνο σε σχέση με τον προηγούμενο. Η ζέστη οδήγησε επίσης σε επίπεδα-ρεκόρ στρωμάτωσης στους ωκεανούς, στο πλαίσιο της οποίας το ζεστό νερό λιμνάζει στην επιφάνεια και περιορίζεται την ανάμιξη με βαθύτερα ύδατα. Αυτό μειώνει την ποσότητα οξυγόνου στους ωκεανούς απειλώντας τη θαλάσσια ζωή και παράλληλα μειώνει την ποσότητα διοξειδίου του άνθρακα και ζέσσης που μπορούν να απορροφήσουν οι θάλασσες στο μέλλον. Αξιόπιστες μετρήσεις για τους ωκεανούς υπάρχουν από τη δεκαετία του 1940, είναι πιθανό όμως το ότι οι ωκεανοί είναι θερμότεροι σε σχέση με τα τελευταία 1.000 χρόνια και θερμαίνονται ταχύτερα απ' ό,τι οποιαδήποτε στιγμή τα τελευταία 2.000 χρόνια. Το πιο συννηθισμένο μέτρο για την κλιματική αλλαγή, ο παγκόσμιος μέσος όρος της θερμοκρασίας του αέρα, επίσης αυξήθηκε σημαντικά το 2023. Αλλά οι θερμοκρασίες του αέρα επηρεάζονται περισσότερο από φυσικές αποκλίσεις του κλίματος, όπως η περυσινή επιστροφή του φαινόμενου «Ελ Νίνιο».

Οι ωκεάνιοι καύσωνες και οι ακανόνιστοι κυκλώνες

«**Οι ωκεανοί** είναι το “κλειδί” για να μάθουμε τι συμβαίνει στον κόσμο και τα στοιχεία σκιαγραφούν μια ανησυχητική εικόνα αύξησης της θερμοκρασίας χρόνο με τον χρόνο», εξηγεί ο καθηγητής Τζον Εϊμπραχαμ του Πανεπιστημίου Σεν Τόμας στη Μίνεσότα, που είναι μέλος της ομάδας που ανακοίνωσε τα νέα στοιχεία. «Βιώνουμε ήδη τις συνέπειες, που θα επιδεινωθούν περαιτέρω αν δεν αναλάβουμε δράση. Μπορούμε όμως να επιλύσουμε αυτό το πρόβλημα σήμερα με αιολική, ηλιακή και υδροηλεκτρική ενέργεια, καθώς και με εξοικονόμηση ενέργειας. Μόλις η κοινή γνώμη το αντιληφθεί αυτό, θα είναι πολύ ενθαρρυντικό. Μπορούμε να εγκαινιάσουμε μία νέα ενεργειακή οικονομία μελλοντικά, εξοικονομώντας χρήμα και προστατεύοντας το περιβάλλον ταυτόχρονα». Κατά τον ίδιο, απαιτείται ένα γρήγορο τέλος στη χρήση άνθρακα, πετρελαίου και φυσικού αερίου: «Αν

δεν κάψουμε την πορεία της κλιματικής αλλαγής, θα βιώνουμε όλο και πιο ακραία καιρικά φαινόμενα, περισσότερους περιβαλλοντικούς πρόσφυγες και μεγαλύτερη απώλεια αγροτικής παραγωγής. Θα έχουμε κόστος σε χρήμα και ζωές από ένα πρόβλημα που μπορούσαμε να έχουμε αποφύγει. Και γενικά θα υποφέρουν περισσότερο όσοι ευθύνονται λιγότερο, το οποίο συνιστά τρομερή αδικία».

Ο Εϊμπραχαμ επιμένει, πάντως, ότι η επιτάχυνση της κλιματικής αλλαγής, όπως καταγράφη το 2023, δεν είναι στατιστικά σημαντική. «Αυτή τη στιγμή είναι βασικά μια γραμμική αύξηση από το 1995». Η νέα μελέτη, που δημοσιεύθηκε στην επιθεώρηση Advances in Atmospheric Sciences, χρησιμοποίησε στοιχεία θερμοκρασιών που είχαν συγκεντρωθεί από μια ευρεία κλίμακα οργάνων σε όλους τους ωκεανούς για να καθορίσει την ποσότητα ζέσσης στα 2.000 μέ-

τρα από την επιφάνεια του νερού, όπου απορροφείται η περισσότερη ζέστη, καθώς και τη θερμοκρασία στην επιφάνεια της θάλασσας. Το 2023, 15 πρόσθετα zettajoules ζέσσης απορροφήθηκαν από τους ωκεανούς σε σχέση με το 2022. Συγκριτικά η ανθρωπότητα χρησιμοποιεί περίπου μισό zettajoule ενέργεια τον χρόνο για να κινήσει τη συνολική παγκόσμια οικονομία. Το 2023 οι ωκεανοί απορρόφησαν 287 zettajoules.

Οι θερμοκρασίες στην επιφάνεια των ωκεανών το 2023 ήταν «σε αχαρτογράφητα νερά», λένε οι επιστήμονες, χρησιμοποιώντας τη φράση κλισέ: μπορεί σε όλη τη διάρκεια του χρόνου η μέση θερμοκρασία τους να ήταν 0,1 βαθμός Κελσίου παραπάνω σε σχέση με το 2022, στο δεύτερο μισό της περυσινής χρονιάς, όμως, ήταν 0,3 βαθμό Κελσίου παραπάνω, ένα νούμερο σοκαριστικό. Το αποτέλεσμα ήταν να σημειωθούν θαλάσσιοι καύσω-

νες στους ωκεανούς καθ' όλη τη διάρκεια του 2023.

Μια ξεχωριστή έκθεση από την κοινοπραξία που μελετά τα παγκόσμια ύδατα, την Global Water Monitor (GWM), κατέληξε στο συμπέρασμα ότι κάποιες από τις χειρότερες καταστροφές σημειώθηκαν εξαιτίας των ισχυρών κυκλώνων που έφεραν ακραίες βροχοπτώσεις στη Μαζαμβίκη, στο Μαλάουι, στη Μιανμάρ, στην Ελλάδα, στη Λιβύη, στη Νέα Ζηλανδία και στην Αυστραλία. «Είδαμε κυκλώνες να συμπεριφέρονται με αναπάντεχους και φονικούς τρόπους. Ο μακροβιότερος κυκλώνας που καταγράφη ποτέ σφυροκοπούσε τη νοτιοανατολική Αφρική επί εβδομάδες. Οι υψηλότερες θερμοκρασίες της θάλασσας πυροδότησαν αυτές τις τερατώδεις συμπεριφορές και μπορούμε να περιμένουμε κι άλλα τέτοιου είδους ακραία γεγονότα», σχολιάζει ο καθηγητής Αλμπερτ Βαν Ντάικ της GWM στην εφημερίδα «Γκάρντιαν».

Η ΕΠΙΔΗΜΙΑ
ΤΟΥ ΜΠΟΥΛΙΝΓΚΤης **ΤΑΝΙΑΣ ΓΕΩΡΓΙΟΠΟΥΛΟΥ**

«**Σε μια κοινότητα** στην Αφρική, όπου υπήρχε άγρια βία ανάμεσα στους νέους, δημιούργησαν μικρά καφενεία εύκολα προσβάσιμα, για να πηγαίνουν οι ηλικιωμένοι. Μέσα σε λίγα χρόνια τα φαινόμενα βίας είχαν σημαντικά μειωθεί. Γιατί; Γιατί δεν σήκωνες το χέρι να χτυπήσεις κάποιον όταν οι παππούδες σας έκαναν παρέα στο καφενείο». Την ιστορία αυτή διηγείται ο ψυχοθεραπευτής και εκπαιδευτής ενήλικων Γιάννης Παναγόπουλος, για να περιγράψει ότι η απάντηση, ο δρόμος για την αντιμετώπιση της βίας, ιδίως στους εφήβους, είναι η «σχέση». «Αυτό που φωτίζει η βία όταν εκδηλώνεται, είναι ότι δεν υπάρχουν σχέσεις στις κοινότητες όπου βρισκόμαστε. Όταν ζεις φοβερή πίεση και ένταση αυτό θα εκφραστεί με βία, δεν μπορεί να γίνει ξαφνικά πρεμία και κατανόηση».

Πασπαρτού συνταγές για την αντιμετώπιση φαινομένων που σχετίζονται με τις σχέσεις των ανθρώπων, δυστυχώς, δεν υπάρχουν. Ομως, όταν χτυπάει το τηλέφωνο και σε καλούν από το σχολείο του παιδιού σου γιατί το χτύπησαν ή εκείνο χτύπησε κάποιο άλλο παιδί, κάτι πρέπει να κάνεις. Οι λέξεις-κλειδί για τους γονείς που θα μάθουν ότι το παιδί τους είτε εκφοβίζεται από συνομηλίκους του είτε το ίδιο ασκεί εκφοβισμό, είναι «ψυχραιμία, υπομονή και επιμονή».

Αν η πληροφορία έρθει από το ίδιο το παιδί πρέπει να το ακούσω, αλλά και ταυτόχρονα να διερευνήσω τι συμβαίνει. «Σήμερα, που οι περισσότεροι έχουν ένα παιδί είναι γι' αυτούς, για όλους μας το Άγιο Δισκοπότηρο. Και βέβαια ό,τι λέει το εκλαμβάνουμε ως ρήσεις του ευαγγελίου. Αλλά συχνά οι διηγήσεις των παιδιών εκφοράζουν αυτό που νιώθουν και δεν είναι “αντικειμενική” εξιστόρηση γεγονότων», τονίζει ο κ. Παναγόπουλος. «Έχει σημασία να μην απαντήσουμε “τι είναι αυτά που λες, αυτά δεν ισχύουν”, ούτε να πούμε “τι έγινε, είπες; Θα τους σκοτώσω όλους”. Χρειάζεται να ταυτιστούμε με αυτό που αισθάνεται το παιδί μας και να δείξουμε ότι καταλαβαίνουμε».

Στη συνέχεια, να διερευνήσουμε τι συμβαίνει απευθυνόμενοι στους ανθρώπους που βρίσκονται τις περισσότερες ώρες κοντά στο παιδί μας. «Συνήθως οι γονείς απευθύνονται στον διευθυντή του σχολείου και αυτό είναι λάθος. Ο διευθυντής δεν ξέρει το παιδί μας, δεν το ζει καθημερινά. Ο διευθυντής θα καλέσει τον υπεύθυνο καθηγητή του τμήματος για να τον ρωτήσει, κι εκείνος θα αισθανθεί ότι εγκαλείται. Έτσι, αυτόν που θα μπο-

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΝ: ΦΙΛΙΠΠΟΣ ΑΒΡΑΜΙΔΗΣ

Μην περιμένεις από τον έφηβο να ζητήσει βοήθεια

Πώς μπορεί ένας γονέας να σπάσει τη σιωπή και να καταλάβει ότι το παιδί του έχει υποστεί βία; Και πώς πρέπει να χειριστεί ένα παιδί-θύτη; Οι ειδικοί απαντούν στην «Κ»

ρούσε να με βοηθήσει τον βάζω απέναντί μου από την αρχή», συμβουλεύει η κ. Αντιγόνη Παπακωνσταντίνου, επικουρη καθηγήτρια κοινωνιολογίας της εκπαίδευσης στο Παιδαγωγικό τμήμα Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης. Ειδικά σε μεγάλα ιδιωτικά σχολεία πολλοί γονείς, που λόγω της ιδιότητάς τους και της οικονομικής τους επιφάνειας έχουν πρόσβαση σε ανθρώπους με εξουσία, ξεπερνούν όλους τους ενδιάμεσους και απευθύνονται άμεσα στον επιθεωρητή εκπαίδευσης ή στη Δευτεροβάθμια ή και στο υπουργείο. Η οποιαδήποτε πα-

«**Αυτό που φωτίζει η βία όταν εκδηλώνεται είναι ότι δεν υπάρχουν σχέσεις στις κοινότητες όπου βρισκόμαστε. Όταν ζεις φοβερή πίεση και ένταση, αυτό θα εκφραστεί με βία, δεν μπορεί να γίνει ξαφνικά πρεμία και κατανόηση.**»

ρέμβαση, πάντως, καλύτερα να γίνεται από κάτω προς τα πάνω, γιατί μόνο οι άνθρωποι που έρχονται καθημερινά σε επαφή με το παιδί μας μπορούν να βοηθήσουν ουσιαστικά.

Η κ. Παπακωνσταντίνου εξηγεί ότι όταν πηγαίνουμε στο σχολείο για να ρωτήσουμε για το παιδί μας, θα είναι καλό να μην επικεντρωνόμαστε μόνο στις μαθησιακές επιδόσεις του. «Είναι σημαντικό να ρωτήσουμε πώς είναι η κοινωνική του ζωή, αν έχει φίλους, αν μιλάει με τα άλλα παιδιά, πώς αντιμετωπίζει πιθανές διενέξεις. Αν το ζητήσουμε από

τον καθηγητή, ακόμη και να μην έχει δώσει σημασία, μπορεί να κινητοποιηθεί προς αυτή την κατεύθυνση», περιγράφει. Μια καλή πηγή για τον τρόπο που αλληλεπιδρά το παιδί μας, κυρίως στο γυμνάσιο, είναι ο καθηγητής της γυμναστικής στον οποίο κατά παράδοση οι γονείς απευθύνονται σπάνια. «Στο μάθημα της γυμναστικής, όπου υπάρχει κίνηση και σωματική σχέση, φαίνεται αν ένα παιδί είναι επιθετικό ή πώς αντιδρά στη σχέση με τους συνομηλίκους του όταν υπάρχει ένταση», επισημαίνει.

Η σχέση και η επαφή με το περιβάλλον του παιδιού παίζουν πολύ μεγάλο ρόλο στην αντιμετώπιση ειδικά δύσκολων καταστάσεων, εξηγούν οι ειδικοί.

Τα «συμπτώματα»

Πώς μπορούμε όμως να ανιχνεύσουμε ότι κάτι συμβαίνει στο παιδί μας; Ειδικά με τους εφήβους, που συχνά απομακρύνονται από τους γονείς τους, τα πράγματα δυσκολεύουν. Ασφαλώς θα πρέπει να βασιστούμε σε μια σχέση που έχει χτιστεί νωρίτερα, καθώς όσο το παιδί μεγαλώνει τα πράγματα γίνονται πιο περίπλοκα. Οι αλλαγές στη συμπεριφορά του και στις συνήθειές του είναι ένας σοβαρός δείκτης ότι κάτι δεν πάει καλά. Ακόμη και αλλαγές σε βασικές λειτουργίες όπως η διατροφή ή ο ύπνος είναι σημεία που πρέπει να προσέξουμε.

Ένα παιδί που έχει υποστεί βία μπορεί, για παράδειγμα, ξαφνικά να χτυπήσει το αδελφάκι του ή το κατοικίδιο. Τότε, συμβουλευθούν οι ειδικοί, πριν πούμε «τι κάνεις; Εσύ δεν είσαι τέτοιο παιδί», as αναλογιστούμε ότι κάτι μπορεί να του συμβαίνει. Εφόσον υποψιαζόμαστε κάτι, το να βάλουμε απέναντί μας τον έφηβο και να ρωτήσουμε «τι συμβαίνει;» είναι πιθανότατα κίνηση πανικού, που θα οδηγήσει σε αποτυχία.

Τα παιδιά που έχουν υποστεί εκφοβισμό, μαζί με όλα τα άλλα, αισθάνονται ενοχές γιατί δεν κατάφεραν να τα βγάλουν πέρα. Ντρέπονται τους γονείς τους, που δεν απέτρεψαν αυτό που τους συμβαίνει. Με κάποιο τρόπο αισθάνονται ότι κάτι πάνω τους προκάλεσε αυτό που έχουν πάθει.

«Έλα να μου μιλήσεις»

Ειδικοί που έχουν ασχοληθεί με τον εκφοβισμό συμβουλεύουν τους γονείς να μαθαίνουν στα παιδιά τους ότι «είναι εντάξει να ζητάμε βοήθεια». «Λέμε στα παιδιά πως κανένας δεν έχει δικαίωμα να σε κάνει να ponάς, να φοβάσαι ή να ντρέπεσαι. Στη ζωή, ωστόσο, θα συναντήσουν ανθρώπους που ξεπερνούν τα όρια, που κάνουν πράγματα που δεν έχουν δικαίωμα να κάνουν. Η ζωή δεν είναι δίκαιη. Είναι καλό, λοιπόν, να συμπληρώνουμε, όταν μιλάμε στα παιδιά μας, πως “αν κάποιος όμως το κάνει, να ξέρεις ότι δεν φταις εσύ και έλα να μου μιλήσεις γι’ αυτό”.

Σκέψεις για πιο αυστηρές πειθαρχικές ποινές στα σχολεία

Του **ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΛΑΚΑΣΑ**

Πρόκειται για μέτρα κατόπιν εορτής; «Οχι! Δυστυχώς, ανάλογα περιστατικά όπως η πρόσφατη επίθεση των τριών μαθητών εις βάρος 14χρονου στην Αγία Παρασκευή θα υπάρχουν στο μέλλον. Και καθώς το πρόβλημα είναι σύνθετο, οι παρεμβάσεις πρέπει να είναι πολυεπίπεδες: να αφορούν, πρώτον, την προληπτική μέριμνα ένα παιδί να μη γίνει κακοποιητικό, παραβατικό, δεύτερον, τον ρόλο της οικογένειας, των εκπαιδευτικών και των σχολικών ψυχολόγων και, τρίτον, το πλαίσιο πειθαρχίας που υπάρχει στο σχολείο», απαντά στην «Κ» στέλεχος του υπουργείου Παιδείας περιγράφοντας τις παρεμβάσεις που θα δρομολογήσει η κυβέρνηση για την αντιμετώπιση του προβλήματος της εφηβικής βίας. Έγκαιρη πρόληψη των αναπτυξιακών προβλημάτων των παιδιών, ενίσχυση του ρόλου των ψυχολόγων στα σχολεία και αυστηρότερες ποινές, με επιστροφή της πενήθημης αποβολής, είναι ορισμένα από τα μέτρα. Συγκεκριμένα, από το υπουργείο Παιδείας

θα δοθεί βάρος στην έγκαιρη διάγνωση νευροαναπτυξιακών διαταραχών των παιδιών κατά την προσχολική ηλικία. Και αυτό διότι έρευνες δείχνουν πως παιδιά με τέτοια προβλήματα μεγαλώνοντας ασκούν μπουλινγκ και έχουν βίαιη συμπεριφορά στο σχολείο, κυρίως κατά την εφηβεία. Έτσι θεωρείται ότι η σύνδεση της προσχολικής αγωγής (για τις ηλικίες 2-4) και της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης (ηλικίες 4-12) κάτω από ενιαία παιδαγωγική φιλοσοφία θα βοηθήσει στην έγκαιρη διάγνωση και αντιμετώπιση διαταραχών που καταλήγουν να δυσκολεύουν την ψυχοκοινωνική εξέλιξη των νηπίων στη μετέπειτα σχολική τους ζωή. Στο πλαίσιο αυτό, θα συνταχθεί ένα πρόγραμμα σπουδών για όλους τους παιδικούς σταθμούς, ώστε τα παιδιά να ενταχθούν στο σχολικό περιβάλλον νωρίτερα από το νηπιαγωγείο. Η Ελλάδα κατατάσσεται τελευταία στην Ευρωπαϊκή Ένωση όσον αφορά τη συμμετοχή των παιδιών ηλικίας 3 έως 6 ετών στην προσχολική αγωγή και φροντίδα.

Για τις μεγαλύτερες ηλικίες, που είτε θα ασκήσουν είτε θα δεχθούν

ενδοσχολική βία, αρχικά προβλέπεται η ενίσχυση των αρμοδιοτήτων των ψυχολόγων και κοινωνικών λειτουργών, που θα μπορούν να επικοινωνούν με όλα τα παιδιά της σχολικής μονάδας, είτε σε ατο-

Από το υπουργείο Παιδείας θα δοθεί βάρος στην έγκαιρη διάγνωση νευροαναπτυξιακών διαταραχών των παιδιών κατά την προσχολική ηλικία.

μικές ή ομαδικές συνεδρίες, εντός του ωρολογίου προγράμματος.

Στο ίδιο πλαίσιο, τα παιδιά θα μπορούν να απευθύνονται για τα προβλήματα που τα απασχολούν εντός του σχολείου στους ψυχολόγους και κοινωνικούς λειτουργούς χωρίς να έχουν σχετική συναινεση γονέων, όπως ισχύει σήμερα.

Ταυτόχρονα, θα γίνει πιο αυστηρό το ποινολόγιο των μαθητών στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση.

Σήμερα οι ποινές είναι η προφορική παρατήρηση, η επίπληξη, η αποβολή από τα μαθήματα για μία ή δύο ημέρες και η αλλαγή σχολικού περιβάλλοντος. Οι ποινές μπορούν να επιβληθούν κλιμακωτά, δηλαδή οι εκπαιδευτικοί πρέπει να έχουν εξαντλήσει τις ηπιότερες ποινές προτού, π.χ., αποφασίσουν αλλαγή σχολικού περιβάλλοντος για ένα μαθητή. «Για να φθάσεις στην αυστηρότερη ποινή πρέπει να αποδείξεις ότι έχεις εξαντλήσει τις ηπιότερες», διευκρινίζει στην «Κ» διευθυντής δημόσιου λυκείου. Μάλιστα, επί ΣΥΡΙΖΑ αποφασίσθηκε η αλλαγή σχολικού περιβάλλοντος να ισχύει μόνο για ένα χρόνο, άρα ένας μαθητής μπορεί να επιστρέψει στο σχολείο μετά ένα σχολικό έτος. Τώρα θα «επιστρέψει» η πενήθημη αποβολή, ενώ η αποβολή από το σχολείο θα είναι οριστική. Ταυτόχρονα, θα συνταχθεί σχολικός πειθαρχικός κώδικας, δηλαδή ορισμός των ποινών για κάθε πράξη· γι' αυτό και θα καταργηθεί η κλιμακωτή επιβολή ποινών σε ένα μαθητή. «Οι αυστηρότερες ποινές πρέπει να έχουν ουσία, να ωφελούν τελικά

το παιδί. Αλλιώς, για παράδειγμα, η αποβολή ενός μαθητή από ένα δημόσιο σχολείο θα καταλήξει σε απλώς μετάθεση του προβλήματος στο δεύτερο σχολείο, που θα δεχθεί τον μαθητή», παρατηρεί στην «Κ» ο κ. Χαράλαμπος Κυραιλίδης, πρόεδρος του Συνδέσμου Ιδιωτικών Σχολείων.

Τέλος, και οι γονείς θα καλούνται να αναλάβουν την ευθύνη για τις πράξεις των παιδιών τους στο σχολείο (π.χ. πληρώνοντας φθορές σε εξοπλισμό). Βέβαια, μείζον κρίνεται να υπάρχουν όρια στην υπερβολική παρεμβατικότητα των γονιών. Το υπουργείο Παιδείας δηλώνει ότι προσφέρει στους εκπαιδευτικούς θεσμική προστασία έναντι των γονιών που θέλουν να έχουν λόγο για τα πάντα (από τον τρόπο που κάνει το μάθημα κάθε εκπαιδευτικός έως τον βαθμό του παιδιού στο τρίμηνο). Ομως, στην πράξη, η αντίκριση έχει αυτή η θεσμική προστασία; Ελάχιστη. Όπως υπογράμμισε ο κ. Κυραιλίδης, «μιοάζει τα σχολεία να λειτουργούν χωρίς όρια, με ευθύνη των πολιτικών, αλλά και των εκπαιδευτικών που το ανέχονται».

ΤΟΥ ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΤΣΙΟΛΑΚΗ

Ήρθε στην Κύπρο χωρίς πολλές συστάσεις και χωρίς να είναι όνομα ηχηρό. Παρ' όλα αυτά, φρόντισε μέσα σε ένα χρόνο να κερδίσει την εμπιστοσύνη όλων στην Ανόρθωση αλλά και την εκτίμηση όλων όσοι ασχολούνται με το κυπριακό ποδόσφαιρο, ως ένας απ' τους πιο αξιόλογους τεχνικούς διευθυντές που εργάζονται στο νησί μας. Ο λόγος για τον Αντόνιο Πριέτο, ο οποίος ήρθε επί Πουλλαϊδη στην Ανόρθωση ως σκάουτερ, όμως με την ανάληψη της προεδρίας από τον Ανδρέα Σάντη ανέλαβε τα καθήκοντα του τεχνικού διευθυντή.

Είναι αλήθεια ότι ο Ισπανός βρήκε μια χαοτική κατάσταση, όμως μέσα σε ένα χρόνο, σε συνεργασία με τους διοικούντες, άλλαξε εντελώς την εικόνα της Ανόρθωσης, πραγματοποιώντας –με πολύ ψηλό ποσοστό επιτυχίας– μεταγραφές που βοήθησαν ουσιαστικά στην αγωνιστική metamorphosis της «Μεγάλης Κυρίας» και στις δύο μεταγραφικές περιόδους.

Τέσσερα στα τέσσερα

Ο Αντόνιο Πριέτο στην πρώτη του μεταγραφική περίοδο στην Ανόρθωση κατάφερε να δείξει άμεσα τις εξαιρετικές του ικανότητες στην επιλογή παικτών, καθώς έφερε τέσσερις παίκτες που βοήθησαν μέγιστα την ομάδα. Ο λόγος για τους Σέρχιο Τεχέρα, Μίγκελ Άνχελ Γκερέρο, Αντονίν

Κορτέζ και Σάμουελ Μράζ. Οι δύο πρώτοι ήρθαν τον Ιανουάριο και αποτέλεσαν την ραχοκοκαλιά της Ανόρθωσης στη φετινή περίοδο, καθώς σε αυτούς τους δύο ποδοσφαιριστές βασίστηκε ο Αντόνιο Πριέτο για να χτίσει την ομάδα.

Ο Τεχέρα αποδείχτηκε ένας πραγματικός ηγέτης στην μεσαία γραμμή, που με το πάθος, την εμπειρία και την ποιότητά του κάνει τη διαφορά –άλλωστε γι' αυτό ανανεώθηκε πρόσφατα το συμβόλαιό του.

Από την άλλη, η αξία του Γκερέρο είναι αδιαμφισβήτητη, καθώς φέτος είναι ο στυλοβάτης της πορείας της Ανόρθωσης. Πριν τον τραυματισμό του κουβάλησε στις πλάτες του την ομάδα, σκοράροντας πέντε γκολ και δίνοντας τέσσερις ασίστ σε οκτώ αγώνες.

Όσον αφορά τους Αντονίν και Μράζ, μπορεί να μην παρέμειναν φέτος στην Ανόρθωση, όμως η παρουσία τους στην ομάδα θεωρείται επιτυχημένη, καθώς ο 23χρονος Ισπανός φορ σκόραρε πέντε γκολ και ο Σλοβάκος επιθετικός έξι τέρματα. Όμως ο Αντόνιο Πριέτο έκρινε ότι δεν άρμοζαν στο πλάνο του Ντά-

βιντ Γκαγιέγο, γι' αυτό και δεν τους κράτησε στην Ανόρθωση.

Ξήλωσε, έραψε και πέτυχε

Μπορεί στο μεταγραφικό κομμάτι Ιανουαρίου ο Πριέτο να πέτυχε σε πολύ μεγάλο βαθμό με τις επιλογές του, όμως η Ανόρθωση ολοκλήρωσε

τη σεζόν 2022-23 αποτυχημένα, μιας και έμεινε εκτός πρώτης εξάδας και Ευρώπης. Έπρεπε λοιπόν το καλοκαίρι ο Ισπανός τεχνικός διευθυντής να ξηλώσει ό,τι μπορούσε, να ράψει και να πετύχει –πράγμα που κατάφερε. Ο Πριέτο προσπάθησε να απομακρύνει παίκτες που δεν μπορούσαν

να προσφέρουν στην Ανόρθωση και ταυτόχρονα να μην επιβαρυνθεί οικονομικά η ομάδα σε μεγάλο επίπεδο. Για αυτό και κράτησε τους Φερέιρα, Ουαρίς και Κίκο, που στην αρχή ήταν εκτός πλάνων, όμως στο τέλος αποδείχτηκαν διαφορετικοί παίκτες που όντως μπορούσαν να προσφέρουν.

Αντόνιο Πριέτο: Με μάτι που κόβει

Ο τεχνικός διευθυντής της Ανόρθωσης έχει πολύ ψηλό ποσοστό επιτυχίας στις μεταγραφές που έκανε

Ο Αντόνιο Πριέτο κατάφερε σε δύο μεταγραφικές περιόδους να πραγματοποιήσει πολύ καλές μεταγραφές και να μεταμορφώσει την Ανόρθωση σε ένα δυνατό σύνολο που αφήνει μεγάλες προσδοκίες.

Επιλέγει μόνο όσους ξέρει πολύ καλά

Ο Πριέτο ξεκίνησε να χτίζει τη νέα Ανόρθωση φέρνοντας παίκτες που ο ίδιος γνώριζε προσωπικά, είτε τους είχε δει να αγωνίζονται. Αυτό είναι και το κριτήριο επιλογής του Ισπανού τεχνικού διευθυντή της «Κυρίας» για τους παίκτες που έρχονται στην ομάδα, ενώ ταυτόχρονα, οι ποδοσφαιριστές που επιλέγονται από τον Πριέτο, παίρνουν και την τελική έγκριση από τον Ανδρέα Σάντη για να κατηφορίσουν στην Ανόρθωση.

Ξεκινώντας από την θέση του τερματοφύλακα, ο Πριέτο ίσως να πήρε ένα ρίσκο με τον Ιβάν Αρμπολνέδα, ο οποίος ήταν άπραγος για καιρό, όμως δικαίωθηκε εν τέλει με την επιλογή του καθώς μέχρι στιγμής ο Κολομβιανός κίπερ έχει κερδίσει την εμπιστοσύνη όλων, με τη διοίκηση να του προσφέρει ανανέωση συμβολαίου, χωρίς όμως ακόμη να λάβει κάποια απάντηση.

Πέρα από το ρίσκο που πήρε με τον Αρμπολνέδα, παρόμοιες περιπτώσεις ήταν και οι Ουαγκέ και Καστέλ. Απ' την μία ο Σενεγαλέζος δεξιός μπακ είχε περάσει ένα μεγάλο τραυματισμό και απ' την άλλη ο Ισπανός φορ είχε να σκοράρει αρκετό καιρό, όμως παρ' όλα αυτά ο Πριέτο δεν φοβήθηκε το ρίσκο. Πίστεψε σε αυτούς τους παίκτες και τους έφερε στην Ανόρθωση. Στο τέλος της ημέρας δι-

Οι ποδοσφαιριστές που επιλέγονται από τον Πριέτο, παίρνουν και την τελική έγκριση από τον Ανδρέα Σάντη για να κατηφορίσουν στην Ανόρθωση.

καιώθηκε για την επιλογή του. Ο Ουαγκέ κρίνεται ως ένα από τα καλύτερα δεξιά μπακ του πρωταθλήματος και μάλιστα ήχησαν ήδη μεταγραφικές σειρήνες για την πάρτη του, με την Ανόρθωση να απορρίπτει πρόταση της Άντβερμπ. Όσο για τον Καστέλ, τα 12 γκολ που σκόραρε μέχρι τώρα «μιλούν» από μόνα τους

για την πολύ καλή σχέση που έχει με τα αντιπала δίχτυα.

Πέραν από τους πιο πάνω ποδοσφαιριστές που έφερε ο Πριέτο, πετυχημένες μεταγραφές κρίνονται και οι Ιωάννης Κάργας, Ναμίλ Μαρμούκ, οι οποίοι αποδεικνύονται «βράκιοι» στο κέντρο της άμυνας, όπως και ο άτυχος Σάλβα Φερέρ. Ένας άλλος

παίκτης που κέρδισε τον σεβασμό όλων είναι ο Φραν Γκαρσία ο οποίος έβγαλε ασπροπρόσωπο τον Πριέτο για την επιλογή του, όμως ήταν άτυχος και αυτός, καθώς υπέστη ρήξη χιαστών.

Από εκεί και πέρα επιτυχημένες μεταγραφές κρίνονται σχεδόν όλες, όπως οι Τιοννέ και Γκασαμά, ακόμη και ο Τοϊκο ο οποίος πέραν από τα καμώματα του, μέσα στον αγωνιστικό χώρο κάνει τη διαφορά για την Ανόρθωση. Μοναδικό ερωτηματικό στις μεταγραφές του καλοκαιριού μπαίνει στον Σαρλί Μουσοντά, ο οποίος ακόμη δεν είναι στα επιθυμητά επίπεδα ετοιμότητας, όμως ο Πριέτο πιστεύει ότι όταν φτάσει στο 100% των δυναμειών του θα μπορέσει να προσφέρει πολλά στην «Κυρία».

Επί της ουσίας, ο Αντόνιο Πριέτο κατάφερε σε δύο μεταγραφικές περιόδους να πραγματοποιήσει πολύ καλές μεταγραφές που βοήθησαν ουσιαστικά και επίσης να μεταμορφώσει την Ανόρθωση σε ένα αρκετά καλό, δυνατό σύνολο που αφήνει μεγάλες προσδοκίες ενόψει της συνέχειας. Στον σύλλογο της Αμμοχώστου είναι βέβαιως πολύ ικανοποιημένοι από το εξαιρετικό έργο που επιτελεί ο Ισπανός τεχνικός διευθυντής που απέδειξε ότι κόβει το μάτι του, είναι πολυτάλαντος και εύστοχος.

ΑΠΟΦΕΙΣ

Τελειώσαμε με τη βία, μας έμειναν οι κροτίδες και κατιτίς

Του ΧΡΗΣΤΟΥ ΖΑΒΟΥ

Να μου πεις έχει μια συνέπεια το κυπριακό κράτος. Τι σημασία έχει ποιος ηγείται πολιτικά της ασφάλειας των πολιτών; Η καλοκουρδισμένη μηχανή που επινοήθηκε το 1960, δεν σταματά να μελετά, να προνοεί, να λαμβάνει αποφάσεις και να τις εφαρμόζει.

Δεν πα' να είναι ο Κωστής, ο Γιαννής, η Μαρίκα ή ο Ιωάνς στο υπουργείο Δικαιοσύνης και Δημόσιας Τάξης, το έργο που επιτελείται παραμένει ακατάπαυστο. Η σκυτάλη, δε, της ηγεσίας, παραδίνεται μ' έναν τρόπο μαεστρικά άπχο. Κιχ, δεν ακούς! Πληροφορίες που διαθέτουμε, μα δεν επιβεβαιώνονται, αναφέρουν ότι υπάρχουν σκέψεις ουδείς να τίθεται επικεφαλής του εν λόγω υπουργείου, αφού τα πάντα λειτουργούν σαν ελβετικό ρολόι. Τι να κάνεις τον αρχηγό; Πέτυχαν όλοι οι προηγούμενοι.

Όποιος νοιάζεται για τον πόλεμο που κήρυξε το κράτος κατά της βίας στα γήπεδα, δια της τέως πια υπουργού, να μην ανησυχεί καθόλου, έχουν τις γνώσεις οι φύλακες. Η σύσταση επιτροπών από άτομα του αθλητισμού, οι συζητήσεις με την ηγεσία της αστυνομίας, ακόμη και τα δέκα μέτρα που ανακοίνωσε η κυρία Κουκκίδου, θα μεταφερθούν στο πορτοφόλιο του νέου υπουργού, ο οποίος με τη σειρά του θα πρωτοστατήσει της νέας προσπάθειας.

Εκτιμώ ότι το θέμα είναι σχεδόν αδιάφορο, αφού η νίκη στον πόλεμο είναι θέμα εβδομάδων, μηνών, άντε να πάρει κανά χρόνο. Ακολουθώ θ' ασχοληθούμε μ' άλλα θέματα πιο κουλτουριάρικα. Για το θέμα της βίας, είναι έτσι και αλλιώς αποδεδειγμένο ότι η «κάρτα οπαδού» λειτουργήσει όπως το ζιζανιοκτόνο. Να 'ναι καλά ο υπουργός που την εμπνεύστηκε και όλοι οι υπόλοιποι που τον ακολούθησαν, ξεμπερδέψαμε με το θέμα, και πια, μας κοιτούν οι ξενέρωτοι Ευρωπαίοι γεμάτοι ζήλια, αναρωτώμενοι πώς τα καταφέραμε.

Προς τα τέλη της διαδικασίας είμαστε, αφού η «κάρτα οπαδού» και η πυγμή που έδειξε ο εκάστοτε υπουργός Δικαιοσύνης, σε συνεργασία πάντοτε με την αστυνομία –μην τους ξεχνούμε αυτούς– εξαφάνισαν κάθε μορφή βίας στον αθλητισμό μας. Έχουν απλά απομείνει κάτι παιχνιδίσματα του τύπου μαχαϊρώματα, εντός και εκτός γηπέδου, καμία δύο-τρεις φατρίες του υποκόσμου, οργανωμένοι στρατοί ταγμένοι στο εύκολο κέρδος, εξάπλωση ακραίων πολιτικών θέσεων και κάτι κροτίδες που ρίχνουν τα παιδιά για να αποσπάσουν την προσοχή μας. Άντε να πέσει κανά μπουκάλι ούισκι άδαιο, γιατί ο πότνης είναι μόρτης και θέλει να το δείξει σε όλους μας. Κατά τ' άλλα, λίγο η «κάρτα οπαδού», λίγο τα 10 μέτρα που ψήφισε το Υπουργικό Συμβούλιο πρόσφατος, τελειώσαμε. Σαΐνια. Είναι να μην το εξαγγείλουν οι κυβερνήσεις και ο εκάστοτε υπουργός...

Συνεργασία με αναπόφευκτο τέλος...

Του ΓΙΩΡΓΟΥ ΛΟΓΙΑΔΗ

Απόλυτο δεν είναι, εξαιρέσεις του κανόνα πάντα υπάρχουν, κανόνα αποτελεί, ωστόσο, πως το μοντέλο λειτουργίας αθλητικού/τεχνικού διευθυντή προϋποθέτει πρώτα την πρόσληψη του ατόμου στη συγκεκριμένη θέση και ακολούθως την επιλογή του προπονητή. Από μόνη της, η (σημαντική) διαφοροποίηση του τρόπου με τον οποίο πορεύτηκε η Ομόνοια τους τελευταίους μήνες καθιστούσε πολύ δύσκολη την αρμονική συνεργασία Σωφρόνη Αυγουστή και Γέσπερ Γιάνσον. Ακόμη και με τις καλύτερες και ειλικρινείς προθέσεις να δοκιμασαν, προέρχονται από δύο εντελώς διαφορετικούς ποδοσφαιρικούς κόσμους και –αργά ή γρήγορα– ήταν σχεδόν βέβαιο πως θα φθάναμε στην εξέλιξη της περασμένης εβδομάδας.

Μήνες μετά την ειλημμένη απόφαση για επιστροφή στο μοντέλο τεχνικού/αθλητικού διευθυντή και χωρίς η διοίκηση των πράσινων να καταλήξει στον εκλεκτό, προέκυψε η ανάγκη για νέο προπονητή, στο κρίσιμο τελικό στάδιο της περιόδου. Η απόφαση πρόσληψης του Σωφρόνη Αυγουστή σαφώς και κρίθηκε θετική, με την κατάκτηση του κυπέλλου, και φυσιολογικά ο Κύπριος τεχνικός συνέχισε στην τεχνική ηγεσία, αφού αυτό προνοούσε και το συμβόλαιο που υπέγραψε λίγους μήνες νωρίτερα. Η έλευση, ωστόσο, του κυρίου Γέσπερ Γιάνσον, με τις ανάλογες αρμοδιότητες και εξουσίες, αυτομάτως δημιούργησε θέμα, ως προς τη συνύπαρξη και αρμονική συνεργασία των δύο.

Δύο άνθρωποι του ποδοσφαίρου, με διαφορετική αγωνιστική φιλοσοφία. Ένας αθλητικός διευθυντής, υπεύθυνος του ποδοσφαιρικού τμήματος, με αποδεκτό το πλάνο και τον σχεδιασμό του από τη διοίκηση, αλλά με προπονητή όχι δικής του επιλογής! Από τη μία, η αγωνιστική φιλοσοφία του προπονητή και από την άλλη, αυτή του ανθρώπου που είχε τον πρώτο και τελευταίο λόγο σε θέματα επιλογών, μεταγραφών ή και αποχωρήσεων παικτών. Στην τελική, ίσως και να αποτελεί ρεκόρ που η συνεργασία αυτή κράτησε μέχρι και τις αρχές Ιανουαρίου.

Γι' αυτό και δύσκολα καταλήγει κάποιος, αν σωστά ή όχι αποδεσμεύθηκε ο Σωφρόνης Αυγουστή. Αν περισσότερο φταίει το κοουτσάρισμά του ή οι σημαντικές αποφάσεις του Γέσπερ Γιάνσον το καλοκαίρι. Άμοιρος ευθυνών δεν είναι κανένας, απ' εδώ και πέρα όμως, τα όποια «ελαφρυντικά» για τον κύριο Γιάνσον τελείωσαν. Η πίεση σαφώς και είναι πλέον αποκλειστικά πάντα του και... αποφορτίση μπορεί να γίνει μόνο στο ενδεχόμενο θετικής αξιολόγησης του νέου προπονητή, μόνο αν αποδειχθεί πως οι επιλογές (παικτών) του περασμένου καλοκαιριού μπορούσαν να δώσουν περισσότερα στο γήπεδο, και μόνο αν οι όποιες επόμενες επιλογές αποδειχθούν καλύτερες από τις προηγούμενες.

0,25%

Ο οδηγός είναι
διαθέσιμος στην
αγγλική γλώσσα

ΑΝΑΛΥΣΗ

Της ΕΙΜΙ ΝΤΟΝΕΑΛΑΝ / REUTERS BREAKINGVIEWS

Το σχέδιο της Ιρλανδίας για ισχυρή δημόσια υγεία

Η **Ιρλανδία** πραγματοποιεί μετάβαση από το αμερικανικό μοντέλο ασφάλισης στο βρετανικό της καθολικής κάλυψης, σχέδιο και ακριβό και τολμηρό, αλλά υπάρχουν και το χρέη και η πολιτική βούληση. Η χώρα θέλει να οικοδομήσει ένα σύστημα βασισμένο στις κλινικές ανάγκες των ασθενών, όχι στην ικανότητά τους να πληρώνουν, όπως το άλλοτε περίφημο, αλλά νυν προβληματικό εθνικό σύστημα υγείας του Ηνωμένου Βασιλείου.

Η Ιρλανδία διαθέτει σύστημα υγειονομικής περίθαλψης δύο επι-

Η κυβέρνηση προχωρεί στην πρόσληψη προσωπικού, ενδυναμώνοντας τα νοσοκομεία.

πέδων από το 1957. Αρχικά οι απλοί πολίτες χρησιμοποιούσαν δωρεάν τις δημόσιες υπηρεσίες, ενώ η κρατική ασφαλιστική εταιρεία VHI Healthcare παρείχε κάλυψη στο 15% των φορολογουμένων με τα υψηλότερα εισοδήματα έναντι αμοιβής. Σύν τω χρόνω πλῆθαιναν όσοι χρησιμοποιούσαν ιδιωτική ασφάλιση, γιατί ήθελαν να αποφύγουν τη μακρά αναμονή για επεμβάσεις και διαγνωστικές εξετάσεις. Το 2022 το 47% του πληθυσμού καλυπτόταν από ιδιωτική ασφάλιση αντί σχεδόν 120 ευρώ τον μήνα στις εταιρείες VHI, Laya Healthcare και Irish Life Health.

Αν και σχεδόν ο μισός πληθυσμός χρησιμοποιεί αυτές τις εταιρείες, η ιδιωτική ασφάλιση αποτελεί μόνο το 12% του κόστους υγειονομικής περίθαλψης της χώρας. Το κράτος και οι καταβολές από τους πολίτες καλύπτουν το

υπόλοιπο των ετήσιων δαπανών των σχεδόν 29 δισ. ευρώ. Το σύστημα, ωστόσο, είναι προβληματικό. Το 2023 σχεδόν 500.000 άτομα ξεπέρασαν τον επίσημο μέγιστο χρόνο αναμονής για ραντεβού στα εξωτερικά ιατρεία και εξετάσεις. Εξ ου και το Δουβλίνο επινόησε το «SI intecare» από την ιρλανδική λέξη που σημαίνει «υγεία». Το σχέδιο, το οποίο αναμένεται να εφαρμοστεί έως το 2030, προβλέπει ένα καθολικό σύστημα υγειονομικής περίθαλψης δωρεάν για όλους τους ασθενείς. Ως μέρος της γενικής αναδιάρθρωσης, ο αριθμός των κλινών στα δημόσια νοσοκομεία θα αυξηθεί, ενώ θα αφαιρεθεί αντιστοίχως από τους ομίλους ιδιωτικών ασφάλισης, ένα βασικό μέτρο για την ενίσχυση της χωρητικότητας και τη μείωση των λιστών αναμονής. Το νέο σύστημα δυνάμει θα προσφέρει μεγαλύτερη διαπραγματευτική ισχύ στην κυβέρνηση επί των τιμών των φαρμάκων. Αυτό με τη σειρά του θα μειώνει την αθροιστική δαπάνη της Ιρλανδίας για φαρμακευτικά προϊόντα, την τρίτη υψηλότερη κατά κεφαλήν στην Ευρώπη το 2018, σύμφωνα με τον ΟΟΣΑ. Για να λειτουργήσει η μετάβαση, το ιατρικό προσωπικό στο ιδιωτικό σύστημα θα παροτρυνθεί να στραφεί στο δημόσιο. Η κυβέρνηση μέχρι στιγμής έχει προσλάβει περισσότερους από 16.200 εργαζομένους, συμπεριλαμβανομένων 4.600 νοσοκόμων και μαιών, 2.650 επαγγελματιών υγείας και κοινωνικής φροντίδας, και πάνω από 1.750 γιατρούς και οδοντιάτρους. Και έπονται επιπλέον 1.000 σύμβουλοι ή υψηλόβαθμοι γιατροί μέχρι το 2030. Προσφέρει, δε, αρχικό μισθό έως 261.000 ευρώ ετησίως για 37ωρη εργάσιμη εβδομάδα έναντι 150.000 ευρώ αντίστοιχως στη Βρετανία.

Αυξάνονται οι νέοι με καρκίνο

Ιδιαίτερα δυσοίωνα φαίνεται να είναι τα ομοσπονδιακά υγειονομικά στοιχεία στις ΗΠΑ, καθώς δείχνουν αύξηση του καρκίνου στις νεότερες ηλικίες κατά 12,8% τα τελευταία χρόνια. Συγκεκριμένα, από τα διαθέσιμα ιατρικά δεδομένα προέκυψε ότι το 2019 διαγνώστηκαν συνολικά 107,8 περιπτώσεις ανά 100.000 άτομα κάτω των 50 ετών. Συγκριτικά, το 2000 ο αντίστοιχος αριθμός ήταν 95,6 θετικές διαγνώσεις.

Σύμφωνα με δημοσίευμα της Wall Street Journal, γιατροί σε

αυτή δυσκολεύει ακόμη περισσότερο από το γεγονός ότι οι νέοι άνθρωποι αμελούν να κάνουν ιατρικά τεστ, θεωρώντας τον καρκίνο μια νόσο που αφορά αποκλειστικά μεγαλύτερες ηλικίες.

Η Μέλιν Κιν, 27, περιγράφει πως τον Ιούνιο ετοιμαζόταν να μετακομίσει στη Νέα Υόρκη και να δώσει εξετάσεις για το δικαστικό σώμα όταν παρατήρησε πως επί μέρες είχε εμετούς που περιείχαν αίμα. Λίγες μέρες μετά, βγήκε από την κλινική με τα αποτελέσματα των εξετάσεών της. Επασχε από καρκίνο του στομάχου. Η κούραση και η νοητική σύγχυση που της προκάλεσαν οι χημειοθεραπείες που επακολούθησαν την έκαναν να εγκαταλείψει προσωράς την επιδίωξη καριέρας στα νομικά. Τον προηγούμενο μήνα οι γιατροί της αφαίρεσαν τελικά το στομάχι.

Περουινή έρευνα στο επιστημονικό περιοδικό BMJ Oncology δείχνει πως υπάρχει μια παγκόσμια σημαντική αύξηση στους καρκίνους σε άτομα κάτω των 50 ετών, με τα υψηλότερα ποσοστά να σημειώνονται στην Βόρεια Αμερική, στην Αυστραλία και στη Δυτική Ευρώπη. Οι γιατροί υποπετεύονται πως οι αλλαγές των διατροφικών μας συνθηκών αλλά και του αστικού τρόπου ζωής στην Δύση έχουν αυξήσει τον κίνδυνο για τις νεότερες γενιές. Λιγότερη φυσική άσκηση, τεράστια κατανάλωση επεξεργασμένων τροφίμων και η εμφάνιση νέων τοξικών, συμπε-

ΔΗΚΤΗΣ

Η ακρίβεια των τροφίμων παραμένει ανοιχτή πληγή

Το 2023 ολοκληρώνεται με τον πληθωρισμό να κυμαίνεται λίγο κάτω από το 3% σύμφωνα με τις εκτιμήσεις για τον μήνα Δεκέμβριο. Υπενθυμίζουμε ότι μετά την κορύφωση του Οκτωβρίου του 2022 στο 10,6%, το 2023 ξεκίνησε με τον πληθωρισμό στο 8,6%. Σημαντική υποχώρηση καταγράφηκε στον πληθωρισμό των τροφίμων ο οποίος από το 15% του Μαρτίου, υποχώρησε τον Δεκέμβριο στο 6%, τιμή που όμως παραμένει ιδιαίτερα υψηλή και τροφοδοτεί την αύξηση στο κόστος ζωής. Αξιοσημείωτη και η μεγάλη υποχώρηση του πληθωρισμού στον κλάδο των υπηρεσιών, ο οποίος τον Νοέμβριο παρουσίασε σημαντική υποχώρηση και παρέμεινε σταθερός κατά τον Δεκέμβριο. Αν και η τάση παραμένει καθοδική, για τη συνέχεια εκτιμάται πως η μεγάλη υποχώρηση του 2023 δεν πρόκειται να επαναληφθεί.

Το 2023 «κλείνει» με τεχνική ύφεση

Σε σχέση με την οικονομική δραστηριότητα, αν επιβεβαιωθούν τα στοιχεία, το 2023 θα «κλείσει» καταγράφοντας τεχνική ύφεση για την Ευρωζώνη, με συρρίκνωση της οικονομίας για δύο συνεχόμενα τρίμηνα. Το πρόβλημα εστιάζεται στους κλάδους των κατασκευών και της βιομηχανίας ενώ αρκετές προκλήσεις εντοπίζονται και στον κλάδο των υπηρεσιών. Στα θετικά της συγκυρίας η ενδυνάμωση της αγοράς εργασίας η οποία καταγράφει επίπεδα ανεργίας λίγο πάνω από το 6% που συνιστά ιστορικά χαμηλή τιμή. Ανησυχία όμως προκαλεί το επίπεδο απασχόλησης όπως υπολογίζεται σε αριθμό εργατωρών, αφού τα στοιχεία για το τρίτο τρίμηνο αποκαλύπτουν υποχώρηση, την πρώτη από την πανδημία και μετά. Σε γενικές γραμμές οι οικονομικές προοπτικές για το 2024 παραμένουν υποτονικές.

Η κανονικοποίηση των κρυπτονομισμάτων είναι εδώ

Μέσα από συλλογικά σχήματα επενδύσεων που θα τυγχάνουν επαγγελματικής διαχείρισης και θα είναι εισηγμένα στο Χρηματιστήριο θα μπορεί πλέον κάποιος ιδιώτης να επενδύσει ακόμα και μικροποσά στα κρυπτονομίσματα. Η απόφαση σταθμός ανήκει στην αμερικανική επιτροπή κεφαλαιαγοράς (SEC) η οποία επέτρεψε την δημιουργία Exchange Traded Funds (ETFs) στο έδαφος των ΗΠΑ. Η συνέχεια αναμένεται άκρως ενδιαφέρουσα καθώς σε πρώτη φάση αναμένεται η δημιουργία του πρώτου τέτοιου ταμείου με περιουσιακά στοιχεία ύψους 29 δισ. δολάρια που θα προκύψει από την μετατροπή του Grayscale Bitcoin Trust. Σύμφωνα με ειδικούς, η απόφαση της SEC εκτιμάται πως θα κανονικοποιήσει τις επενδύσεις σε κρυπτονομίσματα σε παγκόσμιο επίπεδο. Ήδη παραδοσια-

Με σημαντικά αυξημένες τιμές στα καθημερινά ψώνια εκτιμάται πως θα κυλήσει το 2024, χωρίς προς το παρόν να υπάρχουν ενδείξεις για προς τα κάτω διαφοροποιήσεις.

οι διαχειριστές όπως η BlackRock και η Fidelity ετοιμάζουν τα δικά τους επενδυτικά ταμεία.

Τεχνολογικοί κολοσσοί και μετά το χάος

Το 2023 ήταν η χρονιά των τεχνολογικών κολοσσών, αφού είδαν την χρηματιστηριακή τους αξία να εκτοξεύεται κατά 72% ανεβάζοντας την κεφαλαιοποίησή τους στα 12 τρις. δολάρια. Για καλύτερη αντίληψη των μεγεθών θα πρέπει να αναφέρουμε πως ένα σύνολο εφτά κολοσσών

τεχνολογίας αποτιμάται στο χρηματιστήριο του Nasdaq όσα το σύνολο των εισηγμένων μετοχών στα χρηματιστήρια του Τορόντο, του Λονδίνου και του Τόκιο. Για τους αναλυτές, η μεγάλη συζήτηση αφορά στις προοπτικές συνέχισης αυτής της εικόνας και το 2024. Αρκετοί κάνουν λόγο για φούσκα που σύντομα θα σκάσει -όπως έγινε στο παρελθόν με τις εταιρείες του Διαδικτύου και τις τράπεζες. Αυτό όμως που δεν θα πρέπει σε κανένα να διαφεύγει όταν προβαίνει σε συγκρίσεις, είναι ότι αυτές οι εταιρείες παράγουν πραγματικά προϊόντα αξιοποιώντας τις καινοτόμες τεχνολογίες που αναπτύσσουν.

Εισηγήσεις για την εκπαίδευση με βέλτιστες πρακτικές

Το πρόγραμμα Pisa είναι ένα διεθνές σύστημα αξιολόγησης των μαθητών σε συγκεκριμένες δεξιότητες, περιλαμβανομένης της ανάγνωσης, των μαθηματικών, των επιστημών αλλά και δεξιοτήτων για αντιμετώπιση των προκλήσεων της καθημερινότητας. Τα αποτελέσματα της αξιολόγησης για το 2022 δημοσιεύθηκαν προ ολίγων ημερών και περιλαμβάνουν σημαντικά ευρήματα. Μεταξύ αυτών περιλαμβάνονται και εισηγήσεις στη βάση βέλτιστων πρακτικών χωρών που βρίσκονται ψηλά στην αξιολόγηση. Μεταξύ των εισηγήσεων περιλαμβάνεται η επέκταση των σχολικών ωρών, η ενδυνάμωση των μαθητών για αυτόνομη μάθηση, η βελτίωση των συνθηκών εντός των σχολικών μονάδων, η απαγόρευση των κινητών τηλεφώνων, η ενδυνάμωση των δεσμών σχολείου και οικογένειας και η καθυστέρηση στην επιλογή κλάδων εξειδίκευσης.

Ο προληπτικός έλεγχος βοηθάει στη μείωση της θνησιμότητας από καρκίνο, ωστόσο οι νέοι αμελούν να κάνουν τεστ.

ριλαμβανομένων των μικροπλαστικών, αυξάνουν τον κίνδυνο.

«Οι ασθενείς που μας έρχονται είναι όλο και πιο νέοι», δήλωσε η δρ Αντρεα Κέρτσεκ, επικεφαλής ενός προγράμματος για την έγκυρη αντιμετώπιση του καρκίνου του στομάχου στην κλινική Memorial Sloan Kettering.

Ο θάνατος του Τσάντγουικ Μπόουμαν, του ταλαντούχου ηθοποιού νέας γενιάς που έγινε γνωστός από τους ρόλους του σε ταινίες των Marvel Studios, από καρκίνο του παχέος εντέρου, τράβηξε τα βλέμματα και κατέδειξε την ανάγκη για πρόληψη του εν λόγω καρκίνου στις ηλικίες κάτω των 50 ετών, που η αύξησή του εδώ και χρόνια έχει ανησυχίσει τους ειδικούς. Σύντομα συνειδητοποιήσαν ότι η χρήση επε-

κτάθηκε και σε ορισμένους άλλους καρκίνους, ανάμεσά τους του παγκρέατος, της σκωληκοειδούς απόφραξης, του στομάχου και της μήτρας.

Το ποσοστό θανάτου από καρκίνο στις ΗΠΑ έχει μειωθεί κατά ένα τρίτο από το 1991 χάρη στη μείωση του καπνίσματος και στη βέλτιστη θεραπευτική αγωγή και φυσικά στον προληπτικό έλεγχο.

Ένας στους πέντε νέους ασθενείς με καρκίνο του παχέος εντέρου το 2019 ήταν κάτω των 55 ετών, αριθμός σχεδόν διπλάσιος από το 1995. Αυτοί οι νεότεροι ασθενείς συχνά διαγιγνώσκονται σε τελευταία στάδια. Τα ποσοστά θνησιμότητας από καρκίνο του παχέος εντέρου μεταξύ των ασθενών άνω των 65 ετών μειώνονται, αλλά για

τα άτομα κάτω των 50 ετών αυξάνονται.

Σύμφωνα με μελέτες, δεν υπάρχει αύξηση σε όλων των ειδών τους καρκίνους στους ηλικιακά νεότερους ανθρώπους. Ο καρκίνος του μαστού, η πιο κοινή διάγνωση καρκίνου στις ΗΠΑ για άτομα κάτω των 50 ετών, αυξάνεται σε ορισμένο βαθμό, αλλά οι καρκίνοι του γαστρεντερικού ακόμη ταχύτερα.

Η δρ Γι Νάνσι Γιου, χειρουργός καρκίνου του παχέος εντέρου στο Κέντρο Καρκίνου MD Anderson του Πανεπιστημίου του Τέξας, μελετά, μαζί με συναδέλφους της, βακτήρια και μικρόβια σε δείγματα ιστών από ασθενείς με καρκίνο του ορθού. Η ομάδα βρήκε διαφορές με βάση την ηλικία. Τόνισαν

ότι οι αλλαγές στη σύνθεση των μικροοργανισμών στον πεπτικό σωλήνα που προκαλούνται από τη διατροφή, τη χρήση αντιβιοτικών ή άλλους παράγοντες μπορεί να προκαλέσουν φλεγμονή και να αυξήσουν τον κίνδυνο καρκίνου.

Μερικοί γιατροί υποπετεύονται ότι οι βαθύτερες αιτίες μπορεί να συνδέονται με την παιδική ηλικία των ασθενών και είναι πιο δύσκολο να εντοπιστούν. Κάποιοι ανησυχούν ότι οι αυξανόμενοι κίνδυνοι καρκίνου των νέων είναι σημάδι βαθύτερων προβλημάτων.

«Είναι μέρος μιας ευρύτερης τάσης. Μήπως η υγεία μας γίνεται όλο και χειρότερη;» είπε ο δρ Σάτον Απτε, διευθυντής στο Huntsman Cancer Institute στο Πανεπιστήμιο της Γιούτα.

Ανεβαίνουν τα ακίνητα, αλλά θα πέσουν τα ακριβά

Οι τιμές στην Κύπρο συνέχισαν και κατά το 3ο τρίμηνο του 2023 την ανοδική τους πορεία, ιδιαίτερα στα διαμερίσματα

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ

Οι τιμές κατοικιών στην Κύπρο συνέχισαν και κατά το τρίτο τρίμηνο του 2023 την ανοδική τους πορεία, ιδιαίτερα στα διαμερίσματα, ενώ παράλληλα, σύμφωνα με τα στοιχεία πωλητηρίων εγγράφων του Τμήματος Κτηματολογίου, ο αριθμός συναλλαγών στην αγορά ακινήτων κατά το τρίτο τρίμηνο του 2023 συνέχισε να καταγράφει αύξηση σε ετήσια βάση. Εντούτοις, σύμφωνα με προβλέψεις εκτιμητών ακινήτων αναμένεται στους επόμενους έξι μήνες να φανεί μείωση στις τιμές των ακριβών κυρίως ακινήτων, αλλά πιθανώς και μία μικρή σε ακίνητα «νορμάλ» αξιών. Όσον αφορά στις τιμές των ακριβών κατοικιών ήδη έχει παρατηρηθεί μία μείωση, κυρίως για κατοικίες άνω των 500 χιλιάδων ευρώ.

Επιστρέφοντας στα των τιμών κατοικιών συνολικά, τα στοιχεία της Κεντρικής Τράπεζας παρουσιάζουν πως, ο Δείκτης Τιμών Κατοικιών για οικίες και διαμερίσματα κατά το τρίτο τρίμηνο του 2023 κατέγραψε αύξηση 2,2%, σε σύγκριση με αύξηση 1,5% στο δεύτερο τρίμηνο. Βάσει των διαθέσιμων στοιχείων, η άνοδος του Δείκτη της Κεντρικής κατά το τρίτο τρίμηνο του 2023 σε σχέση με το προηγούμενο τρίμηνο προέρχεται από αύξηση 1,4% στις

τιμές των οικιών και 3,6% στις τιμές διαμερισμάτων. Πρόσθετα, σε ετήσια βάση, καταγράφεται αύξηση –όπως αναφέρει η ίδια έρευνα– της τάξης του 7,6% στις τιμές κατοικιών το τρίτο τρίμηνο του 2023, σε σύγκριση με 7,4% το δεύτερο τρίμηνο του 2023. Αναλυτικότερα, οι τιμές των διαμερισμάτων κατέγραψαν αύξηση

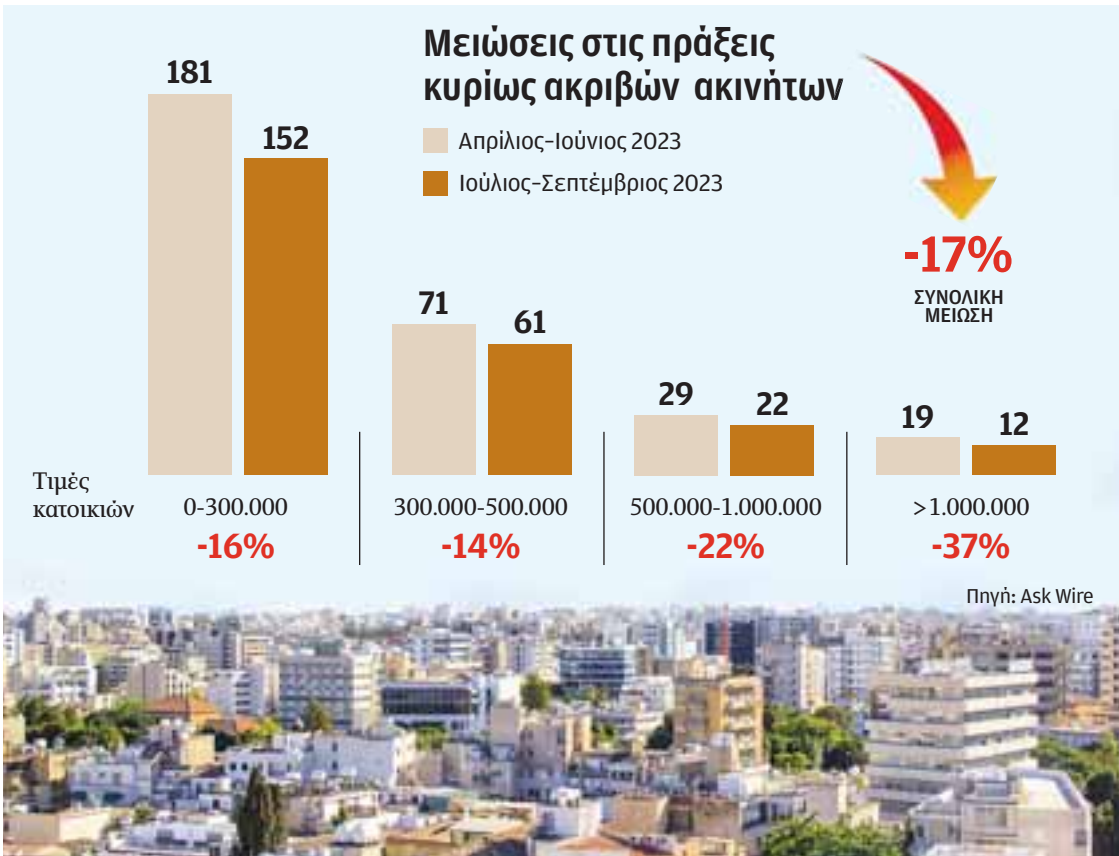
Ο επικεφαλής της Ask Wire εκτιμά πως οι μειώσεις για ακίνητα άνω των 500 χιλιάδων ευρώ θα γίνουν μέσα στο επόμενο έτη.

11,5% και των οικιών 4,9%. Όπως εξηγεί η Κεντρική Τράπεζα στη συγκεκριμένη ανάλυση, η αυξημένη ζήτηση ακινήτων σε συνάρτηση με τη μη επαρκή προσφορά φαίνεται να αποτελεί τον σημαντικότερο παράγοντα που συμβάλλει στην αύξηση των τιμών κατά το τρίτο τρίμηνο του 2023. Συγχρόνως, σημειώνει πως, σύμφωνα με στοιχεία των πωλητηρίων εγγράφων του Τμήματος Κτηματολογίου η ζήτηση εξακολουθεί να παραμένει σε υψηλά επίπεδα, εξηγώντας ότι, η ετήσια αύξηση στα πωλητήρια έγγραφα

προέρχεται τόσο από ξένους αγοραστές λόγω, μεταξύ άλλων, και της «Στρατηγικής για την Προσέλκυση Εταιρειών - headquartering policy», όσο και από εγχώρια ζήτηση ακινήτων. Συμπληρώνει στην ανάλυσή της δε, πως η εγχώρια αγορά, παρά τις συνεχιζόμενες αυξήσεις επιτοκίων των στεγαστικών δανείων ως αποτέλεσμα της περιοριστικής νομισματικής πολιτικής της ΕΚΤ στις συνθήκες χρηματοδότησης, δεν φαίνεται να έχει επηρεαστεί σε ουσιαστικό βαθμό μέχρι και το τρίτο τρίμηνο του 2023. «Με το κατασκευαστικό κόστος να βρίσκεται σε τροχιά σταθεροποίησης κατά το 2023 μετά τις σημαντικές αυξήσεις που προηγήθηκαν, οι αυξήσεις στις τιμές κατοικιών προκύπτουν κυρίως από την αυξημένη ζήτηση σε συνδυασμό με τη συγκρατημένη προσφορά», καταλήγει.

Ο φακός στη Λεμεσό

Εστιάζοντας στα των ακριβών διαμερισμάτων και οικιών και τις εκτιμήσεις για μειώσεις τιμών στις συγκεκριμένες κατηγορίες ακινήτα στο επόμενο διάστημα, μιλάει στην «Κ» ο διευθύνων σύμβουλος της Ask Wire, Παύλος Λοΐζου. Ο κ. Λοΐζου σημειώνει πως τα στοιχεία για τις συναλλαγές διαμερισμάτων στην επαρχία Λεμεσού από τον Ιανουάριο του 2021 έως τον Σεπτέμβριο του

2023 δείχνουν μια δυναμική αγορά ακινήτων με μεταβαλλόμενες προτιμήσεις των καταναλωτών. Σημειώνει επίσης ότι, αρχικά, διαμερίσματα με τιμή κάτω των 300.000 ευρώ κυριάρχησαν στην αγορά, αλλά με την πάροδο του χρόνου, το ποσοστό των συναλλαγών σε αυτό το τμήμα μειώθηκε από περίπου 80%, σε 60%. Εν τω μεταξύ, η κατηγορία τιμών από 300.000 έως 500.000 ευρώ σημείωσε σημαντική ανάπτυξη, διπλασιάζοντας το μερίδιο αγοράς της. Παρατηρήθηκε γενική ανοδική τάση στις πωλήσεις μέχρι τα μέσα του 2022, ακολουθούμενη από διακυμάνσεις και αισθητή μείωση του όγκου σε όλη την αγορά από τον Ιούνιο του 2023, επηρεάζοντας ιδιαίτερα τα διαμερίσματα με υψηλότερες τιμές, τα οποία γνώρισαν τη μεγαλύτερη σχετική πτώση.

Ως γενικές παρατηρήσεις ο κ. Λοΐζου υποδεικνύει ότι, υπάρχει συνολική ανοδική τάση στον αριθμό

των συναλλαγών για διαμερίσματα στην επαρχία Λεμεσού σε όλα τα εύρη τιμών έως περίπου τα μέσα του 2022. Μετά από αυτό το σημείο, ανέφερε πως υπάρχει μια γενική διακύμανση με ορισμένες «κορυφές και πτώσεις». Από τον Ιούνιο του 2023 και μετά υπάρχει μείωση του όγκου σε τέσσερις κατηγορίες ακινήτων, δηλαδή ακινήτων έως 300 χιλιάδων ευρώ, από 300 έως και 500 χιλιάδες ευρώ, από 500 χιλ. ευρώ μέχρι και 1 εκατ. ευρώ και στα ακίνητα άνω του 1 εκατ. ευρώ. Ο κ. Λοΐζου πρόσθεσε ότι η σύνθεση των συναλλαγών έχει αλλάξει, με τις πράξεις σε ακίνητα μεγαλύτερων αξιών από 300 χιλ. ευρώ, που ήταν περίπου το 80% του όγκου τον Ιανουάριο του 2021, πλέον έχουν φτάσει περίπου στο 60% κατά τον Σεπτέμβριο του 2023. Παραδόξως όμως, η πιο σημαντική αύξηση του όγκου των συναλλαγών αφορά ακίνητα αξίας 300-500 χιλιάδων ευρώ, τα οποία

από 10% των συναλλαγών που ήταν τον Ιανουάριο του 2021, πλέον ανέρχονται στο 25% του συνολικού όγκου των συναλλαγών.

Θα φανεί σε έξι μήνες

Όσον αφορά στις τιμές των ακινήτων, ο κ. Λοΐζου εκτιμά πως οι μειώσεις για ακίνητα άνω των 500 χιλιάδων ευρώ θα γίνουν μέσα στο επόμενο εξάμηνο, ενώ ερωτηθείς σχετικά για μειώσεις σε πιο «νορμάλ» τιμές ακινήτων υπέδειξε να «κρατάμε μικρότερο καλάθι». Χαρακτηριστικά είπε, «ίσως δούμε μικρές, της τάξης του 3% για πιο νορμάλ ακίνητα». Τέλος, συμπλήρωσε πως, οι τιμές των ακριβών ακινήτων θα δούμε να πέφτουν λόγω των αυξήσεων στην προσφορά στη συγκεκριμένη κατηγορία, καθώς και στο ότι οι ξένοι που ενδιαφέρονται έχουν μειωθεί, καθώς έχει ικανοποιηθεί ένα σημαντικό κομμάτι της ζήτησης που υπήρχε.

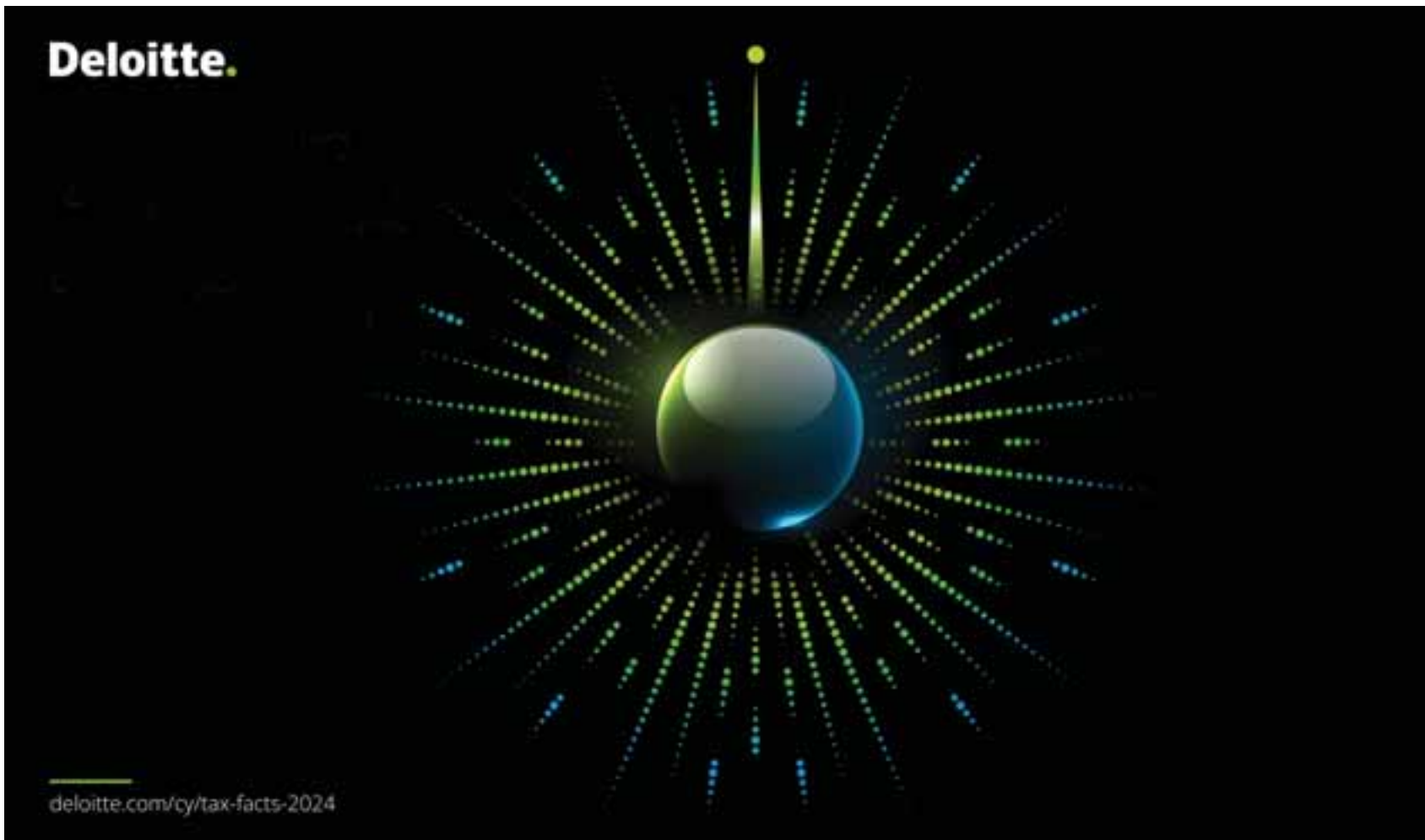
Φορολογικές Πληροφορίες 2024 από την Deloitte

Ένας απαραίτητος οδηγός του φορολογικού τοπίου της Κύπρου για κάθε φορολογούμενο

Η Deloitte δημοσίευσε τον ετήσιο φορολογικό οδηγό «Κύπρος – Φορολογικές Πληροφορίες 2024». Ο οδηγός αυτός είναι ένα ανεκτίμητο εργαλείο που παρέχει ολοκληρωμένη και λεπτομερή πληροφόρηση σε φυσικά και νομικά πρόσωπα, σχετικά με το φορολογικό περιβάλλον της Κύπρου.

Ο φορολογικός οδηγός περιλαμβάνει όλες τις σημαντικές πρόνοιες της φορολογικής νομοθεσίας, ενσωματώνοντας τις τροποποιήσεις που ψήφισε η Βουλή των Αντιπροσώπων μέχρι την ημερομηνία δημοσίευσής του, φορολογικό ημερολόγιο για το 2024, επικαιροποιημένο κατάλογο με τις συμβάσεις για αποφυγή διπλής φορολογίας, καθώς και πληροφορίες για φορολογικές υποχρεώσεις που απορρέουν από τον φόρο εισοδήματος, την έκτακτη αμυντική εισφορά, τον φόρο κεφαλαιουχικών κερδών, τον ΦΠΑ, το ΓεΣυ, και πολλά άλλα. Η φετινή έκδοση, συμπεριλαμβάνει επίσης δύο καινούριες συνοπτικές ενότητες σχετικά με τον παγκόσμιο ελάχιστο φορολογικό συντελεστή (Pillar II) και τους κανόνες υποχρεωτικής γνωστοποίησης για φορείς εκμετάλλευσης πλατφορμών (DAC7).

Οι Φορολογικές Πληροφορίες της Deloitte έχουν γίνει πολύτιμο εργαλείο για τους φορολογούμενους στην Κύπρο. Η παροχή φορολογικών υπηρεσιών είναι μια από τις κυριότερες υπη-

ρεσίες που παρέχει η εταιρεία, με ιδιαίτερη έμφαση στη φορολογία εταιρειών, φορολογία φυσικών προσώπων, θέματα ΦΠΑ και θέματα διεθνούς φορολογικού σχεδιασμού για διεθνείς οργανισμούς, αλλά και κυριακές επιχειρήσεις με δραστηριότητες στο εξωτερικό. Συνδυάζοντας καινοτομία και τεχνογνωσία σε όλους τους κλάδους,

η Deloitte βοηθά οργανισμούς να λειτουργήσουν αποτελεσματικά και με αυτοπεποίθηση την επιχείρησή τους στο συνεχώς μεταβαλλόμενο φορολογικό περιβάλλον.

Ο Αντώνης Ταλιώτης, Επικεφαλής των Φορολογικών και Νομικών Υπηρεσιών της Deloitte Κύπρου, τονίζει

τη σημασία της άμεσης πρόσβασης σε επικαιροποιημένες φορολογικές πληροφορίες. Όπως αναφέρει, «Συγκεντρώνοντας όλες τις απαραίτητες πληροφορίες σε μια ολοκληρωμένη δημοσίευση, αυτός ο ετήσιος φορολογικός οδηγός εξοπλίζει τους φορολογούμενους με τις γνώσεις που χρειάζονται για να συμμορφωθούν με τις

υποχρεώσεις τους, και να μετατρέψουν τις προκλήσεις που παρουσιάζονται σε ευκαιρίες».

Ο οδηγός «Κύπρος – Φορολογικές Πληροφορίες 2024» είναι διαθέσιμος στα Ελληνικά και Αγγλικά στην ιστοσελίδα www.deloitte.com/cy/tax-facts-2024.

Είμαστε αισιόδοξοι για την κυπριακή οικονομία

Δρ Αναστασάτος: Η Eurobank παρουσιάζει υγιή οικονομικά μεγέθη και πρωτοστατεί στην οικονομική ανάκαμψη του τόπου

Συνέντευξη στον
ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ

Αισιόδοξη για την κυπριακή οικονομία ο επικεφαλής οικονομολόγος του ομίλου της Eurobank, δρ Τάσος Αναστασάτος, τονίζοντας πως αναμφίβολα η απόφαση για επέκταση της τραπεζικής παρουσίας του Ομίλου στην Κύπρο συσχετίζεται με αυτές τις θετικές οικονομικές προοπτικές. Στη συνέντευξη του στην «Κ» ο δρ Τάσος Αναστασάτος υπενθυμίζει πως, ο όμιλος της Eurobank έχει συστηματική παρουσία σε τρεις οικονομίες, Κύπρου, Ελλάδας και Βουλγαρίας, συμπληρώνοντας παράλληλα ότι, οι τρεις αυτές οικονομίες αναμένεται να κινηθούν καλύτερα από τη μέση ευρωπαϊκή ανάπτυξη τα επόμενα χρόνια.

Όσον αφορά στα γεωστρατηγικά, ο επικεφαλής οικονομολόγος του ομίλου της Eurobank σημειώνει ότι οι κρίσεις δημιουργούν και ευκαιρίες, και η κυπριακή οικονομία έχει αποδειχτεί ιδιαίτερα ευέλικτη και ταχεία στο να τις αντισταθμίζει. Στη συνέντευξη του υποδεικνύει πως, αν υπάρχει ένα σημείο που χρήζει προσοχής στην εικόνα επιδόσεων της κυπριακής οικονομίας είναι το έλλειμμα του Ισοζυγίου Τρεχουσών Συναλλαγών, το οποίο όπως δηλώνει παραμένει υψηλό, άνω του 9% του ΑΕΠ.

Τέλος, ο δρ Αναστασάτος, μεταξυ άλλων, σχολιάζει την επίδοση

Η οργανική κερδοφορία των τραπεζών η οποία συσχετίζεται με την αύξηση των επιτοκίων της ΕΚΤ, εκ της φύσης της, είναι ένα συγκυριακό φαινόμενο το οποίο σταδιακά θα εξομαλυνθεί.

της κυπριακής οικονομίας του χρόνου που πέρασε, προχωρά σε εκτίμηση για το 2024, αναφέρει τις δύο αδυναμίες του κυπριακού τραπεζικού τομέα και τις επόμενες κινήσεις της ΕΚΤ σχετικά με τα επιτόκια.

Πώς σχολιάζετε την επίδοση της κυπριακής οικονομίας το 2023;

Η κυπριακή οικονομία συνέχισε και το 2023 την ισχυρή ανάκαμψη που σημείωσε και το 2021-2022, αναπτυσσόμενη στην περίοδο Ιανουαρίου-Σεπτεμβρίου του 2023 με μέσο ρυθμό 2,5%, τρίτη καλύτερη επίδοση στην Ευρώζων. Εκτιμούμε ότι στο σύνολο του 2023 ο μέσος ρυθμός ανάπτυξης ήταν 2,2-2,3%. Είναι σημαντικό ότι αυτή η επίδοση επιτεύχθηκε εντός ενός διεθνούς περιβάλλοντος οικονομικής στασιμότητας, δεδομένου ότι η Ευρώζων κατά μέσο όρο είχε ανάπτυξη μόλις 0,5% το 2023 (κι εκεί περίπου θα κινηθεί και το 2024), μια σημαντική υπεραπόδοση που δείχνει τη δυναμική της κυπριακής οικονομίας.

Μάλιστα, η ανάπτυξη δεν προέρχεται μόνο από την κατανάλωση αλλά και τις επενδύσεις και τις εξαγωγές, ιδίως των υπηρεσιών, οι οποίες έχουν αυξηθεί κατά πάνω από 40% από το 2020. Εξίσου σημαντικό, είναι κλαδικά διαφοροποιημένη αφού δεν αφορά μόνο τον τουρισμό αλλά και το εμπόριο, τις χρηματοοικονομικές υπηρεσίες, τις υπηρεσίες υγείας και εκπαίδευσης αλλά και τις νέες τεχνολογίες, χάρη και στην πολιτική προσέλκυσης headquartering. Η ανάπτυξη επέτρεψε την αποκλιμάκωση της ανεργίας στο 5,8% του εργατικού δυναμικού στο τρίτο τρίμηνο του 2023, ένα χαμηλό 13 ετών για τη συγκεκριμένη περίοδο του έτους. Ο πληθωρισμός δεν έχει επιστρέψει ακόμα στην περιοχή του 2% αλλά είναι ο τέταρτος χαμηλότερος στην Ευρώζων στο δεκάμηνο του 2023, παρά την υψηλότερη ανάπτυξη, και θα κυμανθεί λίγο πάνω από το 4% για το σύνολο του έτους. Τα δημόσια οικονομικά επίσης χαρακτηρίζονται από στα-

θερότητα, με πρωτογενές δημοσιονομικό πλεόνασμα ήδη από το 2021, το οποίο μεγεθύνθηκε στο 3,9% του ΑΕΠ το 2022 και εκτιμάται ότι και το 2023 διατηρήθηκε στην περιοχή του 3,5% του ΑΕΠ. Αν υπάρχει ένα σημείο που χρήζει προσοχής σε αυτή τη γενικώς εξαιρετική εικόνα είναι το έλλειμμα του Ισοζυγίου Τρεχουσών Συναλλαγών, το οποίο παραμένει υψηλό, άνω του 9% του ΑΕΠ, δεδομένου ότι οι εισαγωγές αγαθών αυξάνονται ακόμα ταχύτερα από τις εξαγωγές. Θα απαιτηθεί συστηματική προσπάθεια τα επόμενα χρόνια, τόσο στην περαιτέρω τόνωση των εξαγωγών, όσο και στην υποκατάσταση εισαγωγών, ώστε να επιτευχθεί εξωτερική ισορροπία και το κυπριακό μοντέλο ανάπτυξης να αποδειχτεί ανθεκτικό. Αυτό είναι απολύτως εφικτό αλλά προϋποθέτει επιμονή στην υλοποίηση διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων για την τόνωση της παραγωγικότητας.

Ποιες είναι οι προβλέψεις σας για το 2024;

Εκτιμούμε ότι η ανάπτυξη θα επιταχυνθεί φέτος σε 2,6-2,7%, καθώς η ιδιωτική κατανάλωση τόνωνται από τη μείωση της ανεργίας αλλά και τα κυβερνητικά μέτρα στήριξης των πολιτών έναντι του πληθωρισμού. Επιπλέον, η ισχυρή ζήτηση ακινήτων δημιουργεί προϋποθέσεις αύξησης της οικοδομικής δραστηριότητας. Γενικότερα, η επενδυτική δραστηριότητα θα τονωθεί σημαντικά το νέο έτος από την υλοποίηση του αναθεωρημένου Σχεδίου Ανάκαμψης αλλά και από τις πρόσφατες πιστοληπτικές αναβαθμίσεις. Το εξωτερικό έλλειμμα εκτιμάται πως θα εξασθενήσει ήπια το 2024, στο 8,0-8,8% του ΑΕΠ. Στο δημοσιονομικό πεδίο, αναμένεται εκ νέου πρωτογενές πλεόνασμα άνω του 3,0% του ΑΕΠ και υποχώρηση δημόσιου χρέους πλησίον στο 71,5-73,5% του ΑΕΠ.

Πιο μακροπρόθεσμα, τι προοπτικές παρουσιάζει η κυπριακή οικονομία;

Είμαστε αισιόδοχοι. Οι διεθνείς οργανισμοί προβλέπουν ότι η κυπριακή οικονομία θα αναπτυχθεί στην περίοδο 2025-2028 με ρυθμούς περί το 3%, σαφώς ταχύτερους εκείνων στην Ευρώζων, και άρα θα επιτύχει οικονομική σύγκλιση. Αρκετοί τομείς παρουσιάζουν δυναμικές προοπτικές, περιλαμβανομένων των κλάδων Τεχνολογιών Πληροφορικής – Επικοινωνιών, της Ενέργειας (περιλαμβανομένων των δραστηριοτήτων άντλησης κοιτασμάτων αλλά και των ηλεκτρικών διασυνδέσεων, δεδομένης της στρατηγικής θέσης του νησιού στους διαδρόμους διαμετακόμισης ενέργειας), του Τουρισμού, του τραπεζικού τομέα ο οποίος εμφανίζει πλέον υγιή μεγέθη και περιθώριο ανάπτυξης εργασιών, των υπηρεσιών ανώτατης εκπαίδευσης, των υπηρεσιών υγείας και των κατασκευών.

Τα γεωστρατηγικά

Πώς κατά τη γνώμη σας οι γεωπολιτικές εξελίξεις στην Ουκρανία και το Ισραήλ επηρεά-

Δεν βλέπουμε μείωση επιτοκίων παρέμβασης της ΕΚΤ πριν από τον Ιούνιο του τρέχοντος έτους, αναφέρει ο επικεφαλής οικονομολόγος του ομίλου της Eurobank.

Η κερδοφορία των τραπεζών

Η κερδοφορία στη βάση των επιτοκίων θα συνεχιστεί και στα επόμενα τρίμηνα;

Η οργανική κερδοφορία των τραπεζών η οποία συσχετίζεται με την αύξηση των επιτοκίων της ΕΚΤ, εκ της φύσης της, είναι ένα συγκυριακό φαινόμενο το οποίο σταδιακά θα εξομαλυνθεί όσο τα και των ηλεκτρικών διασυνδέσεων, δεδομένης της στρατηγικής θέσης του νησιού στους διαδρόμους διαμετακόμισης ενέργειας), του Τουρισμού, του τραπεζικού τομέα ο οποίος εμφανίζει πλέον υγιή μεγέθη και περιθώριο ανάπτυξης εργασιών, των υπηρεσιών ανώτατης εκπαίδευσης, των υπηρεσιών υγείας και των κατασκευών.

ζουν το αναπτυξιακό μοντέλο της Κύπρου;

Οι γεωστρατηγικές αναταράξεις, τόσο στην Ουκρανία όσο και στο Ισραήλ, αναμφίβολα αποτελούν έναν κίνδυνο για τις βραχυχρόνιες οικονομικές προοπτικές, είτε μέσω

τώπιζαν κάποιες επιχειρήσεις και νοικοκυριά εάν παραμέναμε επί μακρόν σε περιβάλλον περιοριστικής νομισματικής πολιτικής. Αυτό μειώνει τον κίνδυνο επανεμφάνισης επισφαλειών που θα επιβάρυναν τα αποτελέσματα των τραπεζών, κάτι που μέχρι σήμερα έχει αποφευχθεί. Επομένως, το συνολικό αποτέλεσμα είναι αυτό της επιστροφής σε μια κανονικότητα, εντός της οποίας βασική πηγή υγιούς κερδοφορίας είναι η οργανική ανάπτυξη των εργασιών.

του καναλιού των χρηματοοικονομικών υπηρεσιών, είτε μέσω πιθανής επιπτώσεως στον τουρισμό σε περίπτωση κλιμακώσεως του πολέμου στη Γάζα. Τέτοιος κίνδυνος είναι χαμηλός προς ώρας. Από την άλλη πλευρά, οι κρίσεις δημιουρ-

γούν και ευκαιρίες, και η κυπριακή οικονομία έχει αποδειχτεί ιδιαίτερα ευέλικτη και ταχεία στο να ανταποκρίνεται και να εκμεταλλεύεται τέτοιες ευκαιρίες. Για παράδειγμα, ο πόλεμος στη Γάζα δημιουργεί και δυναμικό για την προσέλκυση ξένων επενδύσεων χάρη στην πολιτική του headquartering. Επιπλέον, η Κύπρος, μέσω της ένταξης της στους θεσμούς του ανεπτυγμένου κόσμου, αποτελεί πυλώνα σταθερότητας στην περιοχή και μπορεί να επωφεληθεί από την αναδιάρθρωση των διεθνών εφοδιαστικών αλυσίδων έναντι χωρών της περιοχής που παρουσιάζουν αστάθεια, αλλά και ως διαμετακομιστικός κόμβος στην ενέργεια.

Η τραπεζική παρουσία

Η απόφαση για επέκταση της τραπεζικής σας παρουσίας στην Κύπρο συσχετίζεται με αυτές τις θετικές οικονομικές προοπτικές;

Αναμφίβολα ναι. Ο τραπεζικός

κλάδος είναι ίσως ο κλάδος με τη στενότερη συσχέτιση με τις μακροοικονομικές προοπτικές. Η σχέση μεταξύ οικονομικής ανάπτυξης και τραπεζικού δανεισμού είναι αμφίδρομη: από τη μία, η ανάπτυξη προϋποθέτει στήριξη των επενδύσεων με επαρκή δανειακά κεφάλαια. Ως προς αυτό, ο όμιλος της Eurobank παρουσιάζει υγιή οικονομικά μεγέθη που του επιτρέπουν να πρωτοστατήσει στην χρηματοδότηση της οικονομίας: υψηλή κεφαλαιακή επάρκεια, υψηλότερη ρευστότητα, μείωση των μη εξυπηρετούμενων δανείων σε επίπεδα συγκρίσιμα με τις μεγάλες ευρωπαϊκές τράπεζες και πλέον, και μία αμιγώς ιδιωτική μετοχική σύνθεση. Από την άλλη πλευρά, δυναμικές προοπτικές οικονομικής ανάπτυξης σε μία χώρα σημαίνουν για έναν τραπεζικό όμιλο και δυνατότητες δυναμικής οργανικής ανάπτυξης των εργασιών του. Ως προς αυτό, πρέπει να σημειώσω ότι ο Όμιλός μας έχει συστηματική παρουσία σε τρεις οικονομίες, Κύπρου, Ελλάδας και Βουλγαρίας, οι οποίες και οι τρεις αυτές οικονομίες αναμένεται να κινηθούν καλύτερα από τη μέση ευρωπαϊκή ανάπτυξη τα επόμενα χρόνια. Παρόμοια με την Κύπρο, και η ελληνική οικονομία αναπτύχθηκε το 2023 με ρυθμούς άνω του 2% και το ίδιο αναμένεται να συμβεί και το 2024. Περαιτέρω επιτάχυνση είναι εφικτή μεσοπρόθεσμα με την προϋπόθεση ομαλοποίησης του εξωτερικού περιβάλλοντος. Βασικές κινητήριες δυνάμεις της ανάπτυξης είναι οι υψηλοί πόροι από το ΕΣΠΑ 2021-2027 και το Ταμείο Ανάκαμψης (υψηλότεροι στην Ε.Ε. ως ποσοστό του ΑΕΠ), η καλή πορεία του τουρισμού, ένας υγιής χρηματοπιστωτικός τομέας, καθώς και η πρόσφατη ανάκτηση της επενδυτικής βαθμίδας από το ελληνικό κράτος, που διευκολύνει κατά πολύ την προσέλκυση επενδύσεων. Επιπλέον, η χώρα έχει πολιτική και δημοσιονομική σταθερότητα, με πρωτογενή δημοσιονομικά πλεονάσματα και ταχεία αποκλιμάκωση του δημοσίου χρέους ως ποσοστό του ΑΕΠ. Αντίστοιχα και η Βουλγαρία, αναπτύσσεται με ρυθμούς περί το 2% το 2023 που αναμένεται να επιταχυνθεί σε 2,5% το 2024, με χαμηλή ανεργία και ισορροπημένο εξωτερικό ισοζύγιο, με σημαντική στήριξη από τις επενδύσεις του Ταμείου Ανάκαμψης και, μεσοπρόθεσμα, την προοπτική εισόδου της χώρας στην Ευρώζων το 2025.

Πότε αναμένετε να ξεκινήσει η αντιστροφή από την ΕΚΤ της περιοριστικής νομισματικής πολιτικής και τι κινδύνους διαβλέπετε για τις τράπεζες;

Όπως αναφέρθηκε, η ανάπτυξη στην Ευρώζων είναι πολύ ασθενική και ο πληθωρισμός έχει μειωθεί σημαντικά, γεγονός που συνηγορεί υπέρ του ενδεχομένου μείωσης των επιτοκίων κάποια στιγμή εντός του 2024. Από την άλλη πλευρά, το τελευταίο κομμάτι του αποπληθωρισμού είναι πάντα βραδύτερο, και δεν αποκλείεται και μία πρόσκαιρη αναζωπύρωση του πληθωρισμού τους επόμενους μήνες λόγω επιδράσεων βάσης. Επιπλέον, η αγορά εργασίας παρουσιάζεται αρκετά ανθεκτική, με μικρή μόνο επίδραση της σριχτής νομισματικής πολιτικής στην ανεργία και τους μισθούς να παρουσιάζουν ρυθμούς ανόδου γύρω στο 4,5% το 2023 που θα επιβραδυνθεί στο 3,5% το 2024. Με αυτά ως δεδομένα, εκτιμώ ότι η ΕΚΤ δεν θα σπεύσει σε μειώσεις επιτοκίων πριν βεβαιωθεί ότι η μείωση του πληθωρισμού είναι διαρκής και σταθερή, ειδάλλως κινδυνεύει να πληγεί η αξιοπιστία της. Πρακτικά αυτό σημαίνει ότι, με τα παρόντα δεδομένα, δεν βλέπουμε μείωση επιτοκίων παρέμβασης της ΕΚΤ πριν τον Ιούνιο του τρέχοντος έτους. Παράλληλα, βέβαια, εξελίσσεται και η μείωση του ισολογισμού της ΕΚΤ, δηλαδή η αντιστροφή της ποσοτικής επέκτασης των προηγούμενων ετών, που περιορίζει τη συνολική ρευστότητα στην ευρωπαϊκή οικονομία.

ΜΕΔ και εκποιώσεις οι μεγάλες προκλήσεις

Ποιες θεωρείτε τις δύο σημαντικότερες προκλήσεις που αντιμετωπίζει σήμερα το κυπριακό τραπεζικό σύστημα;

Το επίπεδο των μη εξυπηρετούμενων δανείων, παρά τη σημαντική του μείωση, παραμένει το υψηλότερο στην Ευρώζων (8,3% των δανείων τον Δεκέμβριο του 2023), κατά συνέπεια αποτελεί σημαντική πρόκληση η περαιτέρω μείωσή του για τη σύγκλιση με τον μέσο όρο της Ευρώζων. Μια άλλη πρόκληση είναι η μετάβαση από το γενικό καθεστώς αναστολής εκποίησης ακινήτων που ίσχυε έως τον Δεκέμβριο του 2023 στο νέο πλαίσιο προστασίας τους, το οποίο μεταξυ άλλων προϋποθέτει για την

αναστολή εκποίησης κύριας κατοικίας προηγούμενη δικαίωση του δανειολήπτη από το χρηματοοικονομικό επίτροπο.

Πιστεύετε ότι οι παθογένειες και κακές νοοτροπίες που οδήγησαν τις τράπεζες της Κύπρου στην κρίση του 2013 έχουν αποφασιστικά αντιμετωπιστεί, ή απέμεινε δουλειά που θα έπρεπε να είχε γίνει αλλά αφέθηκε για άλλη στιγμή;

Ο τραπεζικός κλάδος στην Κύπρο διήλθε μια διαδικασία εκβάθρων αναδιάρθρωσης κατά τα έτη των Προγραμμάτων Προσαρμογής 2013-2016, με ορισμένα χαρακτηριστικά πρωτόγνωρα για χώρα της Ε.Ε., που συνεχίστηκε με λιγότερο δραστικές

ενέργειες κατόπιν των Προγραμμάτων και είναι ακόμα σε εξέλιξη. Η διαδικασία περιλαμβάνει αναδιρθρώσεις, ανακεφαλαιοποιήσεις, εξαγορές μεταξύ τραπεζών, τραπεζικούς μετασχηματισμούς (π.χ. της Συνεργατικής Κυπριακής Τράπεζας Λτδ στη Συνεργατική Εταιρεία Διαχείρισης Περιουσιακών Στοιχείων Λτδ –νυν ΚΕΔΙΠΕΣ). Σημαντικές αλλαγές έγιναν ήδη από το 2013 και στο ρυθμιστικό πλαίσιο για τις διοικήσεις των τραπεζών. Επιπλέον, έχει πραγματοποιηθεί εκτεταμένη αναδιάρθρωση των περιουσιακών στοιχείων του κλάδου, με επίκεντρο τη δραστική μείωση των μη εξυπηρετούμενων δανείων (ΜΕΔ) και την ενίσχυση της κεφαλαιακής

βάσης, και μείωση του μεγέθους του τραπεζικού τομέα ως ποσοστού του ΑΕΠ για τον περιορισμό των σχετικών κινδύνων. Όλες οι παραπάνω διαδικασίες αναδιάρθρωσης είχαν ως αποτέλεσμα το σημαντικό περιορισμό των ΜΕΔ, την ενίσχυση της κεφαλαιακής επάρκειας, τη βελτίωση της εταιρικής διακυβέρνησης και των οικονομικών αποτελεσμάτων. Επομένως, συνολικά, ο κυπριακός τραπεζικός τομέας είναι πλέον ευθέως συγκρίσιμος στα δομικά του χαρακτηριστικά και τα οικονομικά του μεγέθη με τα ισχύοντα στην λοιπή Ευρώζων, ενώ σε ορισμένους δείκτες υπερέρχεται έναντι αυτής (π.χ. CET1, συνολικός δείκτης φερεγγυότητας).

Φουρτούνες στο λιανικό έφεραν οι Χούθι

Ανησυχία για αυξήσεις τιμών λόγω των αναταράξεων στις θαλάσσιες μεταφορές

Της **ΜΑΡΙΑΣ ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ**

Τις **τελευταίες** εβδομάδες στις συζητήσεις προμηθευτών με τους συνεργάτες τους, μονοπωλούν οι εξελίξεις στην Ερυθρά Θάλασσα, με τις επιθέσεις των Χούθι σε εμπορικά πλοία και το αποτύπωμα αυτών στο παγκόσμιο εμπόριο. Ήδη, από τις πληροφορίες που μοιράζονται φαίνεται ότι οι νέες αυξήσεις στα εμπορεύματα που φτάνουν από τις ασιατικές αγορές είναι εν πολλοίς αναπόφευκτες. Μεγάλος αριθμός ναυτιλιακών εταιρειών αλλάζει δρομολόγιο, αποφεύγει το Σουέζ και διπλάσιάζει τον χρόνο μεταφοράς εμπορευμάτων. Αυτό συνεπάγεται με επιπρόσθετες ανάγκες καυσίμων μεταφοράς, και ως εκ τούτου μεγαλύτερο κόστος. Μέσα σε ένα μήνα, οι τιμές του ναύλου για τα εμπορευματοκιβώτια έχει διπλασιαστεί. Στο μεταξύ, μετά την κλιμάκωση

Μεγαλύτερη έκθεση στις αυξήσεις των τιμών έχουν μέχρι στιγμής οι κατασκευές, τα είδη ένδυσης και υπόδησης και λιγότερο τα τρόφιμα.

της σύγκρουσης στην Ερυθρά Θάλασσα και την εμπλοκή ΗΠΑ και Βρετανίας, οι τιμές του πετρελαίου μπρεντ κατέγραψαν αύξηση κατά 2,3% και του αμερικανικού αργού 2,5%. Σε επίπεδο κυπριακής αγοράς επικρατεί αναστάτωση, με τις ανησυχίες να διατυπώνονται και επίσημα από επαγγελματίες του λιανικού εμπορίου για εκτόξευση του κόστους των εμπορευματοκιβωτίων αλλά και από τον τομέα των οικοδομών για αυξήσεις σε οικοδομικά υλικά. Ωστόσο τονίζεται ότι, οι όποιες αυξήσεις επέλθουν σε προϊόντα και υπηρεσίες, θα εξαρτηθούν από τη διάρκεια της νέας κρίσης με το ενδεχόμενο μιας παρατεταμένης έκρυθμης κατάστασης στις θαλάσσιες μεταφορές να κτυπά καμπανάκι για προμηθευτές, εμπορευόμενους και καταναλωτές. Η «Κ» συνομίλησε με στελέχη εταιρειών που είναι κο-

λοσσοί στο λιανικό τροφίμων στην Κύπρο, όπως KEAN, Laiko Cosmos και Coca Cola οι οποίοι εξήγησαν πώς και σε ποιο βαθμό επηρεάζονται από τη νέα κρίση και το αποτύπωμα αυτής στην εφοδιαστική αλυσίδα.

Είδη ένδυσης και υπόδησης

Οι εξελίξεις επηρεάζουν άμεσα τις εισαγωγές και τις εξαγωγές σε ασιατικές αγορές όπως Κίνα, Σιγκαπούρη, Ινδία, Ιαπωνία κοκ, με την Κίνα να αποτελεί μία από τις μεγαλύτερες αγορές εισαγωγής προϊόντων για την Κύπρο. Από τον Ιανουάριο μέχρι τον Οκτώβριο του 2023 οι εισαγωγές από την αγορά της Κίνας ανήλθαν γύρω στα 600 εκατ. ευρώ, από την Ινδία στα 91 εκατ. ευρώ και την Ιαπωνία στα 255 εκατ. ευρώ σύμφωνα με την τελευταία έκδοση της Στατιστικής Υπηρεσίας. Από αυτές τις αγορές –και ευρύτερα από τις ασιατικές– η Κύπρος εισάγει προϊόντα ένδυσης, υπόδησης, έπιπλα, ηλεκτρικές και ηλεκτρονικές συσκευές και πρώτες ύλες για τον τομέα των κατασκευών. Αυτό που διευκρινίζεται από τον Μάριο Αντωνίου, γ.γ. του Παικτύριου Συνδέσμου Λιανικού Εμπορίου, είναι ότι σε πρώτο στάδιο η κατάσταση στην Ερυθρά Θάλασσα επηρεάζει σε μικρότερο βαθμό τα είδη πρώτης ανάγκης και τα τρόφιμα, και ως εκ τούτου το καλάνι του σουπερμάρκετ δεν αναμένεται να επηρεαστεί σημαντικά. Τούλα-χιστον επί του παρόντος. Πιο ξεκάθαρη εικόνα θα υπάρχει με τον υπολογισμό του κόστους των υλικών (που αναπόφευκτα επηρεάζει το λειτουργικό κόστος παραγωγής, και ως εκ τούτου και τα τελικά προϊόντα) και την αύξηση στο κόστος του πετρελαίου μέσα στις επόμενες τρεις εβδομάδες. Αυτές τις μέρες οι λιανέμποροι κάνουν τους υπολογισμούς τους, σε μία προσπάθεια να ξεκαθαρίσουν τις αυξήσεις που προκύπτουν, και τι θα καταλήξει στον καταναλωτή. Από την άλλη, ο μεγαλύτερος χρόνος μεταφοράς, είναι σαφές ότι θα οδηγήσει, ίσως αναπόφευκτα, σε κάποιες ελλείψεις προϊόντων, μια εξέλιξη η οποία επίσης διαταράσσει την αγορά. Όπως εξηγεί ο κ. Αντωνίου, με στόχο τη διασφάλιση του στοκ τους, επιχειρήσεις και προμηθευτές ενδεχομένως να επιχειρήσουν να βά-

Η νέα κρίση στις θαλάσσιες μεταφορές έρχεται να προστεθεί σε μια ήδη βεβαρημένη αλυσίδα αρνητικών εξελίξεων για το εμπόριο, με ορατές συνέπειες τις καθυστερήσεις και τις ανοδικές πιέσεις στο κόστος των αγαθών.

Νέες αυξήσεις στις κατασκευές

Αυξήσεις αναμένονται και στο κατασκευαστικό κόστος, με τον πρόεδρο της Ομοσπονδίας Εργολάβων Οικοδομών Στέλιο Γαβριήλ να περιγράφει ότι ενώ αναμένονταν κάποιες διορθώσεις σε υλικά όπως ο χάλυβας, οι μεταλλικές κατασκευές και ο σίδηρος, οι γεωπολιτικές αλλαγές φέρνουν αύξηση στο κόστος μεταφοράς υλικών από χώρες όπως Κίνα και Ινδία και κατ' επένταση στο κόστος των ίδιων των υλικών. Αυτό συνεπάγεται με

νέα άνοδο στο κατασκευαστικό κόστος, το οποίο ήδη μέσα σε τρία χρόνια έχει καταγράψει μια αύξηση της τάξης του 20%. Άνοδος αναμένεται και σε υλικά οικιακού εξοπλισμού, τον οποίο εισάγουμε από χώρες όπως Ιαπωνία, Ινδία και Μαλαισία. Βεβαίως, πέρα από την αύξηση του κόστους, καθυστερήσεις στις παραλαβές υλικών μεταφράζεται δυνητικά σε νέα χρονοδιαγράμματα ολοκλήρωσης οικιστικών έργων.

λουν μεγαλύτερες παραγγελίες. Για να γίνει αυτό, χρειάζεται ρευστότητα (καθώς οι παραγγελίες προπληρώνονται), ή άντληση χρηματοδότησης από την τράπεζα, κάτι που δυσχεραίνει τις δυνατότητες μιας επιχείρησης. Αν δεν υπάρχουν επαρκή κεφάλαια για τις παραγγελίες, τότε λιγοστεύουν και τα αποθέματα στην αγορά.

Εκτοξεύονται τα ναύλα

Η κατάσταση είναι ρευστή όπως περιγράφει ο CEO της εταιρείας Laiko Cosmos Trading Ltd, Βασίλης Πετρίδης, εξηγώντας ότι οι προμηθευτές προϊόντων από την Άπω Ανατολή προειδοποιούν ότι τα επόμενα φορτία μπορεί να είναι διπλάσια ακόμα και τριπλάσια από τα σημερινά ναύλα, τα οποία, για πρώτη φορά μετά την περίοδο της πανδημίας, επανήλθαν σε επίπεδα προ του 2020. Ήδη η τιμή των φορτίων από Άπω Ανατολή είναι δι-

πλάσια με αυξητική τάση, σε σχέση με την τιμή που ίσχυε τον Δεκέμβριο. Στην περίπτωση της εταιρείας Laiko Cosmos, οι πρώτες επιπτώσεις αναμένεται να καταγραφούν στα έτοιμα συσκευασμένα προϊόντα προέλευσης από Σιγκαπούρη, όπως καφέδες, ή σε προϊόντα κατάρτισης, καθώς και υλικά για ασιατικά πιάτα στην εστίαση και τα ράφια των υπεραγορών. Κληθείς να εκτιμήσει το ύψος των αυξήσεων, ο κ. Πετρίδης ανέφερε ότι δεν έχουν ληφθεί αποφάσεις, εφόσον η εταιρεία διαθέτει αποθέματα τα οποία καλύπτουν τη ζήτηση για κάποιο διάστημα. Ωστόσο οι χρεώσεις για τις νέες παραγγελίες ενδεχομένως να συμπεριλάβουν τα αυξημένα κόστη στα ναύλα.

Από την πλευρά του ο country manager της Coca Cola Βαγγέλης Μόσχος, εξήγησε ότι οι αναταράξεις στις θαλάσσιες μεταφορές εμπορευμάτων είναι μια εξέλιξη η οποία

έρχεται να προστεθεί σε μια βεβαρημένη αλυσίδα αρνητικών εξελίξεων. Σίγουρα, αναφέρει, το γεγονός ότι πολλές ναυτιλιακές έχουν σταματήσει να χρησιμοποιούν τη διώρυγα του Σουέζ και κάνουν τον κύκλο της Αφρικής, επηρεάζει τον χρόνο και το κόστος των μεταφορικών για τα προϊόντα. Μια έμμεση επίπτωση είναι η αύξηση του κόστους του πετρελαίου η οποία θα επηρεάσει αναπόφευκτα γενικότερα το λειτουργικό κόστος μιας επιχείρησης. Ωστόσο, όπως εξηγεί, η εταιρεία δεν έχει εμπορικές σχέσεις και δεν εισάγει πρώτες ύλες από Κίνα ή Άπω Ανατολή αλλά από την ελληνική και την ευρωπαϊκή αγορά. Ως εκ τούτου, σε πρώτο στάδιο δεν επηρεάζεται. Αυτό που έχει επηρεάσει την εταιρεία, όπως περιγράφει, είναι τα νέα δεδομένα που δημιουργούνται στον τουρισμό λόγω του πολέμου στο Ισραήλ, και το αποτύπωμα στην κατανάλωση στην κυπριακή αγορά.

Επηρεάζονται οι εξαγωγές

Φυσικά, πέραν των εισαγωγών, ο κύκλος εργασιών επιχειρήσεων δύναται να επηρεαστεί και σε επίπεδο εξαγωγών. Ένα τέτοιο παράδειγμα είναι η KEAN. Ο director της εταιρείας Κρις Μαρκίδης εξήγησε στην «Κ» ότι το 60% των εξαγωγών της εταιρείας διοχετεύεται στις ασιατικές αγορές. Πρόκειται για προϊόντα όπως χυμοί, οι οποίοι έχουν περιορισμένη διάρκεια κατανάλωσης. Επομένως, μια καθυστέρηση 1-2 μηνών στην παραλαβή τους, μειώνει ακόμη περισσότερο τη διάρκεια ωφέλιμης ζωής του προϊόντος. Ως εκ τούτου, ήδη,

Με την κλιμάκωση της έντασης στην Ερυθρά Θάλασσα οι τιμές του πετρελαίου αυξήθηκαν κατά 2% τα τελευταία 24ωρα ενώ οι τιμές των ναύλων έχουν διπλασιαστεί.

εκφράζονται σκέψεις από πελάτες της εταιρείας για να αλλάξουν προμηθευτή, με ό,τι αυτό συνεπάγεται για το επίπεδο των εξαγωγών της. Στις επιπτώσεις του προβλήματος που αφορούν την κυπριακή αγορά, σημείωσε ότι η κατάσταση στις μεταφορές είναι στο επίκεντρο των συζητήσεων με τους πελάτες της εταιρείας με τις ενδείξεις να οδηγούν στο συμπέρασμα ότι πρόκειται για ένα νέο κύτπημα, οι επιπτώσεις του οποίου θα γίνουν σύντομα ορατές στην εφοδιαστική αλυσίδα. Ήδη οι εταιρείες αναζητούν νέους συνεργάτες σε αγορές οι οποίες δεν επηρεάζονται, ώστε να διασφαλίσουν την απρόσκοπτη προμήθεια εμπορευμάτων. Από την άλλη, εγείρεται ο προβληματισμός για τη διαχείριση των επερχόμενων αυξήσεων και τη δυνατότητα να μετακυλήσουν στο τελικό προϊόν, ή να απορροφηθούν από την εταιρεία. Στην περίπτωση της KEAN, αυτό που διευκρινίζεται είναι η πρόθεση της εταιρείας για διατήρηση των τιμών στα προϊόντα ως έχουν.

ΑΝΑΛΥΣΗ / Του **ΝΤΕΙΒΙΝΤ ΓΟΥΛΛΑΣ-ΓΟΥΛΑΣ** / THE NEW YORK TIMES

Η εισοδηματική ανισότητα διευρύνεται

Το 1974 ο φιλελεύθερος πολιτικός φιλόσοφος Ρόμπερτ Νόζικ υπερασπίστηκε περίφημα την ανισότητα, χρησιμοποιώντας τον διάσημο καλαθοσφαιριστή Ουίλτ Τσάμπερλεν. Φανταστείτε ότι ζούσατε σε μια κοινωνία, πρότεινε, όπου η διανομή του πλούτου είχε οργανωθεί δίκαια και ισότιμα. Όμως, στη συνέχεια καταφθάνει ένας διάσημος αθλητής καλαθοσφαιριστής, τον οποίον οι πολίτες θα είχαν την ευκαιρία να πληρώνουν για να τον παρακολουθήσουν. Ποιος θα υποστήριζε ότι δεν θα έπρεπε να γίνει πλούσιος; Αυτό ήταν, για τον Νόζικ, μια απεικόνιση της γενικότερης «θεωρίας του δικαιώματος», με τον Τσάμπερλεν ένα αναμφισβήτητο παράδειγμα μεγάλης αξίας, που λόγω δικαιωμάτων μπορούσε να απολαμβάνει εξαιρετικών αμοιβών. Το 1973 ο μισθός του ήταν 250.000

Ενας νεαρός μπασκετμπολίστας του NBA κερδίζει ετησίως 20 φορές τον διάμεσο μισθό ενός αμερικανικού νοικοκυριού.

δολάρια, ήτοι 20πλάσιος του διάμεσου εισοδήματος ενός νοικοκυριού.

Σήμερα ένας μπασκετμπολίστας, που κερδίζει 20 φορές τον διάμεσο, δεν θα έβγαζε πολύ περισσότερα από τον ελάχιστο μισθό του NBA για τους ρούκι, ήτοι 1,1 εκατ. δολάρια. Οσοι παίζουν έστω και λίγα λεπτά σε ένα παιχνίδι είναι συνήθως –σε σύγκριση με τους Αμερικανούς που κερδίζουν

Σε διεθνές επίπεδο, κατά τον διακεκριμένο οικονομολόγο Μπράνκο Μιλάνοβιτς, οι αλλαγές που σημειώνονται στα κατώτερα στρώματα της πυραμίδας είναι θεμελιώδεις, όταν το παγκόσμιο πλουσιότερο 1% καλὰ κρατεί.

διάμεσους μισθούς–αρκετές φορές πιο πλούσιοι από ό,τι ήταν ποτέ στη ζωή του Ουίλτ Τσάμπερλεν.

Οι σούπερ σταρ είναι πολλές φορές ακόμη πλουσιότεροι. Το πιο δημοφιλές νέο συμβόλαιο αυτὰ

τη σεζόν υπέγραψε ο Τζέιλεν Μπράουν των Σέλτικς, βάσει του οποίου πληρώνεται περισσότερα από 60 εκατ. δολάρια ετησίως, περίπου 800 φορές τον διάμεσο μισθό των ΗΠΑ. Οι αθλητές, όπως και οι καλλιτέχνες, ήταν πάντα περιπλοκές περιπτώσιολογικές μελέτες στην αμερικανική ολιγαρχία. Είναι και οι δύο επιχειρηματίες και εργαζόμενοι ταυτόχρονα, πλούσιοι και όμως συχνά υφίστανται εκμετάλλευση. Αλλά ως άβαταρ της εποχής της οικονομίας των σούπερ σταρ, αθλητές –όπως και καλλιτέχνες– σαν τις Τέιλορ Σουίφτ και Μπιγιονσέ, των οποίων οι περιοδείες φέτος είχαν προφανώς μια αξιοσημείωτη επίδραση στο αμερικανικό ΑΕΠ– παίζουν έναν τεράστιο ρόλο στο να απεικονίσουν την οικονομική πηλική της χώρας.

Σε διεθνές επίπεδο, κατά τον

διακεκριμένο οικονομολόγο Μπράνκο Μιλάνοβιτς, οι αλλαγές που σημειώνονται στα κατώτερα στρώματα της πυραμίδας είναι θεμελιώδεις, όταν το παγκόσμιο πλουσιότερο 1% καλὰ κρατεί. «Επί δεκαετίες οι φτωχοί Δυτικοί θεωρούνταν από τους πιο καλοπληρωμένους διεθνώς, αλλά όχι σήμερα, διότι οι μη Δυτικοί με τα συνεχώς αυξανόμενα εισοδήματα θα τους εκδιώξουν από τη θέση τους, όπως και τους Δυτικούς της μεσαίας τάξης», σημειώνει ο θεωρητικός. Ο μεγαλύτερος ανασχηματισμός συνετελείται στην Κίνα. Το διάστημα 1988-2018 ένας εκπρόσωπος της εργατικής τάξης στην Ιταλία, λόγου χάριν, είχε πτώση εισοδήματος κατά 17 εκατοστημόρια στην παγκόσμια μέτρηση, ενώ ένας κάτοικος κινεζικής πόλης είχε αντίστοιχη αύξηση 20 εκατοστημόρια.

Ανοιξε πανιά το κυπριακό νηολόγιο

Ξεκίνησε η λειτουργία του One Stop Shipping Centre από το υφυπ. Ναυτιλίας - Ενδιαφέρον από την πρώτη ημέρα

Του **ΑΝΔΡΕΑ ΚΑΡΑΜΗΤΑ**

Ένα πάγιο αίτημα της κυπριακής ναυτιλιακής βιομηχανίας άρχισε να παίρνει σάρκα και οστά. Το υφυπουργείο Ναυτιλίας ανακοίνωσε την έναρξη λειτουργίας του Μονοθυριδικού Ναυτιλιακού Κέντρου Εξυπηρέτησης (One Stop Shipping Centre). Η νέα μοντέρνα υπηρεσία του υφυπουργείου, ενισχύει την ανταγωνιστικότητα του κυπριακού νηολογίου αφού δύναται να αποτελέσει

Το σύστημα της Μονοθυριδικής Εξυπηρέτησης βελτιστοποιεί τη διαχείριση και την ανταπόκριση στα αιτήματα των πελατών και συναλλασσόμενων με την Υπηρεσία.

τον λόγο εγγραφής περισσότερων πλοίων υπό κυπριακή σημαία αλλά και να ευνοήσει την προσέλκυση νέων ναυτιλιακών εταιρειών. Το σύστημα της Μονοθυριδικής Εξυπηρέτησης βελτιστοποιεί τη διαχείριση και την ανταπόκριση στα αιτήματα των πελατών και συναλλασσόμενων με την Υπηρεσία. Έτσι, οι χρήστες της μπορούν να απευθύνονται σε ένα μόνο σημείο όπου τα αιτήματά τους καταγράφονται και οδηγούνται στο αρμόδιο τμήμα ή λειτουργό για την επίλυση τους. Συνεπώς η ύπαρξη μίας Μονοθυριδικής Υπηρεσίας μπορεί να ενισχύσει την αύξηση της αποτελεσματικότητας, της ευελιξίας και της ποιότητας των υπηρεσιών που παρέχονται. Ιδιαίτερα σε βιομηχανικούς τομείς στους οποί-

Η δημιουργία της νέας υπηρεσίας, μπορεί να αποτελέσει τον λόγο εγγραφής περισσότερων πλοίων υπό κυπριακή σημαία αλλά και να ευνοήσει την προσέλκυση νέων ναυτιλιακών εταιρειών.

ους εμπλέκεται και η Κρατική Δημόσια Διοίκηση, η ύπαρξη ενός τέτοιου εργαλείου αποτελεί ποιοτικό χαρακτηριστικό που ενισχύει την υπεροχή του ναυτιλιακού μας πλεονεκτήματος.

Στο παρόν στάδιο η έναρξη λειτουργίας του κέντρου δεν σημαίνει και την ολοκλήρωσή του αφού οι υπηρεσίες που δύναται να προσφέρει αφορούν μόνο συγκεκριμένα αιτήματα των εταιρειών και ακόμη δεν καλύπτει όλο το φάσμα των εργασιών τους για μία ολιστική προσέγγιση. Σύμφωνα με αρμόδιες πηγές, από την πρώτη ώρα λειτουργίας της, οι εταιρείες άρχισαν να χρησιμοποιούν την υπηρεσία. Ειδικότερα, τα αιτήματα τα οποία θα επιλύονται μέσω του κέντρου

αφορούν κυρίως υπηρεσίες που σχετίζονται με το υπ. Εσωτερικών. Τους τελευταίους μήνες, το υφυπουργείο συνεργάζεται στενά με το Τμήμα Αρχείου Πληθυσμού και Μετανάστευσης του υπ. Εσωτερικών, το οποίο ήδη έχει θέσει λειτουργό με φυσική παρουσία στην Υπηρεσία του υφυπουργείου Ναυτιλίας και έχει παράσχει και τον απαραίτητο τεχνικό εξοπλισμό για την ομαλή λειτουργία του κέντρου.

Τα πιστοποιητικά

Το Κέντρο, που βρίσκεται στα κεντρικά κτίρια του υφυπουργείου Ναυτιλίας θα παραλαμβάνει αιτήματα κάθε Δευτέρα. Πιο συγκεκριμένα, θα παραλαμβάνονται αιτήσεις για τις οποίες η φυσική παρουσία

είναι απαραίτητη, ενώ υπάρχει και η δυνατότητα λήψης βιομετρικών στοιχείων εκεί που χρειάζεται. Επιπρόσθετα, οι εργασίες που θα διενεργούνται στο κέντρο αφορούν τις εξής κατηγορίες πιστοποιητικών:

α) Έκδοση σχετικών Βεβαιώσεων Εγγραφής (MEU1) Πολιτών Χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε./ΕΟΧ) που θα εργάζονται σε Κυπριακές Ναυτιλιακές Εταιρείες. Θα εξυπηρετούνται επίσης, αιτήματα για Έκδοση Δελτίων Διαμονής (MEU2) για τα μέλη των οικογενειών των πολιτών της Ε.Ε. / ΕΟΧ που δεν είναι οι ίδιοι πολίτες της Ένωσης.

β) Έκδοση / Ανανέωση Αδειών Προσωρινής Διαμονής και Απασχόλησης στην Κύπρο πολιτών τρίτων χωρών (δνλ. εκτός Ε.Ε./

ΕΟΧ) που θα εργοδοτούνται από Ναυτιλιακές Εταιρείες (BCS).

γ) Διευθέτηση της διαμονής των μελών οικογένειας των πολιτών τρίτων χωρών που εργοδοτούνται από Ναυτιλιακές Εταιρείες (MFR, VIS και CYE).

Ποια θα είναι η εξέλιξη

Όπως ήδη αναφέρθηκε πιο πάνω, το Μονοθυριδικό Ναυτιλιακό Κέντρο Εξυπηρέτησης προς το παρόν προσφέρει υπηρεσίες που έχουν να κάνουν κυρίως με το Τμήμα Αρχείου Πληθυσμού και Μετανάστευσης. Οι συνεχώς αυξανόμενες ανάγκες όμως της βιομηχανίας και η πολυπλοκότητα των ζητημάτων που αντιμετωπίζει δείχνουν πως στο μέλλον το υφυπουργείο θα πρέπει να επεκταθεί και στην προσθήκη επιπλέον υπηρεσιών αφού υπάρχει πλειάδα κι άλλων κυβερνητικών υπηρεσιών που έχουν να κάνουν με ναυτιλιακά ζητήματα. Τέτοια, είναι θέματα κοινωνικών ασφαλίσεων του εργατικού δυναμικού της ναυτιλίας, που χρειάζεται η συνεργασία του υπ. Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, ή φορολογικής φύσης ζητήματα που άπτονται τμημάτων του υπ. Οικονομικών.

Η Δημιουργία ΝΕΠΕ

Τον Οκτώβριο του 2022 η Βουλή των Αντιπροσώπων ψήφισε την δημιουργία της Ναυτιλιακής Εταιρείας Περιορισμένης Ευθύνης, εξέλιξη που η βιομηχανία υποδέχτηκε ενθέρμως, αφού επίσης ήταν ένα πάγιο αίτημα όλων των εμπλεκόμενων φορέων στην ναυτιλία, του ιδιωτικού τομέα αλλά και υφυπουργείου Ναυτιλίας. Μία τέτοια εξέλιξη επίσης, ενισχύει την ανταγωνιστικότητα του ναυτιλιακού μας προϊόντος διεθνώς και αποτελεί μία ακόμη συνιστώσα για την προσπά-

θεια Μονοθυριδικής Εξυπηρέτησης στο υφυπουργείο. Στην ουσία, με την λειτουργία της ΝΕΠΕ, αλλάζουν οι διαδικασίες σύστασης και εγγραφής Ναυτιλιακών Εταιρειών Περιορισμένης Ευθύνης (ΝΕΠΕ) και δημιουργείται Μπρώο ΝΕΠΕ την εποπτεία του οποίου θα έχει το υφυπουργείο Ναυτιλίας. Επίσης, ο νόμος ο οποίος ψηφίστηκε περιλαμβάνει διατάξεις που στοχεύουν στην απλοποίηση διάφορων διαδικασιών αλλά και διδεδε εξουσίες στο υφυπουργείο για την ομαλή λειτουργία της νέας εταιρικής οντότητας.

Υπόδειγμα

Λαμβάνοντας υπόψη τα πιο πάνω και παρατηρώντας πώς εργάζεται και λειτουργεί η κυπριακή ναυτιλία, συμπεραίνει κανείς πως δεν είναι ξεχωριστή η βιομηχανία μόνο επειδή προσφέρει το 7% του ΑΕΠ της χώρας. Πέρα του ζωτικής σημασίας ρόλου της στο διαμετακομιστικό εμπόριο και την εφοδιαστική αλυσίδα αλλά και των τεχνικών ποιοτικών χαρακτηριστικών της σημαίας μας, ξεχωριστή την κάνει το γεγονός πως σύσσωμη η βιομηχανία έχει αγαστή συνεργασία με το κράτος, για να παραμείνει βιώσιμη, λειτουργική και αειφόρος. Ενδεικτικά μόνο να αναφέρουμε πως η μικρή Κύπρος είναι ένα από τα ελάχιστα κέντρα πλοιοδιαχείρισης που προσφέρει πλέον υπηρεσίες που ανταποκρίνονται στις προκλήσεις της σύγχρονης πραγματικότητας. Στο αμέσως επόμενο διάστημα αναμένονται περισσότερες εξελίξεις και για άλλα ζητήματα που αφορούν την βιωσιμότητα της κυπριακής ναυτιλίας αλλά και την πορεία προς την ψηφιοποίηση των εργασιών του υφυπουργείου με στόχο την μετάβαση στη νέα εποχή ενός περιβάλλοντος χωρίς χαρτί.

«Επιασε τόπο» το ταξίδι στο Λονδίνο για Τρ. Κύπρου

Του **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ**

Δειλά μιν, αλλά το επενδυτικό Ταμείο με ορίζοντα «Long» πάτησε το πόδι του στην Τράπεζα Κύπρου. Αναλυτικότερα, τα ταξίδια της Τράπεζας Κύπρου στο Λονδίνο για επενδυτικές

Η χρηματιστηριακή αξία (market cap) της Τράπεζας έφτασε τα δύο δισ. ευρώ την Παρασκευή που μας πέρασε.

επαφές φαίνεται να «έπιασαν τόπο», καθώς το Fidelity Fund, αποφάσισε να πάρει μια «πρώτη γεύση» από την Τράπεζα. Το Fidelity Fund αγόρασε στην Τράπεζα Κύπρου 310.237 μετοχές αξίας 1,09 εκατομμυρίων

ευρώ την πρώτη ημέρα του 2024, που να μιν για το βεληκεές του Ταμείου είναι «ψιχουλα», αλλά πιθανώς να δηλώνει τις επόμενες κινήσεις του. Εντός της Τράπεζας «αιωρείται» η εντύπωση πως το συγκεκριμένο Ταμείο θα ενισχύσει τη θέση του στην BoC στο μέλλον, ωστόσο αναμένεται να αποδειχθεί. Όπως είχε καταγράψει η «Κ» σε προηγούμενο ρεπορτάζ της, στα τέλη Νοεμβρίου είχε παραβρεθεί η διευθυντική ομάδα της BoC στο «Greek Investment Conference» του Χρηματιστηρίου Αθηνών και της Morgan Stanley στο Λονδίνο. Εκεί, η διευθυντική ομάδα είχε κατ' ιδίαν συναντήσεις με «Long Only» επενδυτικά ταμεία που ένα από αυτά ήταν και το Fidelity Fund. Εκ του αποτελέσματος οι προσπάθειες αυτές είχαν θετική κατάληξη, με το ενδιαφέρον να εστιάζεται και στις καλές επιδόσεις της Τράπεζας, αλλά

Η διευθυντική ομάδα είχε κατ' ιδίαν συναντήσεις με «Long Only» επενδυτικά ταμεία σε δύο συναντήσεις στο Λονδίνο το τελευταίο τρίμηνο.

και του κράτους γενικότερα. Δύο μήνες νωρίτερα, στα τέλη Σεπτεμβρίου, η Τράπεζα είχε συμμετάσχει ξανά σε συνέδριο στο Λονδίνο, συγκεκριμένα στο Annual Financials CEO Conference της BofA Merrill Lynch που είχε πάλι η διευθυντική ομάδα επαφές με την επενδυτική κοινότητα.

Η τιμή της μετοχής της Τράπεζας Κύπρου την Παρασκευή 12 Ιανουαρίου 2024 έκλεισε στο 3,39 ευρώ, με το εύρος της μετοχής ανάμεσα σε 2023 και 2024 να είναι στο «τεράστιο» 1,81 ευρώ και 3,54 ευρώ. Η χρηματιστηριακή αξία (market cap) της Τράπεζας έχει πιάσει τα δύο δισεκατομμύρια ευρώ.

Σύμφωνα με το μετοχικό κεφάλαιο της Τράπεζας Κύπρου που διαθέτει συνολικά 446.199.933 μετοχές, το 9,27% έχει η Lamesa Investments Limited (Renova Group) του «παγωμένου» Βίκτωρ Βέζελμπεργκ, ακο-

λουθούμενη από την CarVal Investors με ποσοστό 9,07% και την Senvest Management LLC με 8,5% και 0,25% σε χρηματοοικονομικά μέσα. Έπειτα, βρίσκουμε την Caius Capital με 5,65% και την EBRD με 5,02%.

Τον Νοέμβριο του 2023, ο οίκος Fitch Ratings αναβάθμισε τη μακροπρόθεσμη αξιολόγηση της Τράπεζας σε BB από B+, διατηρώντας παράλληλα θετική προοπτική. Τον Οκτώβριο του 2023, η Moody's Investors Service αναβάθμισε την μακροπρόθεσμη πιστοληπτική αξιολόγηση της Τράπεζας σε επενδυτική βαθμίδα Baa3 από Ba1, διατηρώντας τη θετική προοπτική. Τον Απρίλιο του 2023, ο οίκος S&P Global Ratings επιβεβαίωσε τη μακροπρόθεσμη πιστοληπτική ικανότητα της Τράπεζας σε BB- και αναθεώρησε την προοπτική σε θετική από σταθερή.

Επελαύνουν το mobile και το internet banking στην Ελλάδα

Του **ΑΛΕΚΟΥ ΛΙΑΔΡΙΚΗ**

Ετος-σταθμό όλων των εποχών για τα εναλλακτικά ψηφιακά δίκτυα αποτέλεσε το 2023 για το εγχώριο τραπεζικό σύστημα, με το σύνολο σχεδόν των εγχρήματων συναλλαγών να πραγματοποιείται εκτός τραπεζικών καταστημάτων, κάτι που στις αρχές της περασμένης δεκαετίας φάνταζε εξαιρετικά δύσκολο να επιτευχθεί.

Ειδικότερα, σύμφωνα με στοιχεία που συγκέντρωσε η «Κ», κορυφαίο εναλλακτικό ψηφιακό δίκτυο για το 2023 (σε αριθμό χρηστών) αναδεικνύεται το mobile banking με πάνω από 5,6 εκατ. ενεργούς χρήστες που πραγματοποίησαν άνω των 50 εκατ. συναλλαγών, οι οποίες ξεπερνούν σε αξία τα 14 δισ. ευρώ. Ακολουθεί το internet banking με ενεργό αριθμό χρηστών που ξεπερνάει σε αριθμό τα 3,6 εκατ., οι οποίοι πραγματοποίησαν πάνω από 57 εκατ. συναλλαγές αξίας 123 δισ. ευρώ. Δεν είναι

όμως μόνο τα εναλλακτικά τραπεζικά δίκτυα που γνώρισαν τεράστια ανάπτυξη το 2023, αλλά και νέες μέθοδοι ψηφιακών πληρωμών όπως το IRIS Payment, που αποτελεί έναν χρηστικό, ευέλικτο και mobile friendly τρόπο αποστολής χρημάτων σε φί-

Εκρηκτική ανάπτυξη σημειώνει και ο νέος ψηφιακός τρόπος πληρωμής, IRIS Payment.

λους ή πληρωμές σε ελεύθερους επαγγελματίες / μικρές επιχειρήσεις αποκλειστικά και μόνο με τη χρήση αριθμού κινητού ή και ΑΦΜ αντίστοιχα. Ειδικότερα, σύμφωνα με τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία, το IRIS Person-to-Person αριθμεί περισσότερους από 2,1 εκατ. χρήστες, ενώ το IRIS Person-to-Business δια-

Κορυφαίο εναλλακτικό ψηφιακό δίκτυο για το 2023 αναδεικνύεται το mobile banking με πάνω από 5,6 εκατ. ενεργούς χρήστες που πραγματοποίησαν άνω των 50 εκατ. συναλλαγών, οι οποίες ξεπερνούν σε αξία τα 14 δισ. ευρώ.

θέτει 131.000 χρήστες, καταγράφοντας αύξηση 59% και 57%, αντίστοιχα, σε σχέση με τα δεδομένα του 2022. Παράλληλα, οι συναλλαγές μεταξύ ιδιωτών κινούνται σε διαρκώς ανοδική τροχιά, καθώς τη χρονική περίοδο Ιανουαρίου - Νοεμβρίου 2023 καταγράφηκε εκρηκτική αύξηση της τάξεως του 259% (17,7

εκατ. συναλλαγές) συγκριτικά με το αντίστοιχο χρονικό διάστημα του 2022, με τις συναλλαγές προς επαγγελματίες να εμφανίζουν εντυπωσιακή άνοδο της τάξεως του 255%, ενώ την ίδια στιγμή οι συναλλαγές των ηλεκτρονικών αγορών (3,3 εκατ.) ήταν ενισχυμένες κατά 61%. Με δεδομένο πλέον ότι οι ψη-

φιακές συναλλαγές γνωρίζουν εκρηκτική άνοδο, οι εγχώριες τράπεζες για το 2024 θέτουν ως κεντρική στρατηγική την αφομοίωση από πλευράς της πελατείας τους όλων των μεγάλων αλλαγών που έγιναν στο φυσικό δίκτυο των υποκαταστημάτων τους, πολλές από τις οποίες δεν έχουν ακόμη γίνει γνωστές σε σημαντικό αριθμό πελατών, καθώς έχουν μήνες να επισκεφθούν κάποιο κατάστημα. Η φυσική όψη των τραπεζικών καταστημάτων, των περισσότερων τουλάχιστον σε αριθμό, έχει αλλάξει ριζικά, έχοντας οδηγήσει σε δραστικό περιορισμό των θέσεων των ταμειών. Καταστήματα του κέντρου που είχαν ακόμη και έξι θέσεις ταμειών, σήμερα έχουν πλέον μόνο μία. Σε κάποιες τράπεζες μάλιστα ακόμη και το ένα ταμείο που είναι σε λειτουργία έχει σπαστό ωράριο: ένα τρίωρο το πρωί και μία ώρα πριν από το κλείσιμο. Ακόμη μία ουσιαστική αλλαγή είναι ότι το σύνολο των συμβου-

λευτικών τραπεζικών υπηρεσιών αλλά και γενικότερα της τραπεζικής εξυπηρέτησης παρέχεται πλέον αποκλειστικά κατόπιν ραντεβού που έχει προηγηθεί μεταξύ του πελάτη και της τράπεζας. Σύμφωνα με συγκλίνουσες εκτιμήσεις που συγκέντρωσε η «Κ», περίπου 7 στους 10 πελάτες που βρίσκονται μέσα σε ένα κατάστημα είναι κατόπιν προκαθορισμένου ραντεβού, με την τάση να ανεβάζει ακόμη περισσότερο τον αριθμό αυτών των πελατών. Όπως επισημαίνουν αρμόδια τραπεζικά στελέχη, το 2024 στόχος είναι τόσο από πλευράς τραπεζών όσο και από πλευράς πελατειακής βάσης να υπάρξει ένας «σynchronismός» σε αυτές τις αλλαγές που υπήρξαν το 2023, με αμοιβαίο όφελος και για τις δύο πλευρές αφενός αναφορικά με την ταχύτητα και την ποιότητα εξυπηρέτησης των αναγκών των συναλλασσόμενων και αφετέρου από πλευράς εργασιακών συνθηκών.

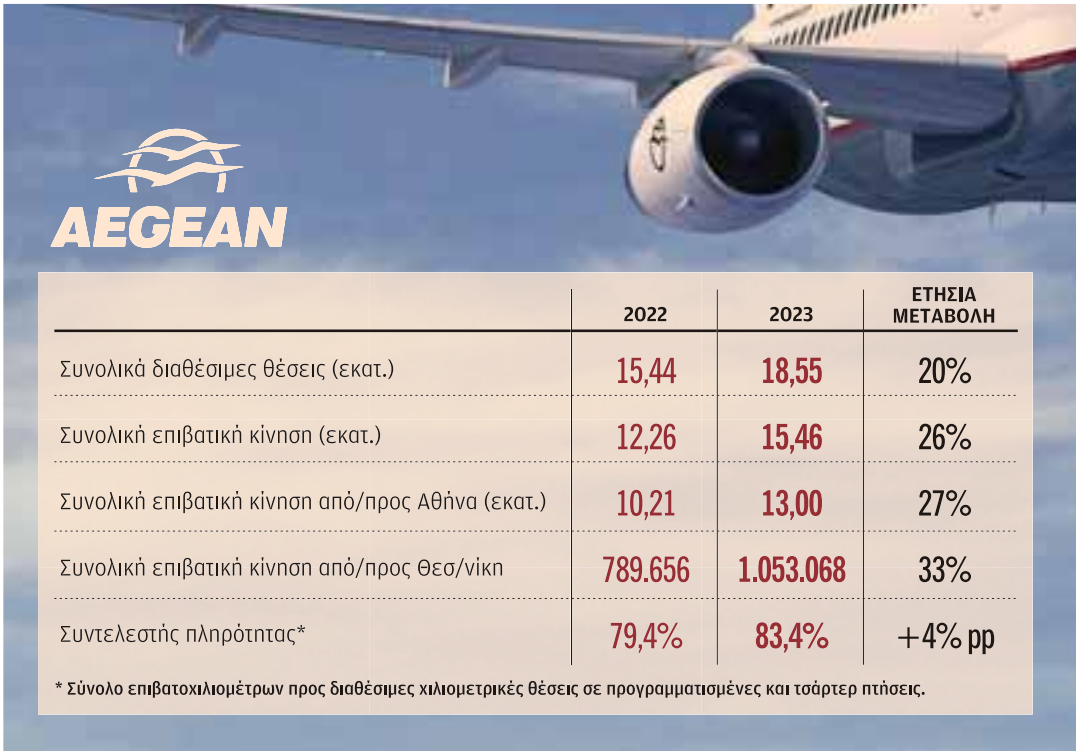
Ρεκόρ επιβατικής κίνησης για την Aegean το 2023

Η αεροπορική εταιρεία μετέφερε συνολικά πέρυσι 15,5 εκατ. επιβάτες

Του ΔΗΜΗΤΡΗ ΔΕΛΕΒΕΓΚΟΥ

Τις περισσότερες από ποτέ θέσεις προσέφερε το 2023 η Aegean, εμφανίζοντας νέο ρεκόρ επιβατικής κίνησης. Πέρυσι, η αεροπορική διέθεσε κατά 20% περισσότερες θέσεις, οι οποίες ανήλθαν σε 18,5 εκατ. και είναι κατά 800.000 περισσότερες, έναντι του 2019.

Μετέφερε 15,5 εκατ. επιβάτες, αριθμός που είναι μεγαλύτερος κατά 26%, έναντι του 2022. Στο δίκτυο εξωτερικού η Aegean προσέφερε κατά 2,2 εκατ. περισσότερες θέσεις που ανήλθαν συνολικά σε 11,1 εκατ., μεταφέροντας 9,2 εκατ. επιβάτες ή κατά 29% περισσότερους έναντι του 2022. Αυξημένη κατά 22% εμφανίστηκε και η επιβατική κίνηση εσωτερικού, αποτυπώνοντας τη θετική επίπτωση της αυξημένης διασυνδεσιμότητας των νησιών μέσω Αθήνας, λόγω της διεύρυνσης του δικτύου εξωτερικού, αλλά και της δυναμικής ανάκαμψης της οικονομίας. Μικρότεροι περιφερειακοί προορισμοί, όπως η Σητεία, η Σκύρος, η Νάξος, η Λήμνος, είχαν εξαιρετική δυναμική ανάπτυξης. Συνολικά, η μέση πληρότητα πτήσεων βελτιώθηκε σε 83,4% από 79,4% το 2022. «Το 2023 ήταν μια πολύ καλή χρονιά για την Aegean και για τον ελληνικό τουρισμό. Θα συνεχίσουμε να εργαζόμαστε με συνέπεια για τη διεύρυνση των επιλογών των επιβατών μας, την ποιοτική αναβάθμιση της ταξιδιωτικής εμπειρίας, αλλά και τη διευκόλυνση της διάχυσης του τουριστικού προϊόντος, ώστε η δυναμική της εταιρείας και της χώρας να διατηρηθεί και τη νέα χρονιά, παρά τις προκλήσεις», δήλωσε ο διευθύνων σύμβουλος της Aegean Δημήτρης Γερογιάννης. Νέο ιστορικό υψηλό κατέγρα-

ψε η επιβατική κίνηση της Aegean και στον κόμβο της Αθήνας, με την αεροπορική να διακινεί, σε ετήσια βάση, κατά 27%, δηλαδή 13 εκατ. επιβάτες από και προς το αεροδρόμιο «Ελευθέριος Βενιζέλος» του οποίου τους ρυθμούς ανάπτυξης τροφοδότησε. Από το αεροδρόμιο της Αθήνας η επιβατική κίνηση στο δίκτυο εσωτερικού ενισχύθηκε κατά 22%, σε 5,7 εκατ., συγκριτικά με το 2022, ενώ το αντίστοιχο μέγεθος στο δίκτυο εξωτερικού αυξήθηκε κατά 32%, σε 7,2 εκατ. άτομα. Ενίσχυση της τάξεως του 28% παρουσίασε η επιβατική κίνηση και από το αεροδρόμιο «Μακεδονία» της Θεσσαλονίκης, με τον αριθμό των επιβατών στο δίκτυο εξωτερικού

να σημειώνει αύξηση κατά 33% συγκριτικά με το 2022. Η επιδοση αυτή είναι απόρροια της συστηματικής επένδυσης της εταιρείας σε προσφερόμενες θέσεις, αλλά και νέους προορισμούς εξωτερικού όλο τον χρόνο. Πέρυσι, η Aegean πρόσθεσε περισσότερους από 30 νέους προορισμούς εξωτερικού το καλοκαίρι, και ιδίως τον χειμώνα, διαθέτοντας δίκτυο 180 προορισμών σε 49 χώρες. Ενίσχυσε ακόμη την προσφερόμενη χωρητικότητα της με σχεδόν 2,2 εκατ. περισσότερες διαθέσιμες θέσεις εξωτερικού συγκριτικά με το 2022. Η αεροπορική παρατηρεί ότι η αυξημένη ζήτηση για ταξίδια από Έλληνες και οι καλές επιδόσεις του τουρι-

σμού ενίσχυσαν τους κόμβους της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης, τροφοδοτώντας με μεγαλύτερη κίνηση λιγότερο προβλεπόμενους προορισμούς. Η αεροπορική συνέβαλε καταλυτικά στη διάχυση του τουριστικού προϊόντος, προσφέροντας περισσότερες επιλογές και κατά τους χειμερινούς μήνες. Νέοι προορισμοί, όπως το Ντουμπάι, το Ινσμπρουκ και η Μπρατισλάβα, αλλά και η διατήρηση θερινών δρομολογίων (π.χ. από Αθήνα προς Μπρίστολ, Μάλαγα, Μπλιμπάο κ.ά.) κατά τη χειμερινή περίοδο, είχαν ως αποτέλεσμα την αύξηση των χιλιομετρικών θέσεων κατά 23%, ξεπερνώντας τα 20 δισ. χιλιομετρικές θέσεις σε σχέση με το 2022.

Οι ελληνικές startups άντλησαν 1,1 δισ. πέρυσι από 2,7 δισ. το 2022

Στα προ πανδημίας επίπεδα επέστρεψαν οι χρηματοδοτήσεις προς τις νεοφυείς επιχειρήσεις την περυσινή χρονιά, περίοδο όπου οι αποτιμήσεις των εταιρειών τεχνολογίας σημείωσαν πτώση και η αθρόα κορήγηση κεφαλαίων, όπως αυτή σημειώθηκε τα προηγούμενα χρόνια, πάτησε φρένο. Σύμφωνα με στοιχεία του ελληνικού επενδυτικού κεφαλαίου Marathon Venture Capital, συνολικά οι νεοφυείς εταιρείες με έδρα ή παρουσία στην Ελλάδα καθώς και οι εταιρείες ελληνικών καταβολών, δηλαδή όσες έχουν ιδρυθεί από Έλληνες startupper αλλά δεν έχουν κάποια παρουσία στη χώρα μας, «σπκώσαν» πέρυσι 1,1 δισ. δολ., από 2,7 δισ. δολ. το 2022 και 4,5 δισ. δολ. το 2021.

Το μεγαλύτερο μέρος των κεφαλαίων κατευθύνθηκε πέρυσι, όπως και κάθε άλλη χρονιά, σε εταιρείες Ελλήνων ιδρυτών που δραστηριοποιούνται σε χώρες εκτός Ελλάδας. Από το 1,1 δισ. δολ. τα 821 εκατ. κατευθύνθηκαν σε εταιρείες με αυτά τα χαρακτηριστικά, ενώ μόλις 298 εκατ. δολ. ήταν οι χρηματοδοτήσεις που εξασφάλισαν ελληνικές startups με έδρα ή παρουσία στη χώρα μας. Ενδεικτικά, η ελληνικών καταβολών εταιρεία τεχνητής νοημοσύνης Runway από τη Νέα Υόρκη άντλησε πέρυσι 141 εκατ. δολ. από την Nvidia, την Google και τη Salesforce.

Το 2019, οι επενδύσεις που προσείλκυσαν οι νεοφυείς επιχειρήσεις ανήλθαν στα 962 εκατ. δολ., ενώ ένα χρόνο μετά, το 2020, διαμορφώθηκαν σε 1,2 δισ. δολάρια.

Σε ό,τι αφορά τις ελληνικές startups (με έδρα ή παρουσία στην Ελλάδα), στοιχεία της Marathon Venture Capital καταδεικνύουν πως, παρότι οι χρη-

ματοδοτήσεις σε αξία περιορίστηκαν σημαντικά σε σύγκριση με τα προηγούμενα χρόνια, η «επενδυτική κίνηση» δεν μειώθηκε. Δηλαδή, οι γύροι χρηματοδότησης που πραγματοποιήθηκαν από τις νεοφυείς επιχειρήσεις ανήλθαν πέρυσι σε 64, το 2022 σε 65, ενώ το 2021, οι γύροι χρηματοδότησης ήταν 61. Εκπρόσωποι της αγοράς λέ-

Οι επενδυτές βλέπουν σημαντικές ευκαιρίες στον τομέα της τεχνητής νοημοσύνης.

νε πως το ελληνικό οικοσύστημα έχει περιθώρια ανάπτυξης, σε αντίθεση με άλλες χώρες με πιο ώριμα οικοσυστήματα που κατέγραψαν πτώση στην επενδυτική τους δραστηριότητα κατά την περυσινή χρονιά.

Τι αναμένουν οι επενδυτές το επόμενο έτος; «Καθώς μπαίνουμε στο 2024, η αισιοδοξία και η εμπιστοσύνη μας στις νέες ιδέες, ειδικά στον τομέα της τεχνητής νοημοσύνης, είναι ακλόνητη. Βλέπουμε τεράστιες ευκαιρίες στην AI, η οποία, με τη σειρά της, αναμένεται να διαμορφώσει το μέλλον της τεχνολογίας και της κοινωνίας», λέει στην «Κ» ο Παναγιώτης Παπαδόπουλος, εταίρος στο Marathon Venture Capital.

ΔΕΣΠΟΙΝΑ ΚΟΝΤΗ

ΟΙΝΟΧÓΟΣ

ΑΦΙΕΡΩΜΑ ΝΑΟΥΣΑ

ΤΟ ΞΙΝΟΜΑΥΡΟ ΕΠΙ ΣΚΗΝΗΣ

Το παρελθόν, το παρόν και το μέλλον της κορυφαίας ερυνδρής ποικιλίας μας

ΚΥΡΙΑΚΗ

21/01

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Χαμηλοί μισθοί - υψηλές τιμές, η τέλεια καταιγίδα της ακρίβειας

Ενα μέσο καλάθι 39 προϊόντων κόστιζε πέρυσι 137,39 ευρώ και σήμερα 151,95 ευρώ

Της ΔΗΜΗΤΡΑΣ ΜΑΝΙΦΑΒΑ

Φθνότερο σε σχέση με άλλες ευρωπαϊκές χώρες, αλλά όχι φθνόν, αποδεικνύεται ότι είναι ένα τυπικό «καλάθι» του σουπερ μάρκετ, καθώς η απόκλισή του σε σχέση με τις άλλες χώρες είναι πολύ μικρή, ενώ η διαφορά μεταξύ των εισοδημάτων σε Ελλάδα και Ευρώπη φτάνει σε ορισμένες περιπτώσεις να είναι ακόμη και... χαοτική. Ετσι, το μέσο «καλάθι» στο Ηνωμένο Βασίλειο μπορεί να είναι ακριβότερο κατά 21% από το αντίστοιχο στην Ελλάδα, όμως την ίδια ώρα οι μέσες ετήσιες αποδοχές στη Γηραιά Αλβιόνα είναι υπερδιπλάσιες από αυτές που ισχύουν στην Ελλάδα. Ακόμη και στην Πορτογαλία, όπου οι τιμές σημειωτέον στα βασικά είδη παντοπωλείου είναι χαμηλότερες από αυτές στην Ελλάδα, οι μέσες ετήσιες αποδοχές είναι κατά 23% υψηλότερες από ό,τι στην Ελλάδα.

Τα εισοδήματα

Σύμφωνα με πρόσφατη έκθεση του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ), οι μέσες ετήσιες αποδοχές στην Ελλάδα το 2022 διαμορφώθηκαν σε 23.736 ευρώ, όταν στην Πορτογαλία την ίδια χρονιά ήταν 29.166 ευρώ και στην Ισπανία 39.160 ευρώ. Το «καλάθι» του σουπερ μάρκετ στην Πορτογαλία, συμπεριλαμβανομένου του ΦΠΑ, είναι φθνότερο κατά 3% από αυτό στην Ελλάδα, ενώ στην Ισπανία μόλις κατά 0,37% ακριβότερο.

Τα καθηλωμένα χαμηλά εισοδήματα και οι παγιωμένες στα υψηλά τιμές είναι αυτό ακριβώς που κάνει πιο δυσβάσταχτη την ακρίβεια για το μεγαλύτερο μέ-

ρος των νοικοκυριών στην Ελλάδα. Την ίδια ώρα, αποδεικνύεται ότι τα όποια μέτρα έχουν ληφθεί έως τώρα για τον περιορισμό των ανατιμήσεων δεν έχουν αποδώσει τα προσδοκώμενα: ένα αντιπροσωπευτικό «καλάθι» 39 προϊόντων κοστίζει σήμερα, όπως προκύπτει από τα στοιχεία του Ινστιτούτου Έρευνας Λιανεμπορίου Καταναλωτικών Αγαθών (ΙΕΛΚΑ), 151,95 ευρώ έναντι 137,39 ευρώ ένα χρόνο πριν, ακριβότερα δηλαδή κατά 10,60%. Οι ανατιμήσεις στις 39

Το πορτογαλικό «καλάθι» είναι φθνότερο κατά 3% σε σχέση με το ελληνικό. Επιπλέον, οι μέσες ετήσιες αποδοχές των Πορτογάλων είναι κατά 23% υψηλότερες.

αυτές κατηγορίες προϊόντων κυμαίνονται από 0,71% έως σχεδόν 54% (στο ελαιόλαδο και στη μαρμελάδα). Κατά 42% έχει αυξηθεί η τιμή των απορρυπαντικών πιάτων, κατά 23% των απορρυπαντικών ρούχων, κατά 25% η τιμή του ρυζιού, κατά 8,33% η τιμή των μακαρονιών, κατά 38% η τιμή του χυμού πορτοκαλιού, κατά 40% η τιμή του χυμού ντομάτας. Ακριβότερα σε σχέση με ένα χρόνο πριν, πληρώνουμε το γάλα (5,5%), τα αυγά (16,35%), το τυρί φέτα (11%), αλλά και τις φακές (7,1%). Το παρήγορο είναι ότι καταγράφονται και μειώσεις τιμών σε 12 από τις 39 κατηγορίες προϊόντων του εξεταζόμενου «καλαθιού».

ΜΕΣΕΣ ΕΤΗΣΙΕΣ ΑΠΟΔΟΧΕΣ (2022)	Απόκλιση από Ελλάδα	
	Ελλάδα	
Ισπανία	39.160	65%
Πορτογαλία	29.166	23%
Ιταλία	41.018	73%
Γαλλία	48.210	103%
Ην. Βασίλειο	49.325	107,8%

Η εξέλιξη των τιμών σε βασικά προϊόντα στην Ελλάδα

ΣΥΝΟΛΟ «ΚΑΛΑΘΙΟΥ»

Δεκ. 2022 ►	€137,39
Δεκ. 2023 ►	€151,95
ΜΕΤΑΒΟΛΗ ►	10,6%

Για λόγους σύγκρισης με την έρευνα του Δεκ. 2022 έχουν ληφθεί υπόψη τα προϊόντα που ήταν κοινά και στα δύο «καλάθια» του Δεκ. 2022 και του Δεκ. 2023

ΟΙ ΤΙΜΕΣ ΣΕ ΒΑΣΙΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ (ΔΕΚ. 2023)	Ελλάδα	Ηνωμένο Βασίλειο	Ισπανία	Πορτογαλία	Γαλλία	Ιταλία
Γάλα φρέσκο (1 λίτρο)	€1,72	€1,79	€1,35	€1,08	€1,74	€2,09
Ελαιόλαδο (1 λίτρο)	11,60	18,34	10,15	12,06	12,19	10,95
Αυγά (6 τεμάχια)	3,13	2,96	2,17	1,77	2,55	2,47
Αλεύρι (1 κιλό)	1,54	2,60	1,33	1,32	1,66	1,38
Απορρυπαντικό ρούχων (37-45 μεζούρες)	8,90	9,78	8,14	6,59	10,21	9,24
Χαρτί υγείας (8-10 τεμάχια)	5,64	10,06	4,74	3,69	5,10	5,83
Πάνες Νο 2 (25-30 τεμάχια)	9,95	5,48	10,37	7,34	10,30	10,37

ΠΗΓΕΣ: ΙΕΛΚΑ, ΟΟΣΑ, επεξεργασία «Καθημερινή»

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Το 82% των εργοδοτών δυσκολεύεται να βρει εξειδικευμένο προσωπικό

Της ΡΟΥΛΑΣ ΣΑΛΟΥΡΟΥ

Ανάμεσα στις τέσσερις πρώτες χώρες του κόσμου –μαζί με την Ιαπωνία, τη Γερμανία και το Ισραήλ– στις οποίες παρατηρείται υψηλότερο ποσοστό έλλειψης ταλέντων διεθνώς βρίσκεται η Ελλάδα. Το 82% των εργοδοτών στη χώρα μας, ποσοστό υψηλότερο από κάθε άλλη φορά τα τελευταία 11 χρόνια, δηλώνει σοβαρή δυσκολία να βρει εξειδικευμένα ταλέντα. Η Ετήσια Διεθνής Έρευνα Ελλειψής Ταλέντων που πραγματοποιήσε ο όμιλος ManpowerGroup για το 2024 (σε 40.077 εργοδότες σε 41 χώρες, συμπεριλαμβανομένων 525 Ελλήνων εργοδοτών) αποτυπώνει υψηλό ρεκόρ 11ετίας για την Ελλάδα, ενώ το ποσοστό εμφανίζεται κατά 7% υψηλότερο από τον παγκόσμιο μέσο όρο (75%).

Η εξέλιξη χρόνο με τον χρόνο του αριθμού των εργοδοτών που δυσκολεύονται κατά την αναζήτηση ταλέντων είναι σταθερά αυξητική, καθώς από 42% το 2014, το ποσοστό εκτοξεύεται στο 61% το 2018, για να ανέβει κατά 16 ποσοστιαίες μονάδες το 2023 (στο 77%) και να κορυφωθεί στο 82% το 2024.

Η έλλειψη εξειδικευμένων ταλέντων καταδεικνύεται ως μία από τις πλέον σοβαρές προκλήσεις για την επιχειρηματικότητα στην Ελλάδα, καθώς

Η Ελλάδα είναι στις τέσσερις πρώτες χώρες του κόσμου στις οποίες παρατηρείται το υψηλότερο ποσοστό έλλειψης ταλέντων.

οι ανακατατάξεις που προκάλεσε την περασμένη διετία η πανδημία αύξησαν τον βαθμό δυσκολίας εύρεσης ταλέντων. Παράλληλα, όπως επισημαίνει και ο διευθύνων σύμβουλος της ManpowerGroup Ελλάδας Χαράλαμπος Καζαντζίδης, σημαντική πρόκληση συνιστά και η συχνή μετακίνηση του ταλαντούχου ανθρώπινου δυναμικού, όπου οι επιχειρήσεις, για προστασία, πρέπει να υιοθετήσουν στρατηγική διακράτησης ταλέντων με ισχυρά κίνητρα. Οι κλάδοι

στους οποίους αποτυπώνεται μεγαλύτερη έλλειψη ταλέντου στην Ελλάδα είναι οι υπηρεσίες επικοινωνίας και ο κλάδος της βιομηχανίας και κατασκευών, με το 89% των εργοδοτών να αναφέρει δυσκολία στην εύρεση ταλέντων.

Στον τομέα της ενέργειας και των υπηρεσιών κοινής ωφελείας, το 88% των εργοδοτών αναφέρει δυσκολία στην εύρεση ταλέντων. Στην υγεία και στις βιοεπιστήμες, το ποσοστό των εργοδοτών που αντιμετωπίζει δυσκολίες ανέρχεται στο 81%. Στους τομείς των χρηματοοικονομικών και των κτιριατομεσικών, το αντίστοιχο ποσοστό φτάνει το 79%.

Η ζήτηση για ταλέντα στην πληροφορική ξεπερνάει την προσφορά, όπου το 74% των επιχειρήσεων αναφέρει δυσκολία στην εύρεση των ταλέντων που χρειάζονται και οι προοπτικές απασχόλησης στον κλάδο φτάνουν στο +11%, συρρικνώνοντας κατά 21% σε σύγκριση με το προηγούμενο τρίμηνο και κατά 16% από την ίδια περίοδο πέρυσι.

ένα χρόνο πριν η τιμή τους έχει μειωθεί κατά 8,46%.

Ανάλογη είναι η εικόνα και στα μωρομάντιλα με την τιμή τους στην Ελλάδα (συσκευασίες 60-80 τεμάχια) να είναι 2,48 ευρώ (μειωμένη κατά 11,42% σε σύγκριση με τον Δεκέμβριο του 2022) έναντι 2,50 ευρώ στο Ηνωμένο Βασίλειο, 1,71 ευρώ στην Ισπανία, όσο και στην Ιταλία. Ας σημειωθεί ότι οι παραπάνω κατηγορίες προϊόντων βρέθηκαν στο επίκεντρο του δημοσίου διαλόγου το τελευταίο διάστημα, τόσο λόγω των προστίμων σε πολυεθνικές εταιρείες παραγωγής αυτών, όσο και λόγω του ότι πάνω από το 60% αυτών πωλούνται υπό προωθητικές ενέργειες,

κάτι που εξετάζεται εάν υποκρύπτει πλασματικές εκπτώσεις.

Μεγαλύτερες ανατιμήσεις

Τα δομικά προβλήματα της εγχώριας αγοράς είναι τέτοια που πετρα όπως το πλάφον στο περιθώριο κέρδους ή το «καλάθι του νοικοκυριού», το οποίο σύμφωνα με τις αλυσίδες των σουπερ μάρκετ δεν έχει πλέον την απήκηση που είχε αρχικά στους καταναλωτές, δεν αρκούν για να ανατρέψουν την κατάσταση, ενώ αποτυπώνονται σε ένα ακόμη στοιχείο: παρά το γεγονός ότι ανατιμήσεις έχουν καταγραφεί σε πολλές κατηγορίες προϊόντων και στις άλλες χώρες τις οποίες εξετάζει το ΙΕΛΚΑ –άλλωστε ο

πληθωρισμός μαστίζει την παγκόσμια οικονομία από τα μέσα του 2021– αυτές είναι μικρότερες από τις αντίστοιχες που έχουν γίνει στην Ελλάδα. Ετσι, για παράδειγμα, ενώ αναισθητικό τύπου Cola (1,5 λίτρο) στην Ελλάδα πωλείται σήμερα κατά 33,33% ακριβότερα σε σύγκριση με τον Δεκέμβριο του 2022, στο Ηνωμένο Βασίλειο η αντίστοιχη αύξηση ήταν 15%. Στην Ισπανία ακόμη μικρότερη, της τάξης του 9%. Απορρυπαντικό πιάτων πωλείται ακριβότερα κατά 42% στην Ελλάδα σε σύγκριση με ένα χρόνο πριν, με την αύξηση όμως στο Ηνωμένο Βασίλειο να περιορίζεται σε 7,27% και στην Πορτογαλία να παραμένει στα ίδια επίπεδα.

Χάθηκαν 82.463 θέσεις τον Νοέμβριο λόγω κυρίως λήξης της τουριστικής σεζόν

Η λήξη της θερινής τουριστικής περιόδου αργότερα από τις προηγούμενες χρονιές, τον Νοέμβριο, είχε ως αποτέλεσμα την απώλεια 82.463 θέσεων εργασίας, εκ των οποίων οι 56.659 προήλθαν από τα ξενοδοχεία και τα καταλύματα. Ετσι, σύμφωνα με τα στοιχεία του συστήματος «Εργάνη», τον περασμένο Νοέμβριο είχαμε τη δεύτερη μεγαλύτερη απώλεια θέσεων εργασίας που καταγράφεται τα τελευταία 22 χρόνια. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα τους τελευταίους δύο μήνες του 2023 που υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία (Οκτώβριος - Νοέμβριος) να χαθούν συνολικά 213.949 θέσεις εργασίας και να περιορίζεται σημαντικά το συνολικό θετικό ισοζύγιο προσλήψεων - απολύσεων του 2023. Την ίδια στιγμή, όμως, η ποιοτική ανάλυση των στοιχείων δείχνει ότι τον περασμένο Νοέμβριο επικράτησαν οι ευέλικτες μορφές απασχόλησης, παρότι στις αρχές του έτους είχε διαφανεί ότι οι θέσεις πλήρους απασχόλησης παίρνοντας κεφάλι σε επίπεδο προσλήψεων. Αναλυτικά, το Νοέμβριο οι προσλήψεις ήταν 223.119, περισσότερες κατά 21.104 συγκριτικά με τον αντίστοιχο μήνα του 2022. Αυξημένες όμως κατά 19.940 άτομα ήταν και οι απολύσεις κατά τον ίδιο μήνα, που ανήλθαν σε 305.582.

Οι περισσότερες απολύσεις, όπως είναι φυσικό, προήλθαν από τον κλάδο των καταλυμάτων –χά-

Οι περισσότερες θέσεις εργασίας που χάθηκαν (56.659) προήλθαν από τα ξενοδοχεία και τα καταλύματα.

Από τις 223.119 προσλήψεις που έγιναν τον Νοέμβριο, οι 112.217 –δηλαδή το 50,29%– ήταν μερικής απασχόλησης.

θηκαν 56.659 θέσεις εργασίας. Ακολουθούν οι υπηρεσίες εστίασης (-17.679 θέσεις εργασίας), τα ταξιδιωτικά πρακτορεία (-3.532 θέσεις), η ενοικίαση και εκμίσθωση (-3.171 θέσεις) και το λιανικό εμπόριο (-2.477 θέσεις). Θετικό πρόσημο στις ροές απασχόλησης κατέγραψε το σύστημα «Εργάνη» στην εκπαίδευση όπου δημιουρ-

γήθηκαν 6.059 θέσεις εργασίας και στη βιομηχανία τροφίμων με +1.251 θέσεις. Οι προσλήψεις επικράτησαν και στον τομέα της υγείας, όπου δημιουργήθηκαν 732 θέσεις εργασίας, στη διασκέδαση και ψυχαγωγία (+696 θέσεις), καθώς και στον κλάδο των κατασκευών (+673 θέσεις).

Εντύπωση προκαλεί και το γεγονός ότι οι 82.463 χαμένες θέσεις εργασίας επιμερίστηκαν σχεδόν με απόλυτη ακρίβεια στις γυναίκες (-41.320) και στους άνδρες (-41.143).

Σε επίπεδο ενδεκαμήνου (Ιανουάριος - Νοέμβριος), σύμφωνα με τα στοιχεία, η εγχώρια αγορά εργασίας φαίνεται πως αντιστέκεται στις πιέσεις, με αποτέλεσμα το ισοζύγιο να παραμένει θετικό, καθώς έχουν δημιουργηθεί 98.153 νέες θέσεις εργασίας, περισσότερες κατά 34.173, συγκριτικά με τις 63.980 που είχαν καταγραφεί το 2022 την αντίστοιχη περίοδο. Το σύστημα «Εργάνη» κατέγραψε επίσης άνοδο των ευέλικτων μορφών απασχόλησης, σε σχέση με την πλήρη, καθώς από τις 223.119 προσλήψεις που έγιναν τον Νοέμβριο οι 112.217, ήτοι το 50,29%, πραγματοποιήθηκαν με όρους μερικής (89.749) ή εκ περιτροπής (22.468) απασχόλησης. Αντίθετα, περιορίστηκαν στις 110.902 (ποσοστό 49,71%) οι νέες συμβάσεις πλήρους απασχόλησης.

ΡΟΥΛΑ ΣΑΛΟΥΡΟΥ

Συνεχίζονται οι μαζικές απολύσεις σε εταιρείες της Σίλικον Βάλει

Εκατοντάδες περικοπές προσωπικού ανακοίνωσαν ήδη Google και Amazon

«**Τσουνάμι**» απολύσεων πλήττει τον κλάδο της υψηλής τεχνολογίας, σε μία τάση που συνεχίζεται στον απόηχο της έκρηξης της πανδημίας. Οι περικοπές σημειώνονται σε μια περίοδο οικονομικής αβεβαιότητας και νέων τεχνολογικών προσδοκιών, καθώς πολλοί κολοσσοί επενδύουν πλέον στην τεχνητή νοημοσύνη και στις αυξανόμενες προοπτικές της. Η Google ανακοίνωσε ότι απέλυσε εκατοντάδες εργαζομένους σε διάφορα τμήματα, σε μια προσπάθεια να μειώσει τα έξοδα και να επικεντρωθεί απερίσπαστη στην ανάπτυξη της ΑΙ. Ο «γίγαντας» της Σίλικον Βάλει απέλυσε υπαλλήλους από το βασικό του τμήμα μηχανικών, καθώς και από το Google Assistant, έναν εικονικό βοηθό που λειτουργεί με φωνή, όπως επίσης και στο τμήμα που κατασκευάζει το τηλεφώνο Pixel, τα ρολόγια Fitbit και τον θερμοστάτη Nest. «Επρεπε να λάβουμε δύσκολες αποφάσεις σχετικά με τη συνεχή απασχόληση ορισμένων υπαλλήλων της Google και λυπούμαστε που σας ενημερώνουμε ότι η θέση σας καταργείται», διημήνυσε η εταιρεία σε ορισμένους εργαζομένους, σύμφωνα με το σχετικό κείμενο που περιήλθε στην κατοχή των New York Times. «Επενδύσαμε υπεύθυνα στις μεγαλύτερες προτεραιότητες της εταιρείας μας και στις σημαντικές ευκαιρίες που έχουμε μπροστά μας», σχολίασε λακωνικά εκπρόσωπος της Google.

Οι περικοπές συνεχίζουν την τάση των απολύσεων στη Σίλικον Βάλει, αφού μεγάλες εταιρείες όπως η Google, η Meta και η Amazon «ψαλίδισαν» χιλιάδες θέσεις εργασίας πέρυσι. Με την αυγή της νέας χρονιάς, περισσότερες εταιρείες ανακοίνωσαν περικοπές. Η Amazon απέλυσε επίσης εκατοντάδες εργαζομένους από την υπηρεσία ροής Twitch, το Prime Video και τα στούντιο MGM, ενώ θέλει να εστιάσει στο περιεχόμενο που

Ο «γίγαντας» της Σίλικον Βάλει απέλυσε υπαλλήλους από το βασικό του τμήμα μηχανικών, καθώς και από το Google Assistant, έναν εικονικό βοηθό που λειτουργεί με φωνή, όπως επίσης και στο τμήμα που κατασκευάζει το τηλεφώνο Pixel, τα ρολόγια Fitbit και τον θερμοστάτη Nest.

Πολλοί κολοσσοί εστιάζουν πλέον στην τεχνητή νοημοσύνη και στις αυξανόμενες προοπτικές της.

έχει το μεγαλύτερο κέρδος. Η εταιρεία ηλεκτρονικού εμπορίου έχει επενδύσει δισεκατομμύρια δολάρια για τη δημιουργία της υπηρεσίας Prime Video και εξαγόρασε την MGM έναντι 6,5 δισ. δολαρίων το 2022. Το Twitch, η πλατφόρμα ροής βιντεοπαιχνιδιών της Amazon, καταργεί επίσης περίπου 500 θέσεις.

Η Xerox με τη σειρά της είπε αυτόν τον μήνα ότι θα περικόψει το 15% του προσωπικού σε σύνολο 23.000 ατόμων και ο πάροχος λογισμικού βιντεοπαιχνιδιών Unity Software που κατασκευάζει την τεχνο-

λογία για δημοφιλή παιχνίδια σε κινητά όπως το Pokemon Go, δήλωσε ότι θα μειώσει το εργατικό δυναμικό της κατά 25%, εξαιρίζοντας περίπου 1.800 θέσεις εργασίας.

Στην Google ειδικότερα, ο διευθύνων σύμβουλος Σουντάρ Πιτσάι ώθησε την εταιρεία από τον Ιούλιο του 2022 να αυξήσει την εξειδίκευση και να μειώσει τα έξοδα καθώς οι παγκόσμιες οικονομικές συνθήκες επιδεινώθηκαν. Τον Ιανουάριο του 2023, απώλεσε το 6% του εργατικού δυναμικού της, ή 12.000 άτομα, στις μεγαλύτερες απολύσεις που έχει πραγματοποιήσει η εταιρεία.

Εκτοτε, στελέχη της εταιρείας δήλωσαν ότι θα προσπαθήσουν να μειώσουν σημαντικά το κόστος, εστιάζοντας παράλληλα στον αναπτυσσόμενο τομέα της γενετικής τεχνητής νοημοσύνης. Η εταιρεία, η οποία είχε 182.000 υπαλλήλους στις 30 Σεπτεμβρίου, δήλωσε ότι οι

νέες απολύσεις είναι μέρος μιας αναδιοργάνωσης που έγινε κατά τη συνήθη πορεία των εργασιών.

Η Alphabet Workers Union, που εκπροσωπεί περισσότερους από 1.400 εργαζομένους στη μητρική εταιρεία της Google, την Alphabet, αποκάλυψε από την πλευρά της τις απολύσεις «περιττές». Για χρόνια, ο τομέας της τεχνολογίας ευνοούσε την ανάπτυξη, με τις εταιρείες να ανταγωνίζονται για ταλέντα και επενδύοντας διαρκώς σε νέα πρότζεκτ. Η πανδημία επιτάχυνε αυτή την τάση καθώς οι εταιρείες προσπάθησαν να κεφαλαιοποιήσουν την αυξημένη ζήτηση για προϊόντα τους. Ο πληθωρισμός ωστόσο και οι ασθενέστερες οικονομικές προοπτικές προκάλεσαν αλλαγές και ο τεχνολογικός τομέας άρχισε να «ξεφουσκώνει» το 2022 και το 2023, σύμφωνα με τον κλάδο παρακολούθησης Layoffs.fyi.

«Χρυσή» κληρονόμος από την Αυστρία χαρίζει 25 εκατ. ευρώ

Μια ομάδα από 50 Αυστριακούς πολίτες δημιουργεί μια πλούσια κληρονόμος, προκειμένου να αποφασίσει πώς θα χαρίσει τα εκατομμύρια που της άφησε η γιαγιά της. Η 31χρονη Μαρλέν Ενγκελχορν, που ζει στη Βιέννη, είναι απόγονος του Φρίντριχ Ενγκελχορν, ιδρυτή της γερμανικής χημικής και φαρμακευτικής εταιρείας BASF. Με τον θάνατο της γιαγιάς της, τον Σεπτέμβριο του 2022, κληρονόμησε εκατομμύρια. «Έχω κληρονομήσει μια περιουσία, άρα και δύναμη, χωρίς να έχω κάνει τίποτα γι' αυτήν», είπε η Ενγκελχορν, σύμφωνα με το BBC. «Και το κράτος δεν θέλει καν φόρους σε αυτό», πρόσθεσε, καθώς η Αυστρία κατέργησε τον φόρο κληρονομιάς το 2008. Στόχος της είναι να χαρίσει 25 εκατ. ευρώ. Η γιαγιά της, Τράουντλ Ενγκελχορν - Βεχιάτο, σύμφωνα με το αμερικανικό περιοδικό Forbes, υπολογίζεται ότι είχε περιουσία 4,2 δισ. δολαρίων (3,8 δισ. ευρώ). Η εγγονή της είχε εκφράσει την επιθυμία να μοιράσει περίπου το 90% της κληρονομιάς της, πριν από τον θάνατό της.

Έτσι, η 31χρονη κληρονόμος ξεκίνησε από την Τετάρτη να στέλνει προσκλήσεις σε τυχαία επιλεγμένα πρόσωπα στην Αυστρία. Όσοι επιθυμούν να λάβουν μέρος στην πρωτοβουλία της Ενγκελχορν, που ονομάζεται «Good Council for Redistribution», μπορούν να εγγραφούν ηλεκτρονικά ή τηλεφωνικά. Στόχος της είναι να στείλει προσκλήσεις σε 10.000 Αυστριακούς, ηλικίας άνω των 16 ετών, ώστε από αυτούς να επιλέξει 50 άτομα από διάφορες ηλικίες, περιοχές και κοινωνικές τάξεις, καθώς και 15 αναπληρωματικούς. «Αν οι πολιτικοί δεν κάνουν τη δουλειά τους και δεν αναδιανέμουν, τότε πρέπει να αναδιανείμεω τον πλούτο μου η ίδια», εξήγησε. Τα 50 άτομα της ομάδας θα κληθούν να συζητήσουν τις ιδέες τους, προκειμένου να καταλήξουν από κοινού σε λύσεις που θα είναι προς το συμφέρον του κοινωνικού συνόλου.

Στο πλαίσιο αυτό, θα λάβουν μέρος σε μια σειρά συναντήσεων με ακαδημαϊκούς και οργανώ-

«**Έχω** κληρονομήσει μια περιουσία, άρα και δύναμη, χωρίς να έχω κάνει τίποτα γι' αυτήν», είπε η 31χρονη Μαρλέν Ενγκελχορν, που ζει στη Βιέννη.

Είναι απόγονος του ιδρυτή της γερμανικής χημικής και φαρμακευτικής εταιρείας BASF.

σεις της κοινωνίας των πολιτών, που θα πραγματοποιηθούν στο Σάλτσμπουργκ από τον Μάρτιο έως τον Ιούνιο. Τα έξοδα ταξιδιού των συμμετεχόντων θα είναι καλυμμένα, θα παρέχεται φύλαξη παιδιών και αμοιβή 1.200 ευρώ για κάθε Σαββατοκύριακο, καθώς η Ενγκελχορν πιστεύει ότι οι συζητήσεις τους θα είναι μια «υπηρεσία στη δημοκρατία» και γι' αυτό θα πρέπει να αποζημιωθούν καταλλήλως. «Δεν έχω κανένα δικαίωμα βέτο», ξεκαθαρίζει η κληρονόμος. «Θέτω τα περισσότερά μου στοιχεία στη διάθεση αυτών των 50 ανθρώπων και τους εμπιστεύομαι». Πάντως, εάν η ομάδα δεν μπορέσει να καταλήξει σε μία απόφαση που να έχει ευρεία στήριξη ανάμεσα στα μέλη της, τότε τα χρήματα θα επιστρέψουν στην Ενγκελχορν.

Όπως σημειώνει το BBC, δεν είναι ξεκάθαρο ακριβώς ποιο ποσοστό της κληρονομιάς της σκοπεύει να δωρίσει η 31χρονη.

Μισθός 281 εκατ. δολ. για τη CEO της Bet365

Στα 281 εκατ. δολάρια έφτασε η αμοιβή της Ντενίζ Κόουτς, της ιδρύτριας και CEO της στοιχηματικής εταιρείας Bet365, για την περασμένη οικονομική χρήση. Πρόκειται για την πιο καλοπληρωμένη γυναίκα στο Ηνωμένο Βασίλειο και μία από τις πιο ακριβοπληρωμένες διεθνώς, όμως το ύψος της αμοιβής της προκαλεί αντιδράσεις, ειδικά καθώς η Βρετανία αντιμετωπίζει μία κρίση κόστους ζωής.

Η Κόουτς, που είναι και μέτοχος πλειοψηφίας της Bet365, έλαβε και τουλάχιστον το 50% από το μέρισμα συνολικού ύψους 127 εκατ. δολαρίων που διένειμε η εταιρεία, πέραν του μισθού των 281 εκατ. δολαρίων, όπως αναφέρει το CNN, επικαλούμενο τα στοιχεία της εισηγμένης.

Ο μισθός της αυξήθηκε κατά 10 εκατ. δολάρια σε σχέση με την περασμένη χρονιά, παρότι η Bet365 είχε ζημιές προ φόρων 77 εκατ. δολαρίων. Η εταιρεία αποδίδει τις ζημιές αυτές σε μία «σημαντική αύξηση στο κόστος, που σχετίζεται με την είσοδο σε νέες αγορές».

Σε κάθε περίπτωση, το ύψος της αμοιβής της προκαλεί αντιδράσεις. «Οι άνθρωποι αξίζουν να ανταμείβονται για την καινοτομία και την επιτυχία, αλλά υπάρχει το ζήτημα του τι είναι συνετό και ανάλογο», αναφέρει σε ανακοίνωση ο Λουκ Χιλντγίρντ της οργάνωσης High Pay Centre.

«Κανείς δεν γίνεται πολυδισεκατομμυριούχος αποκομμένος από την ευρύτερη κοινωνία. Σε αυτή την περίπτωση, ο πλούτος εξαρτάται από τα χρήματα που βγαίνουν από τις τσέπες όσων τζογάρουν, τις προσπάθειες χιλιάδων εργαζομένων και ευρύτερων παραγόντων, όπως η ύπαρξη διαθέσιμου εισοδήματος, ενός ασφαλούς και αξιοπistου δικτύου Ίντερνετ ή των υποδομών που απαιτούνται για τη διοργάνωση αθλητικών γεγονότων».

«Τελικά, η ευημερία της Βρετανίας εξαρτάται από το πώς μοιράζεται ο πλούτος που παράγεται στην οικονομία μας. Το να ρίχνουμε εκατοντάδες εκατομμύρια λίρες πάνω σε περιουσίες δισεκατομμυριούχων κάθε χρόνο δεν είναι ένας καλός τρόπος για να ανεβάσουμε το επίπεδο ζωής και υπερτονίζει τη συνεισφορά των υπερ-πλούσιων», καταλήγει.

Βάσει των τελευταίων λογιστικών καταστάσεων της Bet365, η εταιρεία κατέβαλε 127 εκατ. δολάρια στο Denise Coates Foundation, ένα ίδρυμα που στηρίζει φιλανθρωπικές δραστηριότητες στη Βρετανία και αλλού.

Επίσης, η οικογένεια Κόουτς είναι, σύμφωνα με τους Sunday Times, ο δεύτερος μεγαλύτερος φορολογούμενος στο Ηνωμένο Βασίλειο για το 2023, καθώς πλήρωσε 585 εκατ. δολάρια στα κρατικά ταμεία.

Σύμφωνα με το Forbes, η

Η 56χρονη Ντενίζ Κόουτς είναι ιδρύτρια και CEO της στοιχηματικής εταιρείας Bet365 και σύμφωνα με το Forbes, διαθέτει περιουσία 7 δισ. δολ.

Κόουτς διαθέτει περιουσία 7 δισ. δολαρίων. Η 56χρονη σήμερα επιχειρηματίας αγόρασε το domain Bet365.com το 2000 και άνοιξε το σάιτ της το 2001. Η εταιρεία απασχολεί πάνω από 7.500 άτομα σε όλο τον κόσμο και έχει πάνω από 90 εκατ. πελάτες τον χρόνο.

Η Bet365 Group Limited έχει επίσης στην κατοχή της το Stoke City Football Club, μια ομάδα ποδοσφαίρου της Β' Κατηγορίας στην Αγγλία, που πέρυσι εμφάνισε ζημιές προ φόρων 15,8 εκατ. δολαρίων.

Η επιτυχία της εταιρείας της Κόουτς συνδέεται με το μεγάλο ενδιαφέρον των Βρετανών για τον τζόγο, καθώς το 44% των ενηλίκων στη χώρα συμμετείχε σε κάποια σχετική δραστηριότητα τις τελευταίες τέσσερις εβδομάδες, για το έτος που έληξε τον Μάρτιο του 2023.

Ο ΠΕΡΙ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ ΝΟΜΟΣ

(ΝΟΜΟΙ 90 ΤΟΥ 1972, 56 ΤΟΥ 1982, 7 ΤΟΥ 1990, 28 ΤΟΥ 1991, 91(Ι) ΤΟΥ 1992, 55(Ι) ΤΟΥ 1993, 72(Ι) ΤΟΥ 1998, 59(Ι) ΚΑΙ 142(Ι) ΤΟΥ 1999, 241(Ι) ΤΟΥ 2002, 29(Ι) ΤΟΥ 2005, 135(Ι) ΤΟΥ 2006, 11(Ι) ΤΟΥ 2007, 46(Ι), 76(Ι), 130(Ι) ΚΑΙ 164(Ι) ΤΟΥ 2011, 33(Ι), 110(Ι) ΚΑΙ 150(Ι) ΤΟΥ 2012, 20(Ι) ΚΑΙ 65(Ι) ΤΟΥ 2013, 120(Ι) ΤΟΥ 2014, 39(Ι) ΚΑΙ 134(Ι) ΤΟΥ 2015, 24(Ι) ΤΟΥ 2016, 142(Ι) ΤΟΥ 2018, 16(Ι) ΤΟΥ 2019 και 75(Ι) ΤΟΥ 2021)

Γνωστοποίηση με βάση το άρθρο 18(2)

Με την παρούσα γνωστοποιείται ότι, το Υπουργικό Συμβούλιο, αφού εξέτασε τις ενστάσεις που υποβλήθηκαν στον Υπουργό Εσωτερικών αναφορικά με το Σχέδιο Περιοχής πρώην Διυλιστηρίων στην Αστική Περιοχή των Δήμων Λάρνακας και Λειβαδιών, μαζί με τις δικές του παρατηρήσεις και συστάσεις, αποφάσισε, κατά τα οριζόμενα στο εδάφιο (7) του άρθρου 18 του περί Πολεοδομίας και Χωροταξίας Νόμου, να εγκρίνει την τροποποίηση του Σχεδίου Περιοχής, στο οποίο αναφέρεται η Γνωστοποίηση με αρ. 482 που δημοσιεύθηκε στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας με αρ. 4983 της 14ης Αυγούστου 2020.

2. Το εγκριθέν Σχέδιο Περιοχής πρώην Διυλιστηρίων στην Αστική Περιοχή των Δήμων Λάρνακας και Λειβαδιών περιλαμβάνει ως αναπόσπαστα μέρη του:

(α) Το γραπτό κείμενο του Σχεδίου Περιοχής, που δημοσιεύθηκε με τίτλο «Σχέδιο Περιοχής πρώην Διυλιστηρίων στην Αστική Περιοχή των Δήμων Λάρνακας και Λειβαδιών - Πρόνοιες και Μέτρα Πολιτικής» και ημερομηνία Αύγουστος 2020, όπως αυτό τροποποιείται ή και συμπληρώνεται από το νέο γραπτό κείμενο με τίτλο «Σχέδιο Περιοχής πρώην Διυλιστηρίων στην Αστική Περιοχή των Δήμων Λάρνακας και Λειβαδιών - Πρόνοιες και Μέτρα Πολιτικής» με την ένδειξη «Εγκριμένο» και ημερομηνία Δεκέμβριος 2023. Το σύνολο των δύο ανωτέρω κειμένων καθορίζεται ως το Εγκριμένο Σχέδιο Περιοχής πρώην Διυλιστηρίων στην Αστική Περιοχή των Δήμων Λάρνακας και Λειβαδιών 2023.

(β) Το γραπτό κείμενο των Εγκριμένων Παραρτημάτων Τοπικών Σχεδίων 2012.

(γ) Τα τροποποιημένα έγχρωμα σχέδια με αρ. 1, 2α & 2β, 3, 4, 5, 6, 8 και 9 και τίτλο «Περιοχή Σχεδίου στο Αστικό Σύμπλεγμα Λάρνακας», «Χρήσεις Γης Σχεδίου Περιοχής και Περιβάλλουσας Περιοχής», «Κύριο Οδικό Δίκτυο και Βασικές Αστικές Λειτουργίες», «Ζώνες Επικινδυνότητας Πλημμύρας», «Βασικά Έργα Προτεραιότητας», «Κυκλοφοριακή Διαχείριση», «Χρήση Γης» και «Πολεοδομικές Ζώνες», αντίστοιχα, με ημερομηνία Δεκέμβριος 2023, που αντικαθιστούν τα αντίστοιχα σχέδια που δημοσιεύθηκαν τον Αύγουστο του 2020.

(δ) Τα τροποποιημένα λεπτομερή κτηματικά σχέδια Πολεοδομικών Ζωνών, που αντικαθιστούν τα αντίστοιχα σχέδια που δημοσιεύθηκαν τον Αύγουστο του 2020.

3. Αντίγραφα του Εγκριμένου Σχεδίου Περιοχής πρώην Διυλιστηρίων στην Αστική Περιοχή των Δήμων Λάρνακας και Λειβαδιών έχουν κατατεθεί στα Γραφεία των Δήμων Λάρνακας και Λειβαδιών, στην Επαρχιακή Διοίκηση Λάρνακας και στα Κεντρικά Γραφεία και στο Επαρχιακό Γραφείο Λάρνακας του Τμήματος Πολεοδομίας και Οικήσεως, και είναι διαθέσιμα για επιθεώρηση από κάθε ενδιαφερόμενο κατά τις εργάσιμες ημέρες και ώρες. Τα έγγραφα και σχέδια του Σχεδίου Περιοχής είναι επίσης αναρτημένα στην ιστοσελίδα του Τμήματος Πολεοδομίας και Οικήσεως με την ηλεκτρονική διεύθυνση www.moi.gov.cy/tph.

Έγινε στις 20 Δεκεμβρίου 2023.

(Υ.Ε. 05.33.022.018.016.014)

Η Γνωστοποίηση δημοσιεύθηκε στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας με αρ. 5194, στις 22.12.2023, ως ΑΔΠ 587/2023.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΙΩΑΝΝΟΥ
Υπουργός Εσωτερικών

Συνταξιοδοτική «βόμβα» απειλεί την οικονομία των ΗΠΑ

Οι κίνδυνοι από τη συνταξιοδότηση της πιο πολυπληθούς γενιάς Αμερικανών

Καθώς πλησιάζει η ώρα που θα συνταξιοδοτηθεί η γενιά της μεταπολεμικής έκρηξης των γεννήσεων, στις ΗΠΑ έχει επικρατήσει η εντύπωση πως η γενιά αυτή θα ζήσει άνετα μετά τη συνταξιοδότησή της. Κι αυτό γιατί, σύμφωνα με στοιχεία της Federal Reserve, τα 56 εκατ. Αμερικανών αυτής της γενιάς, μόλις το 17% του πληθυσμού της υπερδύναμης δηλαδή, έχουν συγκεντρώσει στα χέρια τους σχεδόν τον μισό πλούτο της χώρας και συγκεκριμένα έχουν περιουσιακά στοιχεία αξίας 96,4 τρις. δολ. Στην πραγματικότητα σχεδόν οι μισοί από τους Αμερικανούς αυτής της γενιάς κινδυνεύουν να γεράσουν μέσα στη φτώχεια επειδή ισχύει και γι' αυτή τη γενιά ό,τι ακριβώς ισχύει και στις άλλες ηλικιακές κατηγορίες: ο πλούτος αυτός είναι εντελώς άνισα κατανεμημένος, με μεγάλα ποσοστά αυτής της γενιάς να έχουν ελάχιστα χρήματα.

Πρόκειται για την πιο πολυπληθή γενιά που οδεύει προς τη συνταξιοδότηση. Σύμφωνα με τα στοιχεία του αμερικανικού Γραφείου Απογραφών, το 44% του συνόλου της μεταπολεμικής γενιάς της έκρηξης γεννήσεων

είναι σε ηλικία συνταξιοδότησης και εκατομμύρια άλλοι πρόκειται σύντομα να ενταχθούν σ' αυτήν. Μέχρι το 2030 η μεγαλύτερη γενιά που θα συνταξιοδοτηθεί θα είναι άνω των 65 ετών. Σύμφωνα με στοιχεία του 2022, το 43% όσων είναι σήμερα κάπου ανάμεσα στα 55 και 64 έτη δεν έχει καθόλου αποταμιεύσεις. Επιπλέ-

Το 73% όσων είναι σήμερα ανάμεσα στα 55 και 64 έτη έχει ελάχιστες ή καθόλου αποταμιεύσεις, που δεν επαρκούν για να αναπληρώσουν τις χαμηλές συντάξεις.

ον, μόλις το 30% έχει αποταμίευση ύψους περίπου 27.000 δολ., που σε καμιά περίπτωση δεν επαρκούν για να αναπληρώσουν τις χαμηλές τους συντάξεις και τα ενδεχόμενα έξοδα για μακροχρόνια φροντίδα υγείας. Και στη διάρκεια της τελευταίας δεκαετίας η κατάσταση έχει επιδεινωθεί. Όπως επισημαίνει

Μεγάλα ποσοστά της γενιάς της μεταπολεμικής έκρηξης των γεννήσεων στις ΗΠΑ, που πλησιάζουν στη συνταξιοδότηση, έχουν ελάχιστα χρήματα, με αποτέλεσμα να υποστεί πιέσεις το σύστημα υγείας, όπως και τα κρατικά κοινωνικά προγράμματα, και αναπόφευκτα οι συνέπειες να γίνουν αισθητές και στην οικονομία.

σχετικό ρεπορτάζ του Business Insider, τις επιπτώσεις θα επωμισθούν οι νεότερες γενιές, εν ολίγοις οι απόγονοι της γενιάς των μεταπολεμικών γεννήσεων. Οι νεότεροι της γενιάς που οδεύει προς τη συνταξιοδότηση είναι λιγότερο προετοιμασμένοι οικονομικά για τις ανάγκες της τρίτης ηλικίας και η κατάσταση αναμένεται να επιδεινωθεί.

Το αποτέλεσμα θα είναι να υποστεί πιέσεις το σύστημα υγείας, όπως και τα κρατικά κοινωνικά προγράμματα και αναπόφευκτα οι συνέπειες θα γίνουν αισθητές και στην οικονομία. Στην πράξη, όλο και περισσότεροι νέοι άνθρωποι θα αναγκαστούν να επωμισθούν την οικονομική ευθύνη για τη φροντίδα των γονιών τους, ενώ παράλληλα θα διατεθούν από το κράτος περισσότερες δημόσιες

δαπάνες για τους ηλικιωμένους. Όλα αυτά μοιραία συνεπάγονται επιβράδυνση της οικονομικής ανάπτυξης.

Είναι αλήθεια, βέβαια, πως μια μερίδα της μεταπολεμικής γενιάς της έκρηξης των γεννήσεων θα έχει μια πολύ άνετη διαβίωση κατά τη συνταξιοδότηση. Σύμφωνα με την τελευταία έκθεση της Federal Reserve για την οικονομική κατάσταση των καταναλωτών, ο μέσος πλούτος όσων βρίσκονται σήμερα στις ηλικίες από τα 65 έως τα 74 τους χρόνια ανέρχεται σε 1,8 εκατ. δολ. Αυτό σημαίνει πως είναι η πλουσιότερη ηλικιακή κατηγορία στην υπερδύναμη. Όπως συμβαίνει πάντα, όμως, οι μέσοι όροι είναι παραπλανητικοί ακριβώς επειδή υπάρχουν πολλοί άνθρωποι που δεν έχουν καθόλου πλούτο, ενώ εκείνοι που έχουν

μεγάλο πλούτο αλλοιώνουν καθοριστικά τη συνολική εικόνα. Στη σχετική δημοσκόπηση της Fed προέκυψε πως οι μισοί Αμερικανοί ηλικίας από 65 έως 74 ετών έχουν στην κατοχή τους λιγότερα από 410.000 δολ. για να αναπληρώσουν τη σύνταξή τους, ενώ μεγάλο μέρος από αυτόν τον πλούτο αποτελείται από ακίνητα.

Ως εκ τούτου, το Εθνικό Συμβούλιο Γήρανσης εκτιμά πως 17 εκατ. άτομα άνω των 65 ετών δεν είναι εξασφαλισμένα οικονομικά. Ένα μέσο εισόδημα στην ηλικιακή κατηγορία όσων είναι 75 ετών και άνω ανέρχεται σε 49.000 δολ. ετησίως, εκ των οποίων τα 21.162 δολ. προέρχονται από συντάξεις και κοινωνικές παροχές. Όσοι από αυτούς έχουν δικό τους σπίτι, που στην ηλικιακή αυτή κατηγορία ανέρ-

χεται στο 81% του συνόλου, θα μπορούν να ζήσουν άνετα μ' αυτά τα εισοδήματα. Αν, όμως, ζουν σε ακριβές περιοχές ή αρχίσουν να χρειάζονται βοήθεια για τις καθημερινές τους δραστηριότητες, το ίδιο εισόδημα μπορεί να αποδειχθεί ανεπαρκές. Κι όλα αυτά μόνον για τους ανθρώπους που βρίσκονται σε μια μεσαία κατάσταση ως προς την κατανόη του πλούτου.

Οι επιπτώσεις θα είναι βαρύτερες για τη λεγόμενη «γενιά σάντουιτς», τους ανθρώπους που πρέπει να φροντίσουν ταυτόχρονα τα παιδιά τους και τους ηλικιωμένους γονείς τους. Από πρόσφατη δημοσκόπηση της Pew προέκυψε πως το 23% των Αμερικανών έχουν γονείς άνω των 65 ετών και ανήλικα παιδιά. Και πολλοί χρειάζεται βέβαια να εργάζονται παράλληλα.

Αποδέσμευση 4,7 δισ. δολ. από το ΔΝΤ στην Αργεντινή και «ανάσα» για τον Μιλέι

Το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ) προσφέρει σανίδα σωτηρίας στον νεοεκλεγέντα πρόεδρο της Αργεντινής Χαβιέρ Μιλέι και τις υπερφιλόδοξες μεταρρυθμίσεις που έχει υποσχεθεί για να βγάλει τη χώρα από το οικονομικό αδιέξοδο. Στο πλαίσιο ενός σχεδίου αναδιάρθρωσης χρέους για την κλυδωνιζόμενη χώρα της Νότιας Αμερικής, ο οργανισμός συμφώνησε στην αποδέσμευση 4,7 δισ. δολαρίων, παρά την αποτυχία του Μπουένος Αϊρες να εκπληρώσει τους όρους δανεισμού ύψους 44 δισ. δολαρίων τους τελευταίους μήνες. Η τρίτη μεγαλύτερη οικονομία της Λατινικής Αμερικής αντιμετωπίζει τρομερές οικονομικές προκλήσεις έπειτα από δεκαετίες χρέους και κακοδιαχείρισης, με τον πληθωρισμό να ξεπερνά το 160% σε ετήσια βάση και το 40% των Αργεντινών να ζουν σε συνθήκες φτώχειας. Βρίσκεται μάλιστα σε τροχιά να ξεπεράσει το αρνητικό ρεκόρ της Βενεζουέλας, ως η χώρα με τις ταχύτερες αυξήσεις τιμών στην ευρύτερη

Παρά την αποτυχία του Μπουένος Αϊρες να εκπληρώσει τους όρους δανεισμού ύψους 44 δισ. δολ. τους τελευταίους μήνες.

περιοχή. Καθώς ο πρόεδρος Μιλέι προετοιμάζει τους Αργεντινούς για σκληρά μέτρα λιτότητας με στόχο να διορθώσει, όπως λέει, χρόνια μη βιώσιμων λαϊκιστικών πολιτικών, οι τιμές εκτινάσσονται στα ύψη μετά την επιθετική υποτίμηση του πέσο κατά 54%. Ενώ οι εκτιμήσεις ποικίλλουν, σχεδόν όλοι οι οικονομολόγοι στο Μπουένος Αϊρες αναμένουν ότι ο ετήσιος πληθωρισμός θα ξεπεράσει το 200% τον Δεκέμβριο, την ώρα που ο πληθωρισμός στη Βενεζουέλα μειώθηκε τον περασμένο μήνα στο 193%.

Η τρίτη μεγαλύτερη οικονομία της Λατινικής Αμερικής αντιμετωπίζει τρομερές οικονομικές προκλήσεις έπειτα από δεκαετίες χρέους και κακοδιαχείρισης, με τον πληθωρισμό να ξεπερνάει το 160% σε ετήσια βάση και το 40% των Αργεντινών να ζει σε συνθήκες φτώχειας.

Ο Μιλέι, ο οποίος ανέλαβε την εξουσία τον Δεκέμβριο και κληρονόμησε μια βαθιά κοινωνική, οικονομική και χρηματοπιστωτική κρίση, επαναφέρει σε τροχιά ένα πακέτο διάσωσης 44 δισ. δολαρίων με το ΔΝΤ που χρονολογείται από το 2018. Εφόσον η συμφωνία εγκριθεί από το εκτελεστικό συμβούλιο του ΔΝΤ, θα αποδεσμευθούν περίπου 3,3 δισ. δολάρια, τα οποία η κυβέρνηση θα αξιοποιήσει για να αποπληρώσει προηγούμενα χρέη.

Η προηγούμενη κυβέρνηση του περονιστή προέδρου Αλμπέρτο Φερνάντες είχε επίσης επαναδιαπραγματευθεί το δάνειο, αλλά η ύφεση που προκλήθηκε από την COVID-19 και η σοβαρή ξηρασία φέτος δημιούργησαν νέες προκλήσεις για την Αργεντινή, η οποία δεν κατάφερε να πετύχει τους στόχους του ΔΝΤ. Ο Μιλέι έχει υποσχεθεί μια «θεραπεία σοκ» που θα μειώσει, όπως λέει, τις δημόσιες δαπάνες και θα μεταρρυθμίσει εκ βάθρων την οικονομία. Πρόσφατα παρουσίασε στο

Κογκρέσο ένα νομοθετικό πακέτο το οποίο επιδιώκει να ιδιωτικοποιήσει περισσότερες από 40 δημόσιες εταιρείες και να επιβάλει περιορισμούς στο δικαίωμα συγκέντρωσης και διαδύλωσης. Τον Δεκέμβριο η κυβέρνηση είπε ότι θα μειώσει την αξία του πέσο έναντι του δολαρίου ΗΠΑ και ανακοίνωσε μια σειρά από άλλα μέτρα λιτότητας, όπως σαρωτικές περικοπές επιδοτήσεων, ακύρωση διαγωνισμών για δημόσια έργα, ενώ σχεδιάζει να καταργήσει 9 υπουργεία. Τα σχεδιαζόμενα μέτρα απέσπασαν επαίνους από το ΔΝΤ, ενώ στο πρώτο μεγάλο πλήγμα, το εθνικό εργατικό εφετείο της χώρας μπλόκαρε προσωρινά μέρος του νέου διατάγματος για τις σαρωτικές μεταρρυθμίσεις στην οικονομία και τα εργασιακά. Ο αυτοαποκαλούμενος «αναρχο-καπιταλιστής» Μιλέι απαντάει ότι απαιτείται σκληρή λιτότητα για να επανέλθει η Αργεντινή στον δρόμο της ευημερίας και ότι δεν υπάρχει χρόνος για σταδιακή προσέγγιση.

Αλμα στην ανάπτυξη των ΑΠΕ διεθνώς το 2023

Με τον ταχύτερο ρυθμό της τελευταίας εικοσαετίας αναπτύχθηκε το 2023 η διεθνής δυναμικότητα των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, φέρνοντας τον πλανήτη πιο κοντά στην επίτευξη ενός βασικού περιβαλλοντικού στόχου μέχρι το τέλος της δεκαετίας. Αυτό διαπιστώνει η έκθεση της Διεθνούς Υπηρεσίας Ενέργειας (IEA) για το 2023, υπολογίζοντας ότι η δυναμικότητα των ΑΠΕ διεθνώς αναπτύχθηκε κατά 50% στα 510 γιγαβάτ, επιτυγχάνοντας αύξηση-ρεκόρ για 22ο συναπτό έτος. Η «εντυπωσιακή» ανάπτυξη προσφέρει μια «πραγματική ευκαιρία» στις παγκόσμιες κυβερνήσεις να υλοποιήσουν τις δεσμευσεις που έδωσαν στο πλαίσιο της τελευταίας διάσκεψης των Ηνωμένων Εθνών για το Κλίμα (COP28) για τριπλασιασμό

Η δυναμικότητά τους αυξήθηκε κατά 50% – Σε Ευρώπη, ΗΠΑ και Βραζιλία, μέχρι τις αρχές του 2025 θα είναι η μεγαλύτερη πηγή ηλεκτροπαραγωγής.

των ΑΠΕ μέχρι το 2030, τονίζει η έκθεση της IEA. Σημειώνεται ότι στόχος της κλιματικής δέσμευσής είναι να μειωθεί αντίστοιχα η κατανάλωση των ορυκτών καυσίμων.

Μεγαλύτερη ώθηση στην ανάπτυξη του 2023 έδωσε η ηλιακή ενέργεια. Αξιοσημείωτη είναι η συμβολή της Κίνας, η οποία αύ-

ξησε περισσότερο απ' όλες τις υπόλοιπες περιοχές του πλανήτη τη δυναμικότητά της σε φωτοβολταϊκά, παρότι μειώθηκαν οι σχετικές χρηματοδοτήσεις το 2020 και το 2021.

Σε Ευρώπη, ΗΠΑ και Βραζιλία οι ΑΠΕ –με τον ρυθμό ανάπτυξης που καταγράφουν– αναμένεται να ξεπεράσουν τον άνθρακα ως τη μεγαλύτερη πηγή ηλεκτροπαραγωγής μέχρι τις αρχές του 2025. Μέχρι το 2028 η IEA προβλέπει ότι οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας θα συμβάλουν τουλάχιστον στο 42% της παγκόσμιας παραγωγής ενέργειας.

Ο επικεφαλής της IEA, Φατίχ Μπιρόλ, σχολίασε σχετικά: «Είναι σπουδαία είδηση να βλέπουμε την ιστορική και εντυπωσιακή ανάπτυξη των ΑΠΕ». Σημείωσε, όμως, ότι η παγκόσμια δυναμικό-

τητα των ΑΠΕ θα αυξηθεί μεν κατά δύομισι φορές μέχρι το 2030, αλλά δεν θα φτάσει στον στόχο της COP28 για τριπλασιασμό. «Δεν είμαστε ακόμη εκεί, αλλά δεν είμαστε και χίλια μίλια μακριά. Και οι κυβερνήσεις έχουν τα απαραίτητα εργαλεία για να κλείσουν την ψαλίδα», συμπλήρωσε. Αξίζει να σημειωθεί ότι ο Μπιρόλ εμφανίστηκε καθυστασιαστικός σε ό,τι αφορά την εκτίναξη του λειτουργικού κόστους, εξαιτίας του οποίου μπήκε «φρένο» σε μεγάλα έργα υποδομών, ιδίως πάρκα ανεμογεννητριών. «Θα διαχωρίζω με προσοχή την κυκλική άνοδο του κόστους από τη δομική άνοδο του κόστους. Τα έξοδα στη βιομηχανία θα συνεχίσουν να πέφτουν όσο οι σημερινές κυκλικές δαπάνες αρχίζουν να υποχωρούν», σημείωσε ο ίδιος.

Η Κίνα μέσα στη χρονιά που πέρασε αύξησε περισσότερο απ' όλες τις υπόλοιπες περιοχές του πλανήτη τη δυναμικότητά της σε φωτοβολταϊκά.

ΑΝΑΛΥΣΗ

Οι επιστροφές προϊόντων ρυπαίνουν τον πλανήτη

Της ΠΑΜΕΛΑ ΠΟΛ / THE NEW YORK TIMES

Ο Ιανουάριος είναι η εποχή για αναθεώρηση στόχων και σχεδίων και ανανέωση των δεσμεύσεών μας για τη ζωή μας, αλλά και επιστροφής προϊόντων, που δεν μας ικανοποιούν. Με ένα κλικ στην αντίστοιχη ιστοσελίδα μπορεί να δώσουμε πίσω μια αναβαθμισμένη μηχανή εσπρέσο, ίσως όχι και τόσο απαραίτητη, αλλά κι ένα εντυπωσιακό φόρεμα, που, αν και αγοράστηκε, δεν μπορούσε να φορεθεί χωρίς... πολύ σφίξιμο. Σύμφωνα με ορισμένες εκτιμήσεις, οι επιστροφές ειδών στην Αμερική έφτασαν σε επίπεδα ρεκόρ το 2022. Το ποσοστό των προϊόντων που κατευθύνθηκαν πίσω στο κατάστημα διπλασιάστηκε στο 16% από 8% των πωλήσεων μεταξύ 2019 και 2022. Η δε επιστροφή πραγμάτων στο Διαδίκτυο, όντας πανεύκολη —«απλώς σαρώστε τον κωδικό QR που έχετε λάβει!»— γίνεται σε τριπλάσιους ρυθμούς από τις επιστροφές στα φυσικά μα-

Μόνο στις ΗΠΑ 2,6 εκατ. τόνοι επιστρεφόμενων ρούχων κατέληξαν σε χωματερές το 2020.

γαζιά. Δεδομένου ότι και απλό είναι και άνευ κόστους για μας, μας αρέσει να πιστεύουμε ότι τα ανεπιθύμητα παπούτσια μας πηγαίνουν εκεί από όπου προέρχονται, τακτοποιούνται και οδεύουν στην επόμενη πελάτισσα. Δυστυχώς, στην πραγματικότητα η διαδικασία απέχει πολύ από έναν ενάρετο κύκλο ανακύκλωσης. Όπως ισχύει για πολλά πράγματα στο Διαδίκτυο —εκφοβισμός, παραπληροφόρηση, θεωρίες συνωμοσίας—, όταν κάτι είναι εύκολο και «δωρεάν», συνήθως έχει ένα τρομακτικό και —σε μεγάλο βαθμό— κεκαλυμμένο κόστος. Πρόκειται για το τεράστιο κόστος της συσκευασίας επιστροφής, της επεξεργασίας και της μεταφοράς, αν κι αυτό που πολλοί διαδικτυακοί αγοραστές δεν συνειδητοποιούν είναι ότι πολλά επιστρεφόμενα προϊόντα δεν μεταπωλούνται καν.

Οι επιστροφές είναι πανάκριβες για τους ομίλους λιανεμπορίου, εξ ου και έχουν επενεντρωθεί στο να κάνουν τη διαδικασία

όσο το δυνατόν πιο φθηνή και εύκολη για τον εαυτό τους και, ως επί το πλείστον, ο πλανήτης πληρώνει το τίμημα. Οι διαδικτυακές επιστροφές δημιουργούν 16 εκατ. τόνους εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα ή το ισοδύναμο της κυκλοφορίας 3,5 εκατ. αυτοκινήτων στους δρόμους επί έναν ολόκληρο χρόνο. Πολλές φορές κοστίζει λιγότερο για τον λιανέμπορο να πετάξει απλώς το αντικείμενο, παρά να το επιθεωρήσει για ζημιές, να το επανασυσκευάσει και να το μεταπωλήσει. Οι επιστροφές ντάμπινγκ (μερικές φορές φέρουν τον χαρακτηρισμό «μη επισκευαζόμενο» ή «βλάβη») είναι συχνά λιγότερο δαπανηρές από την επαναχρησιμοποίησή τους. Ορισμένες νεοφυείς επιχειρήσεις έχουν δημιουργήσει υπηρεσίες μεσάζοντα για να εξορθολογίσουν τη διαδικασία ή να αυξήσουν την «κυκλικότητα», εκτρέποντας τις επιστροφές σε διαδικτυακούς μεταπωλητές ή φιλανθρωπικά ιδρύματα, αλλά το πρόβλημα παραμένει και αφορά τρομακτικά μεγάλες ποσότητες. Μόνο στις Ηνωμένες Πολιτείες, 2,6 εκατ. τόνοι επιστρεφόμενων ρούχων κατέληξαν σε χωματερές το 2020. Κι αυτή η ποσότητα είναι απλώς ρούχα. Αλλά ακόμη κι αν εξετάσουμε μόνο αυτή τη μία κατηγορία, τα νέα είναι δυσοίωνα. Οι διαδικτυακές αγορές ρούχων αντιπροσωπεύουν μια καλή ποσότητα επιστρεφόμενων απορριμμάτων. Οι πελάτες επιστρέφουν περίπου το 24% των ρούχων που αγοράστηκαν ηλεκτρονικά.

Αυτές οι ίδιες τάσεις αλλάζουν και τις αγοραστικές συνήθειες, καθώς το 63% των Αμερικανών παραδέχεται ότι αγοράζει πολλαπλά μεγέθη μέσω Διαδικτύου να τα δοκιμάσει στο σπίτι, ακολουθώντας μια πρακτική που ονομάζεται «bracketing» ή «προγραμματισμένες επιστροφές». Σύμφωνα με έκθεση της Vogue Business του 2022, «οι πελάτες έχουν αντικαταστήσει τα δοκιμαστήρια, αγοράζοντας πολλαπλά μεγέθη ηλεκτρονικά για να τα επιστρέψουν σωρηδόν». Αυτό είναι ιδιαίτερα διαδεδομένο μεταξύ των Millennials και της Gen'Z. Τέλος, μια ακόμη περιβαλλοντικά επιζήμια πρακτική είναι η λεγόμενη «ντουλάπα», το να φοράς ένα ρούχο μια φορά μόνον, πριν το επιστρέψεις.

Η «πράσινη» Νορβηγία αυξάνει επενδύσεις σε πετρέλαιο και αέριο

Επιδιώκει να συνεχίζει να προμηθεύει την Ευρώπη με υδρογονάνθρακες

Θεωρείται μία από τις πλέον φιλικές προς το περιβάλλον παγκοσμίως και κατατάσσεται 14η στον παγκόσμιο δείκτη επιδόσεων για το περιβάλλον. Στοχεύει να έχει μηδενίσει τις εκπομπές καυσαερίων μέχρι το 2030 και καλύπτει ήδη σχεδόν το σύνολο των ενεργειακών της αναγκών με υδροηλεκτρική ενέργεια, που από το 2018 αποτελεί περίπου το 95% της ενέργειάς της. Έχει, άλλωστε, θεσπίσει νόμο που επιβάλλει σε όποια οικοδομή είναι άνω των 500 τετραγωνικών μέτρων να χτίζεται με τη χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας τουλάχιστον σε ποσοστό 60%.

Ο λόγος για την «πράσινη» Νορβηγία με το μεγαλύτερο κρατικό επενδυτικό ταμείο στον κόσμο, του οποίου οι πόροι προέρχονται από τις εξαγωγές των πετρελαίων της. Προ διετίας αποφάσισε να μειώσει τις επενδύσεις του κρατικού επενδυτικού ταμείου της στις πετρελαϊκές και πούλησε μετοχές των Shell, TotalEnergies, Exxon Mobil και Chevron, αλλά μετά την εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία εξελίχθηκε σε έναν από τους σημαντικότερους προμηθευτές της Ευρώπης σε υδρογονάνθρακες. Και στη διάρκεια του 2022 αντίλησε ιλιγγιώδη ποσά λόγω της ενεργειακής κρίσης και της εκτόξευσης των τιμών της ενέργειας.

Σήμερα, η Νορβηγία επιδιώκει να διατηρήσει την ιδιότητα του μεγάλου προμηθευτή της Ευρώπης σε υδρογονάνθρακες και στη διάρκεια του τρέχοντος έτους θα επενδύσει 7,5 δισ. δολ. στην ανάπτυξη και ολοκλήρωση πετρελαιοπηγών και κοιτασμάτων φυσικού αερίου. Εντός του έτους αναμένεται να ολοκληρωθούν περίπου 40 με 50 πετρελαιοπηγές, σημαντικά περισσότερες δηλαδή από το περασμένο έτος, οπότε ολοκληρώθηκαν 34 πετρελαιοπηγές. Και οι πετρελαϊκές της και οι εταιρείες φυσικού αερίου αυξάνουν πυρετώδως τις εξορύξεις και την εκμετάλλευση των πηγών τους.

Η Νορβηγία παρέχει περίπου το 25% του φυσικού αερίου που καταναλώνει η Ευρώπη και όλα δείχνουν πως θα παραμείνει καίριος προμηθευτής φυσικού αερίου για τις χώρες της Ευρώπης όσο αυτές χρησιμοποιούν το καύσιμο στη μεταβατική φάση προς την πράσινη οικονομία και το μηδενικό

Εντός του έτους στη Νορβηγία αναμένεται να ολοκληρωθούν κάπου 40 με 50 πετρελαιοπηγές, σημαντικά περισσότερες δηλαδή από τον περασμένο χρόνο, οπότε ολοκληρώθηκαν 34.

Στη διάρκεια του έτους θα χρηματοδοτήσει με 7,5 δισ. την ανάπτυξη και ολοκλήρωση πετρελαιοπηγών και κοιτασμάτων φυσικού αερίου.

αποτύπωμα άνθρακα. Σύμφωνα με χθεσινή ανακοίνωση των αρμόδιων αρχών της χώρας, η Νορβηγία σχεδιάζει να διατηρήσει σταθερή την παραγωγή πετρελαίου και φυσικού αερίου μέσα στα επόμενα χρόνια. Στη διάρκεια του περασμένου

έτους ήταν ενεργές και σε λειτουργία 92 πετρελαιοπηγές και κοιτάσματα φυσικού αερίου, ενώ βρίσκονταν στο στάδιο της κατασκευής 27 σχέδια εξορύξης υδρογονανθράκων.

Η παραγωγή φυσικού αερίου είχε μειωθεί στη διάρκεια του καλοκαιριού εξαιτίας κάποιων απρόβλεπτων διακοπών στην παραγωγή αλλά και λόγω των παρατεταμένων έργων συντήρησης. Τον Δεκέμβριο, πάντως, η παραγωγή είχε αποκατασταθεί πλήρως και είχε ανακάμψει σε επίπεδα-ρεκόρ.

Σε ό,τι αφορά τις περιβαλλοντικές περγαμνές της Νορβηγίας, από το 2021 σε πολλές περιοχές της πρωτεύουσάς της τα αυτοκίνητα απαγορεύονται. Η κυβέρνηση του Οσλο έχει

απαγορεύσει την πώληση οχημάτων με κινητήρες εσωτερικής καύσης από το 2025, ενώ έχει θεσπίσει νόμο που απαγορεύει την είσπραξη ΦΠΑ από την πώληση ηλεκτροκίνητων οχημάτων. Έχει επίσης μειώσει τα τέλη κυκλοφορίας για τους ιδιοκτήτες ηλεκτροκίνητων οχημάτων, ενώ έχει δώσει σειρά οικονομικών κινήτρων για την αγορά ηλεκτροκίνητων που αποτελούν την πλέον συμφέρουσα επιλογή για την αγορά αυτοκινήτου.

Προκειμένου να μειώσει περαιτέρω την κατανάλωση ορυκτών καυσίμων η κυβέρνηση έχει ενθαρρύνει τους κατοίκους της χώρας να χρησιμοποιούν βιομάζα για τη θέρμανση των σπιτιών τους.

Οι Γερμανοί κρατούν ακόμη στα σεντούκια τους 12,24 δισ. μάρκα αξίας 6,26 δισ. ευρώ

Είναι γνωστή η προτίμηση των Γερμανών στα μετρητά και, καθώς τα πάντα γίνονται όλο και πιο ακριβά, πολλοί κρατούν στο σπίτι τους σημαντικές ποσότητες από χρήματα. Μόνο που δεν πρόκειται για μετρητά σε ευρώ αλλά στο παρωχημένο και ακυρωμένο πλέον γερμανικό μάρκο, στο οποίο φαίνεται πως παραμένουν ακατανόητα προσκλωμένοι 22 χρόνια μετά τη μετάβαση στο ευρώ.

Σύμφωνα με την Bundesbank, στα τέλη του 2023, πριν από λίγες ημέρες δηλαδή, κυκλοφορούσαν ακόμη στη Γερμανία 12,24 δισ. μάρκα, αξίας περίπου 6,26 δισ. ευρώ, που οι Γερμανοί αρνούνται να τα αλλάξουν με ευρώ. Παραθέτοντας τα σχετικά στοιχεία σε σχετικό ρεπορτάζ της, η Deutsche Welle διερωτάται εύλογα «τι περιμένουν;». Όπως τονίζει η γερμανική εφημερίδα, ακόμη και για τη μεγαλύτερη οικονομία της Ευρώπης είναι υπερβολικά μεγάλη αυτή η ποσότητα χρημάτων που παραμένει αδρανής και ανεκμετάλλευτη και ιδιαιτέρως σε μια εποχή που η κυβέρνηση του Βερολίνου αναζητάει απεγνωσμένα χρ-

Στη διάρκεια του περασμένου έτους περισσότεροι από 90.000 άνθρωποι προσήλθαν στην κεντρική τράπεζα και αντήλλαξαν συνολικά 53 εκατ. μάρκα.

ματοδότηση για έργα υποδομής της πρόσφατης μετάβασης και του εκσυγχρονισμού της χώρας, συμπεριλαμβανομένης της αναβάθμισης του σιδηροδρομικού συστήματος. Η Bundesbank δεν φαίνεται πάντως να ανησυχεί παρά το γεγονός ότι τα χαμένα γερμανικά μάρκα επιστρέφουν στα ταμεία της με πολύ αργούς ρυθμούς. Κι αυτό γιατί οποιοςδήποτε έχει στην κατοχή του χρήματα ή χαρτονόμισμα σε μάρκα μπορεί να τα αλλάξει σε κάποιο υποκατάστημα της κεντρικής τράπεζας, όποιο κι αν είναι το ποσό στο οποίο αντιστοιχούν. Και πράγματι, κάθε χρόνο οι Γερμανοί ανταλλάσσουν ση-

Η Γερμανία μαζί με άλλες πέντε χώρες της Ευρωζώνης δεν έχουν ορίσει ακόμη προθεσμία για την ανταλλαγή των παλαιών νομισμάτων και η Bundesbank καθοσιάζει διαρκώς τον κόσμο επαναλαμβάνοντας ότι δεν σκοπεύει να δώσει τέλος σε αυτή τη διαδικασία.

μαντικά ποσά μάρκων με ευρώ. Στη διάρκεια του περασμένου έτους, περισσότεροι από 90.000 άνθρωποι προσήλθαν στην κεντρική τράπεζα και αντήλλαξαν συνολικά 53 εκατ. μάρκα για να εισπράξουν συνολικά 27 εκατ. ευρώ, ποσό υψηλότερο από το αντίστοιχο του 2022.

Τα περισσότερα προήλθαν

από τα κρατίδια της Βαυαρίας, της Βόρειας Ρηνανίας-Βεστφαλίας και της Βάδης-Νυρεμβέργης. Και στο μεταξύ η Bundesbank καθοσιάζει διαρκώς τον κόσμο επαναλαμβάνοντας ότι δεν σκοπεύει να δώσει τέλος σε αυτήν τη διαδικασία. Αυτό εντάσσει τη Γερμανία σε μια μειονότητα χωρών, μαζί με άλλες πέντε

χώρες της Ευρωζώνης, που δεν έχουν ορίσει ακόμη προθεσμία για την ανταλλαγή των παλαιών νομισμάτων. Οι άλλες χώρες που τηρούν την ίδια πολιτική είναι η Αυστρία, η Ιρλανδία και οι τρεις χώρες της Βαλτικής.

Οι υπόλοιπες χώρες της Ευρωζώνης έχουν, αντιθέτως, ορίσει ένα περιορισμένο χρονικό διά-

στημα μέσα στο οποίο μπορεί να γίνει η ανταλλαγή των χρημάτων. Στη Γαλλία όσοι είχαν στην κατοχή τους γαλλικά φράγκα μπορούσαν να τα ανταλλάξουν με ευρώ μέχρι τις 31 Μαρτίου 2008. Η Ελλάδα ήταν κάπως πιο γενναιόδωρη και άφησε ανοικτή αυτήν τη δυνατότητα μέχρι τον Μάρτιο του 2012. Σε αυτές τις χώρες, όποιος έχει ακόμη τα παλιά εθνικά νομίσματα δεν μπορεί πια να τα αλλάξει. Για τους Γερμανούς όμως δεν υπάρχει καμία βιασύνη. Και για πολλούς είναι εντελώς ανεπιθύμητη η ανταλλαγή, δεδομένου και του πόσο συχνά και πόσο πολύ χρησιμοποιούσαν αυτά τα κέρματα και αυτά τα χαρτονομίσματα.

Όσον αφορά, άλλωστε, τη γνωστή προτίμηση των Γερμανών στα μετρητά, σε πολλά εστιατόρια και καταστήματα υπάρχουν ακόμη σημάνσεις που γράφουν «μόνο μετρητά». Μολονότι οι πληρωμές με μετρητά έχουν μειωθεί σημαντικά μετά το 2017, ομάδα ερευνητών διαπίστωσε πως ακόμη και σήμερα το 58% των προϊόντων και των υπηρεσιών πληρώνεται με μετρητά.

DEUTSCHE WELLE

Χαμηλότερες ταχύτητες στο ράλι τιμών στα ακίνητα

Οι προβλέψεις τραπεζών και φορέων για τη διετία 2024-2025

Του **ΝΙΚΟΥ Χ. ΡΟΥΣΑΝΟΓΛΟΥ**

Ηπια διόρθωση των τιμών πώλησης κατοικιών προβλέπουν τράπεζες και φορείς της αγοράς ακινήτων για το 2024, καθώς, όπως εκτιμούν, το «ράλι» της τελευταίας διετίας οδεύει προς το τέλος του. Ασφαλώς, η κοινή συνισταμένη των εκτιμήσεων είναι ότι οι αξίες θα συνεχίσουν να αυξάνονται συνολικά, πλην όμως με σαφώς ηπιότερο

πουν ενδεχομένως σε μια επικείμενη περίοδο διόρθωσης των τιμών, ειδικά για χρήσεις, χαρακτηριστικά και θέσεις ακινήτων χαμηλότερης ζήτησης. Σύμφωνα με την ΤτΕ, «οι προσδοκίες για το επόμενο διάστημα παραμένουν συγκρατημένα θετικές, υπό την επίδραση των διεθνών εξελίξεων και του περιβάλλοντος υψηλού πληθωρισμού, αυξημένων επιτοκίων και αβεβαιότητας, που επηρεάζουν άμεσα την Ευρώπη και την παγκόσμια οικονομία συνολικά.

Παράλληλα, η μεταβολή των χαρακτηριστικών της ζήτησης, που ξεκίνησε με αφορμή την περίοδο της πανδημίας, συνεχίζεται μέχρι σήμερα, με συγκεκριμένες κατηγορίες ακινήτων και θέσεις να προσελκύουν δυσανάλογα υψηλό επενδυτικό ενδιαφέρον, ενισχύοντας την εικόνα μιας αγοράς διαφορετικών ταχυτήτων. Στον βαθμό που η ζήτηση από το εξωτερικό θα διατηρηθεί και η προσφορά ποιοτικών ακινήτων θα παραμείνει περιορισμένη, οι τιμές εκτιμάται ότι θα συνεχίσουν την ανοδική πορεία τους στο υψηλών προδιαγραφών τμήμα της αγοράς συμπαρασύροντας ανοδικά και τις τιμές στις δευτερεύουσες αγορές. Οι ρυθμοί αύξησης των τιμών αναμένεται ωστόσο να γίνουν

Σύμφωνα με τους δείκτες τιμών που επιμελείται η ΤτΕ, κατά το περυσινό εννεάμηνο, οι τιμές των διαμερισμάτων αυξήθηκαν κατά 13,9% σε ετήσια βάση. Η Θεσσαλονίκη κατέγραψε τη μεγαλύτερη άνοδο τιμών, με 16,5% σε ετήσια βάση, ενώ ακολούθησε η Αθήνα με αύξηση κατά 14,5%.

ηπιότεροι, καθώς η τρέχουσα συγκυρία δεν επιτρέπει στους επενδυτές εφυσουχασμό αναφορικά με τη μεσοπρόθεσμη εξέλιξη των συνθηκών της αγοράς», καταλήγει η ΤτΕ.

Σε πρόσφατη ανάλυσή της, η Alpha Finance ανέφερε ότι ο μέσος ετήσιος ρυθμός ανόδου των τιμών κατά το διάστημα 2023-2025 θα διαμορφωθεί σε μόλις 3%. Όπως αναφέρει σχετική ανάλυση της εταιρείας, πρόκειται για μια πρόβλεψη που υποστηρίζεται τόσο από την Ευρωπαϊκή Ένωση Τραπεζών, όσο και από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα. Πιο αισιόδοξη εμφανίζεται η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος, η οποία σημειώνει σε δική της ανάλυση για τις τιμές πώλησης κατοικιών, ότι η μέση αύξηση τους για το διάστημα 2023-2024 θα αγγίξει το 7%. Συνολικά δε για το διάστημα από το 2025 έως το 2030, η Εθνική Τράπεζα

προβλέπει μέση αύξηση των τιμών πώλησης κατά 5% σε ετήσια βάση. Αντιστοίχα, η Cerved Property Services εκτιμά ότι οι αξίες των κατοικιών θα εξακολουθήσουν να αυξάνονται τόσο το 2024 όσο και το 2025, αλλά με ηπιότερο ρυθμό ανόδου έναντι των προηγούμενων μηνών. Συγκεκριμένα, το 2024 οι τιμές πώλησης κατοικιών προβλέπεται να αυξηθούν κατά 5,5% και το 2025 κατά 4,1%.

Αξίζει να σημειωθεί ότι σύμφωνα με τους δείκτες τιμών που επιμελείται η ΤτΕ, κατά το περυσινό εννεάμηνο, οι τιμές των διαμερισμάτων (σε ονομαστικούς όρους) αυξήθηκαν κατά 13,9% σε ετήσια βάση, έναντι αύξησης κατά 11,2% κατά το αντίστοιχο περυσινό διάστημα. Μεταξύ των επιμέρους γεωγραφικών ζωνών που παρακολουθεί η ΤτΕ, η Θεσσαλονίκη κατέγραψε τη μεγαλύτερη άνοδο τιμών με 16,5% σε ετήσια βάση,

ενώ ακολούθησε η Αθήνα με αύξηση κατά 14,5%. Παράλληλα, οι τιμές των παλαιών διαμερισμάτων (ηλικίας άνω των πέντε ετών) αυξήθηκαν με μέσο ετήσιο ρυθμό της τάξεως του 14,4%, έναντι 13,1% για τις τιμές των νέων διαμερισμάτων.

Με βάση τον δείκτη τιμών κατοικιών Spitogatos Property Index (SPI), του ομώνυμου δικτύου ηλεκτρονικών αγγελιών, κατά το τέταρτο τρίμηνο του 2023 οι ζητούμενες τιμές πώλησης κατέγραψαν ακόμα ταχύτερη αύξηση σε σχέση με το τρίτο τρίμηνο. Συγκεκριμένα, η μέση ετήσια άνοδος άγγιξε το 14,8%, έναντι αύξησης κατά 13,6% κατά το τρίτο τρίμηνο. Η μέση τιμή πώλησης διαμορφώνεται σε 2.293 ευρώ/τ.μ., έναντι 2.230 ευρώ/τ.μ. που ήταν κατά το αμέσως προηγούμενο τρίμηνο.

Η εξέλιξη αυτή καταδεικνύει την όλο και μεγαλύτερη απόκλιση

που χωρίζει τις προσδοκίες των πωλητών και την πραγματικότητα της αγοράς, με βάση το επίπεδο της ζήτησης. Όπως σημειώνουν μεσιτικές πηγές, οι αγοραπωλησίες κατοικιών καταγράφουν τάση μείωσης καθ' όλη τη διάρκεια του δευτέρου εξαμήνου του 2023, καθώς έχει περιοριστεί ο αριθμός των αγοραστών που μπορούν να ανταποκριθούν οικονομικά στις τιμές αυτές. Η αύξηση των επιτοκίων επίσης λειτουργεί αρνητικά σε επίπεδο προσδοκιών των αγοραστών. Στο πλαίσιο αυτό, ακίνητα τα οποία δεν έχουν επενδυτικό ενδιαφέρον και επομένως απευθύνονται αποκλειστικά στην εγκώρια αγορά, θα πρέπει να καταγράφουν διόρθωση των ζητούμενων τιμών τους, προκειμένου να προσελκύσουν αγοραστικό ενδιαφέρον. Σε αντίθετη περίπτωση, θα παραμείνουν απούλητα για μεγάλο χρονικό διάστημα.

ΑΡΘΡΟ / Του **ΑΝΔΡΕΑ Α. ΑΝΔΡΕΟΥ**

Σύγκριση Κτηματικών Επιδόσεων 2023 και 2022

Σε επίπεδο πωλητηρίων εγγράφων (μελλοντικές μεταβιβάσεις ακινήτων που έγιναν), η Παγκύπρια εικόνα για το 2023 κατέγραψε συνολικά 15.567 καταθέσεις πωλητηρίων εγγράφων, που είναι αυξημένες κατά 16% από το 2022.

Έχοντας πλέον πλήρη εικόνα για την χρονιά που πέρασε, είναι σημαντικό να δούμε τι επιδόσεις συνολικά κατέγραψε η αγορά των ακινήτων, ειδικότερα δε συγκρινόμενη με το 2022. Υπογραμμίζουμε πως και οι δύο χρονιές ήταν χρονιές τεράστιων εξωγενών και ενδογενών προκλήσεων. Η συνολική εικόνα έρχεται σαν τελική επικάλυψη των μηνιαίων αναλύσεων που δημοσιεύουμε.

Το 2023 ήταν μια χρονιά με ζωηρή δραστηριότητα. Συνολικά σημειώθηκαν 18.824 πωλήσεις (μεταβιβάσεις) ακινήτων. Το 2022 δεν ήταν αισθητά διαφορετικό αφού σημειώθηκαν συνολικά 18.402 μεταβιβάσεις. Υπήρξε δηλαδή μια αύξηση 2,3% κατά τη χρονιά που μόλις μας πέρασε. Σημειώνουμε, δε, πως ήταν η καλύτερη χρονιά από το 2007 όπου είχαν σημειωθεί 24.651 μεταβιβάσεις. Αυστηρά ομιλούντες όμως, η διαφορά με το 2007 είναι πολύ μεγαλύτερη επειδή τότε είχαμε μεγάλους αριθμούς μη εκδοθέντων ξεχωριστών Τίτλων Ιδιοκτησίας λόγω καθυστερήσεων – κάτι που δεν συμβαίνει σήμερα, στον ίδιο τουλάχιστον βαθμό. Συνεπώς, τότε γίνοντουσαν πολύ περισσότερες πωλήσεις που δεν φαινονταν ως μεταβιβάσεις από ό,τι στο πιο πρόσφατο παρελθόν.

Σε επίπεδο πωλητηρίων εγγράφων (μελλοντικές μεταβιβάσεις ακινήτων που έγιναν), η Παγκύπρια εικόνα για το 2023 κατέγραψε συνολικά 15.567 καταθέσεις πωλη-

Το 2023 ήταν η καλύτερη χρονιά από το 2007 όπου είχαν σημειωθεί 24.651 μεταβιβάσεις.

τηρίων εγγράφων που είναι αυξημένες κατά 16% από το 2022, αφού το 2022 κατατέθηκαν συνολικά 13.409 πωλητήρια έγγραφα.

Η συνολική αξία συναλλαγών το 2023 κυμάνθηκε περίξ των €4,22 δισ. Αντιστοίχως, το 2022 η συνολική αξία συναλλαγών κυμάνθηκε περίξ των €4,02 δισ. Ήταν δηλαδή κατά €200 εκατ. αυξημένη, ή σχεδόν 5%. Αν αποτολμούσαμε να ακτινογραφήσουμε τη μέση συναλλαγή βάσει των μέσων όρων (χάνοντας όμως αρκετή πληροφόρηση), τότε το μέσο ακίνητο που πουλήθηκε το 2023 είχε μέσο όρο αξίας €224.180 ενώ το μέσο ακίνητο που πουλήθηκε το 2022 είχε μέσο όρο αξίας €218.450. Παρόλο που δεν μπορούν να εξαχθούν ασφαλή συμπεράσματα μόνο από αυτή την πληροφόρηση, φάνηκε μια τάση αύξησης των τιμών, αλλά ως εκεί.

Πώς διανέμονται οι ετήσιες συνολικές αποδόσεις μεταξύ των επαρχιών; Η Λευκωσία το 2023 κατέγραψε 5.130 πωλήσεις με συνολικό όγκο συναλλαγών περίξ των €884,5 εκατ. Είχε μερίδιο στη συνολική αγορά του 2023 της τάξης του 27,3% επί του αριθμού πωλήσεων και μερίδιο 20,9% επί της αξίας συναλλαγών. Το 2022 κατέγραψε 5.464 πωλήσεις με συνολικό όγκο συναλλαγών περίξ των €924,3 εκατ. Είχε μερίδιο στη συνολική αγορά του 2022 της τάξης του 29,7% επί του αριθμού

Η Λευκωσία είναι η πιο φθηνή επαρχία για να επενδύσετε, ακολουθεί η Λάρνακα, μετά η Αμμόχωστος και η Πάφος, ενώ η πιο ακριβή με διαφορά είναι η Λεμεσός.

πωλήσεων και μερίδιο 23% επί της αξίας συναλλαγών. Το μέσο ακίνητο που πουλήθηκε το 2023 στη Λευκωσία είχε μέσο όρο αξίας €172.400 ενώ το μέσο ακίνητο που πουλήθηκε το 2022 στη Λευκωσία είχε μέσο όρο αξίας €169.200. Επιπλέον, η Λευκωσία κατέγραψε και 3.105 πωλητήρια έγγραφα που ήταν κατά 12% αυξημένα σε σχέση με το 2022.

Η Λεμεσός το 2023 κατέγραψε 5.364 πωλήσεις με συνολικό όγκο συναλλαγών περίξ των €1,62 δισ. Είχε μερίδιο στη συνολική αγορά του 2023 της τάξης του 28,5% επί του αριθμού πωλήσεων και μερίδιο 38,4% επί της αξίας συναλλαγών. Το 2022 κατέγραψε 5.157 πωλήσεις με συνολικό όγκο συναλλαγών περίξ των €1,46 δισ. Είχε μερίδιο στη συνολική αγορά του 2022 της

τάξης του 28% επί του αριθμού πωλήσεων και μερίδιο 36,3% επί της αξίας συναλλαγών. Το μέσο ακίνητο που πουλήθηκε το 2023 στη Λεμεσό είχε μέσο όρο αξίας €302.000 ενώ το μέσο ακίνητο που πουλήθηκε το 2022 στη Λεμεσό είχε μέσο όρο αξίας €283.000. Επιπλέον, η Λεμεσός κατέγραψε και 5.092 πωλητήρια έγγραφα που ήταν κατά 9% αυξημένα σε σχέση με το 2022.

Η Λάρνακα το 2023 κατέγραψε 3.842 πωλήσεις με συνολικό όγκο συναλλαγών περίξ των €691,7 εκατ. Είχε μερίδιο στη συνολική αγορά του 2023 της τάξης του 20,4% επί του αριθμού πωλήσεων και μερίδιο 16,4% επί της αξίας συναλλαγών. Το 2022 κατέγραψε 3.327 πωλήσεις με συνολικό όγκο συναλλαγών περίξ των €567,7 εκατ. Είχε μερίδιο στη

συνολική αγορά του 2022 της τάξης του 18,1% επί του αριθμού πωλήσεων και μερίδιο 14,1% επί της αξίας συναλλαγών. Το μέσο ακίνητο που πουλήθηκε το 2023 στη Λάρνακα είχε μέσο όρο αξίας €180.000 ενώ το μέσο ακίνητο που πουλήθηκε το 2022 στη Λάρνακα είχε μέσο όρο αξίας €170.600. Επιπλέον, η Λάρνακα κατέγραψε και 3.185 πωλητήρια έγγραφα που ήταν κατά 33% αυξημένα σε σχέση με το 2022.

Η Πάφος το 2023 κατέγραψε 3.328 πωλήσεις με συνολικό όγκο συναλλαγών περίξ των €776 εκατ. Είχε μερίδιο στη συνολική αγορά του 2023 της τάξης του 17,7% επί του αριθμού πωλήσεων και μερίδιο 18,4% επί της αξίας συναλλαγών. Το 2022 κατέγραψε 3.371 πωλήσεις με συνολικό όγκο συναλλαγών

περίξ των €832,9 εκατ. Είχε μερίδιο στη συνολική αγορά του 2022 της τάξης του 18,3% επί του αριθμού πωλήσεων και μερίδιο 20,7% επί της αξίας συναλλαγών. Το μέσο ακίνητο που πουλήθηκε το 2023 στην Πάφο είχε μέσο όρο αξίας €233.200 ενώ το μέσο ακίνητο που πουλήθηκε το 2022 είχε μέσο όρο αξίας €247.100. Επιπλέον, κατέγραψε και 3.373 πωλητήρια έγγραφα που ήταν κατά 17% αυξημένα σε σχέση με το 2022.

Η Αμμόχωστος το 2023 κατέγραψε 1.160 πωλήσεις με συνολικό όγκο συναλλαγών περίξ των €247,2 εκατ. Είχε μερίδιο στη συνολική αγορά του 2023 της τάξης του 6,2% επί του αριθμού πωλήσεων και μερίδιο 5,9% επί της αξίας συναλλαγών. Το 2022 κατέγραψε 1.083 πωλήσεις με συνολικό όγκο συναλλαγών περίξ των €235,5 εκατ. Είχε μερίδιο στη συνολική αγορά του 2022 της τάξης του 5,9% επί του αριθμού πωλήσεων και μερίδιο 5,9% επί της αξίας συναλλαγών. Το μέσο ακίνητο που πουλήθηκε το 2023 στην Αμμόχωστο είχε μέσο όρο αξίας €213.100 ενώ το μέσο ακίνητο που πουλήθηκε το 2022 είχε μέσο όρο αξίας €217.500. Επιπλέον, η Αμμόχωστος κατέγραψε και 812 πωλητήρια έγγραφα που ήταν κατά 17% αυξημένα σε σχέση με το 2022.

Αν σας αρέσουν οι μέσοι όροι, τότε η Λευκωσία είναι η πιο φθηνή επαρχία για να επενδύσετε, ακολουθεί η Λάρνακα, μετά η Αμμόχωστος και η Πάφος, ενώ η πιο ακριβή με διαφορά είναι η Λεμεσός.

Ο κ. Ανδρέας Α. Ανδρέου, MRICS, είναι CEO της APS Andreou Property Strategy - Chartered Surveyors.

Μια πόλη ακόμη στο μεταίχμιο

Η «Κ» στον μόνιμο εκθεσιακό χώρο του Λεβέντειου Δημοτικού Μουσείου Λευκωσίας «Αίθουσα Αγγλοκρατίας (1878-1960)»

Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Πριν από μερικές ημέρες το Λεβέντειο Δημοτικό Μουσείο Λευκωσίας εγκαινίασε τον μόνιμο εκθεσιακό του χώρο: «Αίθουσα Αγγλοκρατίας (1878-1960)» και η «Κ» τον επισκέφθηκε για να μιλήσει με τη διευθύντρια του Μουσείου Τζένη Λυμπεροπούλου και την υποδιευθύντρια του Μαρία Πατσαλοσαββή. Μέσα από τα εκθέματα το κοινό θα έχει την ευκαιρία να ανακαλύψει μικρές και μεγάλες στιγμές της πρωτεύουσας από το 1878 έως το 1960, μιας ολόκληρης εποχής δηλαδή. Η κα Λυμπεροπούλου μου λέει, αρχίζοντας την ξενάγησή μας πως παρουσιάζουν εκ νέου τα εκθέματά τους σε μία ανανεωμένη αίθουσα με σύγχρονα μουσειολογικά πρότυπα: «Στην ανακαινισμένη αίθουσα υπάρχουν αντικείμενα που υπήρχαν και στην προηγούμενη έκθεση, καθώς και άλλα που εκτίθενται για πρώτη φορά. Αυτό που αλλάζει σήμερα στον νέο χώρο είναι ο τρόπος που εκθέτουμε τα αντικείμενα». Στη νέα αίθουσα, όπως μου εξηγεί η κα Λυμπεροπούλου, υπάρχουν διάφορες ενότητες που άπτονται πτυχών της ιστορίας της Αγγλοκρατίας και αφορούν και θεσμούς

«Θέλαμε έναν σύγχρονο χώρο όπου ο επισκέπτης θα νιώθει φιλικά, να βιώσει την ιστορία, αλλά και από την άλλη να μην του δίνουμε τη γνώση με διάθεση της αυθεντίας από πλευράς μας, αλλά να φύγει με ερωτήσεις».

πολύ σημαντικούς για την κοινωνική εξέλιξη της πόλης, και της Κύπρου ολόκληρης, όπως είναι οι τράπεζες, τα δικαστήρια, το εμπόριο, τα σχολεία, με ενδιαφέροντα τεκμήρια. Στον νέο χώρο υπάρχουν δύο σημαντικά χρονολόγια που αφορούν τον θεσμό της δημαρχίας στη Λευκωσία. «Κάτι καινούργιο που δεν υπήρχε πριν είναι η πορεία του Δήμου της Λευκωσίας μετά το 1960 και αυτό που θέλαμε να δείξουμε είναι το πέρασμα της Λευκωσίας από πρωτεύουσα μιας αποικίας στο να είναι πρωτεύουσα ενός σύγχρονου, κυρίαρχου, ανεξάρτητου κράτους».

Συνεχίζοντας την ξενάγησή μας στην Αίθουσα και παρατηρώντας τις προθήκες η κα Πατσαλοσαββή μου εξηγεί πως στα εκθέματα περιλαμβάνονται αντικείμενα όλων των ειδών, καθη-

Ο Χρίστος Ηλιοφώτου δώρισε στο μουσείο τη στρατιωτική του στολή και τα παράσημά του από το Ελ Αλαμίν.

Στην ανακαινισμένη «Αίθουσα Αγγλοκρατίας (1878-1960)» η «Κ» ξενάγήθηκε από τη διευθύντρια του Μουσείου Τζένη Λυμπεροπούλου και την υποδιευθύντρια του Μαρία Πατσαλοσαββή.

μερινής χρήσης, αλλά και αναμνηστικά, όπως επετειακά σερφιλτζανιών που απεικονίζουν βασιλιάδες, αλλά και χρυσά αντικείμενα, όπως ενδύματα, αξσουάρ, κυτία αρωματικών σαπουνιών, που όπως λέει η κα Πατσαλοσαββή είναι σημαντικά, γιατί δείχνουν πως πλέον αρχίζει και μπαίνει στην καθημερινότητα της πόλης και η μόδα που έρχεται από το εξωτερικό: «Είναι μια μεγάλη αλλαγή που συντελείται την περίοδο της Αγγλοκρατίας, γιατί φεύγουμε από την παράδοση των οθωμανικών χρόνων και το ανατολίτικο στοιχείο και ερχόμαστε σε ένα πιο εξευρωπαϊσμένο στοιχείο όσον αφορά τη μόδα».

Αίσθηση της ευεξίας

«Μέλημά μας στο Μουσείο δεν είναι απλώς η έκθεση αντικειμέ-

νων, γιατί αυτό δεν είναι μουσειολογική προσέγγιση. Οφείλουμε ως Μουσείο να παρέχουμε στο κοινό μας άριστους μουσειολογικούς χώρους και γι' αυτό επενδύσαμε σε σύγχρονες προθήκες, ώστε τα αντικείμενά μας να είναι πλήρως προστατευμένα. Επίσης, θέλαμε να υπάρχει στην Αίθουσα ένας σύγχρονος φωτισμός... Πιστεύουμε πως τα μουσεία πρέπει να δίνουν την αίσθηση της ευεξίας και πάνω σε αυτό είναι που δουλέψαμε. Θέλαμε έναν σύγχρονο χώρο όπου ο επισκέπτης θα νιώθει φιλικά, να βιώσει την ιστορία, αλλά και από την άλλη να μην του δίνουμε τη γνώση με διάθεση της αυθεντίας από πλευράς μας, αλλά να φύγει με ερωτήσεις... αυτή η προσέγγιση δίνει την ουσιαστική επαφή με την ιστορία του τόπου. Είναι σημαντικό συνεχίζει η κα Λυμπε-

ροπούλου, ότι η ανακαίνισή του χώρου, τους έδωσε την ευκαιρία όλα τα αντικείμενα να αξιολογηθούν εκ νέου, και να συντηρηθούν με όλες τις σύγχρονες μεθόδους.

Φτάνοντας στο τέλος ρωτώ τις δύο κυρίες για το αγαπημένο τους έκθεμα και αμφότερες δυσκολεύονται να μου απαντήσουν, μιας και όπως εμφατικά μου λένε όλα είναι σημαντικά, με το καθένα να έχει τη δική του ομορφιά και ιστορία... Επιμένοντας, όμως, η Μαρία Πατσαλοσαββή με πάει στην προθήκη όπου εκτίθεται το δευτεράκτιο φόρεμα της Λουκίας Ζαμπέλα: «Το φόρεμα αυτό φτιάχτηκε κατά τη διάρκεια της παθητικής αντίστασης στον Αγώνα του '55-59, όταν είχε απαγορευθεί η αγορά εισαγόμενων υφασμάτων, αποφάσισε να χρησιμοποιήσει υφάσματα που

Το δευτεράκτιο φόρεμα της Λουκίας Ζαμπέλα, που φτιάχτηκε με υφάσματα που υπήρχαν στο σπίτι, κατά τη διάρκεια της παθητικής αντίστασης των Κυπρίων. «Το έκθεμα αυτό έχει πίσω του μία έντονη και ενδιαφέρουσα ιστορία...» μου λέει η Μαρία Πατσαλοσαββή.

υπήρχαν ήδη στο σπίτι για να ράψει το δευτεράκτιο της. Το έκθεμα αυτό έχει πίσω του μία έντονη και ενδιαφέρουσα ιστορία...» και μου επαναλαμβάνει πως κάθε αντικείμενο κρύβει μία ιστορία. Η κα Λυμπεροπούλου από την πλευρά της μου δείχνει μία ολόκληρη γωνιά της αίθουσας, όπου βρίσκεται η προθήκη στην οποία υπάρχουν ενδύματα που καλύπτουν ολόκληρη την εποχή της Αγγλοκρατίας, με γυναίκες φορέματα βικτωριανού τύπου, έως τα μέσα του 20ού αιώνα, αλλά και παραδοσιακές φορεσιές. Στην προέκταση αυτής της προθήκης βρίσκεται ένα κλασικό σαλονάκι, αλλά και αντικείμενα που δείχνουν τη σταδιακή εξέλιξη της κοινωνίας. «Το σαλονάκι αυτό υπήρχε σε αυτό το κτήριο, όταν ήταν η κατοικία της Ελεντίσας Δέρβη, και τα έπιπλα αυτά

είναι φερμένα από την γκαλερί Λαφαγιέτ του Παρισιού... Βλέποντας λοιπόν αυτή τη γωνιά το ταξιδεύω πίσω στο χρόνο και σκέφτομαι πώς ήταν ένα αστικό σπίτι, μιας εύπορης οικογένειας που λαμβάνει μέρος στα πράγματα».

Οι δωρητές

Σημαντική είναι η προσφορά των ανθρώπων της Λευκωσίας, χάρη στους οποίους το Λεβέντειο Δημοτικό Μουσείο δημιούργησε τις συλλογές του, και μπορεί σήμερα να αφηγηθεί τη μακραίωνη ιστορία της πόλης. «Η αγάπη του κόσμου, αλλά και το θερμό ενδιαφέρον του Ιδρύματος Λεβέντη, και του Δήμου Λευκωσίας γι' αυτό το Μουσείο, έκανε πραγματικότητα το όραμα του Δέλλου Δημητριάδη και του Αναστάσιου Λεβέντη. Κάθε μέρα σχεδόν επικοινωνούν με το Μουσείο Λευκωσιώτες/σες για να μας δώρουν αντικείμενα κάθε είδους, τα οποία με χαρά δεχόμαστε» μου λέει η κα Λυμπεροπούλου και σημειώνει πως συλλέγουμε τη συλλογική μνήμη της κοινότητας, την τεκμηριώνουμε, τη συντηρούμε και στη συνέχεια την παρουσιάζουμε. Μιλώντας για δωρητές η κα Πατσαλοσαββή μου επισημαίνει ότι στην ενότητα που αφορά τη συμμετοχή Λευκωσιωτών στον Α' και στον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο ο Χρίστος Ηλιοφώτου δώρισε τη στρατιωτική του στολή, τα παράσημά του, τα κιάλια και την πυξίδα που χρησιμοποιούσε ως ανταρτοδράστης στο Ελ Αλαμίν: «Ο κ. Ηλιοφώτου με πολλά χαρά μάς δώρισε αυτά τα αντικείμενα, προκειμένου να προφυλαχθούν».

Δράσεις για νέους

Στόχος του Λεβέντειου Δημοτικού Μουσείου είναι οι εκθέσεις του να είναι βιωματικές, και όπως μου λέει η κα Λυμπεροπούλου είναι σημαντικές να υπάρχει μία βιωματική σχέση και ουσιαστική επαφή με κάθε έκθεμα. Γι' αυτό το Μουσείο διοργανώνει και προσφέρει για μικρούς και μεγάλους δράσεις που θα τους φέρουν πιο κοντά στα εκθέματα. «Διοργανώνουμε ειδικές ξεναγήσεις, που αφορούν ενότητες της έκθεσης, αλλά και για ολόκληρη την έκθεση, και υπάρχουν και πολλά εκπαιδευτικά προγράμματα. Στις 28 Ιανουαρίου αρχίζει το εκπαιδευτικό πρόγραμμα για παιδιά που αφορά την κυκλοφορία στη Λευκωσία... και θα ακολουθήσουν και σχετικές διαλέξεις».

Πληροφορίες: Το κοινό μπορεί να περιηγηθεί στη νέα ανακαινισμένη Αίθουσα Αγγλοκρατίας με μια επίσκεψη στο Λεβέντειο Δημοτικό Μουσείο Λευκωσίας (ανοικτό: Τρίτη-Κυριακή, 10:00-16:30, κλειστό: Δευτέρες και επίσημες αργίες).

Ατζέντα

Ε Π Ι Λ Ο Γ Ε Σ

14.1-20.1.24

Επιμέλεια: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ
kouroupakis@kathimerini.com.cy

ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ

«Poor Things», του Γιώργου Λάνθιμου

Συνεχίζονται οι προβολές της ταινίας του Γιώργου Λάνθιμου «Poor Things» στον κινηματογράφο Πάνθεον στη Λευκωσία. Η ταινία απέσπασε δύο Χρυσές Σφαίρες στην 81η Τελετή Απονομής των βραβείων, αυτήν της Καλύτερης Κωμωδίας ή Μιούζικαλ και του Α' Γυναικείου Ρόλου σε Κωμωδία ή Μιούζικαλ, το οποίο πήρε η Έμα Στόουν, πρωταγωνίστρια της ταινίας, για τον ιconic ρόλο της Μπέλα Μπάξτερ. Καθημερινές προβολές μέχρι 17 Ιανουαρίου, ώρα 8:00 μ.μ. Την Κυριακή 14 Ιανουαρίου δύο προβολές στις 5:00 μ.μ. και 8:00 μ.μ. Η ταινία δεν θα προβληθεί τη Δευτέρα 15 Ιανουαρίου. **Κινηματογράφος Πάνθεον, Διαγόρου 29, Λευκωσία.**

ΕΚΔΗΛΩΣΗ

«Connecting Paths & Building Futures»

Στις 19 Ιανουαρίου 2024, η πόλη της Λάρνακας θα φιλοξενήσει το «Connecting Paths & Building Futures», μια ενδυναμωτική και χωρίς αποκλεισμούς εκδήλωση που διοργανώνεται από κοινού από το CSI και το Larnaka 2030. Αυτή η συλλογική προσπάθεια στοχεύει στην προώθηση της δικτύωσης, στον εορτασμό της διαφορετικότητας και στη δημιουργία μονοπατιών για ένα λαμπρότερο και χωρίς αποκλεισμούς μέλλον. Το CSI (Κέντρο Κοινωνικής Καινοτομίας) και η Λάρνακα 2030, σε μια ενιαία προσπάθεια, προσκαλούν την κοινότητα να συμμετάσχει σε αυτή τη μοναδική συνάντηση, προσφέροντας το χώρο

ΣΥΜΦΩΝΙΚΗ ΟΡΧΗΣΤΡΑ

Πρώτη σειρά συναυλιών για το 2024

Η **Συμφωνική** Ορχήστρα Κύπρου ξεκινάει την πρώτη σειρά συναυλιών για τη νέα χρονιά καλωσορίζοντας στο πόντιουμ τον επίτιμο μάεστρο της ΣΟΚ Άλκη Μπαλτά για να διευθύνει ένα άκρως ενδιαφέρον πρόγραμμα με έργα από το δεύτερο μισό του 20ού αιώνα, με σολίστ την πιανίστα Βίκυ Στυλιανού. Το πρόγραμμα περιλαμβάνει τέσσερα κομμάτια από τις 16 Σπουδές για παιδιά με τίτλο «Childhood Whims» του Νικόλα Οικονόμου, ενορχηστρωμένα ειδικά για το παρόν πρόγραμμα από τον Άλκη Μπαλτά. Επόμενο έργο είναι το «The Four Temperaments» για σόλο πιάνο και έγχορδα του Paul Hindemith έργο που του ανέθεσε ο χορογράφος George Balanchine για το Ballet Society της Νέας Υόρκης. Το έργο θα ερμηνεύσει ως σολίστ η πιανίστα Βίκυ Στυλιανού. Θα ακουστεί επίσης

η «Μουσική για Νέους» του Άλκη Μπαλτά, που ο μάεστρος περιγράφει ως «μία σύνθεση που απευθύνεται και σε όσους ακροάστες παραμένουν πάντα με νεανική ψυχική διάθεση, ανεξαρτήτως ηλικίας». Σε Παγκύπρια Πρεμιέρα θα ακουστεί το έργο του Φινλανδού συνθέτη Einojuhani Rautavaara: Cantus Arcticus «Κοντσέρτο για πουλιά και ορχήστρα», έργο 61 και πρόκειται για ένα πρωτότυπο και υποβλητικό έργο που ενσωματώνει ηχογραφημένους ήχους από πουλιά του αρκτικού κύκλου. Συναυλίες: Λευκωσία: Τετάρτη 17 Ιανουαρίου 2024 - Θέατρο Παλλάς, Πύλη Πάφου, Λεμεσός: Πέμπτη 18 Ιανουαρίου 2024 - Θέατρο Ριάλτο, Πάφος: Παρασκευή 19 Ιανουαρίου 2024 - Μαρτίδειο Δημοτικό Θέατρο, ώρα έναρξης συναυλιών 8:30 μ.μ. **Πληροφορίες: 22463144, www.cyo.org.cy**

ΘΕΑΤΡΟ

«Δον Κιχώτης»

Το **Θέατρο** Αντίλογος, πιστό στο ραντεβού του με τους μικρούς φίλους του θεάτρου, παρουσιάζει την παιδική παραγωγή «Δον Κιχώτης», το κλασικό λογοτεχνικό αριστούργημα του Ισπανού συγγραφέα, Μιγκέλ ντε Θερβάντες, σε θεατρική διασκευή και σκηνοθεσία της Ειρήνης Ανδρονίκου στη σκηνή του Ριάλτο, στη Λεμεσό. Ένας αλλόκοτος ονειροπαρμένος ιππότης κινείται ανάμεσά μας. Μαγειρεύει στην κουζίνα μας, κάθεται στο σαλόνι μας, ανοίγει την πόρτα του παιδικού μας δωματίου και παίζει με όλα μας τα παιχνίδια. Σαν παιδάκι, μόνο που είναι μεγάλος πια. Η όψη του είναι αστεία μας προκαλεί γέλιο. Αν όμως κοιτάξεις προσεκτικά θα δεις τα θλιμμένα του μάτια. Το είδωλό του στον καθρέφτη είναι ίδιο με το δικό σου. Ακόμα και η φωνή του μοιάζει με τη δική σου. Παίζουν οι Κωνσταντίνος Ανδρονίκου, Ραφαέλα Καβάζη, Χριστίνα Κωνσταντίνου, Άντону Παπαμιχαήλ. Κυριακή, 14 Ιανουαρίου, 2024, 11:00 π.μ. **Πληροφορίες, κρατήσεις τηλεφώνω 99251331.**

ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ

«Σπιριδούλες»

Στο πλαίσιο του Διεθνούς Φεστιβάλ Λευκωσίας παρουσιάζεται η παράσταση «Σπιριδούλες» της ομάδας 4frontal σε σκηνοθεσία Θανάση Ζερπίτη και Χάρη Κρεμμύδα. Με στοιχεία θεάτρου ντοκουμέντου, πρωτότυπης δραματουργίας και σύγχρονης ελληνικής μουσικής υπό τους ελληνικούς και πανκ ήχους των Θραξ Πανκς, η παράσταση ξεκινά από την αληθινή ιστορία της Σπιριδούλας, μιας 12χρονης υπηρέτριας, που συγκλόνισε την κοινή γνώμη της δεκαετίας του 1950. Πρόκειται για μια παραγωγή του Φεστιβάλ Αθηνών Επιδαύρου 2023, έκανε πρεμιέρα στην Πειραιώς 260 στο πλαίσιο του gree - Greek Agora of Performance, της πλατφόρ-

μας διεθνούς προβολής για τις ελληνικές παραστατικές τέχνες. Για τις ανάγκες της παράστασης και για να επεκταθούν και στα σημερινά προβλήματα οι δύο σκηνοθέτες συζήτησαν με μέλη της Ένωσης Φιλιππινέζων Ελλάδος. **Δημοτικό Θέατρο Λευκωσίας, Μουσείου 4, Λευκωσία. Τρίτη 16 Ιανουαρίου, ώρα 8:30 μ.μ.**

ΕΚΘΕΣΗ

Τούτη εν η Κύπρος μας

Η **Γκαλερί** Γκλόρια παρουσιάζει την έβδομη ατομική έκθεση ζωγραφικής του Γεώργιου Μαύρου με τίτλο «Τούτη εν η Κύπρος μας». Ο Γεώργιος Μαύρος με τη ζωγραφική και γενικότερα με τις τέχνες, είχε πάντα επαφή, χρησιμοποιώντας διάφορα υλικά όπως το χαλκό, τον πηλό, το μάρμαρο, το ξύλο και τις λαδομπογιές. Κατέληξε στη ζωγραφική γιατί τον συνεπαίρνουν τα χρώματα και οι σκηνές από τη κυπριακή παράδοση. Η ζωγραφική του Γεώργιου είναι βιωματική και ταυτόχρονα πολύ αφηγηματική. Την παράδοση ο καλλιτέχνης την προσεγγίζει με σεβασμό και αγάπη. Αυτά τα αισθήματα καθρεφτίζο-

νται στην δουλειά του. Η ζωγραφική του έχει αρκετά στοιχεία ναίρη με μια τόσο απόδοσης του όγκου και γενικά της τρίτης διάστασης. Εγκαίνια Τρίτη 16 Ιανουαρίου 2024, ώρα 7:30 μ.μ. Διάρκεια έως 31 Ιανουαρίου 2024. Γκαλερί Γκλόρια, Ζήνωνος Σώζου 3, Λευκωσία. **Πληροφορίες τηλεφώνω 22762605.**

Εργα τέχνης, ρούχα, βραβεία: στο «σφυρι» ο ιδιωτικός κόσμος των σταρ

Της **ΜΑΡΩΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΟΥ**

Υπερβολή και γκλάμουρ είναι οι λέξεις που χαρακτηρίζουν τον Έλτον Τζον, από τη σκηνική παρουσία του έως το προσωπικό του γούστο. Τον επόμενο μήνα, οι αμέτρητοι θαυμαστές του ενδέχεται να αποκτήσουν ένα κομμάτι αυτής της λάμψης, καθώς η περιουσία της πρώην κατοίκας του στην Ατλάντα οδεύει προς πώληση μέσω του οίκου Christie's στις 21 Φεβρουαρίου και εκτιμάται ότι θα ανέλθει σε 10 εκατ. δολάρια, σύμφωνα με τους New York Times.

Όπως αναφέρει ο οίκος, η συλλογή αποτελεί ουσιαστικά ένα υλικό ημερολόγιο ζωής. Το πάθος του Έλτον Τζον για τη φωτογραφία φαίνεται στην επιογή έργων των Αντι Γουόρхол, Χέλμουτ Νιούτον, Ρίτσαρντ Άβεντον, Ρόμπερτ Μάπλθορν, ενώ η αγάπη του για τη ζωγραφική αποδεικνύεται με λαμπρά αποκτήματα όπως το έργο «Your Song» του Ντέμιεν Χριστ με εκτιμώμενη αξία 350.000-450.000 δολάρια, καθώς και ένα πορτρέτο του διάσημου καλλιτέχνη από τον Τζούλιαν Σνάμπελ (κατ' εκτίμηση 200.000-300.000 δολάρια). Φυσικά, η δημοπρασία περιλαμβάνει μόδα: μια καρφίτσα Cartier με διαμάντι, ζαφείρι και σμαράγδια, ένα

Ένα από τα κοστούμια που φορούσε ο Έλτον Τζον τη δεκαετία του 1970 και θα δημοπρατηθεί. Μαζί του βγαίνουν στο «σφυρι» πίνακες ζωγραφικής, φωτογραφίες κορυφαίων φωτογράφων, κοσμήματα, ένα πιάνο με ουρά κ.ά.

ασύμμετρο ρολόι χειρός Cartier 18 καρατίων, ιστορικά κοστούμια από τις δεκαετίες του 1970, αντικείμενα διακόσμησης σπιτιού και ένα πιάνο με ουρά που η αξία του εκτιμάται μεταξύ

30.000-50.000 δολαρίων. Και μπορεί η συγκεκριμένη δημοπρασία να θεωρείται πράξη καλλιτεχνική και συμβολική, καθώς κλείνει ένα κεφάλαιο στη ζωή του Έλτον Τζον, όμως δεν μπορούμε παρά να σκεφτούμε τα εξαιρετικά κέρδη που απέφερε κατά το 2023 στον οίκο Sothby's η δημοπρασία της συλλογής του Φρέντι Μέρκιορι, που αποκάλυψε, για πρώτη φορά, τον δημόσιο και ιδιωτικό κόσμο του τραγουδιστή. Η έκθεση των αντικειμένων κατά την προπώληση ήταν μια υπερπαραγωγή ανάλογη της προσωπικότητας του διάσημου μουσικού. Το κτίριο των Sotheby's New Bond Street μεταμορφώθηκε σε μουσείο Μέρκιορι, ενώ οι έξι δημοπρασίες που ακολούθησαν την προπώληση περιελάμβαναν αντικείμενα τέχνης, ρούχα και κοστούμια, μουσικά όργανα, προσωπικά αντικείμενα και φωτογραφίες, έπιπλα και κοσμήματα που συγκεντρώθηκαν και διατηρήθηκαν σχολαστικά κατά τη διάρκεια των δεκαετιών που έζησε στην αγαπημένη κατοικία του στο Λονδίνο. Για τις 1.406 «παρτίδες» της συλλογής υποβλήθηκαν συνολικά 41.800 προσφορές με υποψήφιους αγοραστές από το Βρετανία, τη Βόρεια Αμερική, τη Γερμανία, την Ιταλία, την Ιαπωνία, την Αυστραλία, το Μεξικό και τη Βρα-

ζιλία και 50 άλλες χώρες. Σχεδόν όλα τα κομμάτια πουλήθηκαν πάνω από την υψηλότερη εκτίμηση και απέφεραν 40 εκατ. λίρες (50,4 εκατ. δολάρια), έναντι της αρχικής εκτίμησης των 7,6-11,3 εκατ. λιρών.

Τέτοιες επιτυχίες δεν είναι πρωτόγνωρες για τις δημοπρασίες με μεμονωμένα και αποκτήματα προσωπικότητας. Ειδικά οίκος Christie's έχει επανειλημμένως γράψει ιστορία πουλώντας τις ιδιωτικές συλλογές διασημοτήτων για περισσότερα από 250 χρόνια από τη Μέρilin Μονρόε έως τον Ντέιβιντ Γκίλμωρ και την Ελίζαμπεθ Τέιλορ. Ενδεικτικά για την προηγούμενη χρονιά η προσωπική συλλογή της βασίλισσας της ντίσκο Ντόνα Σάμερ με κοστούμια, αναμνηστικά, βραβεία, χειρόγραφους στίχους και πολλά άλλα ήταν το περιεχόμενο μιας πολύ επιτυχημένης δημοπρασίας. Λίγα χρόνια νωρίτερα, το 2019, οι κιθάρες του Ντέιβιντ Γκίλμωρ των Pink Floyd συγκεντρώσαν πάνω από 21 εκατ. λίρες. Την ίδια χρονιά, πουλήθηκε από τους Christie's η συλλογή έργων τέχνης του Τζορτζ Μάικλ, που περιελάμβανε μια τεράστια γκάμα φωτογραφιών, έργων ζωγραφικής, γλυπτικών και installations αποφέροντας πάνω από 11 εκατ. λίρες.

ΑΝΑΓΝΩΣΕΙΣ

Της **ΜΑΡΙΑΣ ΚΑΤΣΟΥΝΑΚΗ**

Το πείραμα της Μπέλα Μπάξτερ

Είμαστε αλλόκοτα πλάσματα οι γυναίκες; Αν θεωρήσει κανείς ότι η κινηματογραφική πρωίδα του «Poor Things», Μπέλα Μπάξτερ, έχει κάτι αρχαιτυπικό και όχι μόνο παράδοξο στον τρόπο που συμπεριφέρεται, τότε το γυναικείο οικοδόμημα, παρότι τετερόκλητο, έχει ισχυρούς, ανθεκτικούς αρμούς. Στην πολυβραβευμένη ταινία του Γιώργου Λάνθιμου, η Μπέλα είναι προϊόν ενός πειράματος. Εγκέφαλος μωρού σε γυναικείο (ερηβικό μάλλον) σώμα. Πολύ γρήγορα μαθαίνει να μιλάει με ευγλωττία, να κάνει σύνθετες σκέψεις εκεί που άρθρωνε με δυσκολία αναποδογυρίζοντας λέξεις και συλλαβές, να κινείται με ροή εκεί όπου το βάδισμά της θύμιζε μηχανική κούκλα. Αντλεί ηδονή από το σεξ, που ανακαλύπτει, την πρώτη φορά, χωρίς ανδρική παρέμβαση, δεν το συνδέει με τον έρωτα, το συναίσθημά της δεν έχει να κάνει καθόλου με τις ανθρώπινες σχέσεις. Είναι αυτάρκης, χειραφετημένη, παίρνει τη ζωή της στα χέρια της, επιβιώνει «εξελίσσοντας» τις ίδιες ακριβώς μεθόδους που γνώρισε μόλις είδε για πρώτη φορά το φως, στο εργαστήριο του δρος Γκόντγουιν Μπάξτερ, στο Βικτωριανό Λονδίνο.

Πριν από πέντε χρόνια, με αφορμή την «Ευνοούμενη», οι New York Times είχαν κάνει μια εύστοχη παρατήρηση για τον κινηματογραφικό κόσμο του Λάνθιμου, γράφοντας γι' αυτό το «σκοτεινά σουρεαλιστικό και αμήχανα αστείο μέρος, στο οποίο αντικρίζεται το είδωλό μας, κάτω από ένα παραμορφωτικό φως». Ταίριαζει, μου φαίνεται, και με το σκηνογραφικό, ενδυματολογικό και οπτικό «τοπίο» του «Poor Things». Αλλά και με αυτό που είχε πει ο ίδιος δημιουργός για τη «Βλνχχ», μια βωβή, μικρού μήκους ταινία, γυρισμένη στην Τήνο, που παρουσίασε το 2022 στην Εθνική Λυρική Σκηνή: «Ο στόχος ήταν να γυρίσουμε μια ταινία πέρα από χρόνο και

Στο αλλόκοτο, γυναικείο σύμπαν του «Poor Things», δεν μένει κανείς αμέτοχος. Όλοι και όλα επηρεάζονται.

τόπο. Η ιστορία να είναι άχρονη». Κάπως έτσι συμβαίνει και με την πρόσφατη εντυπωσιακή παραγωγή του. Είναι ένα σύμπαν με χρώματα και σχήματα παραμυθιού, που εύκολα θυμίζουν εφιάλτη. Μπορεί να βασίζεται στο ομότιτλο βραβευμένο μυθιστόρημα του Σκωτσέζου συγγραφέα Άλασντερ Γκρέι—σε σενάριο του Τόνι ΜακΝαμάρα—αλλά τα υλικά είναι του Λάνθιμου. Μοιάζουν αθώα και αρελά αλλά είναι δγκτικά, απρόβλεπτα στις αντιδράσεις τους, εξαρτώνται από τις συνθήκες πειράματος στις οποίες τα «δοκιμάζει» ο σκηνοθέτης τους. Από την πίεση και τη θερμοκρασία στην οποία υποβάλλονται.

Η νθοποιός Έμα Στόουν είδε στην Μπέλα Μπάξτερ, που ενσαρκώνει, «ένα ρόλο που μιλάει για την αποδοχή του τι είναι η είσαι γυναίκα, ελεύθερη, τι σημαίνει να έχεις αυτοπεποίθηση, αλλά και να είσαι λίγο σαστισμένη με τον κόσμο». «Σαστισμένη», πράγματι, είναι η Μπέλα. Όσο γνωρίζει, τόσο σαστίζει. Εως τη στιγμή που συνειδητοποιεί πως πρέπει να λυγίσει τους κανόνες που θέλουν τη γυναίκα να υπομένει, μέχρι θανάτου, αδύναμη να βάλει τους όρους της. Δεν καταργεί τους κανόνες—τους κάμπιτε, τους δίνει ένα άλλο σχήμα: ο παρανοϊκός και μοχθηρός σύζυγος μεταμορφώνεται, μεταλλάσσεται για την ακρίβεια, σε ένα είδος που τρέφεται όπως η κατσίκα. Στο αλλόκοτο, γυναικείο σύμπαν, δεν μένει κανείς αμέτοχος. Όλοι και όλα επηρεάζονται. Τα υφάσματα πότε άκαμπτα πότε κυματιστά, τα αντικείμενα, οι ήχοι (και η μουσική σύνθεση), η φύση, οι πόλεις, τα κτίρια.

Η συμβουλή του δρος Γκόντγουιν Μπάξτερ είναι «να τεμαχίζεις με στοργή». Και αυτό κάνει, επί της ουσίας. «Τεμαχίζει» για να μην «τεμαχιστεί». Και αν η στοργή εμπιέριεχει συναισθήμα, το οποίο δεν διαθέτει η Μπέλα, η κίνηση γίνεται ψυχρά και προσεκτικά, παρά το εμφανώς άγαρμπο των κινήσεων. Χειρουργικά. Η απουσία οποιασδήποτε εμπλοκής στη σχέση με τον εραστή καζανόβα Ντάνκαν, ο οποίος την παρασύρει σε μια ευρωπαϊκή οδύσσεια, ένα πολυτελές ταξίδι με πλοίο, γεμάτο από χαροπύμενα «χοροπληδία» (έτσι αποκαλεί η Μπέλα το σεξ) και αισθήσεις, στο τέλος τον τρελαίνει.

Εκείνη την ερωτεύεται παράφορα, εκείνη αποσπά την απόλαυση αλλά απορρίπτει οποιαδήποτε δέσμευση. Μαθαίνοντας τον κόσμο, γίνεται δικός της.

Ο Ζυλ Ντασσέν (καθιστός) στις πρόβες του Μάνου Χατζιδάκι με την ορχήστρα για την ηχογράφηση του «Ποτέ την Κυριακή».

Ο ανεξάντλητος Μάνος Χατζιδάκις

Στο φως άγνωστες πληροφορίες που συμβάλλουν σε ένα πιο ολοκληρωμένο πορτρέτο της ζωής και του έργου του

Της ΓΙΩΤΑΣ ΣΥΚΚΑ

Ο Μάνος Χατζιδάκις απεχθανόταν την αναμνησιολογία. «Τους ανθρώπους που έχουν φύγει, αλλά παραμένουν ζωντανοί», είχε εξηγήσει, «τους έχουμε καθημερινά τοποθετημένους μέσα μας και τους κουβαλάμε σ' ολόκληρη τη ζωή μας». Όμως, όσο και αν αυτό είναι αλήθεια, μαζί με την ανάμνηση των σημαντικών ανθρώπων, δεν μπορείς εύκολα να αδιαφορήσεις για εκείνες τις άγνωστες πληροφορίες που συμβάλλουν σε ένα πιο ολοκληρωμένο πορτρέτο της ζωής και ιδίως του έργου τους. Τέτοιες πληροφορίες συλλέγει ο Παναγιώτης Αντ. Ανδριόπουλος που, αφού σπούδασε θεολογία, βυζαντινή και ευρωπαϊκή μουσική, συνεργάστηκε με πολλά χορωδιακά σχήματα εντός και εκτός Ελλάδος.

Στα «Χατζιδακικά», χατζιδακικός και ο ίδιος, εντρυφεί σε μαρτυρίες από τον πόλεμο μέχρι σήμερα, εφημερίδες, σπάνια περιοδικά και προγράμματα συναυλιών περασμένων εποχών για να εμπλουτίσει τις πληροφορίες που ο ίδιος έχει ανακαλύψει με επίκεντρο το ινδαλμά του. Επιπλέον ο συγγραφέας έζησε από κοντά την τελευταία δημιουργική περίοδο του Μάνου Χατζιδάκι, στην Ορχήστρα των Χρωμάτων. Η έκδοσή του βιβλίου του, αυτοέκδοση 195 σελίδων που χωρίζεται σε εννέα ενότητες (κεντρική διάθεση στο βιβλιοπωλείο Ναυτίλος, Χαριλάου Τρικούπη 28) συμπίπτει με την επανέκδοσή του «Ο καθρέφτης και το μαχαίρι» (εκδ. Ικαρος) που διαβάσαμε πρώτη φορά το 1988 και τώρα επανακυκλοφορεί με νέο εξώφυλλο και νέα σελιδοποίηση. Περιέχει τα ίδια 36 εκείνα κείμενα που διαβάσαμε πρώτη φορά το 1988 και τώρα επανακυκλοφορεί με νέο εξώφυλλο και νέα σελιδοποίηση. Περιέχει τα ίδια 36 εκείνα κείμενα που διαβάσαμε πρώτη φορά το 1988 και τώρα επανακυκλοφορεί με νέο εξώφυλλο και νέα σελιδοποίηση. Περιέχει τα ίδια 36 εκείνα κείμενα που διαβάσαμε πρώτη φορά το 1988 και τώρα επανακυκλοφορεί με νέο εξώφυλλο και νέα σελιδοποίηση.

δεκαετιών. Π.χ. στα «Παιδιά της γαλαρίας», ο κορυφαίος συνθέτης ξεδιπλώνει το δράμα του Εμφυλίου που θα μελοποιούσε στο πιο προσωπικό έργο του, την «Εποχή της Μελισσόανθης». Αλλά δεν παραλείπει να σχολιάζει με τόλμη, που συχνά αιφνιδίαζε τον αστικό κόσμο, και τα επίκαιρα, κάθε φορά, θέματα, όπως η κράτηση της γνωστής, τότε, ακτιβίστριας Βαγγελιώς Βογιατζή, μαζί με το παιδί της. Πρόκειται για κείμενα που έχουν περισυλλεγεί από ποικίλες πηγές – από το περιοδικό «Νέα Δημιουργία» του 1949 έως τις εκπομπές του Τρίτου Προγράμματος και το «Τέταρτο», το περιοδικό που διηύθυνε ο ίδιος ο Χατζιδάκις στα μέσα της δεκαετίας του '80.

Διαβάζοντας τα κείμενά του και έπειτα τα «Χατζιδακικά» που συνέλεξε ο Παναγιώτης Αντ. Ανδριόπουλος, αισθάνεται κανείς ότι τα τελευταία προσφέρουν πολύ χρήσιμο συμπλήρωμα στα πρώτα. Π.χ. το πρώτο κείμενο από το «Ο καθρέφτης και το μαχαίρι» αποτελεί μέρος της περιήγησης

Στις πολιτικές και αισθητικές αναλύσεις του αποκαλύπτει αναπάντεχες πλευρές της ελληνικής περιπέτειας στο διάβα των δεκαετιών.

ομιλίας του συνθέτη για το λαϊκό τραγούδι το 1949 στο Θέατρο Τέχνης. Σε ένα σημείο της αναφέρεται στη «Μάγισσα της Αραπιάς» του Τσιτσάνη. Εντρυφώντας στα «Χατζιδακικά», διαπιστώνει κανείς ότι αυτό ίσως να μην ήταν τυχαίο: Πέντε ολόκληρα χρόνια πριν από τον Χατζιδάκι, ο Νίκος Σκαλκώτας είχε χρησιμοποιήσει τη μελωδία του Τσιτσάνη στο δεύτερο μέρος του Κοντσέρτου του για δύο βιολιά! Στον αιματηρό Δεκέμβριο του 1944, ο Σκαλκώτας συνέθετε στο σπίτι του στο Μεταξουργείο κι ας ακούγονταν κάθε τόσο να σφυρίζουν οι σφαίρες των Βρετανών στρατιωτών. Όμως δεν ήταν ο μόνος. Ενόσω διαρκούσαν εκείνες οι μάχες, η

Στα «Χατζιδακικά» ο συγγραφέας εντρυφεί σε μαρτυρίες για τον συνθέτη από τον πόλεμο μέχρι σήμερα. Δεξιά, ο τόμος με κείμενα του ίδιου του Μάνου Χατζιδάκι επανακυκλοφορεί με νέο εξώφυλλο και νέα σελιδοποίηση.

Ο Νίκος Γκάτσος, ο Μάνος Χατζιδάκις στο πιάνο και ο Μίκης Θεοδωράκης στην ηχογράφηση του δίσκου «Τα παράλογα».

ΕΠΙΟΝ Παγκρατίου είχε διοργανώσει μια εκδήλωση στον κινηματογράφο Πάλλας (καμία σχέση με το Παλλάς του κέντρου της Αθήνας) για να ενθαρρύνει τους δοκιμαζόμενους πολίτες. Καθώς πλησίαζαν τα Χριστούγεννα, ένας νεαρός ΕΠΙΟΝίτης ανέλαβε να συνθέσει ένα χριστουγεννιάτικο ορατόριο για να το τραγουδήσει μια χορωδία από νεαρούς και νεαρές συντρόφους του. Οι πρόβες γίνονταν στο εσωτερικό του κινηματογράφου, με τον κίνδυνο των πολεμικών επιχειρήσεων που έφταναν ως τη γειτονιά. Τη χορωδία αποτελούσαν περίπου 25 ΕΠΙΟΝίτες. Τους συνόδευε στο πιάνο ο νεαρός συνθέτης που είχε γράψει το ορα-

τόριο. Δεν ήταν άλλος από τον 19χρονο Μάνο Χατζιδάκι. Να και οι στίχοι του:

«Η γέννησή Σου Χριστέ/ των Λαών την προσπάθεια φωτίζει/ να σκορπίσουν τα μαύρα σκοτάδια/ και να λάμψει το φως Λευτεριάς». Όπως επισημαίνει ο συγγραφέας, παραπέμπουν στο Απολυτικό της εορτής των Χριστουγέννων: «Η Γέννησίς σου Χριστέ ο Θεός ημών, ανέτειλε τω κόσμω το φως το της γνώσεως».

Ο νεαρός Μάνος έγραφε και ποιήματα με το ευρηματικό ψευδώνυμο Πέτρος Γρανίτης, που προφανώς παρέπεμπε στον Στάλιν. Ένα από αυτά, με τίτλο «Καληνύχτα», μελοποίησε το 1947 ένας συνομήλικος και ομοϊδεάτης του

Χατζιδάκι. Το όνομά του, Μίκης Θεοδωράκης.

Οι δύο νέοι είχαν ανακαλύψει από νωρίς τα κοινά τους ενδιαφέροντα. Με την οπισθοχώρηση του ΕΛΑΣ έξω από την Αθήνα, ο Μάνος θα ακολουθούσε χιλιάδες άλλους πολίτες. Πλάι του, η Ελένη Γλύκατζη-Αρβελέρ, που αργότερα θα αναπολούσε σε συνέντευξή της στο «Βήμα»: «Περνούσαμε τον Υμηττό μέσα στην παγωνιά. Ο Μάνος με κρατούσε από το χέρι».

Όμως, το βιβλίο δεν σταματά εδώ. Ο συγγραφέας αξιοποιεί τις μουσικές του γνώσεις για να εντοπίσει τη σχέση που είχε ο συνθέτης με τους αγαπημένους του μουσουργούς, τον Μπαχ, τον Μπετόβεν και τους συγχρόνους Νίνο Ρότα, Άστορ Πιατσόλα και Μορίς Ζομπέρ. Καταγράφει λεπτομέρειες από την ιστορία του «Ματωμένου γάμου», του «Μεγάλου Ερωτικού» και άλλων σημαντικών έργων του Χατζιδάκι. Οι ιστορίες μοιάζουν ατελείωτες, όπως άλλωστε και το ενδιαφέρον γι' αυτές.

Συγκινητική και η τετρασέλι-

«Οι κακοτυχίες και οι ταλαιπωρίες είναι για τους ανθρώπους και μάλιστα γι' αυτούς που (...) ξεχωρίζουν από “την εν μέσω ρευμάτων περιφερόμενη μάζα”».

δη ανέκδοτη επιστολή του Χατζιδάκι προς τον εξόριστο στην Ικαρία Θεοδωράκη τον Αύγουστο του 1947 που δείχνει ότι ο Χατζιδάκις διασώζει πληροφορίες για τα κλασικά έργα που έγραψε εκείνη την περίοδο ο Μίκης. Δείχνει όμως και πόσο θαυμάζει τον αγώνα του και μάλιστα προσπαθεί να τον εμπνεύσει παρότι ο ίδιος μόλις έχει αναρρώσει από μια περιπέτεια υγείας, «εγχείρηση, πενικιλίνες, αλλαγές, κόντεψα να χάσω τα λογικά μου από τους αφόρητους πόνους», όπως γράφει χαρακτηριστικά. «Χρυσέ μου, οι κακοτυχίες και οι ταλαιπωρίες είναι για τους ανθρώπους και μάλιστα γι' αυτούς που συγκεντρώνουνε πολλή ζωή μέσα

τους και ξεχωρίζουνε από “την εν μέσω ρευμάτων περιφερόμενη μάζα”. Ετσι του λόγου σου ... να κρατήσεις μιας οποιασδήποτε φύσης συνέπεια διά τον εαυτό σου, ολοκληρωτικά, όμως δίχως συμβιβασμούς, ... που αποτελεί τη βαθεία ηθική υπόσταση της γεννιάς μας. Ξέρω καλά ότι δεν έχεις ανάγκη από θαρραλέα λόγια και ότι περισσότερο ανάγκη έχω εγώ, που νοιώθω ένα είδος δοσιλογισμού, εξακολουθώντας να περιφέρουμαι στην αμαρτωλή πρωτεύουσά μας. Ο,τι τάξει η μοίρα μας. Και συνεχώς μου έρχεται ένας στίχος του Μαλρώ για κάθε ώρα που περνάει, στο νου, ίσως από τους πιο ωραίους στίχους που έχω διαβάσει ποτέ, στίχος απόλυτα δυσανάγνωστος λέξεις. «Αν τούτη η νύχτα είναι μια νύχτα της μοίρας – ας είναι βλογημένη μέχρι που να χαράξει η αυγή”. Δεν ξέρω μα μ' έχει κάμει τεράστια εντύπωση, τόσο που θέλω να γράψω μουσική πάνω σ' αυτόν».

«Αυτός ο στίχος με κάνει δυσνατό», σημειώνει ο Μάνος Χατζιδάκις πιο κάτω στο τετρασέλιδο γράμμα του που υπάρχει στο αρχείο Μίκη Θεοδωράκη. Με αποσιωπητικά σημειώνονται οι ελάχιστες δυσανάγνωστες λέξεις.

Ο Χατζιδάκις αναφέρεται επίσης στο Τρίο για βιολί, τσέλο και πιάνο που συνέθεσε το 1947 ο Θεοδωράκης, επίσης κάνει λόγο για τα πρελούδια. Όπως υπογραμμίζει ο συγγραφέας Παναγιώτης Αντ. Ανδριόπουλος, πρόκειται για τα 11 πρελούδια για πιάνο που επισης συνέθεσε την ίδια χρονιά ο Μίκης. «Τα πρελούδια σου τα είδα και τα έχω εγώ. Θέλουν νομίζω μια επεξεργασία από πάνω. Ορισμένα είναι περίφημα. Γράψε μου πολλά, θα τα δεχτώ με μεγάλη χαρά κι εγώ ευτύς θα σ' απαντήσω με μεγαλύτερο γράμμα. Γράψε μου επίσης τι θες να σου κάμω εδώ, είμαι ολάκερος στη διάθεσή σου. Φιλώντας σε πολύ, ο φίλος σου Μάνος».

Ηδη από τότε φαίνεται ότι έχουν τα ίδια μουσικά ενδιαφέροντα και είναι σαν η προσφορά για βοήθεια στον εξόριστο συνθέτη να προμηνύει τη συνεργασία τους στον Επιτάφιο 11 χρόνια αργότερα.

ΜΑΤΙΕΣ
ΣΤΟΝ
ΚΟΣΜΟ

Επιμέλεια: ΝΙΚΟΣ ΒΑΤΟΠΟΥΛΟΣ

ANDREAS SCHIEBECKER

BIENNH

Ανσελμ Κίφερ

Η Κρατική Όπερα της Βιέννης συντηρεί έναν ωραίο θεσμό τα τελευταία 26 χρόνια. Αναθέτει σε έναν καλλιτέχνη να σχεδιάσει ως αυτόνομο έργο την αυλαία στη σκηνή. Φέτος, η ανάθεση έγινε στον Ανσελμ Κίφερ, ο οποίος ανέλαβε να μετατρέψει την αυλαία σε εικαστικό έργο (με τίτλο «Solaris»). Η αυλαία κάθε καλλιτέχνη παραμένει επί 12 μήνες σαν μια καλλιτεχνική εγκατάσταση. Το κοινό βλέπει την αυλαία στην αρχή και στο τέλος κάθε παράστασης, καθώς και στα διαλείμματα.

NATIONAL GALLERY IRELAND

ΔΟΥΒΛΙΝΟ

Υδατογραφίες Τέρνερ

Κάθε Ιανουάριο, η Εθνική Πινακοθήκη της Ιρλανδίας αναδεικνύει τη συλλογή της με τις υδατογραφίες του Τέρνερ, φέρνοντας στο προσκήνιο μία από αυτές κάθε χρόνο. Εκτίθεται σαν μία συνολική με άλλα έργα του 18ου και του 19ου αιώνα, δημιουργώντας ξεχωριστή ατμόσφαιρα. Έτσι, δίνεται η δυνατότητα στο κοινό να προσέξει έργα που πιθανόν να προσπερνούσε. Η Πινακοθήκη ετοιμάζει για τον Φεβρουάριο μια μεγάλη έκθεση με έργα Ρούμπενς, Ρέμπραντ και Βερμέερ.

PROUTTERS ZÜRICH

ΒΑΣΙΛΕΙΑ

Παρίσι και αβάν-γκαρντ

Στην Πινακοθήκη της Βασιλείας ολοκληρώνεται η έκθεση με έργα Matis, Ντερέν και των Φίλων (όπως τιτλοφορείται), σηματοδοτώντας τον διάλογο του ελβετικού μουσείου με την ιστορία της τέχνης μέσα από τις συλλογές του και εξαιρετικούς δανεισμούς. Είναι ένα αφιέρωμα στην πρώτη πρωτοπορία του 20ού αιώνα, στους Φωβιστές (με ωμέγα ώστε να μη συγχέεται με τη λέξη φόβος). Η γαλλική λέξη faune παραπέμπει στα άγρια θηρία, στους αδάμαστους.

NEEL HANNA

ΕΔΙΜΒΟΥΡΓΟ

Η ανθρωπολόγος Σου Μπλακ

Η Εθνική Πινακοθήκη της Σκωτίας απέκτησε ένα έργο τέχνης που έχει σημασία για τον πολιτισμό του τόπου. Είναι η προσωπογραφία της Σκωτσέζας ανθρωπολόγου και ιατροδικαστού Σου Μπλακ, σημαντικής μορφής σε διεθνές επίπεδο, έργο του Σκωτσέζου ζωγράφου Κεν Κέρι. Ο πίνακας τη δείχνει σε ώρα εργασίας με ιατρική μπλούζα μπροστά σε ένα νεκρό. Ένα έργο μεγάλης εσωτερικής δύναμης που ενισχύει τα αισθήματα περηφάνιας των Σκωτσέζων.

ZAHARA GUSNIK

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ

Ζαχάρια Κούσνιρ

Ένα τυχαίο εύρημα το 2016, σε ένα παλιό σπίτι στη Μολδαβία, έφερε στο φως και σταδιακά στον διεθνή κόσμο της φωτογραφίας το σπάνιας ομορφιάς και αξίας φωτογραφικό αρχείο του Ζαχάρια Κούσνιρ. Κέρδισε αμέσως την προσοχή του Τύπου και παρουσιάζεται σε διάφορα σημεία του κόσμου. Πριν από τρεις εβδομάδες ολοκληρώθηκε έκθεσή του σε μια από τις καλύτερες φωτογραφικές γκαλερί της δυτικής ακτής των ΗΠΑ, την Blue Sky του Πόρτλαντ.

JEAN HODON/THE NEW YORK TIMES

Η προεσβυτεριανή εκκλησία στο Μανχάταν, χτισμένη στα τέλη του 19ου αιώνα, που κινδυνεύει με κατεδάφιση.

Μια εκκλησία στη Νέα Υόρκη
με άγνωστο το μέλλον της

Η τύχη μιας παλιάς εκκλησίας στη Νέα Υόρκη θέτει ένα ζήτημα ευρύτερο. Το μέλλον πολλών εκκλησιών στις δυτικές κοινωνίες, όπου η προσέλευση έχει πτωτική τάση. Είναι ένα ζήτημα παλιό, μετράει πολλές δεκαετίες, ιδίως σε χώρες του ευρωπαϊκού Βορρά, όπως στη Φινλανδία, στη Νορβηγία, στην Μεγάλη Βρετανία και στην Ολλανδία. Δεν είναι λίγες οι εκκλησίες που έχουν κατεδαφιστεί ή έχουν αλλάξει χρήση, καθώς πολλές από αυτές είναι ιδιωτικές ή ανήκουν σε ενορίες που αποφασίζουν πως θα αξιοποιηθούν την περιουσία τους. Στη Νέα Υόρκη, το μέλλον της προεσβυτεριανής εκκλησίας στο Μανχάταν (στο Upper West Side) έχει αποκτήσει μεγάλη δημοσιότητα από τη στιγμή που διάσημοι καλλιτέχνες στρατεύτηκαν υπέρ της διάσωσης του ναού. Πρόκειται για μια εκκλησία που χτίστηκε στα τέλη του 19ου αιώνα σε ρυθμό νεορωμανικό, ακολουθώντας τον συρμό αναβίωσης μεσαιωνικών τεχνολογιών. Η εκκλησία είναι χτισμένη με κόκκινη πέτρα και βρίσκεται σε γωνιακή θέση, γεγονός που δίνει υπεραξία στο οικοπέδο. Ανήκει στην ενορία, η οποία επιθυμεί πάση θυσία την αξιοποίηση της περιουσίας της αφού η προσέλευση στον ναό είναι μειωμένη και επιπλέον λείπουν τα κονδύλια για τη

συντήρηση και αποκατάσταση του υπεραιωνόβιου κτίσματος. Η εκκλησία αυτή είναι διατηρητέο μνημείο από το 2010 και η ενορία παλεύει να αποκαταστήσει το κτίσμα και να κερδίσει την άδεια κατεδάφισης από την αρμόδια Επιτροπή Διατήρησης Μνημείων. Παλεύει με πάθος για να αποσπάσει αυτήν την άδεια και να πουλήσει, μετά την κατεδάφιση του ναού, το οικοπέδο σε κατασκευαστική εταιρεία που σκοπεύει να ανεγείρει πύργο διαμερισμάτων. Η περιορισμένη προσφορά νέων κατοικιών εντείνει το πρόβλημα και θέτει σε κίνδυνο αυτήν την όμορφη εκκλησία που θυμίζει το ύφος της Νέας Υόρκης πριν από το 1910. Στην άλλη όχθη, έχουν στρατευτεί πολλοί καλλιτέχνες. Ανάμεσά τους είναι ο Ματ Ντέιμον και ο Μαρκ Ράφαλο. Ο δεύτερος, δε, μίλησε για το θέμα αυτό στον δήμαρχο της Νέας Υόρκης, Ερικ Ανταμς, όταν τον συνάντησε στο κινηματογραφικό φεστιβάλ της Τραϊμπέκα. Η μεγάλη δημοσιότητα που έχει δοθεί στο θέμα πιθανόν να σώσει την προεσβυτεριανή εκκλησία. Είναι επίσης πιθανόν να προκαλέσει μια ευρύτερη συζήτηση για τη φυσιογνωμία των πόλεων, για το μέλλον των ναών και για το στεγαστικό ζήτημα. Είναι ένα θέμα σύνθετο με πολλές παραμέτρους.

Ο ΚΥΡΙΟΣ ΓΚΡΙ

Γράφει ο ΗΛΙΑΣ ΜΑΓΚΛΙΝΗΣ

Η φθορά σου κλείνει το μάτι την ίδια στιγμή που η επιθυμία χτυπάει κόκκινο

Εκοντας κάνει το δικό του πέρασμα το 2022 από την Εθνική Πινακοθήκη του Λονδίνου για να δει από κοντά τη μεγάλη έκθεση σε έργα του Λούσιαν Φρόιντ, ο κύριος Γκρι μπήκε αμέσως μετά στο Foyles για να αγοράσει και τους δύο τόμους της βιογραφίας του μεγάλου ζωγράφου «Οι ζωές του Λούσιαν Φρόιντ» (εκδ. Κνορ) του τεχνοκριτικού Ουίλιαμ Φίβερ. Ο δεύτερος τόμος ό,τι είχε εκδοθεί (ο πρώτος είχε κυκλοφορήσει το 2019).

Του πήρε κάπου δύο χρόνια για να διαβάσει και τους δύο τόμους, για να βυθιστεί και στα συναρπαστικά χρόνια της δεκαετίας του '50, όταν τόσο ο Φρόιντ όσο και ο Φράνσις Μπέικον φιλοτεχνούσαν τα πρώτα τους αριστουργήματα. Η σωματικότητα ήταν και στους δύο στοιχείο κομβικό – αλλά με πόσο διαφορετική προέλευση και τελειώς διαφορετική στόχευση.

Λένε πως κάποια
ερωμένη του για να
νικήσει την αϋπνία,
αντί να μετράει πρόβατα,
μετρούσε τα παιδιά
του Λούσιαν Φρόιντ.

«Χωρίς να είμαι ειδικός –άσχετος είμαι επί της ουσίας–, υποψιάζομαι ότι αυτός ο ιδιότυπος, λοξός αισθησιασμός στον Φρόιντ είχε πάντοτε κάτι το σκοτεινό», μου λέει ο κύριος Γκρι. «Πίστευα ότι τα γεμάτα ρωγμές και ρυτίδες πρόσωπα και σώματα στα έργα του, παρά το νεύρο και την ένταση, είχαν κάτι γεροντικό. Η φθορά σου κλείνει το μάτι την ίδια στιγμή που η επιθυμία χτυπάει κόκκινο».

Εκείνοι που γνωρίζουν καλά

LUCIAN FREUD ARCHIVE/BRIDGEMAN IMAGES/VIA NATIONAL GALLERY LONDON

«Μπέλα και Εστερ», δύο κόρες του Λούσιαν Φρόιντ. Πίνακας φιλοτεχνήμένος το 1988.

αυτά τα θέματα λένε πως η σωματικότητα ήταν ένα θεμελιακό ζήτημα για τον ιδιοσυγκρασιακό αυτό ζωγράφο, ο οποίος επιθυμούσε να αποτραβηχτεί από τον σκληρό διανοητικό πυρήνα που πρέσβευαν οι πρόγονοί του, ο αρχιτέκτονας πατέρας του και ο ψυχαναλυτής παππούς του – ο μέγας Σίγκμουντ δηλαδή.

Ο Φρόιντ είχε πολλές ερωμένες. Έκανε και πολλά παιδιά μαζί τους. Ο θρύλος λέει ότι έγινε πατέρας περί τις σαράντα φορές, όμως, ένα πιο ρεαλιστικό νούμερο είναι το δεκατέσσερα (τόσο ο ίδιος αναγνώρισε...). Λένε πως κάποια ερωμένη του για να νικήσει την αϋπνία, αντί να μετράει πρόβατα, μετρούσε τα παιδιά του Λούσιαν...

Για τον ίδιο, αυτό δεν είχε καμία σημασία. Η πατρότητα, η φροντίδα των παιδιών δεν τον αφορούσε. Την εποχή εκείνη, στα φίφτις, στα σίξτις, στα σέβεντις,

όλο αυτό λογιζόταν σαν «στάση ζωής» και απλώς όλοι πήγαιναν παρακάτω.

Εκεί που ο σημερινός τρόπος σκέψης βραχυκυκλώνει είναι όταν ο Φρόιντ ζωγραφίζει ορισμένες από τις κόρες του όταν πια έχουν μεγαλώσει και είναι γυναίκες. Κάποιες μάλιστα πόζαραν ακόμη και γυμνές για εκείνον – πράξη απόγνωψης άραγε, προκειμένου να τραβήξουν την προσοχή ενός αδιάφορου, αποξενωμένου πατέρα; Ας αποφύγουμε τα εύκολα συμπεράσματα...

Οχι τυχαία, κάποιες από τις ερωμένες του έγιναν ζωγράφοι και, χρόνια μετά, εξομολογήθηκαν στον βιογράφο ότι η ερωτική συμπεριφορά του Φρόιντ ήταν ένα απόθιμο εκκρεμές, που εκκινούσε από την υπέρμετρη στοργή για να καταλήξει στην ωμή αδιαφορία, λες και δεν είχε ποτέ τρέξει τίποτα μεταξύ τους.

Η γυναίκα που πρασίνισε την Αθήνα

Στο φως άγνωστες πτυχές της ζωής της βασίλισσας Σοφίας, η οποία έζησε όλα τα δραματικά γεγονότα της νεότερης Ιστορίας μας

ΝΙΚΟΣ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ
Βασίλισσα Σοφία των Ελλήνων
εκδ. Φερενίκη, 2023, σελ. 398

Του ΝΙΚΟΥ ΒΑΤΟΠΟΥΛΟΥ

Μια μεγάλη άγνωστη για τους Έλληνες, η βασίλισσα Σοφία, σύζυγος του βασιλιά Κωνσταντίνου και επί σειράν ετών πριγκίπισσα πριν από τη δολοφονία του πεθερού της, βασιλιά Γεωργίου Α', αναδύεται στην προθήκη της ιστορικής έρευνας χάρη στη βιογραφία που μας παρέδωσε ο Νίκος Παπακωνσταντίνου. Είναι ένα ανάγνωσμα που χαρίζει ώρες απόλαυσης, καθώς το ύφος και ο τρόπος του συγγραφέα, με το ερευνητικό χάρισμα και τη δυνατότητα της αφηγηματικής σύνθεσης, προσφέρεται για σκέψεις και προβληματισμό. Το ενδιαφέρον ιστορικών και ερευνητών, τα τελευταία χρόνια, για την εκ νέου προσέγγιση της βασιλικής ιστορίας, χωρίς τις ιδεολογικές αναστολές του παρελθόντος, εμπνέει τη βιβλιογραφία με νέους τίτλους.

Η βασίλισσα Σοφία παρουσιάζε-

Σύνθετη προσωπικότητα, με ευρύτατη κοινωνική και πατριωτική δράση που αποσιωπήθηκε και χάθηκε στο ημίφως της σιωπής.

ται μέσα από το πλέγμα της ιστορικής συγκυρίας που έζησε, αλλά επιπλέον σκιαγραφείται με ακρίβεια ως προς την ψυχογραφική της ανατομία. Είναι μια βιογραφία που εμβαθύνει τόσο σε πραγματολογικά στοιχεία και ιστορικούς συσχετισμούς όσο και στη διερεύνηση ενός ψυχικού ανάγλυφου. Η βασίλισσα Σοφία (1870-1932) συνδέθηκε με την περίοδο του Δικασμού και τον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο και κατηγορήθηκε –από τους επικριτές του βασιλικού θεσμού– ότι η συγγενική σχέση της με τον Κάιζερ της Γερμανίας, Γουλιέλμο Β', ο οποίος ήταν αδελφός της, συνέβαλε στην άρνηση της Ελλάδας να εξέλθει στο πλευρό της Αντάντ. Όμως η ίδια ήταν μια σύνθετη προσωπικότητα, με ευρύτατη κοινωνική και πατριωτική δράση, που και αυτή, όπως τόσες πλευρές της Ιστορίας, αποσιωπήθηκε και χάθηκε στο ημίφως της σιωπής. Επιπλέον, τουλάχιστον τα πρώτα χρόνια, είχε ψυχρή σχέση με τον Κάιζερ, με τον οποίο δεν μεγάλωσαν μαζί.

Η βιογραφία που έγραψε ο Νίκος Παπακωνσταντίνου είναι το δεύτερο βιβλίο του μετά το επίσης εξαιρετικά ενδιαφέρον «Πριγκίπισσες στη δίνη του πολέμου» (εκδ. Φερενίκη, 2021). Διακεκριμένος οφθαλμίατρος ο ίδιος, είναι κάτοχος μιας σπάνιας συλλογής βασιλικών κειμηλίων και τεκμηρίων. Έχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον ότι η πρώτη βιογραφία για τη βασίλισσα Σοφία υπερβαίνει τα όρια

της κατηγορίας βασιλικών βιογραφιών και ενδιαφέρει ευρύτερα, καθώς αγγίζει πολλά ζητήματα οργάνωσης και λειτουργίας του κράτους και της κοινωνίας στην Ελλάδα. Και φυσικά, καθώς οι μοναρχίες στην Ευρώπη έως τον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο αποτελούσαν ένα στενά υφασμένο πλέγμα γεωπολιτικών ισορροπιών και συγγενικών δεσμών, υπάρχει ένα ευρύτερο διεθνές ενδιαφέρον.

Τα παιδικά χρόνια

Η βασίλισσα Σοφία, κόρη του διαδόχου Φρειδερίκου της Πρωσίας και της πριγκίπισσας Βικτωρίας (πρωτότοκη κόρη της βασίλισσας Βικτωρίας), γεννήθηκε στο

Πότσταμ τις παραμονές του γαλλοπρωσικού πολέμου του 1870. Εξ αρχής το γεωπολιτικό πλαίσιο είναι εξόχως ενδιαφέρον και μας οδηγεί να κατανοήσουμε την ανατροφή και την ενθλίωση αυτής της Γερμανίδας πριγκίπισσας που έμελλε να γίνει βασίλισσα των Ελλήνων, σε έναν τόπο που της ήταν εξ αρχής ανοίκειος. Η Σοφία μεγάλωσε σε ένα σπίτι γεμάτο αγάπη. Και οι δυο γονείς της (ο Φρίτς και η Βίκυ, όπως τους αποκαλούσαν) ήταν στοργικοί. Μεγάλωσε με τις δύο αδελφές της και τον αγαπημένο αδελφό Βάλντι, που πέθανε από διφθερίτιδα. Ήταν τα μικρότερα παιδιά. Τα πιο μεγάλα (ανάμεσά τους και ο

μελλοντικός Κάιζερ) μεγάλωναν ξεχωριστά, κοντά στον αυτοκράτορα Γουλιέλμο Α'.

Ο γάμος της Σοφίας με τον διάδοχο του ελληνικού θρόνου Κωνσταντίνο προήλθε από έρωτα. Γνωρίστηκαν στο Λονδίνο το 1887. Εκείνος ήταν 19 ετών, εκείνη 17. Ο διεθνής περίγυρος ήταν ευνοϊκός για τον γάμο, και στην Αθήνα ο πρωθυπουργός Χαρίλαος Τρικούπης ήθελε τη μεγαλύτερη δυνατή μεγαλοπρέπεια. Ήταν ένα σημαντικό «τεστ» για την Αθήνα στη διεθνή σκηνή. Η Σοφία, μεγαλωμένη σε πρωσικό περιβάλλον, σε διαφορετικό κλίμα και ανάμεσά σε δάση και πλούσια κλωρίδα, ήταν υποχρεωμένη να εγκλιμα-

τιστεί σταδιακά σε μια κοινωνία που της ήταν ξένη. Υπέφερε από τη ζέση της Αθήνας. Ο χαρακτήρας της, αδαμάντινος και με μεγάλη αυτοκυριαχία, ιδιότητες που συχνά ήταν αιτίες παρεξηγήσεων, τη δέσμευε και την προστάτευε ταυτόχρονα.

Αυτό που αγνοούν οι σύγχρονοι Έλληνες είναι ότι στη βασίλισσα Σοφία οφείλεται η αναδασωπή της Αθήνας. «Αν κάτι οφείλουσε να συγκρατήσουμε από τη Σοφία, και το οποίο πλήρως δικαιολογεί το ότι φέρει το όνομά της μία από τις μεγαλύτερες λεωφόρους των Αθηνών, δεν είναι ούτε το Νοσοκομείο Παιδών που ίδρυσε, ούτε ο Πατριωτικός Σύνδεσμος Ελλή-

νίδων, πρόδρομος του ΠΙΚΠΑ», γράφει στον πρόλόγο του ο ιστορικός Κώστας Μ. Σταματόπουλος. «Είναι η αγάπη της για το πράσινο και η έμπρακτη και τόσο πρωτοποριακή αφοσίωσή της όχι μόνον ώστε να πρασινίσει η άδενδρη μέχρι τότε ελληνική πρωτεύουσα, αλλά και να ενσταλάξει και να καλλιεργήσει την αγάπη για τα δένδρα στη νέα γενιά, ξεκινώντας από τους μαθητές των σχολείων». Χάρη στις δικές της πρωτοβουλίες δενδροφυτεύτηκαν με νεραντζιές και πιπεριές οι αθηναϊκοί δρόμοι και φυτεύτηκαν ο Αρδηντός, η κοίτη του Ιλισού και οι πέριξ πλάγιες (υπόλειμμα σήμερα το άλσος των Ιλισίων), ο λόφος του Φιλοπάππου, ο Λυκαβηττός και πολλά ακόμη σημεία. «Δεν είναι υπερβολή να ισχυριστεί κανείς ότι ακόμα και σήμερα, ό,τι πράσινο υπάρχει στην Αθήνα, το οφείλει στην πριγκίπισσα Σοφία», γράφει ο Νίκος Παπακωνσταντίνου. Από το 1900, πριν καν γίνει βασίλισσα, την ονόμαζαν «βασίλισσα του δάσους».

Η ελληνική εμπειρία της Σοφίας από τα τέλη του 19ου αιώνα

Συνδέθηκε με τον Δικασμό και τον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο και κατηγορήθηκε λόγω της συγγενικής σχέσης της με τον Κάιζερ της Γερμανίας.

έως τον Μεσοπόλεμο είναι συνυφασμένη με μια περίοδο θριάμβων και καταστροφών. Ο παλιός κόσμος καταρρέει μετά το 1918. Ήδη, όμως, ο εθνικός δικασμός και η εκθρόνιση των ξένων δυνάμεων κατά του Κωνσταντίνου δυσχεραίνει την καθημερινή της επιβίωση. Φθάνει στα ψυχολογικά της όρια. Ο Νίκος Παπακωνσταντίνου σκιαγραφεί και εμβαθύνει στα εσωτερικά διλήμματα, στις εντάσεις, στις αντιφάσεις, και στην ξεχωριστή προσωπικότητα αυτής της βασίλισσας, που λίγοι κατανόησαν. Αυτό είναι απολύτως αληθές για τα μεταγενέστερα χρόνια.

Η βιογραφία δεν επιχειρεί να αποκαταστήσει τη βασίλισσα Σοφία. Αλλωστε, κάθε προσωπικότητα είναι σύνθετη και προσφέρεται για πολλαπλές αναγνώσεις. Επιχειρεί όμως, και το κατορθώνει, να κατανοήσει αυτή τη γυναίκα που η Ιστορία της επιφύλαξε μια δύσκολη αποστολή. Έζησε όλα τα δραματικά γεγονότα της νεότερης ιστορίας μας, από το 1897 έως το 1909 και από το 1915 έως το 1922. Η ίδια είχε να αντιμετωπίσει την ερωτική απόσταση από τον Κωνσταντίνο και κυρίως την απώλεια του αγαπημένου της γιου, βασιλιά Αλέξανδρου, τον οποίο δεν μπόρεσε να αποχαριτίσει. Αυτή η μοναχική κατά βάθος βασίλισσα έμεινε πάντως στην ιστορία ως η «βασίλισσα του δάσους». Η βιογραφία της ανοίγει δρόμους.

Ο γάμος του Κωνσταντίνου και της Σοφίας στην Αθήνα προκαλεί το διεθνές ενδιαφέρον. Πρωτοσέλιδο της γαλλικής εβδομαδιαίας επιθεώρησης Le Monde Illustré στις 16 Νοεμβρίου 1889.

Η πριγκίπισσα Σοφία, μετά τον ατυχή πόλεμο του 1897, επισκέπτεται τα νοσοκομεία. Με δική της έξοδα είχε παραγγείλει στην Αγγλία τεχνητά μέλη, που κατόπιν δένεμε με ίδια στους ακρωτηριασμένους στρατιώτες.

Αναμνηστικό μετάλλιο προς τιμήν της πριγκίπισσας Σοφίας από την Ελληνική Φιλοδασική Ένωση.

Στο βιβλίο η βασίλισσα Σοφία παρουσιάζεται μέσα από το πλέγμα της ιστορικής συγκυρίας που έζησε.

Το 1895, ο Κωνσταντίνος και η Σοφία είναι ένα δεμένο ζευγάρι, γονείς τότε δύο αγοριών. Έζησαν κομβικής σημασίας γεγονότα για την Ελλάδα: από το 1897 έως το 1909 και από το 1915 έως το 1922.

Ο Μεσαίωνας δεν ήταν και τόσο σκοτεινός

Αγνωστες πτυχές για τα χρόνια από
τον 5ο αι. μ.Χ. έως την Αναγέννηση

MATTHEW GABRIELE, DAVID M. PERRY
Οι φωτεινοί αιώνες. Μια νέα ιστορία
της μεσαιωνικής Ευρώπης
μτφρ. Μενέλαος Αστερίου
εκδ. Πατάκης, 2023, σελ. 309

Τον **ΒΑΣΙΛΗ ΝΕΔΟΥ**

Είναι γνωστό στους ρέκτες της ανάγνωσης ότι η εννοιολογική πλαισίωση του Μεσαίωνα ως ενός παρατεταμένου, χιλιόχρονου σκοτεινού «διαλείμματος» στην ανθρώπινη Ιστορία αποτελεί κατασκευή των Ιταλών λογίων που έβλεπαν την περίοδο ανάμεσα στην κλασική αρχαιότητα και τα δικά τους χρόνια της Αναγέννησης ως παρακμιακή και δίχως φως. Στους «Σκοτεινούς αιώνες» ο Μάθιου Γκάμπριελ και ο Ντέιβιντ Μ. Πέρι, καθηγητές και οι δύο Μεσαιωνικής Ιστορίας, αντιτίθενται μια άλλη εκδοχή του Μεσαίωνα στο βιβλίο «Οι φωτεινοί αιώνες. Μια νέα ιστορία της μεσαιωνικής Ευρώπης».

Είναι γραμμένο από δύο ειδικούς και απευθύνεται στο γενικό κοινό, γεγονός που πάντα εγγυάται ότι οι συγγραφείς ξέρουν τουλάχιστον για τι μιλούν. Η έκτασή του δεν είναι μεγάλη, δεδομένου ότι είναι χωρισμένο σε συνολικά

17 κεφάλαια (δίχως την εισαγωγή και τον επίλογο), τα οποία είναι σύντομα και εξαιρετικά περιεκτικά. Στην εισαγωγή οι συγγραφείς δίνουν τον τόνο.

Απευθύνονται στους δυνητικούς αναγνώστες οι οποίοι έχουν παρακολουθήσει τα blockbusters που έχουν γυριστεί και προβληθεί στις μεγάλες πλατφόρμες προβολής οπτικοακουστικού υλικού, όπως το «Game of Thrones» και το «The Vikings», ή σε όλους όσους έχουν παίξει βιντεοπαιχνίδια όπως το Assassin's Creed και το Crusader Kings. Το κίνητρό τους, όπως και οι ίδιοι έχουν γράψει στον πρόλογό τους, ήταν να εξηγήσουν ορισμένες έννοιες και σύμβολα που φαίνεται να αποτελούν σημείο τριβής ανάμεσα στην Αριστερά και τη Δεξιά (συγκεκριμένα την αμερικανική εκδοχή τους).

Είναι ενδιαφέρον ότι μόλις το βιβλίο κυκλοφόρησε στα αγγλικά οι δύο συγγραφείς κατηγορήθηκαν από μια συνάδελφό τους, τη Μέρι Ραμπάραν-Ολμ, ότι το βιβλίο τους ήταν «μονομερές» καθώς περιέγραφε μια ιστορία του λευκού ανθρώπου τον Μεσαίωνα. Δεν έχει ιδιαίτερη σημασία να γίνει αναφορά στις λεπτομέρειες αυτής

Οι συγγραφείς μας μεταφέρουν στη Ραβέννα του 5ου αιώνα, συγκεκριμένα στο μαυσωλείο της αυτοκράτειρας Γάλλας Πλακιδίας, όπου οι τεχνίτες φιλοτεχνούσαν τον θόλο που ακόμη και σήμερα λαμποκοπά στο σκοτάδι.

Η Κωνσταντινούπολη, η ανάδυση του Ισλάμ, οι Φράγκοι, τα κείμενα μεσαιωνικής γραμματείας, οι Βίκινγκς, οι θεολογικές και φιλοσοφικές ανησυχίες,

της διαμάχης που ξεκίνησε διότι οι Los Angeles Review of Books αρνήθηκαν να δημοσιεύσουν το κείμενο της Ραμπάραν-Ολμ.

Το επεισόδιο είναι ένα από τα πολλά που μπορεί να βρει κανείς στους πολέμους με επίκεντρο το φύλο, το χρώμα και τη φυλή, οι οποίοι έχουν μετατρέψει την αμε-

ρικανική δημόσια σφαίρα σε επικίνδυνο χώρο.

Το βιβλίο, όπως ήδη σημειώθηκε, απευθύνεται στον γενικό αναγνώστη, αν και κάποιος που διαβάσει Ιστορία από χόμπι (και δεν είναι μικρή αυτή η κατηγορία ανθρώπων) θα βρει την παρουσίαση κάπως αποσπασματική. Αν ο στόχος του είναι μια προσπάθεια καλύτερων δημόσιων σχέσεων για τον Μεσαίωνα, ακόμη και αυτό δεν φαίνεται να επιτυγχάνεται.

Η εισαγωγή είναι εύστοχη καθώς μας μεταφέρει στη Ραβέννα του 5ου αιώνα, συγκεκριμένα στο μαυσωλείο της αυτοκράτειρας Γάλλας Πλακιδίας, όπου οι τεχνίτες φιλοτεχνούσαν τον θόλο που ακόμη και σήμερα λαμποκοπά στο σκοτάδι. Βρισκόμαστε περι-

που στο 430 μ.Χ., δηλαδή στην εκπνοή της ύστερης αρχαιότητας, λίγο πριν ξεκινήσει η γενικά αποδεκτή χρονολόγηση του χιλιόχρονου Μεσαίωνα.

Στα επόμενα κεφάλαια απασχολούν η Νέα Ρώμη, δηλαδή η Κωνσταντινούπολη, η ανάδυση του Ισλάμ, οι περιγραφές των Φράγκων από τον Γρηγόριο της Τουρώνης, οι αναφορές σε κείμενα μεσαιωνικής γραμματείας, οι Βίκινγκς, οι θεολογικές και φιλοσοφικές ανησυχίες, οι Σταυροφορίες, η επαφή των μεσαιωνικών ανθρώπων (χριστιανών και μουσουλμάνων) με την αρχαία ελληνική γραμματεία, η μεσαιωνική γυναίκα είτε πρόκειται για την εξουσιαστική μορφή στο πρόσωπο της Ελεονώρας της

Το βιβλίο είναι χωρισμένο σε 17 σύντομα και περιεκτικά κεφάλαια.

Ακουιτανίας, είτε για τη (συγκλονιστική) μοναχή Χίλδεγάρδη του Μπίνγκεν, τις αιρέσεις, τον Μαύρο Θάνατο.

Το ταλέντο των συγγραφέων είναι πηγαίο, ως εκ τούτου το κείμενο διαβάζεται πολύ ευχάριστα και το κείμενο έχει μεταφραστεί με τρόπο αριστοτεχνικό. Ωστόσο, παρά τον πλούτο της πληροφoρίας, η τελευταία σελίδα κλείνει με την απορία αν απαντήθηκε το ερώτημα το οποίο οι ίδιοι οι συγγραφείς έθεσαν στον πρόλογό τους. Αν δηλαδή οι «Σκοτεινοί αιώνες» δεν είναι και τόσο «σκοτεινοί», αλλά πρόκειται για μια «παρεξηγημένη» περίοδο η οποία είχε να αναδείξει πολύ περισσότερα από σκοτάδι, θάνατο, ανθρώπινη καταστροφή και άγνοια. Βεβαίως, αν κάποιος επιθυμεί να ξεκινήσει να διαβάσει για τον Μεσαίωνα, οι «Φωτεινοί αιώνες» είναι μια καλή εισαγωγή, καθώς υπάρχουν δεκάδες εργασίες (μεταφρασμένες και στα ελληνικά) για την εμβάθυνση σε κάθε ένα από τα πολλά και περίπλοκα θέματα που παρουσιάζονται στα 17 πυκνογραμμένα κεφάλαια του βιβλίου.

Για τον άνθρωπο
και τον γοργισμό

30 χρόνια

KANALI

106.00 | 98.6 | 107.00 | 106.9

ΕΞΙ

www.kanali6.com.cy info@kanali6.com.cy 25 820500

"AN EPIC, OLD-FASHIONED WEEPY ABOUT THE STORMS OF LOVE"

JASON SOLOMONS - SAGA MAGAZINE ★★★★★

Harrison CORFIELD, Shona CHRISTIE, Mark GATISS, Will FLETCHER, Ali Fawcett WHITNEY

The ROAD DANCE

BASED ON THE BEST SELLING NOVEL

INSPIRED BY TRUE EVENTS

"TRIFLE AND BRILLIANT"

SUNDAY NIGHT MOVIE

MOVIES BEST HD

THE HOME OF MOVIES!

ΚΥΡΙΑΚΗ 14 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 21:00

THE ROAD DANCE

ΔΡΑΜΑ

Μια νεαρή κοπέλα ζει σ' ένα απόμερο χωριό της Σκωτίας στα χρόνια αμέσως πριν τον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο. Η ζωή της αλλάζει δραματικά όταν μια φοβερή τραγωδία την χτυπά.

Το Κανάλι Διαντίβεται:

cablenet cytavision MOVIES HD MESIMVRIA

Θέση: 101 Θέση: 49

www.mesimvria.com

Οι ήρωες του Δουμά πιο μοντέρνοι από ποτέ

«Οι Τρεις Σωματοφύλακες» επιστρέφουν

Οι Τρεις Σωματοφύλακες:

Μιλαιίδη ★★

ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΑ (2023)

Σκηνοθεσία: Μαρτίν Μπουρμπουλόν

Ερμηνείες: Φρανσουά Σιβίλ,

Εβα Γκριν, Βενσάν Κασέλ

Του **ΑΙΜΙΛΙΟΥ ΧΑΡΜΠΗ**

Επειτα από την πρώτη τους περιπέτεια που είδαμε την περυσινή σεζόν στις αίθουσες, οι κινηματογραφικοί «Τρεις Σωματοφύλακες» επιστρέφουν με το σίκουελ, το οποίο μας στέλνει ξανά στην ηρωική εποχή του πασιγνώστου μυθιστορήματος του Αλέξανδρου Δουμά. Καθώς η αγαπημένη του Κονστανς πέφτει θύμα απαγωγής, ο Ντ' Αρτανιάν θα αναγκαστεί να συμμαχήσει με την αινιγματική Μιλαιίδη προκειμένου να την εντοπίσει. Ταυτόχρονα, οι αψιμαχίες με τους Άγγλους ξεσπούν ξανά, ενώ μια συνωμοσία μέσα στο γαλλικό παλάτι απειλεί την ίδια την ακεραιότητα της χώρας και του βασιλιά Λουδοβίκου ΙΓ'. Φυσικά ο... κλήρος θα πέσει και πάλι στους Σωματοφύλακες να σώσουν την κατάσταση. Ο σκηνοθέτης της πρώτης ταινίας, Μαρτίν Μπουρμπουλόν, έχει και εδώ ανάλογο βεληνικού παραγωγή, προκειμένου να αφηγηθεί την καινούργια περιπέτεια των Σωματοφύλακων. Αυτή τη φορά στο επίκεντρο είναι ο χαρακτήρας της Μιλαιίδης –ερμηνευμένος με στυλ και δυναμισμό από την υπέροχη Εβα Γκριν– η οποία μάλιστα φέρει τη δική της τραγική ιστορία ως ερωμένη, μητέρα, αλλά και ανεξάρτητη γυναίκα, επιπλέον, με τον χαρακτήρα της να μην αφήνει κανείς να την υποτάξει. Η τελευταία είναι φυσικά άφθονη και, όπως στο πρώτο μέρος, καλογυρισμένη, με χορογραφικές μονομαχίες ή κανονικές μάκες που δεν έχουν σε τίποτα να ζηλέψουν τις αντίστοιχες των χολιγουντιανών ταινιών.

Γενικώς η πλούσια παραγωγή της Pathe είναι φανερά τόσο από τα εντυπωσιακά σκηνικά και τα κοστούμια, όσο και από το αστεράτο καστ, που αναλαμβάνει να ερμηνεύσει σχεδόν όλους τους βασικούς ρόλους. Εκτός από την Γκριν εκεί υπάρχει ακόμη ο ανερχόμενος Φρανσουά Σιβίλ (Ντ' Αρτανιάν), οι πάντα γοητευτικοί Βενσάν Κασέλ (Αθως) και Ρομέν Ντουρίς (Αραμής)

Η δράση είναι άφθονη και, όπως στο πρώτο μέρος, καλογυρισμένη, με χορογραφικές μονομαχίες που δεν έχουν σε τίποτα να ζηλέψουν τις αντίστοιχες των χολιγουντιανών ταινιών.

καθώς και οι σταρ της νεότερης γενιάς, Λουί Γκαρέλ και Βίκι Κριπς, στους ρόλους του γαλλικού βασιλικού ζεύγους. Όλοι τους καταφέρνουν να δώσουν έξτρα ενδιαφέρον σε μια ιστορία που δεν κρύβει ιδιαίτερες εκπλήξεις, όμως κερδίζει την προσοχή του θεατή με τον ρυθμό και την αισθητική της. Προς το παρόν, δεν έχει γίνει γνωστό αν θα υπάρξει και τρίτο μέρος στις περιπέτειες των Τριών Σωματοφύλακων –η ταινία το αφήνει σίγουρα ανοικτό–, ωστόσο, αξίζει να σταθεί κανείς στον μοντέρνο τρόπο με τον οποίο οι ήρωες του Αλέξανδρου Δουμά έχουν μέχρι στιγμής μεταφερθεί στην οθόνη. Αφήνοντας την ιστορική ακρίβεια και το υπερβολικό δράμα κάπως στην άκρη, οι δημιουργοί των ταινιών στοχεύουν βασικά στην απενοχοποιημένη απόλαυση, με τη δράση και το χιούμορ στο επίκεντρο.

Η Εβα Γκριν ως αινιγματική Μιλαιίδη και ο Φρανσουά Σιβίλ ως Ντ' Αρτανιάν πρωταγωνιστούν στη νέα ταινία του Μαρτίν Μπουρμπουλόν, η οποία δεν κρύβει ιδιαίτερες εκπλήξεις, όμως κερδίζει την προσοχή του θεατή με τον ρυθμό και την αισθητική της.

HOME CINEMA

Μονομαχία για το «νέκταρ» του κόσμου

Επ'άνω, η Φλερ Γκεφριέρ και ο Τομοχίσα Γιαμασίτα πρωταγωνιστούν στη σειρά της Apple TV «Θεϊκές σταγόνες». Κάτω, ο Προμηθέας Αλειφερόπουλος στην ταινία του Σωτήρη Γκορίτσα «Εκεί που ζούμε», η οποία είναι διαθέσιμη στο Ertflix.

Θεϊκές σταγόνες

ΔΡΑΜΑ (2023)

Δημιουργός: Κουόκ Ντανγκ Τραν

Ερμηνείες: Τομοχίσα Γιαμασίτα,

Φλερ Γκεφριέρ

Μια σειρά-ωδή στον μαγικό κόσμο του κρασιού, αλλά και στην περίπλοκη φύση των οικογενειακών σχέσεων και των τραυμάτων της παιδικής ηλικίας, είναι διαθέσιμη στην πλατφόρμα της Apple TV. Επειτα από τον θάνατο του επί χρόνια αποξενωμένου πατέρα της, μια νεαρή Γαλλίδα ανακαλύπτει πως αποτελεί (υπό προϋποθέσεις) αποδέκτρια μιας τεράστιας κληρονομιάς: ούτε λίγο ούτε πολύ, της μεγαλύτερης συλλογής κρασιών στον κόσμο, αξίας περίπου 150 εκατ. δολαρίων. Προκειμένου ωστόσο να γίνει δική της, θα πρέπει να επικρατήσει σε μια σειρά από δοκιμασίες, απέναντι στον Ιάπωνά προστατευόμενο του πατέρα της.

Εκμεταλλευόμενη τον ακαταμάχητο, τα τελευταία χρόνια, μείγμα ασιατικού - δυτικού σινεμά, η σειρά της Apple TV κινείται ανάμεσα στη «Μέκκα» του

κρασιού Γαλλία και στην πάντα συναρπαστική Ιαπωνία, όπου οι δύο διαγωνιζόμενοι καλούνται να αναμετρηθούν. Στο μεταξύ βέβαια, η Καμίλ θα χρειαστεί να ξεπεράσει τα σοβαρά ψυχολογικά ζητήματα που ο πατέρας της δημιούργησε κατά την παιδική της ηλικία, θέλοντας να οξύνει τις οινολογικές της ικανότητες. Φυσικά, σκιάδης –και όχι μόνο– πρωταγωνιστής είναι εδώ το ίδιο το κρασί: όλο αυτό το μοναδικό ταξίδι γεύσης, απόλαυσης, αλλά και φιλοσοφίας και εμμονής, παρουσιάζεται μέσα από ένα σύνολο, που ανά στιγμές αγγίζει τα όρια του ψυχολογικού θρίλερ, ενώ ταυτόχρονα ανταμείβει τον θεατή με «ένοχες απολαύσεις».

Εκεί που ζούμε ★★

ΔΡΑΜΑΝΤΙ (2022)

Σκηνοθεσία: Σωτήρης Γκορίτσα

Ερμηνείες: Προμηθέας Αλειφερό-

πουλος, Στέλιος Μάινας

Από την πλατφόρμα του Ertflix επιλέγουμε το τελευταίο φιλμ του Σωτήρη Γκορίτσα, το οποίο διασκευάζει το ομώνυμο μυθι-

στόρημα του Χρίστου Κυθρεώτη. Πρωταγωνιστής εδώ είναι ο Αντώνης Σπετσιώτης (Προμηθέας Αλειφερόπουλος), ένας 35άρης δικηγόρος, ο οποίος ξεκινά την ημέρα των γενεθλίων του στην Ευελπίδων, για να την ολοκληρώσει ξημερώματα, έπειτα από περιπέτειες, σε μια αγροικία στο Χαλκούτσι και σε μια πολυτελή βίλα στην Αλιάρτο. Μέσα από όλα αυτά ο νεαρός άνδρας θα επαναθεωρήσει τη σχέση με τον αποξενωμένο πατέρα του (Στέλιος Μάινας), αλλά και τη ζωή του γενικότερα. Ο Γκορίτσα κοινωνική παρατήρηση –και σάτιρα– παντρεύεται με το προσωπικό στοιχείο. Το τελευταίο, μάλιστα, εδώ είναι αρκετά πιο έντονο, με την ιστορία πατέρα - γιου να αποτελεί μάλλον και το πιο ενδιαφέρον στοιχείο της ταινίας. Αυτό, φυσικά, δεν σημαίνει πως δεν υπάρχει και το πρώτο απολαυστικό μέρος, το οποίο ασχολείται με την καθημερινή παράνοια της ελληνικής Δικαιοσύνης και τις καρικατούρες της.

ΚΡΙΤΙΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

Του **ΝΙΚΟΥ Α. ΔΟΝΤΑ**

Φίσερ και Αβντέεβα σε συναρπαστική βραδιά μουσικής δωματίου

Δύο εξαιρετικές μουσικοί, η Γερμανίδα βιολονίστρια Γιούλια Φίσερ και η Ρωσίδα πιανίστρια Γιουλιάνα Αβντέεβα εμφανίστηκαν στην αίθουσα «Δημήτρης Μπρόπουλος» στις 4 Δεκεμβρίου. Το καλά δομημένο πρόγραμμα τους περιλάμβανε δημοφιλή έργα πλάι σε λιγότερο γνωστά. Στο πρώτο μέρος ακούστηκαν η πρώτη Σονάτα για πιάνο και βιολί σε ρε μείζονα από το έργο 12 του Μπετόβεν και η Σονάτα για βιολί και πιάνο του Αράμ Χατσατουριάν. Το δεύτερο μέρος της βραδιάς ξεκίνησε με το «Αντάντε» του Βέλγου βιολονίστα Εζέν Ιζαΐ και ολοκληρώθηκε με τη Σονάτα για βιολί και πιάνο σε λα μείζονα, του επίσης Βέλγου συνθέτη Σεζάρ Φρανκ.

Ηδη από το πρώτο έργο, την πρώτη Σονάτα του Μπετόβεν, φάνηκε το βασικό χαρακτηριστικό των δύο μουσικών, η ισχυρή τους προσωπικότητα, που επέτρεψε ιστιμμία επί σκηνής, έτσι ακριβώς όπως την προϋποθέτουν οι τρεις από τις τέσσερις συνθέσεις του προγράμματος. Στην τέταρτη, το «Αντάντε» του Ιζαΐ, ο σημαντικός αυτός δεξιό-τέχνης βιολονίστας αναπόφευ-

κτα ρίχνει το βάρος στο βιολί, περιορίζοντας το πιάνο σε συνοδευτικό ρόλο.

Στη Σονάτα του Μπετόβεν οι δύο μουσικοί έδωσαν μια ερμηνεία δυναμική, σαφή και ξεκάθαρη, χωρίς περιττές εκλεπτύνσεις και μανιερισιμούς. Στις «παράλογες» του δεύτερου μέρους η δεξιότητα έμπαινε στην υπηρεσία της έκφρασης. Ομοια, το νευρώδες στοιχείο στο ζωνρό τελικό μέρος δεν στάθηκε αφορμή για επίδειξη, αλλά αξιοποιήθηκε προκειμένου να εκφράσει τη διάθεση της μουσικής.

Η Σονάτα του Αρμένιου Χατσατουριάν ανήκει στην περί-

Δυναμικές ερμηνείες με χαρακτήρα σε έργα Μπετόβεν, Χατσατουριάν, Ιζαΐ και Φρανκ.

δο μαθητείας του στο Ωδείο της Μόσχας. Οι επιδράσεις από την παραδοσιακή μουσική της πατρίδας του δεν κρύβονται και η ερμηνεία του έργου, σημειακά,

Η Γιούλια Φίσερ και η Γιουλιάνα Αβντέεβα φώτισαν το πλήθος όψεων της εξαιρετικά πλούσιας Σονάτας του Φρανκ.

ίσως είχε ανάγκη από μεγαλύτερη λεπτότητα, προκειμένου να αποδοθεί ο νοσταλγικός τόπος της μουσικής. Αλλά πάλι είχε κανείς την αίσθηση ότι πε-

ρισσότερη ευελιξία σε ό,τι αφορούσε το ρυθμικό στοιχείο, που σχετίζεται με την παραδοσιακή μουσική, θα χάριζε μεγαλύτερη πλαστικότητα στο αποτέλεσμα.

Γενικά, αυτό προϋποθέτει την οικειότητα ενός ερμηνευτή με την εκάστοτε τοπική κουλτούρα και στις περισσότερες περιπτώσεις παραμένει ζητούμενο.

Η διαφορά γίνεται ολόφανερη όταν τα συγκεκριμένα έργα ερμηνευτούν από όσους μετέχουν της συγκεκριμένης παράδοσης.

Το σύντομο «Αντάντε» του Ιζαΐ έδωσε την ευκαιρία στη Φίσερ να ξεδιπλώσει την πιο λυρική πλευρά του ταλέντου της μέσα από αυτό το γοητευτικό μελωδικό έργο. Ωστόσο, η κορύφωση της βραδιάς ήρθε με την εκτενή όσο και απολύτως συναρπαστική Σονάτα του Φρανκ, στην ερμηνεία της οποίας συνέβαλε καθοριστικά το ταλέντο της Αβντέεβα και ο τρόπος με τον οποίο αποσπούσε πλήθος χρωμάτων από το πιάνο. Ο υποδειγματικός έλεγχος της δυναμικής και των δύο μουσικών επέτρεψε να αναδείξουν όλες τις όψεις αυτής της εξαιρετικά πλούσιας μουσικής, από τις έντονα δραματικές διατυπώσεις του δεύτερου μέρους έως την ιδιαίτερα ποιητική ονειρική φαντασία του τρίτου μέρους και τον έντονο λυρισμό του τελευταίου. Μια εξαιρετική ερμηνεία που δίκαια απέσπασε θερμό χειροκρότημα. Εκτός προγράμματος, οι δύο μουσικοί επανήλθαν με την τρυφερή «Ανάμνηση ενός αγαπημένου τόπου» του Τσαϊκόφσκι.

«Μπορούμε να κατανοήσουμε το σύμπαν μόνο επειδή έχει μια ορισμένη ομοιομορφία. Τα άτομα σε όλα τα μέρη του σύμπαντος, σε κάθε γαλαξία, φαίνεται να υπακούουν στους ίδιους νόμους».

Ισως κάποτε οι άνθρωποι γίνουν cyborg

Ο διάσημος κοσμολόγος Μάρτιν Ρις μιλάει για το σύμπαν, την τεχνητή νοημοσύνη και το μέλλον του είδους μας στη Γη

Συνέντευξη στον **ΑΘΑΝΑΣΙΟ ΚΑΤΕΙΚΙΔΗ**

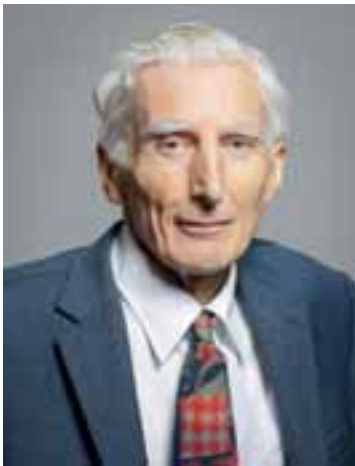
Θα μπορούσαν οι επιστήμονες να επανασχεδιάσουν τα ανθρώπινα όντα και τους απογόνους τους για να επιβιώσουν σε αβιόξενα περιβάλλοντα; Σε αυτό το θεωρητικό, αλλά συνάμα πρακτικό ερώτημα κλήθηκε να απαντήσει ο βασιλικός αστρονόμος του Ηνωμένου Βασιλείου, λόρδος Μάρτιν Ρις. Συγγραφέας των θεμελιωδών έργων αστρονομίας «Μόνο έξι αριθμοί: Οι αιγυπτιακές δυνάμεις που διαμορφώνουν το σύμπαν» και «Περί του μέλλοντός μας: Προοπτικές για την ανθρωπότητα» (και τα δύο από τις εκδόσεις Κάτοπτρο), ο εγνωσμένος κοσμολόγος και πρώην πρόεδρος της Βασιλικής Εταιρείας του Λονδίνου εξηγεί στην «Κ» γιατί ο 21ος αιώνας είναι αυτός που θα επηρεάσει το μέλλον της ανθρωπότητας και τους κινδύνους που ελλοχεύουν από τη διασύνδεση ανθρώπου - μηχανής.

Σε μια συζήτηση για τις βασικές αρχές του σύμπαντος, την τεχνητή νοημοσύνη, και τη «μετα-ανθρώπινη» εποχή, ο λόρδος Ρις καταλήγει πως για να κατανοήσουμε τα φυσικά και συμπαντικά φαινόμενα οφείλουμε να διαβάζουμε περισσότερα βιβλία και να ακούμε τους ειδικούς, καθώς, όπως αναφέρει, «το ποσοστό των βιβλίων που γράφουν ανοπίσεις δεν είναι τόσο υψηλό όσο το ποσοστό των πηγών στο Διαδίκτυο, οι οποίες λένε ανοπίσεις».

– Το βιβλίο σας «Μόνο έξι αριθμοί» διερευνά τη σημασία των κύριων θεμελιωδών σταθερών στο σύμπαν. Πώς το σύμπαν μιλάει με αριθμούς και πώς αυτές οι σταθερές διαμορφώνουν τη φύση του σύμπαντός μας;

– Μπορούμε να κατανοήσουμε το σύμπαν μόνο επειδή έχει μια ορισμένη ομοιομορφία. Τα άτομα σε όλα τα μέρη του σύμπαντος, σε κάθε γαλαξία, φαίνεται να υπακούουν στους ίδιους νόμους. Η βαρύτητα φαίνεται να έχει την ίδια δύναμη παντού. Οπότε οι αριθμοί, που μας λένε τις ιδιότητες των ατόμων και την ισχύ των δυνάμεων, είναι σημαντικοί συμπαντικοί αριθμοί. Στο βιβλίο μου επισημαίνονται οι «έξι αριθμοί» οι οποίοι αν είχαν διαφορετικές τιμές από τις παρατηρούμενες, το σύμπαν θα ήταν πολύ διαφορετικό και ίσως όχι τόσο ενδιαφέρον.

– Στο έργο σας «Περί του μέλ-

ROGER HARRIS

«**Νομίζω** ότι θα έχουμε μια ανώμαλη διαδρομή, αλλά στο τέλος θα επιβιώσουμε», λέει ο λόρδος Ρις.

Θα πρέπει να διασφαλίσουμε ότι οι σημαντικές αποφάσεις που μας επηρεάζουν ως ανθρώπινα όντα θα λαμβάνονται πάντα από τον άνθρωπο, όχι από μια μηχανή.

Πρέπει να ανησυχούμε και για τεχνητά κατασκευασμένους ιούς που είναι πιο θανατηφόροι ή πιο μεταδοτικοί από τους φυσικούς. Ο μεγαλύτερος εφιάλτης μου είναι οι πανδημίες.

λοντός μας» παρουσιάζετε διάφορες προκλήσεις που αντιμετωπίζει η ανθρωπότητα, όπως η κλιματική αλλαγή. Κατά την άποψή σας, ποιες τεχνολογικές και κοινωνικές εξελίξεις αμφισβητούν τις προοπτικές για τη μελλοντική πορεία της ανθρωπότητας;

– Νομίζω ότι ένα γενικό σημείο είναι πως παρότι η Γη υπάρχει εδώ και 45 εκατ. αιώνες, αυτός ο αιώνας είναι ξεχωριστός. Είναι ο πρώτος αιώνας κατά τον οποίο ένα είδος, το ανθρώπινο είδος, έχει τη δύναμη να επηρεάσει το μέλλον ολόκληρου του πλανήτη, καταστρέφοντας τη βλάστηση και προκαλώντας αλλαγή στο κλίμα, ενώ αυτή τη στιγμή αριθμούμε

τον μεγαλύτερο πληθυσμό σε σύγκριση με προηγούμενους αιώνες, καθώς διαθέτουμε και περισσότερες δυνατότητες λόγω της τεχνολογίας. Οπότε αυτός είναι ένας πολύ ιδιαίτερος αιώνας, όπου αυτό που κάνουν οι άνθρωποι συλλογικά θα επηρεάσει το μέλλον του πλανήτη. Σε αυτόν τον αιώνα η τεχνολογία υπήρξε μεγάλο πλεονέκτημα. Μας επέτρεψε να θρέψουμε τον κόσμο, όχι εντελώς καλά, αλλά πολύ καλύτερα από ό,τι θα μπορούσαμε αν δεν είχαμε την τεχνολογία. Αλλά, επίσης, έχει παρουσιάσει και νέους κινδύνους, οι οποίοι ξεκίνησαν με την ατομική εποχή τη δεκαετία του 1940, όταν συνειδητοποιήσαμε ότι θα μπορούσαμε να καταστρέψουμε τον πολιτισμό μας και από τότε ο κόσμος μας έχει γίνει πιο διασυνδεδεμένος, έτσι ώστε μια καταστροφή σε ένα μέρος του κόσμου να μπορεί να επηρεάσει τον υπόλοιπο κόσμο.

Από τότε έχουμε αποκτήσει περισσότερες δυνατότητες με την τεχνολογία και τη διασύνδεση. Επιτρέψτε μου να αναφέρω δύο πράγματα: το ένα είναι ότι εξαρτιόμαστε από τα δίκτυα υπολογιστών, το Διαδίκτυο και τις παγκόσμιες αλυσίδες εφοδιασμού, ενώ την ίδια ώρα είμαστε ευάλωτοι αν αυτά καταρρεύσουν είτε από απλή δυσλειτουργία είτε από κυβερνοεπιθέσεις.

– Λόρδε Ρις, στα έργα σας εξερευνάτε την ιδέα ενός «μετα-ανθρώπινου» μέλλοντος. Ποιος πιστεύετε θα είναι ο ρόλος της τεχνητής νοημοσύνης στην εξέλιξη της ανθρωπότητας; Υπάρχουν συγκεκριμένα ηθικά όρια που θα πρέπει να διέπουν την ενσωμάτωση της τεχνητής νοημοσύνης στη ζωή μας;

– Νομίζω ότι στο εγγύς μέλλον θα πρέπει να διασφαλίσουμε ότι οι σημαντικές αποφάσεις που μας επηρεάζουν ως ανθρώπινα όντα θα λαμβάνονται πάντα από τον άνθρωπο. Είναι αλήθεια ότι μια μηχανή μπορεί ίσως να διαγνώσει μια ασθένεια, να μας συστήσει την ενδεδειγμένη χειρουργική επέμβαση ή ακόμη και να μας στείλει στη φυλακή, αλλά τελικά θα θέλαμε να νιώθουμε ότι αυτή είναι μια απόφαση που έχει πιστοποιηθεί από άνθρωπο και την οποία μπορούμε να αμφισβητήσουμε. Δεν αρκεί να πούμε ότι η μηχανή λείει ναι. Πρέπει να είμαστε σε θέση να ελέγχουμε την κρίση και τις απο-

φάσεις της. Και αυτό είναι ένα θέμα που θα μας απασχολήσει πολύ σύντομα.

Υπάρχουν δύο λόγοι για τους οποίους πρέπει να βεβαιωθούμε ότι οι σημαντικές αποφάσεις για εμάς δεν ανατίθενται σε μηχανές. Πρώτον, οι μηχανές μπορεί να μην έχουν τον ίδιο τρόπο στάθμισης των επιχειρημάτων, το ίδιο ηθικό περιεχόμενο με μια ανθρώπινη απόφαση. Και φυσικά μπορεί να υπάρξει κάποια βλάβη ή κάποιο σφάλμα στο σύστημα, το οποίο δεν έχουμε εκτιμήσει. Πρέπει, λοιπόν, να είμαστε προσεκτικοί και να διασφαλίσουμε ότι θα παραμείνουμε υπεύθυνοι.

– Το 2003 σε μια συνέντευξή σας στην εφημερίδα «Guardian» δηλώσατε ότι ανησυχείτε για την τεχνητή νοημοσύνη και ότι τα ρομπότ θα μπορούσαν να γίνουν πιο έξυπνα από εμάς. Είκοσι ένα χρόνια αργότερα, και με την πρόοδο της τεχνητής νοημοσύνης, πιστεύετε ότι η μηχανή θα μπορούσε να αντικαταστήσει τους ανθρώπους;

– Η μηχανή δεν θα αντικαταστήσει τον άνθρωπο, αλλά η πρόβλεψή μου έχει αποδειχθεί αληθινή, διότι η ισχύς και η ταχύτητα με την οποία οι μηχανές μπορούν να αναλύουν δεδομένα είναι εκατομμύρια φορές ταχύτερες από ό,τι ήταν το 2003. Επομένως είναι σαφές ότι μπορούν να κάνουν πολύ περισσότερα από εμάς και αυτό μπορεί να είναι χρήσιμο ή ακόμη και να μας επιτρέψει να αλλάξουμε την κοινωνία. Θέλω να πω, μου άρσει να λέω ότι οι Κινέζοι θα μπορούσαν να έχουν μια οργανωμένη οικονομία που ο Μαρξ ή ο Μάο θα μπορούσαν μόνο να ονειρευτούν, καθώς οι Κινέζοι μπορούν να αναλύουν κάθε συναλλαγή και κάθε απογραφή σε κάθε κατάσταση της χώρας και να διατηρούν την οικονομία σε λειτουργία.

– Αναφορικά με προγενέστερες δηλώσεις σας, σχετικά με την ανθρώπινη προσαρμογή στις νέες συνθήκες, αν ο άνθρωπος θέλει να επιβιώσει και να εξερευνήσει το σύμπαν, πιστεύετε ότι τα ανθρώπινα όντα πρέπει να εξελιχθούν σε μια οντότητα με μηχανικά μέρη προκειμένου να επιβιώσουν;

– Νομίζω ότι είναι σαφές ότι στα περισσότερα μέρη στο σύμπαν τα ανθρώπινα όντα δεν μπορούν να επιβιώσουν. Και αν θέ-

Δύο από τα βιβλία του Βρετανού επιστήμονα που κυκλοφορούν στην Ελλάδα (εκδ. Κάτοπτρο).

λουμε να τα εξερευνήσουμε, τότε μπορούμε να στείλουμε ρομπότ. Και υπάρχουν ήδη ρομπότ που κινούνται στην επιφάνεια του Αρη για να μελετήσουν τη γεωλογία του και τις περιβαλλοντικές συνθήκες που επικρατούν. Σε ένα άλλο έργο μου εξηγώ ότι η υπόθεση της αποστολής ανθρώπων στο Διάστημα για εξερεύνηση γίνεται όλο και πιο αδύναμη. Καθώς τα ρομπότ βελτιώνονται, μπορούν να κάνουν πολύ περισσότερα πράγματα για τα οποία χρειάζονταν οι άνθρωποι στο παρελθόν. Βέβαια αν κοιτάξετε στο απώτερο μέλλον, τότε αυτό που υπαινίσσεστε μπορεί να είναι αλήθεια, δηλαδή τα ανθρώπινα όντα να μάθουν να επανασχεδιάσουν τους εαυτούς τους, αν δηλαδή καταλάβουμε περισσότερο τη γενετική και ποιοι συνδυασμοί γονιδίων είναι υπεύθυνοι για συγκεκριμένες ανθρώπινες ιδιότητες. Και αν είμαστε σε θέση να συνθέσουμε τεχνητά ένα γονιδίωμα, τότε θα ήταν δυνατόν να επανασχεδιάσουμε τα ανθρώπι-

να όντα, τουλάχιστον σε κάποιο βαθμό. Φυσικά υπάρχουν μεγάλοι ηθικοί περιορισμοί σε αυτό το εγχείρημα. Αλλά ένα σενάριο επιστημονικής φαντασίας είναι ότι μερικοί τρελοί πρωτοπόροι μπορεί να πάνε στον Αρη μέχρι το τέλος του αιώνα, οι οποίοι θα πρέπει να ζήσουν κάτω από κάποιο είδος στέγης και από το να ζουν στον πάτο του ωκεανού ή στον Νότιο Πόλο, θα μπορούσαν να επανασχεδιάσουν τους απογόνους τους ώστε να είναι καλύτερα προσαρμοσμένοι. Και, φυσικά, το ερώτημα που προκύπτει, αν σκεφθούμε τόσο μακριά στο μέλλον, είναι εάν ο επανασχεδιασμός του γονιδιώματος θα αφορά μόνο τη σάρκα και το αίμα ή θα είναι αυτό που ονομάζεται τεχνολογία «cyborg», δηλαδή οι άνθρωποι θα συνδεθούν με ηλεκτρονικά μέρη και τελικά θα γίνουν σχεδόν σαν ρομπότ.

– Εχοντας αναφέρει την τεχνητή νοημοσύνη και τα ρομπότ και χρησιμοποιώντας τον υπότιτλο ενός εκ των έργων σας, σας ρωτώ: «Θα επιβιώσει η ανθρωπότητα φυλή στον 21ο αιώνα»;

– Νομίζω ότι θα επιβιώσει. Μπορεί να έχει μια ανώμαλη πορεία, διότι υπάρχουν καταστροφές που θα μπορούσαν να συμβούν λόγω της κακής χρήσης της τεχνολογίας, οι οποίες μπορούν να εξαπλωθούν σε παγκόσμιο επίπεδο με τρόπο που δεν μπορούσαν στο παρελθόν. Η COVID-19, για παράδειγμα, είναι ένα γεγονός που επηρέασε όλο τον κόσμο, ήταν μια πανδημία, με ποσοστό θνησιμότητας γύρω στο 1%. Οπότε θα μπορούσε να φανταστεί κανείς τι θα συνέβαινε με πολύ χειρότερες και πιο μολυσματικές πανδημίες που θα σκότωναν μεγαλύτερο ποσοστό ανθρώπων. Επίσης πρέπει να ανησυχούμε και για τεχνητά κατασκευασμένους ιούς που είναι πιο θανατηφόροι ή πιο μεταδοτικοί από τους φυσικούς. Έτσι, ο μεγαλύτερος εφιάλτης μου είναι οι πανδημίες, περισσότερο και από τις επιπτώσεις της τεχνητής νοημοσύνης.

Συμπερασματικά, δεν νομίζω ότι θα εξαλειφθούμε, αλλά νομίζω ότι θα έχουμε μια ανώμαλη διαδρομή, στη διάρκεια της οποίας μπορεί να υπάρξουν ορισμένες σοβαρές καταρρεύσεις στην κοινωνία, καθώς εξαρτιόμαστε υπερβολικά από το δίκτυο ηλεκτρικής ενέργειας και το Διαδίκτυο. Αλλά στο τέλος θα επιβιώσουμε.

Ένας τόμος 320 σελίδων
για τον Έβρο και την πρωτεύουσά του.

Για τους ακρίτες και τα έργα τους.

Για τη φύση και τις παραδόσεις.

Για το χθες, το σήμερα και το αύριο.

Για την αλήθεια της ζωής,
εκεί όπου αρχίζει η Ελλάδα.

ΟΙ ΤΟΠΟΙ ΜΑΣ
Νο 5

ΚΥΡΙΑΚΗ
21/01

με την Καθημερινή